RAPORTUL FREEEX

LIBERTATEA PRESEI ÎN ROMÂNIA 2015-2016

ActiveWatch

MEMBRĂ A REȚELELOR INTERNAȚIONALE
REPORTERI FĂRĂ FRONTIERE ȘI IFEX

ActiveWatch este o organizație de drepturile omului care militează pentru comunicare liberă în interes public. Acest raport a fost redactat în cadrul programului FreeEx al ActiveWatch.

Programul FreeEx își propune să contribuie la protejarea și promovarea dreptului la libera exprimare și a libertății presei.

Din anul 2000, ActiveWatch publică rapoarte anuale referitoare la situația libertății presei în România.

Autori:

Liana Ganea, Maria Popa, Răzvan Martin, Adrian Szelmenczi

Au contribuit la prezentul raport:

Ionuț Codreanu, Paul Chioveanu, Mihaela Pop, Cristina Belc

Mulțumim pentru asistența acordată programului FreeEx pe parcursul întregului an:

Mircea Toma, Dan Mihai, Ștefan Cândea, Diana Hatneanu
Nicoleta Popescu, Nicoleta Andreescu, Bogdan Manolea

Mulțumim pentru contribuția financiară la redactarea prezentului raport:

Cercului de Donatori TFN România (Asociația pentru Relații Comunitare)

Granturilor SEE 2009 – 2014, în cadrul Fondului ONG în România și IFEX, care au susținut în 2015 munca echipei FreeEx în monitorizarea cazurilor privind libertatea de exprimare, prin finanțarea proiectului „Harta Interactivă a Libertății de Exprimare”

Mulțumiri:

Asociația Română pentru Tehnologie și Internet, APADOR-CH

Centrul Român pentru Jurnalism de Investigație

Tehnoredactare şi design:

Dan Ichimescu

Alexandra Cândea

CC BY 3.0

ActiveWatch

Membră a Rețelelor Internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro
www.facebook.com/ActiveWatch
freeex.activewatch.ro

Dacă vrei să susții munca noastră pentru a promova o presă liberă și responsabilă, fă o donație pe site-ul ActiveWatch sau în Cont IBAN RO 83 BTRL 0450 1205 A793 02XX, Banca Transilvania Sucursala Știrbei Vodă, C.I.F. 18912239

CUPRINS

METODOLOGIE / 5

CONTEXTUL GENERAL / 7
Politizarea industriei de media / 7

ETICĂ ȘI CORUPȚIE ÎN PRESĂ / 13
MECANISME CORUPTE DE FINANȚARE A PRESEI / 13
Un ziar „quality" dat ca șpagă unui politician acuzat de corupție / 13
Primarul Marian Vanghelie, agent de contracte de publicitate pentru OTV și B1 TV / 13
Primarul Sectorului 1 a cumpărat protecția presei cu banii din mită / 14
Baronii Constanței au folosit presa pentru acte de corupție / 14
Resursele publice finanțează televiziunile unor baroni locali / 15
„Atac de Buzău" prin șantaj / 16
Patroni de presă cu probleme penale / 16
INSTRUMENTALIZAREA PRESEI ÎN INTERES PERSONAL / 18
Jurnaliști constănțeni care scriau după dictarea baronilor / 18
Elena Udrea dicta politica editorială a unor importante televiziuni și ziare / 19
Evenimentul zilei, folosit de patronul său pentru a facilita infracțiuni / 19
Jurnalist implicat în oprirea difuzării unor emisiuni / 20
Presiuni exercitate de presa insolventă asupra autorităților / 20
Interesele RCS pe piața de energie, pregnante în agenda editorială Digi 24 / 21
Purtătorul de cuvânt al SRI negocia contracte cu politicienii când era ziarist / 21
Antena 3 întoarce armele împotriva liderului PC / 22
NERESPECTAREA NORMELOR PROFESIONALE / 22
Abateri etice după incendiul din clubul Colectiv din Capitală / 22
Anchetă la Agerpres din cauza unui interviu „fără curaj" / 22
Moderarea comentariilor online care instigă la ură / 23

PRESIUNI POLITICE, ECONOMICE, ALE AUTORITĂȚILOR ȘI INSTITUȚIILOR.

PRESIUNI INTERNE / 24
PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR / 24
Infiltrarea redacțiilor de agenți ai serviciilor de informații / 24
Membru al CNA: presa să figureze printre vulnerabilitățile la adresa siguranței naționale / 25
Premierul Ponta a condiționat relația cu presa de plata taxelor / 25
Premierul Ponta a amenințat drepturile cetățenești / 25
Senatoarea Cristiana Anghel a cerut declarația de avere a lui Dragoș Pătraru / 26
PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR LOCALE / 26
Emisie radio blocată și plângere pentru agresiune, după criticarea primarului din Tecuci / 26
Cablul TV, tăiat în Năvodari, în timpul unei emisiuni despre primar / 27
Bigotismul a șters o pictură murală în centrul Bucureștiului / 27
AVERTIZORI DE INTEGRITATE HĂRȚUIȚI DE INSTITUȚII PUBLICE / 27
Reacție stalinistă a CNADNR împotriva unor funcționari / 27
Conducerea UNATC pune la zid libertatea de exprimare / 28
Polițistul-scriitor Marian Godină, devenit și avertizor de integritate / 29
Uniunea Scriitorilor... reduși la tăcere / 29
ABUZURI ALE FORȚELOR DE ORDINE / 30
Poliția a luat la rând, cu aplomb milițienesc, semnatarii unei petiții / 30
Autoritățile române au hărțuit participanții la o acțiune de solidarizare cu o jurnalistă străină / 30

Ultraşi cenzuraţi la Craiova dintr-un „simplu moft” / 30
Activistul civic Mihail Bumbeş a câştigat procesul cu Jandarmeria / 31
PRESIUNI ÎN REDACŢII / 31
Embargouri informaţionale în cazul generalului Gabriel Oprea / 31
B1 TV, acuzat de un fost colaborator de atitudine favorabilă faţă de premierul Ponta / 32
Demisie la Evenimentul Zilei, după criticarea fondatorului ziarului, Ion Cristoiu / 32

COMUNITATEA MAGHIARĂ ŞI LIBERTATEA DE EXPRESIE / 34
Steaguri, imnuri şi autonomie teritorială. Comunitatea maghiară şi libertatea de expresie / 34
Poliţia din Târgu Mureş amendează plăcuţele bilingve / 34
Primăria Cluj interzice panoul publicitar „Autonomie pentru Transilvania” / 35
Preşedintele Iohannis i-a retras decoraţia lui László Tőkés pentru o declaraţie tradusă greşit / 35
Bihor: arborarea steagului secuiesc, ilegală chiar şi pe clădirile private / 36
Jandarmeria Mureş amendează 84 de manifestanţi pentru autonomia Ţinutului Secuiesc / 36
Poliţia din Cluj interzice arborarea drapelului istoric al Transilvaniei / 36
Iniţiative legislative / 37
Judecătoria Covasna anulează amenda pentru intonarea imnului Ungariei / 38

AGRESIUNI, AMENINŢĂRI, INSULTE / 39
Arest preventiv şi trimitere în judecată pentru cel care l-a ameninţat pe Mihai Gâdea / 39
Cameraman din Medgidia, agresat de un consilier local / 39
Traian Băsescu despre editorialistul Dan Tapalagă: „lingău de clanţe de ambasadă” / 39
Directorul Întreţinere Autostrăzi din CNADNR, agresiv la adresa jurnaliştilor Digi / 39
Atac sălbatic împotriva unor activişti de mediu, în Geoparcul Dinozaurilor / 40
Reporterii DigiSport, scuipaţi şi înjuraţi la finalele Ligii Naţionale de Handbal / 40
Jurnalistă agresată verbal de un administrator public care şantaja primarii cu presa / 41
Jurnalişti agresaţi pe un şantier din centrul Timişoarei / 41
Premierul Victor Ponta a jignit o jurnalistă TVR / 42
Traian Băsescu, către o reporteriţă Antena3: sunteţi de la şcoala turnătorului Felix / 42
Directorul unui cotidian filat de persoane necunoscute / 42
Mohammad Munaf, implicat în răpirea jurnaliştilor români din 2005, a fost adus în ţară / 42
Ziariştii Costi Rogozanu şi Dora Constantinovici, ameninţaţi de un om de afaceri / 43
Marius Şumudică, antrenorul echipei de fotbal Astra Giurgiu, agresiv cu jurnaliştii / 43
Cetăţean supărat pe presă că el, „ca suflet”, a fost filmat la o şedinţă de consiliu local / 44
Primarul băimărean Chereches, acuzat că a furat reportofonul publicaţiei ZiarMM / 44

ACCESUL LA INFORMAŢIILE DE INTERES PUBLIC / 45
Modificări legislative / 45
Reutilizarea informaţiilor din instituţiile publice / 45
Tarife exagerate pentru comunicarea informaţiilor de interes public / 46
Acreditarea jurnaliştilor la Consiliul Local Oltenița / 47
Primăria Domnești are reguli de acreditare mai stricte decât Preşedinţia României / 48
Primăria Iaşi pierde un proces cu CeRe / 49
Justiţia stabileşte că SRR intră sub incidenţa Legii nr. 544/2001 / 49
Drama „Colectiv” – autorităţile rămân opace la cererile de informaţii / 49
Secrete de stat: stenograme despre Mineriada din ’90 şi despre Revoluţia din ’89 / 50
Memorandumul Transparenţei / 51

PIAŢA DE MEDIA / 53
Probleme economice / 53
Radiourile locale, afectate de taxele impuse de organismele de gestiune colectivă / 54
Ordonanţa „anti-rebate” a adus pierderi semnificative agenţiilor de media / 54
Restructurări de personal în industria mass-media / 54
Nume consacrate au părăsit în anul 2015 redacţiile unor publicaţii / 55
Facilităţi şi subvenţii pentru mass-media / 56
Audienţe, tiraje, vânzări / 57

Audiențele posturilor de televiziune / 57
Audiențele posturilor de radio / 57
Vânzări presa tipărită / 57
Presa online / 58
Piața de servicii internet / 58
ANAF – amnistie fiscală / 59
Întârzieri serioase în procesul de digitalizare / 59
LPF, sancționată de Consiliul Concurenței pentru drepturile de televizare a Ligii I / 60
Sediile televiziunilor deținute de familia Voiculescu / 61
De ce a durat atât intervenția ANAF? / 62

TELEVIZIUNEA ȘI RADIOUL PUBLICE / 64
RADIOUL PUBLIC / 64
Campanie SRR împotriva modificării Legii nr. 41/1994 / 64
Probleme administrative / 64
TELEVIZIUNEA PUBLICĂ / 65
Criza financiară / 65
Conflicte de muncă / 67
Consiliul de administrație demis de Parlament / 67
Probleme editoriale / 69
Inițiative legislative de modificare a legii de funcționare a mediilor publice / 69

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI / 71
Conflicte interne / 71
Componența CNA / 71
Dosar DNA pentru sesizări fictive / 71
Președinta CNA și o fostă membră, judecate pentru fapte de corupție / 72
Sancțiuni / 73
Sancțiuni care afectează dreptul la liberă exprimare / 73
Licență retrasă din motive economice / 74

LEGISLAȚIE / 75
Mecanism de demitere a Președintelui CNA / 75
Minutul de știință / 75
Interzicerea reclamelor radio și TV la medicamente / 76
Ordonanța „anti-rebate” / 76
Achiziții publice: contractele cu mass-media exceptate / 77
ANAF – amnistie fiscală / 78
Fondul audiovizual / 78
Fondul Special pentru Jurnalism de Investigație – 2% din prejudiciul recuperat de stat / 80
Indemnizații pentru pensiile jurnaliștilor, membri ai uniunilor de creație / 80
Legea defăimării sociale / 80
Insulta și calomnia în penal / 81
Legile „Big Brother” / 81
A început oficial cenzura Internetului în România / 84
Ziua Ziaristului Român – „conștiință a neamului său, martir și oștean credincios” / 85

DREPTUL LA DEMNITATE, IMAGINE, VIAȚĂ PRIVATĂ.

ALTE CONFLICTE JURIDICE ȘI LITIGII / 87
Marcel Sâmpetru vs Ondine Gherguț și România liberă / 87
Robert Turcescu vs Mircea Badea / 87
RCS&RDS vs Intact / 88
Revoluționarul Stere Beca vs Radu Mazăre / 88
Antena 1, Antena 3 și Andreea Berecleanu vs Radu Banciu și B1 Tv / 89
Om de afaceri vs Radu Banciu și B1Tv / 90
Victor Ciutacu vs Sorina Matei / 90

Liviu Alexa și Ziarul de Cluj, obligați să șteargă articole online / 90
Gigi Becali vs CanCan / 92
Ziarul Bursa vs Simona Tache / 92
Varujan Vosganian vs Marius Tucă / 92
Laura Codruța Kovesi vs. Antena3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc / 93
Flavius Dumitru Bărbulescu vs Codruț Feher / 93
Anunțul.ro, urmărit penal pentru înlesnirea prostituției/proxenetism / 94
CEDO: Morar contra României / 95

METODOLOGIE

Departamentul FreeEx a început să publice rapoarte anuale dedicate libertății presei în anul 2000. Scopul acestor rapoarte este să ofere o imagine asupra principalelor evenimente și tendințe în ceea ce privește libertatea de exprimare și, în special, în ceea ce privește libertatea presei.

Raportul de față acoperă în principal evenimentele din perioada ianuarie 2015 - aprilie 2016. Cazurile publicate au un rol ilustrativ. Am introdus în raport și cazuri care nu privesc în mod direct presa sau drepturile jurnaliștilor, atunci când am considerat că ele au relevanță pentru modul în care dreptul la libertatea de exprimare și libertatea presei sunt percepute în România.

Acest raport nu este unul exhaustiv, ci reprezintă o oglindă a evenimentelor, așa cum au ajuns acestea la cunoștința noastră și în măsura în care au putut fi documentate.

Încadrăm încălcările libertății de exprimare și ale libertății presei în:

- **Agresiuni**: implică atacuri fizice asupra jurnaliștilor sau a redacțiilor sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare (lovire, confiscarea sau distrugerea echipamentelor de înregistrare, filmare, fotografiere, sechestrarea jurnalistului, devastarea redacției etc.);
- **Amenințări**: implică amenințarea cu moartea, amenințări cu punerea în pericol a integrității fizice a jurnalistului, a familiei sau a bunurilor acestuia, folosirea unui limbaj injurios la adresa jurnalistului;
- **Presiuni ale autorităților**: presiuni asupra jurnaliștilor, a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor instituții ale statului (anchete ale poliției, ale parchetului, ale gărzii financiare sau ale altor instituții ale statului, intervenții brutale, având drept scop intimidarea presei, arestarea sau reținerea în vederea cercetării, presiuni din partea organelor de anchetă pentru divulgarea surselor confidențiale, confiscarea sau copierea datelor din computere, confiscarea sau copierea unor documente, interceptarea comunicațiilor, introducerea unei legislații defectuoase – care afectează presa, refuzul de a reforma legi etc.);
- **Presiuni politice**: presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor oameni politici sau a unor partide (presiuni organizate, făcute cu scopul exclusiv de a proteja interesele politice sau de altă natură ale unor partide sau ale unor oameni politici; includ folosirea instituțiilor statului în acest scop, de către partide sau de oamenii politici);
- **Presiuni economice**: presiuni asupra jurnaliștilor și a instituțiilor de presă sau a cetățenilor care își exercită libera exprimare venite din partea unor companii sau a unor oameni de afaceri (oferirea sau anularea unor contracte de publicitate, condiționarea păstrării acestor contracte de nepublicarea unor informații sau de concedierea unor jurnaliști etc.);
- **Accesul la informațiile de interes public**: refuzul autorităților statului sau al unor instituții importante de a pune la dispoziția ziariștilor informațiile de interes public solicitate, ridicarea abuzivă a acreditării;
- **Cenzură**: interzicerea publicării, confiscarea tirajului, ridicarea abuzivă a licenței de emisie;
- **Autocenzură**: actul prin care jurnaliștii se abțin de la publicarea unor informații de interes public ca urmare a presiunilor indirecte venite din partea patronatului sau a conducerii redacției;
- **Conflicte de muncă**: încălcarea drepturilor jurnalistului ca salariat;
- **Legislația**: acte normative care afectează cadrul legislativ în care funcționează presa și care limitează libertatea de exprimare a jurnalistului și a cetățenilor.

Cadrul economic în care funcționează presa (împărțirea pieței, achiziții, fuzionări, cadrul legislativ, probleme economice etc.) afectează libertatea de exprimare a jurnaliștilor și calitatea produselor media.

Și nerespectarea normelor deontologice afectează dreptul la libertatea de exprimare. De aceea, raportul FreeEx dedică secțiuni speciale analizei a pieței de media și a principalelor probleme legate de etica și autoreglementarea presei.

Raportul tratează și câteva cazuri în care dreptul la libertatea de întrunire sau la viață privată sunt încălcate. Am introdus aceste cazuri în măsura în care aceste drepturi au fost încălcate împreună cu dreptul la libertatea de exprimare. De asemenea, am notat cazurile în care dreptul la viață privată și cel la libertatea de exprimare au fost puse în balanță, în favoarea unuia dintre cele două, sau cazurile de încălcare a dreptului la viață privată, în măsura în care au reprezentat drepturi câștigate (sau pierdute) și pentru ziariști.

Cazurile raportate au drept sursă: investigațiile directe ale echipei FreeEx (discuții și corespondențe cu părțile implicate, cu avocați ai părților, cu instituțiile statului etc.), informații culese cu ajutorul rețelei FreeEx (www.groups.yahoo.com/freeex), articole apărute în presa scrisă, știri radio și tv, bloguri și publicații on-line. Raportul nostru se bazează și pe rapoarte oficiale sau rapoarte publicate de alte instituții independente.

În multe dintre cazurile cuprinse în raport am fost sesizați direct de jurnaliști. Dacă ți-a fost încălcată liberatea de exprimare, scrie-ne la freeex@activewatch.ro sau pe freeex.activewatch.ro!

CONTEXTUL GENERAL

Politizarea industriei de media

Problemele structurale ale presei din România s-au manifestat vizibil și în anul 2015. Justiția a reușit să scoată la iveală metodele prin care mass-media au fost aservite în ultimii ani mediului politic, prin mecanisme corupte de finanțare, controlarea agendei publice cu ajutorul celor mai puternice instituții de presă, folosirea presei pentru șantaj sau implicarea ei în acte de corupție la cel mai înalt nivel.

Indexul global al libertății presei realizat de Reporteri fără Frontiere plasează România pe locul 49, urcând trei locuri față de anul precedent. Organizația punctează principalele probleme ale presei din țara noastră: „Politizarea excesivă a mass-media, mecanisme corupte de finanțare, politici editoriale subordonate intereselor proprietarului, infiltrarea redacțiilor de către serviciile de informații - efecte ale transformării mass-media în instrumente de propagandă politică în ultimii ani”[1].

O cercetare internațională pe tema pluralismului în mass-media, lansată în aprilie 2016, arată că în România, la nivelul conținutului, nu există diversitate a opiniilor politice la nicio entitate media cu audiență semnificativă[2].

Principalele evenimente din 2015-2016 cu impact asupra libertății de exprimare:

- Au apărut noi cazuri de corupție în presă, de care se fac vinovați patroni și administratori de presă, dar și jurnaliști.
- Un cotidian a fost oferit drept mită unui politician acuzat de corupție, conform unui rechizitoriu DNA.
- Mai mulți patroni de presă au fost arestați pentru corupție și evaziune fiscală.
- Meseria de jurnalist este în continuare folosită abuziv de unele persoane pentru a intimida, șantaja sau pentru a face trafic de influență.
- Dosarele DNA au probat cum politicieni de la vârf dictau conținutul editorial al unor instituții de presă importante.
- Unele materiale de presă despre fostul Ministru de Interne, Gabriel Oprea, au fost ocolite de principalele redacții naționale.
- Mai mulți jurnaliști au fost îndepărtați din redacții din cauză că nu s-au aliniat orientării politice a acestora.
- Directorul unui cotidian a fost filat de persoane necunoscute.
- Infiltrarea redacțiilor de agenți sub acoperire ai serviciilor de informații a fost reconfirmată în 2015.
- Directorul SRI, George Maior, a jignit și a amenințat deschis oponenții legilor Big Brother.
- Unele autorități locale au făcut eforturi pentru a bloca difuzarea unor materiale jurnalistice critice la adresa lor.
- Avertizorii de integritate au fost hărțuiți de instituții sau companii publice.
- Instituțiile statului blochează accesul la informații despre evenimente-cheie din istoria recentă a României – Revoluția din decembrie 1989, Mineriada din iunie 1990 sau tragedia din clubul Colectiv.
- Numeroase autorități centrale și locale evită în mod sistematic să răspundă la solicitări de informații.
- La fel ca și anul trecut, au existat destul de multe situații în care autoritățile românești au încercat (uneori cu succes) să limiteze dreptul la liberă exprimare a minorității maghiare.
- În 2015 a continuat avalanșa de insolvențe care afectează instituțiile de presă în ultimii ani. O bună parte a televiziunilor și cotidianelor naționale au acumulat datorii către stat sau către alte entități private.
- Disponibilizările în redacții au continuat și în anul 2015, efect al dificultăților economice care afectează piața de media.
- Cea mai mare agenție de știri privată din piață a fost marcată de o gravă criză internă, redacția fiind afectată de plecări masive.
- Au fost lansate produse consistente de media online, inițiate de jurnaliști cu experiență, și a apărut o nouă agenție de știri.
- Apropierea anului electoral a generat o adevărată competiție în mediul politic în vederea sprijinirii televiziunilor greu lovite de criza financiară și de problemele penale ale patronilor.
- Obligațiile fiscale care au afectat, începând cu 1 ianuarie 2009, jurnaliștii remunerați pentru activități independente aferente drepturilor de autor, au fost anulate prin Legea amnistiei fiscale.
- Parlamentul a respins raportul anual de activitate al TVR, Consiliul de Administrație fiind demis.
- Activitatea televiziunii publice a fost marcată de criza financiară în care continuă să se afunde, bugetele pentru producție scăzând dramatic.
- Măsura insolvenței este tot mai des vehiculată ca soluție pentru situația TVR, în timp ce modificarea legii de funcționare continuă să nu prezinte interes politic.
- TVR a pierdut în instanță procese cu 762 de salariați cărora trebuie să le plătească salariile neindexate în perioada 2008-2012.
- CNA a continuat să se discrediteze în spațiul public din cauza proastei funcționări, a timidității

[1] World Press Freedom Index, Romanian media – Manipulated and spied on, Reporters without borders, aprilie 2016.

[2] Media Pluralism Monitor, Centre for Media Pluralism and Media Freedom, aprilie 2016.

cu care sancționează încălcarea legii, a conflictelor interne între membri.

- Asupra instituției planează suspiciuni de corupție. Președinta și o fostă membră CNA sunt judecate pentru fapte de corupție.

- CNA continuă să aplice sancțiuni care nu țin cont de dreptul la liberă exprimare.

- A fost adoptată o modificare la Legea audiovizualului care permite Parlamentului demiterea Președintelui CNA odată cu respingerea raportului anual, un mecanism care deschide porțile arbitrariului și abuzului politic.

- Saga adoptării legislației de tip „Big Brother" continuă. După ce Curtea Constituțională le-a declarat neconstituționale în 2014 și 2015, o parte din aceste legi au fost reintroduse de autorități sub pretextul recentelor atacuri teroriste din Europa.

- Dorința unor actori politici de a reincrimina insulta și calomnia rămâne un pericol constant pentru libertatea de exprimare.

- Guvernul Ponta a inițiat modificarea Legii achizițiilor publice, eliminând prevederile referitoare la transparența contractelor de publicitate publică, prin exceptarea de la obligațiile legii, a achiziționării de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media.

- Trecerea la sistemul de transmisie digitală a fost din nou amânată.

- Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza noului Cod Civil. Numărul proceselor este în creștere.

- Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei, de necesitate într-o societate democratică și limitează nejustificat dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor, care de multe ori, nici nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea la ștergerea unor articole din spațiul online.

- Jurnaliștii români continuă să fie ținte ale comportamentului agresiv. Mulți dintre cei care atacă fizic sau verbal jurnaliștii sau încearcă să îi intimideze sunt politicieni, funcționari publici, oameni de afaceri.

Mecanisme corupte de finanțare a presei

Dosarele DNA au scos la iveală noi dovezi privind mecanismele corupte de finanțare ale presei, prin legături strânse între demnitari, oameni de afaceri și patroni de media. Mai mulți patroni de presă au fost arestați pentru corupție și evaziune fiscală.

Doi primari de sector, inculpați pentru fapte de corupție, au cumpărat protecția presei cu banii luați din mită. Aceștia au achitat servicii de publicitate către posturile de știri B1TV, România TV și OTV din sumele obținute de la firmele care aveau contracte cu primăria și care trebuiau să remită un procent de 10% - 15% din banii încasați de la primărie.

Resursele publice finanțează televiziunile unor baroni locali. Cel mai bun exemplu este al baronilor Constanței, Radu Mazăre și Nicușor Constantinescu, care au folosit presa pentru acte de corupție.

Un ziar „quality", Evenimentul zilei, a fost oferit mită de un om de afaceri unui politician acuzat de corupție. Același ziar a fost folosit de patronul său pentru a facilita infracțiuni. Potrivit procurorilor, Dan Andronic, patronul ziarului la momentul comiterii infracțiunilor, a fost inclus într-un grup infracțional care se ocupa de retrocedări ilegale de proprietăți pentru a exercita presiuni prin intermediul ziarului deținut, dar și pentru relațiile la nivel înalt pe care le avea[3].

Au apărut noi cazuri de șantaj prin intermediul presei. Trei persoane din conducerea publicației săptămânale „Atac de Buzău" au fost acuzate că au cerut (și primit) bani și alte bunuri, inclusiv o mașină, pentru a nu publica materiale denigratoare la adresa unor politicieni și oameni de afaceri.

Instrumentalizarea presei în interes personal

Dosarul Gala Bute a adus noi dovezi privind aservirea editorială a unor importante instituții media față de interesele Elenei Udrea și ale PD-L în perioada 2010-2012. Fostul ministru PD-L Elena Udrea dicta politica editorială a unor importante instituții de presă, printre care televiziunile Pro TV, Realitatea TV, B1TV, ziarele Evenimentul zilei, Ziarul Financiar și agenția de știri Mediafax. Apropiații săi impuneau subiecte, modificau știri, cenzurau știri, stabileau întrebările unor interviuri sau transmiteau articole care erau publicate de instituțiile media. Scopul acestora era prezentarea unei imagini cât mai favorabile Elenei Udrea.

Din stenogramele dosarului în care sunt implicați fostul primar al Constanței și fostul președinte al Consiliului Județean Constanța, reiese că Nicușor Constantinescu dicta activitatea editorială a cotidianului Telegraf și a televiziunii Neptun TV, „comandând campanii de presă îndreptate în sprijinul poziției sale procesuale și împotriva Direcției Naționale Anticorupție"[4].

Alți edili locali au folosit o parte a presei locale ca instrument de șantaj și de presiune la adresa adversarilor politici sau a unor funcționari publici. Primarul băimărean Chereches punea presiune prin

[3] „Printesa Lia catre Dan Andronic: Este atat de important sa ajungem la omul potrivit (interceptari)", V.M. , HotNews.ro, 12 decembrie 2015

[4] „STENOGRAME Cum exercita Nicusor Constantinescu «o influenta covarsitoare» asupra cotidianului Telegraf si a televiziunii TV Neptun: «*Ati dat luni un material, 2 pagini mari cu ce mi s-a intamplat mie si mai departe nu mai scrie nimeni nimica, ma, manca-ti-as, zici ca... totul e ok!*»" , Victor Cozmei , HotNews.ro, 16.04.2015

intermediul presei asupra consilierilor locali să voteze în favoarea intereselor sale, dar și asupra altor funcționari publici care se opuneau deciziilor lui[5].

Fenomenul migrației jurnaliștilor în mediul politic a continuat în 2015 și 2016, contribuind la erodarea credibilității și a identității acestei profesii (rapoartele FreeEx din ultimii ani consemnează astfel de cazuri).

Patroni cu probleme penale

Valul de dosare deschise în ultimii ani de procurori unor patroni de presă din România a continuat să adune nume marcante. Unele dintre aceste dosare vizează fapte care au legătură directă cu activitățile de presă ale patronilor, altele au legătură cu celelalte afaceri ale acestora.

Noi nume au apărut în rechizitoriile procurorilor, printre care Dan Andronic, proprietarul cotidianului Evenimentul zilei și al săptămânalului Capital. Acesta este urmărit penal în cel mai mare dosar de retrocedări ilegale, fiind acuzat că a exercitat presiuni prin mass-media. Adrian Sârbu, proprietarul Mediafax Group și fost acționar și CEO la cel mai mare grup de televiziune, este trimis în judecată pentru instigare la evaziune fiscală, spălare de bani și instigare la delapidare[6]. Dan Adamescu, proprietarul cotidianului România liberă, a fost condamnat la patru ani și patru luni de închisoare pentru fapte de corupție[7]. Dintr-un dosar DNA reiese că Maricel Păcuraru, co-proprietarul Realitatea TV, ar fi mituit-o pe judecătoarea Mariana Moncea, care a aprobat intrarea în insolvență a societății care deține televiziunea. Păcuraru se află în închisoare din 2014, când a fost condamnat la 4 ani de detenție pentru spălare de bani și complicitate la abuz în serviciu, în cazul Poșta Română. Sebastian Ghiță, deputat PSD, persoana care controlează prin interpuși canalul de știri România TV, a fost inculpat în două noi dosare de corupție. Într-unul din acestea este acuzat de sprijinirea unui grup infracțional organizat, condus de cumnatul fostului premier Victor Ponta[8]. Într-un alt dosar, Ghiță este acuzat că și-a folosit influența pentru numirea sau menținerea unor persoane în funcții importante în instituții publice, cu scopul de a le angrena într-un mecanism infracțional care presupunea satisfacerea intereselor sale ilicite[9].

Presiuni ale autorităților

Infiltrarea redacțiilor de agenți sub acoperire ai serviciilor de informații a fost reconfirmată în 2015, după ce anul 2012 consemnase un caz similar, confirmat și de SRI (detalii în raportul FreeEx 2012). Mai mult, fostul șef al SRI, George Maior, a confirmat existența acestor practici într-un interviu pe care l-a acordat B1 TV pe 25 ianuarie 2015, când se afla încă în funcție. În același interviu, Maior a jignit și amenințat deschis oponenții legilor Big Brother (jurnaliști, organizații de drepturile omului, membrii Curții Constituționale).

Jurnalistul Cătălin Tolontan (director al cotidianului Gazeta Sporturilor) a fost vizat de o operațiune de filaj în perioada în care lucra la o anchetă despre responsabilitatea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU) în incendiul de la clubul Colectiv și în care discuta despre o posibilă mușamalizare a cazului de către Ministerului de Interne (MI) și IGSU. Ancheta GSP furniza informații potrivit cărora oameni din DGIPI, serviciul de informații al MI, ai cărui lucrători ar fi beneficiat de sponsorizările de la asociațiile pompierilor.

Primarul municipiului Baia Mare, Cătălin Chereches, a obținut textul unui editorial cu o zi înainte ca acesta să fie publicat în cotidianul local Graiul Maramureșului. La numai patru ore după transmiterea textului în rețeaua internă a redacției, autorul a fost sunat de primarul Chereches, care i-a reproșat conținutul acestuia. Ziarul a publicat editorialul respectiv așa cum era programat, pe 24 februarie. În aceeași zi, publicația a primit din partea primăriei o somație să desființeze până pe 2 martie chioșcurile de difuzare a presei pe care le deținea în oraș.

În octombrie 2015, toate cele patru rețele de televiziune prin cablu din Năvodari și-au întrerupt emisia în timp ce postul Antena 3 difuza o investigație despre apropiați ai primarul Năvodarului. Oficiali de la firmele de cablu au confirmat actul de vandalism, o tăiere intenționată de fibră optică, dar nu au găsit vinovații.

Forțele de ordine continuă să se comporte abuziv cu cetățenii care protestează sau semnalează public abuzuri. La sfârșitul lunii iunie 2015, reprezentanți din Poliția Română au chemat la secții pentru audieri sau au căutat la domiciliu sau la locul de muncă zeci de persoane care semnaseră o petiție care critica mai multe instituții publice din județul Hunedoara pentru lipsa de reacție cu privire la gestionarea conflictelor și controverselor apărute din cauza unei microhidrocentrale de pe Râul Alb. În conținutul petiției se cerea inclusiv demiterea unui șef de

[5] „INCENDIAR! Primarul Chereches, santaj mascat. Punea presiune pe consilierii locali prin trustul media pe care il controla”, ziarmm.ro, Ciprian Dragoș, 14.11.2015

[6] *„Update Adrian Sârbu, arestat pentru 30 de zile. Decizia nu este definitivă”*, Sorin Ghica, Adevărul.ro, 3 februarie 2015.

[7] *„Milionarul Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare. Unul dintre judecătorii șpăgari a primit o pedeapsă record: 22 de ani de închisoare”*, Virgil Burlă, EvZ.ro, 2 februarie 2015.

[8] „DNA: Sebastian Ghiță, Vlad și Mircea Cosma au făcut presiuni ca firma lui Herțanu să obțină contract la Comarnic”, Daciana Ilie, Mediafax, 18.02.2015

[9] „Portretul de mafiot facut de DNA lui Sebastian Ghita: Control total in Prahova”, Ziare.com, 28 Martie 2016

inspectorat județean de Poliție.

În același timp, instanțele continuă să anuleze sancțiunile forțelor de ordine împotriva protestatarilor pașnici.

Avertizori de integritate hărțuiți de instituții publice

În lunile iulie și august, trei funcționari CNADNR (Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România SA) au semnalat prin intermediul presei o serie de nereguli administrative grave în activitatea companiei. Drept răspuns, instituția a declanșat o cercetare disciplinară împotriva lor și le-a suspendat temporar contractele de muncă până la încheierea cercetării.

Presiuni editoriale

Canalul de știri B1 TV a fost acuzat de un jurnalist de atitudine favorabilă față de premierul Ponta, după ce postul a întrerupt pe 4 aprilie 2015 colaborarea cu acesta. Cătălin Prisacariu a menționat existența unor presiuni editoriale care aveau ca scop prezentarea cât mai favorabilă a lui Ponta în cadrul emisiunii moderate de el, presiuni exercitate prin intermediul unor discuții și a unor sms-uri prin care i se cerea ce „subiecte trebuia să fie amânate, altele pur și simplu evitate, unii oameni protejați, alții călcați în picioare".

În august 2015, publicista Daniela Rațiu, colaboratoare neremunerată a ziarului Evenimentul zilei, a acuzat că i-a fost cenzurat un material despre generalul Gabriel Oprea și că a ales să-l publice pe platforma online a ziarului Adevărul, care, la rândul său, a șters acuzațiile de cenzură.

La rândul său, PDG al TVR, Stelian Tănase, l-a acuzat pe vicepremierul de la acea oră, Gabriel Oprea, că ar fi comandat „lichidarea" sa din fruntea TVR pentru că a refuzat să elimine un material despre plagiatul demnitarului.

Accesul la informații

Multe dintre autoritățile centrale și locale evită în mod sistematic să răspundă la cererile de informații, așa cum reiese din date furnizate de organizații neguvernamentale. Adeseori, autoritățile locale adoptă prevederi prin care blochează accesul la informații, în loc să îl faciliteze. Taxe exagerate sunt impuse pentru eliberarea de documente de interes public, iar ziariștii și bloggerii locali trebuie să îndeplinească uneori condiții restrictive pentru a obține acreditări de presă, care, în practică, nici nu ar trebui să fie necesare.

Stenogramele ședințelor de Guvern din timpul Mineriadei din 1990 și stenogramele unor comisii parlamentare referitoare la Revoluția din 1989 sunt secrete de stat.

Instanțele de judecată dau de multe ori câștig de cauză celor care fac plângeri pentru încălcarea Legii accesului la informații, însă puțini jurnaliști dispun de resursele necesare unor acțiuni în instanță.

Implementarea Legii accesului la informațiile de interes public are nevoie de o atenție urgentă din partea Guvernului. Au apărut inițiative legislative care îmbunătățesc accesul la informații, însă acestea nu sunt încă adoptate.

Condiții economice

Piața de media continuă să se afle într-o transformare generată de diferite cauze, de la criza financiară din 2008, până la problemele financiare și penale ale unor patroni și repoziționările impuse de impactul noilor tehnologii și de schimbările pe care acestea produc în obiceiurile de consum.

Televiziunea publică nu reușește să se redreseze și înregistrează datorii de peste 150 milioane de euro față de bugetul de stat sau alți creditori. Dar și mediul privat se confruntă cu probleme similare. Toate televiziunile de știri au datorii și numai una dintre ele a înregistrat profit în anul 2014[10]. Într-o situație similară se regăsesc și televiziunile generaliste, în timp ce presa scrisă își continuă declinul, atât la nivelul audiențelor, cât și al rezultatelor financiare.

Disponibilizările în redacții au continuat și în anul 2015, efect al dificultăților economice care afectează piața de media. Nume consacrate (Cristian Tudor Popescu, Florin Negruțiu, Dan Turturică, Marius Tucă ș.a.) au părăsit în anul 2015 redacțiile unor publicații importante (Gândul.info, România liberă, Jurnalul Național).

Problemele penale ale patronului Adrian Sârbu au afectat puternic redacția celei mai importante agenții de presă private. Începutul lui 2016 a consemnat un val masiv de plecări de la Mediafax, aproape întreaga echipă de conducere și jumătate din redacție părăsind redacția[11]. Situația este îngrijorătoare, având în vedere faptul că Mediafax era singura alternativă privată la agenția de știri publică Agerpres, finanțată direct de la bugetul de stat. O bună parte din echipa care a părăsit redacția Mediafax s-a alăturat în februarie 2016 unei noi agenții de presă, News.ro.

Într-un context marcat de declinul presei tipărite și al televiziunilor de știri, zona presei online și-a continuat traseul ascendent din ultimii ani, ajutată și de creșterea pieței de publicitate online și a numărului de utilizatori de internet. Anul 2015 a avut o dinamică aparte, fiind martorul lansării unor produse premium realizate de nume consacrate care au părăsit presa tradițională în ultimii ani. Dintre aceste proiecte menționăm Pressone.ro, Republica.

[10] „BILANȚ 2014. Antena 3, singura pe profit între televiziunile de știri. Pierderile Realitatea TV s-au adâncit la 18 milioane de euro", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 10.06.2015.

[11] „Val de plecări la agenția Mediafax într-o singură zi", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 13.01.2016.

ro, Profit.ro și agenția de știri News.ro. Spre deosebire de anii precedenți, în care majoritatea inițiativelor independente din spațiul online au aparținut unor jurnaliști tineri, în 2015 și 2016 proiectele lansate au reunit jurnaliști cu experiență și notorietate în spațiul public. Un alt aspect pozitiv este că aceste noi proiecte au reușit să formeze redacții numeroase și să producă fluxuri constante de conținut de calitate, de la știri, anchete de impact și reportaje, la analize și comentarii.

Facilități și subvenții pentru mass-media

Apropierea anului electoral a generat o adevărată competiție în mediul politic în vederea sprijinirii televiziunilor greu lovite de criza financiară și de problemele penale ale patronilor. Guvernul Ponta, PNL și alți actori au încercat să creeze un Fond Audiovizual destinat televiziunilor; un proiect depus în Parlament încerca să creeze un Fond Special pentru Jurnalismul de Investigație; un alt proiect, care a fost adoptat, stipulează că jurnaliștii membri ai uniunilor de creație vor primi indemnizații de 50% la pensie.

Guvernul și Parlamentul au corectat reglementările în domeniul drepturilor de autor prin noul Cod Fiscal și o Lege a aministiei fiscale. Astfel, au fost anulate obligațiile fiscale care au afectat începând cu 1 ianuarie 2009 jurnaliștii remunerați pentru activități independente aferente drepturilor de autor.

Mediile publice

Imaginea televiziunii publice a fost puternic marcată de gafa editorială produsă în contextul tragediei din clubul Colectiv. TVR nu a transmis în noapte de 30 octombrie știri sau imagini în direct despre incendiul din clubul Colectiv, unde 64 de persoane și-au pierdut viața. Niciunul din canalele TVR nu și-a întrerupt emisia pentru a transmite informații despre situația din clubul Colectiv.

Conducerea Televiziunii Române a fost demisă în luna septembrie, când Parlamentul a respins Raportul de activitate al TVR depus încă din luna aprilie[12]. În schimb, raportul de activitate al radioului public nu a fost votat nici până la data scrierii acestui raport. Ca de fiecare dată, au apărut dispute politice pe marginea votului, unii politicieni acuzând existența unor interese politice. Fostul PDG, Stelian Tănase, l-a acuzat pe vicepremierul de la acea oră, Gabriel Oprea, că ar fi comandat „lichidarea" sa din fruntea TVR pentru că a refuzat să elimine un material despre plagiatul demnitarului.

Situația economică a continuat să fie principala problemă care afectează funcționarea televiziunii publice. Criza financiară a afectat în continuare activitatea editorială și a determinat o restrângere severă a producției, precum și închiderea TVR News. Situația disperată generată în februarie 2016 de costurile determinate de procesele pierdute cu 726 de salariați a readus în agenda publică situația televiziunii publice. Politicieni și demnitari au preluat subiectul, fără a oferi soluții realiste de rezolvare a problemelor structurale cu care se confruntă TVR, propunerile venite fiind mai degrabă soluții de conjunctură, care răspund pe termen scurt nevoilor TVR, fără a rezolva cauzele problemelor.

Președintele Comisiei de Cultură din Senat, Georgică Severin (PSD), a depus în februarie 2016 un proiect de modificare a Legii 41/1994 a cărui principală prevedere este separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul public. Președintele Comisiei pentru Cultură, Arte și Mijloace de Informare în Masă din Camera Deputaților, Gigel Știrbu (PNL), a respins ideea modificării Legii de funcționare, considerând că nu este o prioritate și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice.

Radioul public a declanșat o campanie împotriva acestei inițiative legislative, campanie care a generat discuții aprinse și o sancțiune din partea CNA. Unii jurnaliști au acuzat intențiile manipulatorii din spatele acestei campanii și au reclamat faptul că li s-a impus să difuzeze știri care „nu respectă propriile noastre standarde, adică citarea unei surse" și care au ignorat complet celelalte opinii exprimate în spațiul public față de modificarea Legii de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune.

În 2015 au continuat să curgă sentințele privind incompatibilitea unor persoane cu funcții de conducere în SRR. Instanțele au confirmat deciziile prin care Agenția Națională de Integritate a constatat existența stării de incompatibilitate în cazul mai multor membri ai structurilor de conducere ale SRR și TVR.

Consiliul Național al Audiovizualului

Conflictele interne din CNA au continuat și în 2015, chiar dacă la o intensitate mai redusă față de anii anteriori. Șase membri ai Consiliului au retras sprijinul acordat Președintelui instituției, Laura Georgescu, și au cerut Parlamentului revocarea din funcție a acesteia. Refuzul președintei Consiliul Național al Audiovizualului (CNA) de a-și da demisia din funcție a obligat alți actori să intervină, prin mijloace mai dure, pentru deblocarea situației, propunând un mecanism de demitere a șefului acestei instituții, mecanism inexistent în legislația actuală. Astfel, cei doi președinți ai comisiilor parlamentare de cultură din Senat și Camera Deputaților au propus ca respingerea raportului

[12] „Raportul de activitate al TVR a fost respins de Comisiile de Cultură", PaginaDeMedia.ro, Carmen Andronache, 16.09.2015.

anual de activitate să atragă demiterea din funcție a președintelui Consiliului. Propunerea a fost adoptată de Parlament.

În februarie 2015, CNA a convocat reprezentanții radiodifuzorilor într-o ședință în care au fost anunțați că instituția va crește nivelul amenzilor aplicate, dacă stațiile vor continua să aibă abateri constante de la legislația audiovizualului. Intențiile nu au fost însă confirmate de realitate, nivelul sancțiunilor rămânând la un nivel mai degrabă scăzut, în timp ce volumul acestora pare ridicol de mic în raport cu gravitatea încălcărilor legii din spațiul audiovizual.

Președinta Consiliului, Laura Georgescu, este inculpată în două dosare penale. Într-unul din ele, pentru că a instigat la întocmirea unor sesizări cu date nereale, în vederea înregistrării unor plângeri ce au intrat în analiza plenului CNA și care au fost soluționate prin sancționarea a șapte posturi de televiziune. În celălalt, este trimisă în judecată alături de o fostă membră CNA, Narcisa Iorga, pentru că au îndrumat un patron de televiziune și cunoscut om politic să apeleze la unii politicieni cu notorietate cu scopul de a influența votul unor membri, astfel încât să-și recupereze licența postului pe care-l controla. Niciuna din cele două nu a demisionat în urma acțiunii procurorilor. Președinta CNA susține că nu s-ar fi făcut intervenții politice, în timp ce Iorga a negat că ar avea vreo vină.

Legislație

Saga adoptării legislației de tip „Big Brother" continuă. Există un interes foarte puternic al structurilor de securitate pentru adoptarea de prevederi legislative care să permită supravegherea generalizată. Aceste structuri, în frunte cu Serviciul Român de Informații, au jucat și joacă un rol esențial în ceea ce privește forma în care aceste legi au fost și sunt adoptate de către Parlament, deși ele nu au drept de inițiativă legislativă. De altfel, fostul director SRI, George Maior, a jignit și amenințat deschis oponenții legilor „Big Brother" (jurnaliști, organizații de drepturile omului, membrii Curții Constituționale).

O parte din legile declarate neconstituționale de Curtea Constituțională în 2014 și 2015 au fost reintroduse pe agenda Guvernului și a Parlamentului, autoritățile folosindu-se de atentatele teroriste din Europa pentru a justifica necesitatea lor.

Reincriminarea insultei și a calomniei rămâne o amenințare constantă pentru libertatea de exprimare. O senatoare a introdus în toamna lui 2015 un nou proiect legislativ în acest sens. În aprilie 2016, Senatul a adoptat tacit un proiect de lege care reincriminează „ofensa adusă unor însemne".

Guvernul Ponta a inițiat modificarea Legii privind achizițiile publice, prin eliminarea prevederilor referitoare la transparența contractelor de publicitate publică (introduse în 2005) și exceptarea, în mod explicit, de la obligațiile legii, a achiziționării de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media[13].

România nu a reușit să respecte termenul (deja amânat) pe care și l-a stabilit pentru trecerea definitivă la televiziunea digitală. La 17 iunie 2015 trebuia să fie întreruptă orice transmisie în semnal analogic, dar tranziția a fost prelungită de Guvern până la data de 31 decembrie 2016.

Jurnaliști, fotografi și cameramani decedați sau răniți în clubul Colectiv

În tragedia ce a avut loc pe 30 octombrie 2015 în clubul Colectiv și-au pierdut viața și au fost răniți mai mulți jurnaliști, fotografi și cameramani[14].

Au decedat:

Teodora Maftei, fotograf și editor la Pro TV.

Ștefan Rusitoru, editor de image la Televiziunea Română.

Claudiu Petre, blogger și fotograf.

Liviu Zaharescu, fotograf pentru publicația online Let's Rock România.

Alexandru Chelba, fotograf.

Roxana Boghian, fotograf de concerte.

Andra Elena Toader, fotograf la un studio de evenimente.

Alexandra Matache, absolventă a Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării din București.

Răniți:

Bogdan Moleșag, cameraman la Prima TV.

Cătălin Ilnițchi.

Mihai Anghel.

Cătălin Grădinariu.

[13] Punct de vedere al CJI și COM referitor la Proiectul de lege privind achizițiile publice, www.cji.ro, 31 iulie 2015.

[14] „Portretele celor 64 de tineri care si-au pierdut viata in urma incendiului din Colectiv", Pro TV, 14.03.2016.

ETICĂ ȘI CORUPȚIE ÎN PRESĂ

MECANISME CORUPTE DE FINANȚARE A PRESEI

Dosarele DNA au scos la iveală noi dovezi privind mecanismele corupte de finanțare ale presei, prin legături strânse între demnitari, oameni de afaceri și patroni de media. Mecanismele afectează atât mass-media centrale, cât și pe cele locale, care sunt în multe cazuri finanțate de baronii locali din bani publici, folosite drept paravan pentru parazitarea fondurilor publice sau pentru spălarea banilor, prin contracte fictive de publicitate.

Un ziar „quality" dat ca șpagă unui politician acuzat de corupție

Dan Andronic și Evenimentul zilei apar într-un nou dosar DNA. Publicația a fost primită ca mită de Elena Udrea. În vara anului 2010, Udrea, atunci ministru al Dezvoltării Regionale și Turismului, ar fi pretins de la un om de afaceri (Bogdan Buzăianu) suma de cinci milioane USD, pentru a asigura firmei controlate de acesta derularea, în continuare, a contractului bilateral de vânzare - cumpărare de energie electrică de la SC Hidroelectrica SA[15].

Mita s-ar fi dat la începutul lui 2012 prin intermediul lui Radu Budeanu, fondatorul publicației Cancan, care a fost acuzat de trafic de influență, în formă continuată, și spălare de bani. Budeanu i-a dat Elenei Udrea suma de 3,8 milioane USD primită de la Buzăianu și i-a înlesnit preluarea unei creanțe de 900.000 de euro pe care una din firmele controlate de omul de afaceri o deținea ca urmare a unui împrumut garantat cu pachetul de 90% din acțiunile la o societate comercială cu activitate în mass-media. Societatea comercială era Editura Evenimentul și Capital, care editează publicațiile Evenimentul Zilei și Capital, al cărei proprietar în acte este Dan Andronic, totodată director general al Evenimentului Zilei[16].

Radu Budeanu și-a recunoscut faptele în fața procurorilor DNA, fiind pus sub control judiciar[17]. Bogdan Buzăianu este patronul companiei Energy Holding, care a încheiat în 2014 cel mai mare contract de energie cu Hidroelectrica, de aproape 1 miliard de dolari. În 2009, Energy Holding a preluat 95% din acțiunile Cancan[18].

Udrea a negat că ar fi proprietara Evenimentului zilei, dar a afirmat într-un interviu acordat acestei publicații la scurt timp după apariția scandalului că „Cineva a trebuit să găsească soluții pentru ca această presă (Evenimentul zilei, n.n.) care ducea această luptă să nu moară, să nu fie înghițită de presa mogulilor". Realizatoarea interviului, redactorul șef Simona Ionescu, a ținut să precizeze că Evenimentul zilei a sprijinit echipa lui Traian Băsescu în vara lui 2012: „Asta vă spun eu sigur în calitate de redactor-șef. Noi am fost alături de președintele Traian Băsescu, făceați parte din echipa lui Traian Băsescu".[19]

Dan Andronic a răspuns probelor DNA printr-un editorial publicat în Evenimentul zilei în care nu neagă că Udrea ar fi adevăratul proprietar al ziarului. În editorial, Andronic face un istoric al luptei pe care ziarul ar fi dus-o în 2012 pentru „apărarea statului de drept", această publicație reprezentând, în opinia lui Andronic, „o foarte subțire linie de apărare împotriva tunurilor mediatice alimentate zilnic de Voiculescu, Vîntu, Patriciu, triada mogulilor-miliardari care dominau politica și mass-media prin toate formele și din toate pozițiile" [20].

Primarul Marian Vanghelie, agent de contracte de publicitate pentru OTV și B1 TV

Într-un alt dosar DNA, care îl vizează pe Marian Vanghelie, primar și important om politic, reiese că acesta ar fi solicitat încheierea unor contracte de publicitate în valoare de 2.2 milioane de euro cu două televiziuni. Banii ar fi provenit din mita primită de fostul primar al sectorului 5 din București și vicepreședinte al PSD de la omul de afaceri Marin Dumitru. Vanghelie ar fi perceput un comision de 20% din contractele de lucrări publice derulate de Primăria Sectorului 5 cu societățile controlate de M. Dumitru. Comisionul a fost plătit sub forma unor contracte nejustificate din punct de vedere comercial, încheiate de aceste societăți și de unele societăți comerciale controlate, prin interpuși, de Vanghelie[21].

Conform referatului procurorilor DNA, „în anul 2009, la solicitarea inculpatului Vanghelie Marian-Daniel, societățile controlate de către Dumitru Marin au încheiat contracte de publicitate în valoare

[15] „DNA: Fondatorul Cancan, acuzat de trafic de influență și spălare de bani în dosarul Elenei Udrea", Economica.net, 19.11.2015

[16] ibidem

[17] „Radu Budeanu, fondatorul Cancan, a recunoscut că a intermediat mita de la Bogdan Buzăianu către Elena Udrea", Digi24, 19.11.15

[18] „EXCLUSIV: Energy Holding, oficial în acționariatul cotidianului Cancan", Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 11.03.2009

[19] „EXCLUSIVITATE. Elena Udrea: «Șefii instituțiilor au ajuns în funcții cu sprijin politic. Mi-e greu să cred că acțiunile lor sunt obiective!»", Simona Ionescu , 27 octombrie 2015

[20] „Evenimentul Zilei, așa cum a fost - Evenimentul zilei, așa cum va fi",Dan Andronic 22 octombrie 2015

[21] *„Marian Vanghelie, primul mesaj postat pe Facebook după arestarea sa preventivă"*, Gândul.info, 14 martie 2015, actualizat pe 15 martie 2015.

de aproximativ 2.000.000 de euro în favoarea societății Ocram Televiziune SRL (operatorul postului de televiziune OTV), controlată de Diaconescu Dan, persoană apropiată inculpatului Marian Vanghelie". Referatul mai menționează că, în 2012, „Premier Palace SRL a încheiat contracte de publicitate în valoare de aproximativ 200.000 de euro în favoarea societății B1 TV Channel SRL"[22].

B1 TV a transmis un comunicat de presă în care susținea legalitatea și transparența acestei înțelegeri și a precizat că în schimbul acestei sume a difuzat spoturi și reportaje publicitare în perioada mai 2012 - februarie 2013, în baza unor media planuri aprobate de client[23]. Într-un mesaj postat pe contul său de Facebook după arestarea sa, Vanghelie susține că nu are legătură cu anumite contracte semnate între omul de afaceri Marin Dumitru și OTV sau alte posturi de televiziune[24].

În același dosar apar și stenogramele unor convorbiri telefonice în care Marian Vanghelie îi spune unei alte persoane implicate în traseul presupusei mite că ar putea interveni în favoarea sa pe lângă președintele Klaus Iohannis prin intermediul directorului editorial de la Realitatea TV, Rareș Bogdan, dacă această persoană va depune mărturie în favoarea sa. Rareș Bogdan a negat că ar fi discutat cu Vanghelie despre o interventie la președintele Klaus Iohannis și a spus că afirmațiile lui Vanghelie ar fi „o chestiune de teribilism" a acestuia[25]. În schimb, realizatorul de televiziune a recunoscut că s-a întâlnit des cu politicianul proaspăt exclus din PSD, în speranța că acesta va contribui la debarcarea adversarului său politic, președintele PSD, Victor Ponta: „Eu cu Marian Vanghelie mă întâlneam des, pentru că speram să-și facă cât mai repede partidul, să constituie majoritate și să-l dea jos pe Ponta, pentru că acest individ este un pericol pentru România"[26].

Anterior, în emisiunea pe care o realizează la Realitatea TV, Rareș Bogdan i-a declarat război premierului Ponta, după ce premierul făcuse referire la datoriile fiscale ale Realitatea TV, post aflat în insolvență. (Cazul apare și în Raportul FreeEx 2014-2015.)

Primarul Sectorului 1 a cumpărat protecția presei cu banii din mită

Un alt primar de sector din București, Andrei Chiliman, a fost pus sub urmărire penală pentru constituirea unui grup infracțional organizat și complicitate la trafic de influență, în formă continuată.

Ca și în cazul Vanghelie, o parte a mitei primite de primarul Sectorului 1 de la firma de salubritate Romprest a fost folosită pentru a cumpăra protecția presei, prin contracte de publicitate. Conform procurorilor DNA, Chiliman a achitat servicii de publicitate către posturile de știri B1TV și România TV din sumele obținute de la firmele care aveau contracte cu primăria și care trebuiau să remită un procent de 10% - 15% din banii încasați de la primărie. Conform DNA, „această protecție constă în faptul că nu apărea nimic negativ despre ei în mass-media, iar dacă în mod întâmplator ar fi apărut ceva, aceștia ar fi avut capacitatea să oprească, speculând relația contractuală"[27].

Baronii Constanței au folosit presa pentru acte de corupție

Primarul Constanței, Radu Mazăre, este cercetat pentru luare de mită, abuz în serviciu și conflict de interese alături de partenerul său de afaceri, Sorin Strutinsky, fiind acuzat că a produs statului un prejudiciu de 26 de milioane de euro. DNA susține că Mazăre a primit peste șapte milioane de euro de la o societate comercială, pentru că i-a asigurat acesteia câștigarea unei licitații organizate de Primăria Constanța pentru gestionarea serviciului de salubrizare a orașului. Procurorii susțin că banii au ajuns la primar prin intermediul unor contracte de publicitate fictive încheiate între societatea Polaris M Holding și SC Soti Cable Neptun SRL, societate controlată de Mazăre și Strutinsky[28]. Polaris M Holding aparține deputatului PSD Eduard Martin. Procurorii susțin că aceste contracte nu aveau un scop economic, o mare parte dintre materialele promoționale fiind de fapt știri, multe dintre ele neavând vreo legătură cu Polaris M Holding SRL[29]. De exemplu, în 2008, societatea a plătit televiziunii Neptun TV suma de 1.300.000 de euro pentru 5 știri, în timp ce un alt contract de publicitate încheiat cu Antena TV Group avea o valoare de 50 de ori mai mică, sub 20.000 de euro anual.

---

[22] *„Procurori: O parte din mita primită de Vanghelie ar fi ajuns sub forma de contracte de publicitate. 2 milioane la OTV și 200.000 de euro la B1 TV"*, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 13 martie 2015.

[23] *„B1 TV, despre contractul din cazul Vanghelie: Contractul, mediaplan-urile, factura sunt documente care atestă într-o transparență totală legalitatea acestei tranzacții"*, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 13 martie 2015.

[24] *„Marian Vanghelie, primul mesaj postat pe Facebook după arestarea sa preventivă"*, Gândul.info apud Mediafax, 14 martie 2015.

[25] *„Rareș Bogdan, despre interceptările în dosarul Marian Vanghelie: Nu-mi permităs îi dau telefon președintelui Iohannis/ O chestiune de teribilism a lui Vanghelie"*, R.M., HotNews.ro, 13 martie 2015.

[26] Ibidem.

[27] *„Referatul procurorilor in cazul Chiliman: DNA sustine ca Vlad Moisescu directiona o parte din mita catre B1TV si Romania TV ca sa cumpere protectie mediatica pentru cei implicati, inclusiv pentru Chiliman"*, I.C. ,HotNews.ro., 19 iunie 2015

[28] *„Radu Mazăre, reținut de DNA pentru luare de mită. Prejudiciu de 26 de milioane de euro"*, Realitatea.net, 16 martie 2015.

[29] *„Cum explică DNA șpaga lui Mazăre. <<Polaris a plătit televiziunii Neptun suma de 1.300.000 de euro pentru 5 știri!>>"*, Ionel Stoica, EvZ.ro, 27 martie 2015.

De asemenea, Mazăre este acuzat că a folosit aceeași metodă a contractelor de publicitate fictive pentru a primi două milioane de euro de la reprezentanții a două societăți comerciale, în scopul facilitării emiterii documentațiilor de urbanism necesare construirii unor mall-uri în Constanța[30].

Dintr-un alt dosar DNA reiese că Primăria Constanța a semnat contracte în valoare de peste 4.5 milioane de euro cu două societăți comerciale (SC Conpress Holding SRL și SC Soti Cable Neptun SRL) care îl au ca asociat pe Sorin Gabriel Strutinsky. Cele două societăți menționate sunt principalii acționari ai televiziunii Neptun TV, unde și Radu Mazăre a avut această calitate până în 2002. Contractele cu SC Conpress Holding SRL au avut ca obiect paza obiectivelor publice din Constanța și Mamaia, în timp ce contractul cu SC Soti Cable Neptun SRL viza organizarea unor spectacole cu ocazia evenimentului „Sărbători de Iarnă - Orășelul Copiilor 2013”[31], potrivit procurorilor.

Prietenul primarului Mazăre, președintele Consiliul Județean Constanța, Nicușor Constantinescu, este urmărit penal pentru mai multe infracțiuni printre care conflict de interese și corupere a alegătorilor. Potrivit dosarului, Consiliului Județean Constanța a finanțat televiziunea Neptun TV și ziarul Telegraf, prin intermediul unor contracte cu societățile care operează aceste instituții media. Acestea sunt deținute sau administrate de persoane care au fost asociați cu președintele Consiliului Județean în diverse societăți[32]. Constantinescu s-a apărat spunând că acuzațiile sunt parte a unei campanii de hărțuire politică: „Este continuarea hărțuirii mele politice ca președinte al Consiliului Județean, a domnului primar Mazăre și a prietenului nostru Strutinsky Sorin. Sunt acuzat că am semnat niște contracte cu televiziunea Soti și cu ziarul Telegraf, fapte pentru care și domnul Mazăre a fost cercetat și a primit neînceperea urmăririi penale de la domnul procuror de la DNA București acum vreo doi ani. Pentru aceleași lucruri sunt acuzat și acum — abuz în serviciu, conflict de interese și alte chestiuni de genul ăsta”[33]. (Cazul apare și în Raportul FreeEx 2014-2015.)

Nicușor Constantinescu a fost trimis în judecată în aprilie 2016, împreună cu producătorul general al TVR, Cristian Zgabercea, pentru comiterea infracțiunilor de constituire a unui grup infracțional organizat, evaziune fiscală și complicitate la abuz în serviciu. Procurorii din cadrul Direcției Naționale Anticorupție îi acuză pe cei doi că au cauzat un prejudiciu de opt milioane de euro statului prin acordarea ilegală de către Consiliul Județean a unor sume unor fundații și instigarea la falsificarea unor acte contabile, pentru a se sustrage de la plata taxelor și impozitelor aferente banilor primiți ilegal[34]. În urma acestui dosar, Zgabercea s-a autosuspendat temporar din funcția deținută la TVR.

Resursele publice finanțează televiziunile unor baroni locali

O televiziune locală și un site de informații au fost finanțate printr-o schemă care a implicat o companie națională și un club de fotbal. Astfel, societatea Terra Sat Severin, posesoare a Radioteleviziunii Severin – RTS și a site-ului Informația de Severin, a încheiat un contract de publicitate cu echipa de fotbal Pandurii Tg. Jiu prin care prin care clubul cumpără publicitate de 223.000 de lei de la RTS și de la Informația de Severin[35]. Patronul oficial al Terra Sat Severin este Nicolina Blinduța, soacra deputatului Ion „Bebe” Cupă, deputat ALDE de Gorj și fost director la finanțele publice locale. Informația a apărut după ce Terra Sat Severin a intrat în insolvență, iar planul de reorganizare a menționat, printre punctele forte ale societății, contractul mai sus menționat.

Clubul de prima ligă Pandurii Tg. Jiu a fost finanțat până în februarie 2016 de Complexul Energetic Oltenia (CEO). Finanțarea CEO pentru sezonul în curs a fost de două milioane de euro și a fost oprită de ministrul Energiei, Victor Grigorescu, din cauza rezultatelor financiare care prevăd o potențială pierdere record pentru CEO[36].

Președintele clubului Pandurii Tg. Jiu a justificat contractul de publicitate prin nevoia de a aduce publicul din Turnu Severin la meciurile echipei. Pandurii Tg. Jiu își dispută meciurile de pe teren propriu la Turnu Severin în sezonul 2015-2016 deoarece stadionul din Tg. Jiu se află în reconstrucție.

La scurt timp după publicarea de către mass-media a informațiilor privind acest contract de publicitate, clubul a anunțat rezilierea contractului din cauză că acesta nu a avut efectul scontat. Clubul a mai precizat că, până la reziliere, a achitat numai 10% din suma prevăzută în contract firmei Terra Sat Severin[37].

---

[30] *„Firma care i-a dat 7 milioane de euro lui Mazăre ca să câștige o licitație este a deputatului Eduard Martin”*, Cosmin Văideanu, Mediafax.ro, 17 martie 2015.

[31] *„Omul de afaceri Sorin Strutinsky, reținut de procurorii DNA”*, Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 4 februarie 2015.

[32] *„UPDATE Nicușor Constantinescu, reținut pentru conflict de interese și corupere a alegătorilor, potrivit avocatului acestuia”*, Nona Jalbă, Agerpres.ro, 19 februarie 2015.

[33] *„Nicușor Constantinescu, în sala de judecată pentru a se decide dacă va fi arestat preventiv sau cercetat în libertate”*, Nona Jalbă, Agerpres.ro, 20 februarie 2015.

[34] „Producătorul general al TVR, trimis în judecată în dosarul lui Nicușor Constantinescu”, de Cristian Vasilcoiu, 16.04.2015

[35] „50.000 de euro de la Pandurii salvează o televiziune locală de la faliment, *Postul din Severin al deputatului Ion Cupă promovează Pandurii contra cost”*, de Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 26 februarie 2016

[36] *„Clubul Pandurii Târgu-Jiu rămâne fără finanțarea primită de la Complexul Energetic Oltenia”*, Mediafax, 19.02.2016

[37] *„Reacția celor de la Pandurii după informațiile apărute pe Tolo.ro «Au luat o decizie importantă»”*, Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, **26 februarie 2016**

„Atac de Buzău" prin șantaj

În octombrie 2015, directorul publicației săptămânale „Atac de Buzău", Florin Paraschivescu, soția lui, Oana Galanton, responsabilă cu publicitatea, și Doru Iuga, redactor „Atac de Buzău" și fost director al televiziunii OTV, au fost reținuți de procurori sub suspiciunea că ar fi șantajat, prin intermediul publicației, mai mulți politicieni și oameni de afaceri.

Poliția a înregistrat mai multe plângeri potrivit cărora cei trei au cerut (și primit) bani și alte bunuri, inclusiv o mașină, pentru a nu publica materiale denigratoare la adresa unor persoane, iar, în primă instanță, magistrații Judecătoriei Buzău i-au plasat pe Paraschivescu și Iuga în arest la domiciliul și pe Galanton în arest judiciar[38]. Ulterior, Tribunalul Buzău a decis să îl trimită pe Florin Paraschivescu în arest preventiv și să dispună prelungirea arestului[39].

Procurorii i-au reținut pe cei trei după ce Oana Galanton a fost prinsă în flagrant luând bani de la primarul comunei Poșta Câlnău, Sorin Munteanu, care, potrivit anchetatorilor, ar fi fost obligat să plătească lunar 1000 de lei pentru a cumpăra tăcerea celor trei[40]. În afară de primarul din Poșta Câlnău, printre cei care au mai depus plângeri împotriva angajaților „Atac de Buzău" se numără și[41]: primarul orașului Nehoiu, Florentin Lungu, primarul comunei Berca, Valeriu Marcu, fostul deputat Marian Ghiveciu, și oameni de afaceri (proprietarul Grup Romet Buzău, Constantin Toma). Reclamanții au relatat că cei trei șantajiști erau foarte insistenți și agresivi, Marian Ghiveciu spunând că a fost sunat și de 40 de ori într-o zi pentru a le da bani și alte bunuri.

Florin Paraschivescu, directorul „Atac de Buzău", a fost prins în flagrant de Poliție și în 2012, când, potrivit anchetatorilor, în calitate de director al altei publicații, „Atac la persoană", l-ar fi șantajat, împreună cu alți trei complici, pe fondatorul universității particulare Bioterra, Ion Nicolae, căruia i-ar fi cerut 180.000 de euro pentru a nu face publice informații compromițătoare la adresa lui[42].

Patroni de presă cu probleme penale

Adrian Sârbu a fost arestat preventiv în februarie 2015 sub acuzațiile de instigare la evaziune fiscală, spălare de bani și instigare la delapidare[43]. Potrivit referatului de propunere de arestare preventivă, la solicitarea lui, câțiva angajați „au folosit o schemă infracțională în scopul sustragerii de la plata către Bugetul General Consolidat al Statului a Taxelor și Impozitelor, schemă în care au fost interpuse mai multe societăți comerciale care au derulat operațiuni fictive, în intervalul 2011 - 2014, în relația cu beneficiarii drepturilor de autor derulate de societățile din grupul Mediafax (S.C. Mediafax GRUP S.A., S.C. Mediafax S.A., S.C. Apropo Media S.R.L.)". Sârbu a negat acuzațiile și a dat de înțeles că în spatele dosarului Mediafax s-ar afla dorința premierului Victor Ponta și a deputatului Sebastian Ghiță (om de afaceri implicat în numeroase afaceri cu statul, proprietar informal al televiziunii România TV) de a distruge instituțiile de presă fondate de el, printr-un „scenariu" făcut de „procurorii, inspectorii DGAF, ANAF și polițiștii de urmărire penală, toți sprijiniți copios de SRI"[44]. În martie 2015, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și de Justiție a respins cererea lui Adrian Sârbu de eliberare din arestul preventiv[45] (caz descris și în raportul FreeEx 2014-2015). Pe 1 aprilie 2016, Sârbu a fost trimis în judecată în acest dosar alături de foști membri ai conducerii Mediafax Group. Prejudiciul total cauzat bugetului consolidat al statului se ridică la circa 14 milioane de euro, conform procurorilor DNA[46].

În februarie 2015, Dan Adamescu, proprietarul cotidianului România liberă, a fost condamnat la patru ani și patru luni de închisoare pentru fapte de corupție[47].

În martie 2015, o parte a presei a publicat informații dintr-un dosar DNA din care reies suspiciunile că Maricel Păcuraru, coproprietarul Realitatea TV, partenerul lui Cozmin Gușă, ar fi mituit-o pe judecătoarea Mariana Moncea, care a aprobat intrarea în insolvență a societății care deține televiziunea[48]. Potrivit anchetatorilor citați de România TV, Păcuraru i-ar fi dat judecătoarei o sumă cuprinsă între 100.000 și 200.000 de euro, prin

[38] *„Arest la domiciliu și control judiciar pentru jurnaliștii de la <<Atac de Buzău>>"*, V.M., HotNews.ro, 18 octombrie 2015.

[39] *„Directorul publicației <<Atac de Buzău>>, acuzat de șantaj, va petrece Revelionul în spatele gratiilor"*, Departamentul Corespondenți, Mediafax.ro, 31 decembrie 2015.

[40] *„Buzău: Soția directorului <<Atac de Buzău>>, prinsă în flagrant pentru șantaj"*, EuropaFM.ro, 17 octombrie 2015.

[41] *„Ziariști din Buzău reținuți pentru șantaj"*, Virgil Burlă, EvZ.ro, 17 octombrie 2015.

[42] *„Patru jurnaliști, reținuți în cazul Bioterra. Anchetatori: au cerut mită de 180.000 de euro"*, ȘtirileProTv.ro, 1 octombrie 2012.

[43] *„Update Adrian Sârbu, arestat pentru 30 de zile. Decizia nu este definitivă"*, Sorin Ghica, Adevărul.ro, 3 februarie 2015.

[44] *„Adrian Sârbu: <<Cazul Mediafax, fabricat la comanda lui Pontaghiță>>"*, Mediafax.ro, 2 februarie 2015.

[45] *„Cererea lui Adrian Sârbu de eliberare din arest preventiv, respinsă de ICCJ"*, A.G., Revista22.ro, 11 martie 2015.

[46] Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax Group au fost trimiși în judecată, News.ro, 01.04.2016

[47] *„Milionarul Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare. Unul dintre judecătorii șpăgari a primit o pedeapsă record: 22 de ani de închisoare"*, Virgil Burlă, EvZ.ro, 2 februarie 2015.

[48] *„Suspiciuni de mită în dosarul Realitatea pentru favorizarea lui Maricel Păcuraru, Cozmin Gușă și Rareș Bogdan"*, RomâniaTV.net, 9 martie 2015.

intermediari, în tranșe succesive de câte 30.000 de lei, în schimbul sprijinului acesteia pentru obținerea și menținerea controlului asupra Realitatea Media[49]. (Caz descris și în raportul FreeEx 2014-2015.) Păcuraru se află în închisoare din 2014, când a fost condamnat la 4 ani de detenție pentru spălare de bani și complicitate la abuz în serviciu, în cazul Poșta Română.

Dan Andronic, proprietarul cotidianului Evenimentul zilei și al săptămânalului Capital este inculpat într-unul dintre cele mai mari dosare de retrocedări ilegale. Andronic este acuzat de constituirea unui grup infracțional organizat si complicitate la trafic de influență[50], alături de Remus Truică, fost șef de cabinet al premierului Adrian Năstase, Paul Lambrino (așa-zisul prinț Paul de România), Andrei Marcovici (fost consilier la cancelaria premierului Tăriceanu), Claudiu Lucian Mateescu (directorul firmei Impact) și avocatul Robert Mihăiță Roșu, de la casa de avocatură Țucă-Zbârcea și asociații. Potrivit procurorilor, atragerea lui Andronic în grupul infracțional a fost decisă de Remus Truică pentru a-l convinge pe prințul Paul că recuperarea bunurilor revendicate ar putea fi facilitate de presiunile exercitate prin mass-media, dar și de relațiile la nivel inalt pe care le avea jurnalistul[51]. (Cazul este detaliat mai jos.)

Sebastian Ghiță, deputat PSD, cel care controlează prin interpuși canalul de știri România TV, a fost inculpat în noi dosare de corupție. Într-unul din acestea este acuzat de sprijinirea unui grup infracțional organizat condus de Iulian Herțanu, cumnatul fostului premier, Victor Ponta. Procurorii îl acuză pe Ghiță că l-a sprijinit pe Herțanu să obțină fraudulos contractul pentru extinderea canalizării la Comarnic, exercitând presiuni asupra SC Hidro Prahova[52].

Într-un alt dosar, Ghiță este acuzat de dare de mită, folosire de informații care nu sunt destinate publicității, santaj, cumpărare de influență și conducerea unui vehicul fără permis. Potrivit procurorilor, Ghiță a dobândit o putere «financiară și relațională» care i-a permis să determine numirea/menținerea unor persoane în funcții importante în instituțiile publice și „angrenarea lor într-un mecanism infracțional care presupunea satisfacerea intereselor ilicite, de orice natură, ale deputatului", în schimbul sprijinului politic pentru promovarea în funcții mai importante. Printre aceste persoane se numără procurorul general al Parchetului Curții de Apel Ploiești, adjunctul acestuia și fostul secretar de stat în cadrul MAI[53].

În februarie 2015, fostul om de televiziune, prezentator și proprietar al defunctului canal de televiziune OTV, fondator al Partidului Popular - Dan Diaconescu (PP-DD), și candidat la alegerile prezidențiale din noiembrie 2014 din partea acestui partid, a fost condamnat definitiv la 5 ani și șase luni de închisoare cu executare de Curtea de Apel București în dosarul în care era acuzat de șantaj (caz descris în raportul FreeEx 2010). În același dosar a fost condamnat și Doru Pârv, fost realizator de programe la OTV, la o pedeapsă de patru ani de închisoare cu executare. Curtea de Apel București a hotărât și interzicerea desfășurării de către cei doi condamnați a oricărei activități în presa scrisă sau audio-video, ca pedeapsă complementară, pe o perioadă de cinci ani după ieșirea din închisoare[54].

Conform rechizitoriului DNA[55], Dan Diaconescu a exercitat în perioada mai-septembrie 2009 acte repetate de amenințare, atât în mod direct, în cadrul emisiunii de la OTV, cât și indirect, prin intermediul colegului său, Doru Pârv, asupra lui Ion Mot, primar al comunei arădene Zarand. Scopul acestor amenințări era să-l determine pe Mot să le dea suma totală de 200.000 de euro pentru a nu difuza la postul OTV un material compromițător pentru acesta. Sub presiunea acestor amenințări, primarul Ion Mot i-a înmânat lui Doru Pârv suma de 30.000 de euro și 42.000 de lei, destinația lor finală fiind Dan Diaconescu. Dan Diaconescu a mai fost acuzat că, în cursul lunii aprilie 2005, a exercitat acte repetate de amenințare atât în mod direct, cât și indirect, prin intermediul lui Mitruș Ghezea, realizatorul emisiunii Semnal de alarmă, difuzată de OTV, asupra omului de afaceri Paul Petru Țârdea, pentru a-l determina să-i dea suma totala de 100.000 euro, din care a primit efectiv 4.500 de euro. (Cazul apare și în Raportul FreeEx 2014-2015.)

[49] Ibidem.

[50] „DNA: Remus Truica a fost creierul afacerii cu retrocedarile ilegale. Dan Andronic a aderat la grupul infractional in 2007. Pretul unui teren de 135 de milioane de euro - o excursie pentru patru persoane", HotNews.ro, 10.12. 2015

[51] „Printesa Lia catre Dan Andronic: Este atat de important sa ajungem la omul potrivit (interceptari)", V.M. , HotNews.ro, 12 decembrie 2015

[52] „DNA: Sebastian Ghiță, Vlad și Mircea Cosma au făcut presiuni ca firma lui Herțanu să obțină contract la Comarnic", Daciana Ilie, Mediafax, 18.02.2015

[53] „Portretul de mafiot facut de DNA lui Sebastian Ghita: Control total in Prahova", Ziare.com, 28 Martie 2016

[54] *„Dan Diaconescu, condamnat definitiv la cinci ani și șase luni de închisoare cu executare: <<Mi-au închis partidul, acum mă închid pe minee>>"*, Otilia Ciocan, Mediafax.ro, 4 martie 2015.

[55] *„Update VIDEO Dan Diaconescu, condamnat la 5 ani și șase luni de închisoare cu executare și încarcerat la Rahova: <<Aveam discurs pregătit pentru achitare>>/ <<Românii nu mai au încredere în justiție, eu nici atât>>"*, I.R., HotNews.ro, 4 martie 2015.

INSTRUMENTALIZAREA PRESEI ÎN INTERES PERSONAL

Primarul băimărean Chereches șantaja funcționarii publici prin intermediul presei

Primarul băimărean Cătălin Chereches a depus plângeri penale împotriva jurnaliștilor locali Romeo Dobocan și Ciprian Dragoș, precum și împotriva administratorilor unei publicații locale online – ZiarMM.ro, pentru că au publicat informații de interes public despre posibile abuzuri făcute de edil[56]. Informațiile erau obținute pe surse din stenogramele unor dosare în curs de cercetare. În plângerea penală, primarul susține că învinuiții ar fi divulgat „informații secrete de serviciu sau nepublice, în formă continuată".

Din stenogramele publicate se poate înțelege că edilul băimărean folosea o parte a presei locale (trustul de presă eMaramureș) ca instrument de șantaj și de presiune la adresa adversarilor săi politici sau a unor funcționari publici. Chereches punea presiune prin intermediul presei asupra consilierilor locali să voteze în favoarea intereselor sale, dar și asupra altor funcționari publici care se opuneau deciziilor lui[57]. Cine nu era de partea primarului, era presat sau șantajat prin intermediul unor reprezentanți media care acționau la comanda lui Chereches, conform stenogramelor publicate. Primarul decidea când și ce materiale de presă urmau să fie publicate în grupul media eMaramureș.

Într-un dialog purtat cu redactorul sef, Chereches îi cere acestuia să dea un telefon unui consilier local pentru a-l chestiona dacă se află în cercetarea ANI pentru incompatibilitate. Scopul explicit al întrebării nu era de a publica un material de presă, ci de a pune presiune – „Dar nu scrieți nimic, deocamdată. Doar întrebăm. Când îi de scris, o să-ți spun eu, deocamdată numa' atât. Punem presiune"[58].

Într-un alt caz, Chereches îi transmite aceluiași redactor-șef că trebuie „s-o umplem de sânge" pe șefa Inspectoratului Teritorial de Muncă Maramureș - „S-o momim un pic la… s-o putem executa. Până vineri tre să… s-o umplem de sânge! Să nu poată ieși din casă de rușine".[59]

[56] „PLÂNGERE PENALĂ – Ziaristul Ciprian Dragoș riscă între o lună și un an de pușcărie sau amendă pentru că a publicat, în formă continuată, informații secrete sau nepublice", ActualMM.ro, 19/11/2015

[57] „INCENDIAR! Primarul Chereches, santaj mascat. Punea presiune pe consilierii locali prin trustul media pe care il controla", ziarmm.ro, de Ciprian Dragoș, 14.11.2015

[58] „INCENDIAR! Primarul Chereches, santaj mascat. Punea presiune pe consilierii locali prin trustul media pe care il controla", ziarmm.ro, de Ciprian Dragoș, 14.11.2015

[59] „DEZVALUIRI! Lui Chereches ii place sadismul: «S-o umplem de sange! Sa nu poata iesi din casa de rusine!»", de Ciprian Dragos, ziarmm.ro, 19.11.2015

Jurnaliști constănțeni care scriau după dictarea baronilor

Din stenogramele dosarului în care sunt implicați fostul primar al Constanței și fostul președinte al Consiliului Județean Constanța (dosar descris mai sus), reiese că Nicușor Constantinescu dicta activitatea editorială a cotidianului Telegraf și a televiziunii Neptun TV, „comandând campanii de presă îndreptate în sprijinul poziției sale procesuale și împotriva Direcției Naționale Anticorupție", susțin anchetatorii în referat[60]. Constantinescu dicta subiectele, livra materialele și le-a reproșat conducătorilor celor două redacții atitudinea de pasivitate pe care, în opinia sa, o manifestaseră față de situația sa, după ce instanța luase față de el măsura arestului la domiciliu.

Într-o discuție telefonică avută pe 12 martie 2015 cu Monalisa Popa, directorul ziarului Telegraf, Nicușor Constantinescu i-a reproșat lipsa de susținere și implicare a cotidianului în sprijinirea poziției sale:

„Nicușor Constantinescu: Băi Mona, ce se întâmplă la voi acolo, mă? Ați dat luni un material, 2 pagini mari cu ce mi s-a întâmplat mie și mai departe nu mai scrie nimeni nimica! Scriu doar ăștia care mănâncă căcat de mine și de Sorin și de Mazăre! Nu se poate! Chiar așa, trebuie să vă spun, eu nu pot să fac conferință de presă, dar când l-a reținut pe Strutinsky și l-a arestat, am facut o conferință de presă publică! (...) Care ar trebui reluată în permanență ca și temă, da?! Pe urmă ați fost controlați voi, Telegraf Advertising, toate firmele astea, de către DNA ! Pe urmă a apărut în dosarul meu acest lucru da? Și la TV Neptun, Soti, și la Telegraf, că eu aș fi făcut! Voi nu scrieți nimic din chestiile astea? Scriu ăștia din rechizitoriu din Ziua de Constanța și din alte publicații pro acestui... sistem care ne urăște și voi nu faceți?! Ce ați dat? Eu stau acasă și citesc în fiecare zi! Ați dat luni o pagină jumate și atât!

(...)

Nicușor Constantinescu: Nu-i normal să puneți aceste probleme?!!! Trebuie să vă sun eu, ca să vi le spun?

PM: Am înțeles, am înțeles.

CND: Mă, ți-am mai spus de cateva ori și nici nu mai te sun, mă, și nici nu mai dau nicio relație! Eu nu vă spun vouă ce aveți de spus, dar dacă eu sunt acuzat, că pe bază de licitație publică v-am plătit bani vouă, la TV Neptun și la alte... și voi nu scrieți nimica, înseamnă că ne merităm soarta, mă! Toți!!!

PM: Am înțeles, o să dăm...

CND: (...) sunt din 19 februarie arestat!!! Trebuia scris în fiecare zi, a 11-a zi, a 15-a zi, ce se întâmplă cu proiectul ăla, ce se întâmplă cu minciunile alea?

[60] „STENOGRAME Cum exercita Nicusor Constantinescu «o influenta covarsitoare» asupra cotidianului Telegraf si a televiziunii TV Neptun: «*Ati dat luni un material, 2 pagini mari cu ce mi s-a intamplat mie si mai departe nu mai scrie nimeni nimica, ma, manca-ti-as, zici ca... totul e ok!*»" , de Victor Cozmei , HotNews.ro, 16.04.2015

(...) Da... voi... nu vă interesează și voi nu luptați pentru noi mă, stați liniștiți, vă luați salariul bine mersi, înțelegi? Și vă doare în cur de tot ce se întâmplă! Până în ziua în care o să vă ia și pe voi să vă aresteze, să vedeți cum este, înțelegi?".[61]

Conform procurorilor DNA, cotidianul Telegraf s-a conformat solicitărilor lui Constantinescu și a publicat zilnic câte un articol pe zi care susținea poziția acestuia în încercarea sa de a proba netemeinicia acuzațiilor formulate împotriva lui[62].

Într-o altă convorbire, fostul președinte al Consiliului Județean Constanța se plânge purtătorului de cuvânt al acestei instituții că „nimeni de la presa... nimeni nu face o... prezentare a apărării" sale. „Nu-i normal să fie o campanie zilnică, mă, băiatule??? Ți-am explicat românește !". Acesta l-a asigurat pe Constantinescu că „o să se facă"[63].

Într-o altă discuție, Constantinescu face referire la un interviu, pe care dă dispoziție să fie livrat redacției Neptun TV – „Și dă-i și interviul, tot, brut, să facă ce vor și ei, nu numa... nu dai numai o știre de 2 minute! Dă tot interviul![64]".

Elena Udrea dicta politica editorială a unor importante televiziuni și ziare

Din Dosarul Gala Bute (descris și în raportul FreeEx 2014-2015) au apărut noi dovezi privind aservirea editorială a unor importante instituții față de interesele Elenei Udrea și ale PD-L în perioada 2010-2012. Dovezile (în principal corespondența electronică) au fost obținute de procurorii DNA în urma percheziițiilor informatice pe care le-au efectuat în dosarul lui Tudor Breazu, fostul asistent personal al Elenei Udrea.

Apropiații Elenei Udrea impuneau subiecte, modificau știri, cenzurau știri, stabileau întrebările unor interviuri sau transmiteau articole care erau publicate de instituțiile media. Printre instituțiile de presă se află cel mai puternic canal de televiziune, Pro TV canalele de știri Realitatea TV și B1 TV, ziarele Evenimentul zilei, Ziarul Financiar și agenția de știri Mediafax. Scopul acestora era prezentarea unei imagini cât mai favorabile a Elenei Udrea, unul din liderii PD-L la acea vreme.

Într-unul din mailurile primite de la Pro TV, echipa Elenei Udrea este anunțată că: „Filmările vor avea loc pe 6 sau 7 mai, când vrei tu. (...) Au nevoie de temele pe care vrei să le atingi. (...) Să spui exact ce, cum vrei. (...) Interviu când vrei, pe ce teme vrei. (...)".[65]

Într-o altă situație, Breazu îi cere Mariei Apostol, responsabilul de comunicare al Pro TV, să nu mai apară materiale negative despre Udrea: "Revenim la discuția veche că ar trebui să nu reparăm după ce a apărut, ci să fim prezenți un pic mai frumos"[66].

Echipa Elenei Udrea a depus eforturi pentru a bloca știrile negative legate de Gala Bute, contracarând investigațiile publicate în acea perioadă de Gazeta Sporturilor cu articole pozitive. Conform dosarului DNA citat de Cătălin Tolontan, pe 26 aprilie 2012, Breazu a trimis un mail către redacții în care scria: "Vă rog să folosiți informația din atașament în orice știre despre subiect". Mailul a fost expediat la Realitatea TV, la realitatea.net și la B1 TV. Vlad Macovei, redactorul șef al Evenimentul Zilei, a primit următorul mesaj: "Vlad, avem nevoie de articol pe subiect"[67].

Evenimentul zilei, folosit de patronul său pentru a facilita infracțiuni

Valul de dosare deschise în ultimii ani de procurori patronilor de presă din România a continuat să adune nume marcante. Noi nume au apărut în rechizitoriile procurorilor, printre aceștia fiind Dan Andronic, proprietarul cotidianului Evenimentul zilei și al săptămânalului Capital.

Andronic este inculpat într-unul dintre cele mai mari dosare de retrocedări ilegale, alături de Remus Truică, fost șef de cabinet al premierului Adrian Năstase, Paul Lambrino (așa-zisul prinț Paul de România), Andrei Marcovici (fost consilier la cancelaria premierului Tăriceanu), Claudiu Lucian Mateescu (directorul firmei Impact) și avocatul Robert Mihăiță Roșu, de la casa de avocatură Țucă-Zbârcea și asociații. Prejudiciul din acest dosar este de 136 milioane de euro. Andronic este acuzat de constituirea unui grup infracțional organizat și complicitate la trafic de influență[68]. Dan Andronic a fost de-a lungul anilor consultant politic fiind manager al campaniilor electorale și de imagine pentru premierii Adrian Năstase (în 2004, alături de PSD) și Călin Popescu Tăriceanu (în 2007, alături de PNL). Ulterior, a devenit un apropiat al PDL, înainte să devină proprietarul Evenimentului zilei. Implicarea sa în dosarul retrocedărilor a avut loc

[61] STENOGRAME Cum exercita Nicusor Constantinescu „o influenta covarsitoare" asupra cotidianului Telegraf si a televiziunii TV Neptun": *„Ati dat luni un material, 2 pagini mari cu ce mi s-a intamplat mie si mai departe nu mai scrie nimeni nimica, ma, manca-ti-as, zici ca... totul e ok!"* , de Victor Cozmei , HotNews.ro, 16.04.2015

[62] ibidem

[63] ibidem

[64] ibidem

[65] Sinteza zilei: Cum își aranja Elena Udrea apariițiile la propagandă."Spui exact ce/cum vrei!", de A.M.P , 19.10.2015

[66] Doi inspectori ISU, reținuți de DNA. Oameni sau sisteme? Exemple despre cum se descurca presa cenzurată de Elena Udrea, Cătălin Tolontan, tolo.ro, 09.11.2015

[67] „Doi blogeri costă 1.200 de euro, TVA inclus", de Mirela Neag și Cătălin Tolontan, tolo.ro, 10.11.2015

[68] „DNA: Remus Truica a fost creierul afacerii cu retrocedarile ilegale. Dan Andronic a aderat la grupul infractional in 2007. Pretul unui teren de 135 de milioane de euro - o excursie pentru patru persoane", HotNews.ro, 10.12. 2015.

în anul 2007, atunci când era consultant politic al premierului Tăriceanu.

Potrivit Referatului procurorilor, atragerea lui Andronic în grupul infracțional a fost decisă de Remus Truică pentru a-l convinge pe prințul Paul că recuperarea bunurilor revendicate ar putea fi facilitată de presiunile exercitate prin mass-media, dar și de relațiile la nivel înalt pe care le avea Andronic[69].

Stenogramele unei discuții ce a avut loc în octombrie 2011 între membrii grupului infracțional mai sus menționați arată că Andronic a folosit ziarul Evenimentul zilei în încercarea de a influența retrocedarea Pădurii Băneasa.[70]

„ROBERT: E ok, e în regulă… Ascultă! Trebuie să-l ajuți mai mult, DAN, cu prinții….Faptul că ea te f…la cap nu prea ajută proiectul. Știi? Nu prea e de ajutor să fii cu capul în nori. […]

membru grup : Ok. Dar ziarul?

ANDRONIC CĂTĂLIN DAN: Da, ziarul o poate face, dar nu este suficient. Am făcut ceva. Reacția nu a fost minunată, deci nu vreau să mai folosesc același canal.

membru grup : Ziarul?

ANDRONIC CĂTĂLIN DAN: Da. O să fac ceva înainte de moment."

Pe 11 decembrie 2015, Andronic a demisionat din funcția de director general al Evenimentul zilei, funcție în care active din 2011.

Jurnalist implicat în oprirea difuzării unor emisiuni

Dosarul DNA privind paguba de peste 5,7 milioane de euro adusă Loteriei Române de Maricel Păcuraru (finanțatorul Realitatea TV) și de alte persoane, a scos la iveală implicarea unor oameni din presă în diverse acțiuni ce aveau ca scop blocarea difuzării unor emisiuni în care urmau să fie dezvăluite informații despre modul în care a fost păgubită Loteria Națională.

Conform publicației online RomâniaCurată.ro, în anul 2011, cunoscutul om de televiziune Silviu Mănăstire ar fi intervenit pe lângă Cozmin Gușă pentru a opri difuzarea unei emisiuni la postul OTV la cererea unuia din inculpați, fostul șef al serviciului Achiziții din Loterie, Ovidiu Râpanu. Gușă era în 2011 unul din proprietarii Realitatea TV, unde Mănăstire a avut o emisiune[71]. Potrivit DNA, Ovidiu Rîpanu l-ar fi determinat pe Mănăstire să intervină amintindu-i că s-a implicat pentru numirea soției lui într-o funcție la Loteria Română. OTV a difuzat o emisiune despre afacerile de la Loterie, dar până la urmă a oprit difuzarea ulterioară a celorlalte emisiuni pe acest subiect în urma presiunilor exercitate de Râpanu cu sprijinul unui angajat din grupul Intact care-l cunoștea pe Dan Diaconescu, patronul și vedeta postului OTV. De asemenea, potrivit DNA, Rîpanu l-ar fi amenințat pe angajatul Intact într-o discuție telefonică din 15 noiembrie 2011 că încetează contractul de publicitate încheiat de Loterie cu ziarul Jurnalul Național dacă subiectul unei emisiuni a Alessandrei Stoicescu de pe Antena 3 va fi despre fraudele de la Loterie.

Presiuni exercitate de presa insolventă asupra autorităților

În martie 2015, o parte a presei a publicat informații dintr-un dosar DNA din care reies suspiciunile că Maricel Păcuraru, coproprietarul Realitatea TV, partenerul lui Cozmin Gușă, ar fi mituit-o pe judecătoarea Mariana Moncea, care a aprobat intrarea în insolvență a societății care deține televiziunea[72]. Potrivit anchetatorilor citați de România TV, Păcuraru i-ar fi dat judecătoarei o sumă cuprinsă între 100.000 și 200.000 de euro, prin intermediari, în tranșe succesive de câte 30.000 de lei, în schimbul sprijinului acesteia pentru obținerea și menținerea controlului asupra Realitatea Media[73].

În emisiunea pe care o realizează la Realitatea TV, directorul general al postului, Rareș Bogdan, i-a declarat război premierului Ponta, după ce acesta făcuse referire la datoriile fiscale ale Realitatea TV, post aflat în insolvență. Rareș Bogdan i s-a adresat premierului pe un ton amenințător, promițându-i acestuia că va dispărea inclusiv cu ajutorul său. „Domnule Ponta, nu înțelegeți că sunteți pe fărăș? Că epoca dumneavostră s-a terminat? Că nimeni nu vă poate opri căderea? Ce o să faceți, o să veniți cu mascații la Realitatea TV? Ce o să faceți, o să filmați până amețiți, casa mea? Mi-am dus familia la caz, pentru că la câte camere sunt în jurul meu? [sic] Vă promit că voi dansa atunci când veți dispărea din guvern. Război total! Și veți dispărea și cu ajutorul meu. Ați vrut război, mergem la război![74]", a spus Rareș Bogdan[75].

[69] „Printesa Lia catre Dan Andronic: Este atat de important sa ajungem la omul potrivit (interceptari)", de V.M., HotNews.ro, 12 decembrie 2015.

[70] „DNA: Remus Truică și Dan Andronic au folosit Evz pentru a retroceda ilegal Pădurea Băneasa", de Cristian Vasilcoiu, Profit.ro, 10.12.2015.

[71] „Cum l-a numit Boc în funcție pe directorul Loteriei, acuzat de implicare într-un tun de 5,7 milioane de euro. Cum se opreau emisiunile negative de la tv", de Alex Costache, România Curată, 30.12.2015.

[72] *„Suspiciuni de mită în dosarul Realitatea pentru favorizarea lui Maricel Păcuraru, Cozmin Gușă și Rareș Bogdan"*, RomâniaTV.net, 9 martie 2015.

[73] Ibidem.

[74] *„Rareș Bogdan: Victor Ponta l-a depășit ca nesimțire pe Băsescu. Voi dansa când va pleca de la Guvern"*, Realitatea.net, 19 februarie 2015.

[75] „RĂZBOI total între Rareș Bogdan și Victor Ponta | «Ultima zvârcolire a impostorului»/ «Neamul lui Ponta, dus la DNA»", Nașul TV ,19.02.2015

Interesele RCS pe piața de energie, pregnante în agenda editorială Digi 24

În mai 2015, jurnalistul Petrișor Obae, de la PaginaDeMedia.ro, a semnalat că televiziunea Digi 24 a transmis insistent, timp de două săptămâni, materiale referitoare la piața de energie electrică, după ce RCS&RDS S.A., compania care deținea televiziunea, a semnat un contract cu primăria Oradea pentru dezvoltarea unei rețele de distribuție de energie[76].

Printre mesajele difuzate în mod repetat de Digi 24, remarcate de Petrișor Obae „în programele de știri, pe burtiere, în emisiunea economică, dar și pe site-ul postului de știri", s-au numărat: „Concurența este cea care aduce prețul la nivelul corect", „RCS vrea să ieftinească energia electrică", „Energia din resurse regenerabile scade factura", „Concurența e posibilă, dar ANRE spune că nu se poate", „Distribuția de energie, monopol consfințit de stat".

Jurnalistul le-a cerut un punct de vedere reprezentanților Digi 24, întrebând care erau motivele difuzării intense a materialelor legate de energie, care era legătura dintre aceste materiale și intrarea RCS pe piața de energie, dacă reprezentanții RCS&RDS S.A.au sugerat orientarea editorială, cum comentau faptul că difuzarea acelor materiale putea fi interpretată ca o reprezentare a intereselor patronatului și dacă au luat în calcul să precizeze că televiziunea era deținută de RCS, jucător pe piața energiei.

Drept răspuns, Digi 24 a transmis generic că situația energiei (preț, calcul, actori, furnizori, distribuitori) era de interes public, că din conceptul editorial al proiectului jurnalistic „România cu încetinitorul" au făcut parte, de-a lungul timpului, materiale despre autostrăzi, căi ferate, gaze, apă, iar acum era rândul energiei, și că televiziunea sprijinea dezbaterea de idei și pluralismul de opinii. „Dacă cunoașteți numele vreunei companii care își dorește să concureze pe piața distribuției de electricitate și noi nu am făcut referire la aceasta, vă rugăm să ni-l dați și îi vom invita la dezbatere", au mai transmis reprezentanții Digi 24.

Consultată de Petrișor Obae cu privire la insistența transmiterii mesajelor legate de acest subiect, Ioana Avădani, directorul Centrului pentru Jurnalism Independent, a precizat că tema era de interes public, dar că abordarea se apropia de regimul spotului publicitar sau al advertorialului. „Cred că asistăm la intenția de a utiliza vehicule jurnalistice pentru a construi imagine pozitivă unei firme. Este deranjant pentru telespectatori, care văd că li se servește drept <<știre>> un material auto-promoțional al companiei care deține televiziunea. Este regretabil, pentru că știrile Digi 24 se bucură de o reputație de echilibru și onestitate, pe care puține televiziuni din România o mai au", a declarat Ioana Avădani pentru PaginaDeMedia.ro.

Purtătorul de cuvânt al SRI negocia contracte cu politicienii când era ziarist

O anchetă jurnalistică publicată de Mirela Neag și Cătălin Tolontan în octombrie 2015 a scos la iveală că purtătorul de cuvânt al Serviciului Român de Informații, Ovidiu Marincea, s-a aflat în conflict profesional de interese, întrucât a negociat un contract de „prestare de servicii de producție, editare știri și clipuri video, conținut media online", în valoare de 10.000 de euro, cu Elena Udrea, în campania electorală din 2014, pe vremea când el era ziarist, iar ea candida la Președinția României[77].

Conform celor negociate în contract, ziaristul Ovidiu Marincea s-ar fi angajat, prin societatea SC Maristo Smart SRL, să medieze relația Elenei Udrea cu mai mulți jurnaliști locali, care să realizeze materiale despre ea în campania electorală. Contactată de Cătălin Tolontan, Elena Udrea a admis existența negocierilor, dar a susținut că respectivul contract nu a fost niciodată semnat. La rândul său contactat de Mirela Neag și Cătălin Tolontan pentru a exprima un punct de vedere, din poziția de purtător de cuvânt al SRI și fost ziarist, Ovidiu Marincea a transmis un SMS: „Trimiteți solicitarea în scris și răspunsul va fi oferit în termenul legal". Cei doi jurnaliști de investigație au scris că, deși l-au contactat telefonic, prin SMS, pe mailul purtătorului de cuvânt SRI și prin robotul telefonic al biroului de presă al SRI, Marincea nu a mai dat niciun răspuns.

Fenomenul migrației jurnaliștilor în mediul politic a continuat în 2015 (rapoartele FreeEx din ultimii ani consemnază astfel de cazuri). Cunoscuta moderatoare de televiziune Laura Chiriac (ex-RFI, TVR, Realitatea TV, România TV) a părăsit presa pentru a se înscrie în ALDE (Partidul Alianța Liberalilor și Democraților), formațiune condusă de președintele Senatului, C.P. Tăriceanu. Chiriac candidează pentru funcția de primar al Sectorului 1 al Bucureștiului. Ovidiu Marincea a devenit purtător de cuvânt al SRI la scurt timp după ce a părăsit poziția de senior editor la Realitatea TV. Robert Turcescu este candidatul PMP la funcția de primar al Bucureștiului.

[76] *„Interesele RCS, nou intrat pe piața energiei, regăsite intens în programele Digi 24, postul pe care îl deține compania. Ce răspunde Digi"*, de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 8 mai 2015.

[77] *„Purtătorul de cuvânt al SRI a negociat cu Elena Udrea un contract de 10.000 de euro în campania electorală"*, de Mirela Neag & Cătălin Tolontan, Tolo.ro, 20 octombrie 2015.

Antena 3 întoarce armele împotriva liderului PC

După decizia ÎCCJ de condamnare a lui Dan Voiculescu la închisoare în dosarul ICA, Antena 3 a pornit o campanie de denigrare împotriva liderului Partidului Conservator (PC), Dan Constantin. PC a fost fondat de Dan Voiculescu și a funcționat ca partid de buzunar al acestuia, chiar și după ce a renunțat la funcția de președinte. Dan Constantin, care deține din 2012 funcția de ministru al agriculturii, susține că s-a declanșat o „campanie mediatică" împotriva sa, care a inclus „amenințări în plan personal și nu neapărat asupra mea, ci asupra familiei"[78].

Constantin a spus că atacurile au fost declanșate în urma refuzului său de a se implica în dosarul ICA, pentru care Voiculescu a fost condamnat la zece ani de închisoare. Constantin susține că atacurile au pornit la ordinul unei persoane din conducerea Antenei 3. El a dat exemplul unui titlu în care era acuzat explicit că se face vinovat de condamnarea celor 12 inculpați din dosarul ICA: „Daniel Constantin a băgat 12 oameni nevinovați în pușcărie". Ministerul Agriculturii a fost parte păgubită în dosar, Institutul de Cercetări Alimentare fiind sub autoritatea sa anterior privatizării.

NERESPECTAREA NORMELOR PROFESIONALE

Abateri etice după incendiul din clubul Colectiv din Capitală

În noiembrie 2015, Convenția Organizațiilor de Media (COM, alcătuită din peste 25 de organizații media) a semnalat că o parte a presei „a abdicat de la principiile profesionale"[79] și a contribuit la tragedia din clubul Colectiv din Capitală, unde, în urma unui incendiu, au murit 64 de oameni[80].

Potrivit analizei COM, după incendiul din Colectiv s-a constatat „un număr îngrijorător de abateri de la lege și de la deontologia jurnalistică". Astfel, a remarcat COM, la scurt timp după izbucnirea incendiului din clubul Colectiv au fost difuzate - atât de către canalele media profesioniste, cât și în rețelele de socializare - imagini cu puternic impact emoțional, neblurate. Mai mult, COM a mai constatat că au existat multiple situații în care unele instituții de presă au pus accent pe elementele morbide și pe durerea rudelor, prezentând evenimentele într-o notă lipsită de respect și de empatie față de suferințele celor implicați. De asemenea, a mai precizat COM, alți comunicatori publici au lansat în spațiul public, fără să verifice informația și fără să consulte și părțile implicate/ acuzate, verdicte și judecăți de valoare care au pus într-o lumină proastă fie victimele și apropiații acestora, fie persoane sau instituții care au contribuit la operațiunile de salvare. Totodată, au existat redacții care au încălcat recomandările Consiliului Național al Audiovizualului (CNA) privind mediatizarea funeraliilor victimelor din incendiu. CNA solicitase în mod expres presei (televiziunilor) să nu difuzeze imagini de la ceremoniile funerare ale victimelor din Colectiv, printr-o recomandare adoptată în unanimitate de membrii Consiliului[81]. Nu în ultimul rând, potrivit COM, alți comunicatori publici au mediatizat puncte de vedere ale unor persoane care pretindeau că aveau puteri paranormale sau care alimentau conspirații morbide, fără bază factuală (de exemplu: că numărul victimelor a fost mult mai mare, dar a fost ținut ascuns de public).

Anchetă la Agerpres din cauza unui interviu „fără curaj"

În februarie 2016, conducerea agenției naționale de presă Agerpres a demarat o anchetă internă, pentru a analiza în ce circumstanțe a fost publicat un interviu cu ministrul Educației, Adrian Curaj, la sfârșitul lunii ianuarie[82]. Decizia a venit după ce interviul[83], semnat de reporterul Roberto Stan, editorul Cristina Tatu și editorul online Irina Giurgiu, nu a atins câteva subiecte importante de pe ordinea de zi, cum erau: măsurile pentru contracararea plagiatelor din mediul academic și faptul că ministrul Educației avea și rolul de membru în Academia de Științe ale Securității Naționale, instituție implicată la rândul său într-un scandal de complicitate la plagiat academic.

Potrivit unor surse Euractiv.ro, jurnalistul Agerpres ar fi trimis mai multe întrebări pe care ar fi vrut să i le adreseze lui Adrian Curaj, dar staff-ul ministrului nu ar fi agreat decât asupra câtorva dintre acestea.

Alexandru Giboi, directorul Agerpres, a declarat pentru Euractiv.ro că era de acord că „interviul putea fi mai convingător" și că le-a recomandat angajaților să revizuiască tehnica realizării interviului jurnalistic.

---

[78] *„După ce servitorii pușcăriașului Voiculescu l-au călcat în picioare, Daniel Constantin denunță speriat linșajul practicat de trustul lui Felix"*, de Andreea Udrea, EvZ.ro, 12 martie 2015.

[79] *„Analiză și recomandări. Cum a agravat o parte a presei drama din Clubul Colectiv"*, Convenția Organizațiilor de Media, 23 noiembrie 2015.

[80] *„Tragedia din Colectiv: Cine sunt cele 64 de victime care au murit în urma incendiului. Artiști, fotografi, jurnaliști, olimpici și studenți străini, printre dispăruți"*, Departamentul Social, Mediafax.ro, 14 martie 2016.

[81] *„CNA cere posturilor TV să nu difuzeze imagini de la ceremoniile funerare ale victimelor din Colectiv"*, de Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 3 noiembrie 2015.

[82] *„Anchetă internă la Agerpres, după publicarea unui interviu discutabil cu ministrul Educației"*, Ovidiu Vanghele, Euractiv.ro, 2 februarie 2016.

[83] *„Interviu. Ministrul Educației, Adrian Curaj: Trebuie să ne dăm șansa de a participa la construcția propriului viitor"*, autor: Roberto Stan, editor: Cristina Tatu, editor online: Irina Giurgiu, Agerpres.ro, 31 ianuarie 2016.

Moderarea comentariilor online care instigă la ură

Pentru a crește calitatea dezbaterilor stârnite de articolele publicate în mediul virtual, Gazeta Sporturilor (GSP.ro), PaginaDeMedia.ro, Tolo.ro și BlogSport.GSP.ro au apelat, în 2015 și 2016, la sprijinul Median Research Centre, un think-tank independent dedicat cercetării sociale și îmbunătățirii calității democrației și guvernării în România[84].

Median Research Centre derulează, în perioada iulie 2014 – aprilie 2017, un proiect care implică, printre altele, moderarea comentariilor online care incită la ură sau la nerespectarea unor drepturi („Less hate, more speech"). Proiectul este realizat în parteneriat cu University of Bergen (Norvegia), Central European University (Ungaria), și CURS (Centrul de Sociologie Urbană și Regională din România).

Concluzii:

- Au apărut noi cazuri de corupție în presă, de care se fac vinovați patroni și administratori de presă, dar și jurnaliști.
- Dosarele DNA au probat cum politicieni importanți dictau conținutul editorial al unor instituții de presă importante.
- Un cotidian a fost dat ca șpagă unui politician acuzat de corupție.
- Meseria de jurnalist este în continuare folosită abuziv de unele persoane pentru a intimida, șantaja sau pentru a face trafic de influență.
- Recomandări pentru jurnaliști:
- Asumați-vă coduri etice și organizați-vă în structuri asociative pentru a vă proteja drepturile și interesele profesionale.
- Apărați-vă demnitatea profesională sancționând derapajele etice, inclusiv pe cele constatate în propria redacție.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.
- Păstrați o distanță față de mediul politic. Legăturile prea apropiate cu politicienii riscă să vă compromită credibilitatea.
- Nu confundați partizanatul politic în favoarea intereselor particulare ale unor actori politici cu asumarea firească a unor opțiuni ideologice bazate pe principii și valori.
- Evitați compromisurile profesionale, deoarece vă pot decredibiliza permanent în conștiința breslei și a publicului.
- Nu tolerați abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informați organizațiile de media dacă sunteți victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Verificați cu atenție sursele din care vă culegeți informația.

Recomandări pentru proprietarii de media:

- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Propaganda mediatică nu este o garanție a succesului politic, economic sau juridic. Pierdeți bani și compromiteți jurnalismul investind în propagandă.
- Presa responsabilă e un câștig pe termen lung. Investiți în profesionalizarea angajaților media și asigurați-le jurnaliștilor și editorilor un mediu de lucru independent.
- Existența în redacții a unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă poate apăra de acuzațiile de cenzură.

[84] *„Less Hate, More Speech"*, http://www.lesshate.openpolitics.ro/

Presiuni politice, economice, ale autorităților și instituțiilor. Presiuni interne

PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR

Infiltrarea redacțiilor de agenți ai serviciilor de informații

Infiltrarea redacțiilor de agenți sub acoperire ai serviciilor de informații a fost reconfirmată în 2015, după ce anul 2012 consemnase un caz similar, admis și de SRI (detalii în raportul FreeEx 2012). Subiectul a intrat puternic în agenda publică odată cu autodeconspirarea în septembrie 2014 a unuia dintre cei mai cunoscuți oameni din presă, realizatorul TV Robert Turcescu. La începutul lui 2015, și alți jurnaliști au vorbit despre tentative de racolare a lor de diferite servicii de informații care activează în România (țara are nu mai puțin de șase asemenea structuri).

Mai mult, fostul șef al SRI, George Maior, a confirmat existența acestor practici într-un interviu pe care l-a acordat B1 TV pe 25 ianuarie 2015, când se afla încă în funcție. Chestionat cu privire la existența unor agenți sub acoperire ai serviciilor de informații în redacții, Maior a răspuns afirmativ: „Cum stau toate statele democratice europene. Ofițerul acoperit este o latură specială, o armă specială a oricărui serviciu de informații, sarcina lui este ca folosind această calitate să aducă informații de securitate națională pentru stat”[85]. Atunci când realizatorul interviului i-a atras atenția că prin redacții „se cam știu unele nume”, Maior a răspuns: „este vorba doar de arătatul cu degetul. A arăta cu degetul este una, a afla nume este alta”[86].

În același interviu, Maior a jignit și amenințat deschis oponenții legilor Big Brother (jurnaliști, organizații de drepturile omului, membrii Curții Constituționale): „Eu vreau să avertizez foarte serios că există o răspundere morală în legătură cu securitatea cetățenilor României, nu a statului. La momentul când se va întâmpla o catastrofă, voi ști spre cine să arăt cu degetul. E datoria mea să spun că cineva se joacă cu lucruri pe care nu le înțelege sau din rea-credință le abordează în acest fel. Nu comentez deciziile, ne vom adapta la ele, cu mijloacele chiar și ale lui Sherlock Holmes”[87].

În urma acestor afirmații ale directorului SRI, Președintele-Director General al televiziunii publice, Stelian Tănase, a cerut public conducerii serviciului să-și retragă agenții acoperiți din redacția TVR. „Prin urmare, vă solicit retragerea ofițerilor acoperiți din Televiziunea Română, care trebuie să funcționeze independent și să ofere cetățenilor informații corecte și echidistante”[88].

Pentru aceste declarații și pentru jignirile și amenințările aduse celor care s-au opus pachetului de legi Big Brother (descrise în cap. Legislație), ActiveWatch i-a solicitat demisia directorului SRI[89]. Maior a demisionat pe 27 ianuarie 2015.

De asemenea, mai multe organizații de media și de drepturile omului au solicitat din nou parlamentarilor să introducă în legile siguranței naționale o interdicție expresă a recrutării de colaboratori sau agenți din cadrul presei de către serviciile de informații. „În acest fel opiniile și ideile transmise de presă vor reflecta doar convingerile ziariștilor și nu ordinele primite de unii dintre aceștia de la serviciile de informații.”[90]

Reamintim că, pe data de 21 mai 2013, Parlamentul European a adoptat (cu o majoritate covârșitoare de voturi) rezoluția „Norme standard pentru libertatea presei în Uniunea Europeană”. Rezoluția cere, între altele, statelor membre, să adopte legislația necesară pentru a preveni infiltrarea în redacții a ofițerilor de informații (amendamentul a fost introdus în proiectul de rezoluție de parlamentarul Renate Weber la solicitarea ActiveWatch).

La scurt timp după deconspirarea lui Robert Turcescu (descrisă pe larg în Raportul FreeEx 2014-2015), alți doi jurnaliști au dezvăluit că au fost subiecții unor tentative de racolare din partea serviciilor de informații - jurnalistul de investigații Daniel Befu și Radu Moraru, proprietar și realizator de emisiuni la Nașul TV. Befu a relatat cum un agent al SRI a încercat să-l recruteze în perioada în care lucra la cotidianul Gândul (anul 2009)[91]. Agentul SRI s-a prezentat ca fiind încadrat la departamentul de apărare a Constituției și instituțiilor statului, unde se ocupa de monitorizarea media. Colaborarea ar fi presupus ca jurnalistul să informeze asupra unor acte sau tentative de cenzură editorială, să plaseze în ziar materiale livrate de SRI, activități pentru care urma să fie remunerat. Radu Moraru a povestit cum directorul SRI a încercat să-l racoleze în biroul

[85] *„Interviul eveniment acordat de George Maior lui Dan Andronic, înainte de demisia din fruntea SRI - Emisiune completă (VIDEO)”*, B1 TV, 27 ianuarie 2015

[86] Ibidem

[87] Ibidem

[88] *„Șeful TVR Stelian Tănase cere directorului interimar al SRI să retragă ofițerii acoperiți din Televiziunea Română”*, de C.I., HotNews.ro, 28 ianuarie 2015

[89] *„ActiveWatch solicită demisia directorului SRI. UPDATE: Directorul SRI și-a dat demisia”*, ActiveWatch, 27 ianuarie 2015

[90] *„Cerem SRI să lase la vatră ofițerii acoperiți din presă!”*, ActiveWatch, 27 ianuarie 2015

[91] *„Am ochi albaștri. Cum m-a racolat SRI. Povestea mea completă”*, de Daniel Befu, 26 septembrie 2015, investigatiicenzurate.wordpress.com

ministrului Apărării, Gabriel Oprea, în anul 2010[92].

Membru al CNA: presa să figureze printre vulnerabilitățile la adresa siguranței naționale

Un membru al CNA, Valentin Jucan, a cerut Președintelui Klaus Iohannis să nu elimine mass-media din categoria vulnerabilități la adresa siguranței naționale din viitoarea Strategie Națională de Apărare a Țării[93]. Anterior, comentatorul Antenei 3, Radu Tudor, îi adresase Președintelui o cerere în care solicita eliminarea presei din rândul vulnerabilităților la adresa siguranței naționale. Jucan și-a justificat cererea invocând „acțiuni de dezinformare a publicului și presiuni asupra magistraților și procurorilor, conjugate cu atacuri la adresa principalelor instituții de drept ale statului" comise de anumite instituții media.

Reamintim că, în 2010, Președinția a înaintat Parlamentului Strategia Națională de Apărare a Țării în care presa figura printre vulnerabilitățile la adresa siguranței naționale. Documentul menționează „fenomenul campaniilor de presă la comandă cu scopul de a denigra instituții ale statului prin răspândirea de informații false despre activitatea acestora" și „presiunile exercitate de trusturi de presă asupra deciziei politice în vederea obținerii de avantaje de natură economică sau în relația cu instituțiile statului".

Strategia a fost inițiată de Președinția României, adoptată de Consiliul Suprem de Apărare a Țării (CSAT) și înaintată în data de 23 iunie 2010 Parlamentului României. Strategia a fost întâmpinată cu un val dur de critici din partea jurnaliștilor și a multor organizații ale societății civile: „Acest document oficial, care conține enunțuri superficiale și acuzații împotriva presei în ansamblul ei, constituie o amenințare severă la adresa libertății cuvântului, prin faptul că el poate fundamenta inițiative legislative menite să desființeze orice afirmație critică la adresa instituțiilor statului. De aceea condamnăm afirmațiile din Strategia CSAT și facem un apel la Parlamentul României să aducă modificările necesare acestui document, eliminând referirile la vulnerablitatea pe care o reprezintă critica de presă", se afirmă într-un comunicat semnat de peste 20 de organizații de media, drepturile omului și bună guvernare[94].

În scrisoarea adresată Președintelui Iohannis, Valentin Jucan sugera, în același timp, și necesitatea introducerii unor măsuri fiscale (reducerea TVA sau reducerea impozitului pe venit în domeniul presei) pentru a sprijini independența presei. (Caz prezentat și în Raportul FreeEx 2014-2015.)

[92] *„Jocuri periculoase la cel mai înalt nivel"*, de Radu Moraru, 3 februarie 2015, www.nasul.tv

[93] https://www.facebook.com/ValentinJucan/posts/1564732943781516

[94] Vezi Raportul FreeEx 2010.

Premierul Ponta a condiționat relația cu presa de plata taxelor

În martie 2015, premierul Victor Ponta le-a zis unor jurnaliști să facă dovada achitării taxelor, dacă vor să obțină răspunsuri de la el. „Să arătați un bon fiscal dacă vreți să vă răspund la întrebări", le-a spus primul ministru unor jurnaliști cărora le-a întors spatele pe holurile Parlamentului[95].

În urma rumorilor stârnite de reacția sa, Ponta a revenit cu un mesaj pe Facebook în care a susținut că, deși era obligația lui să le răspundă jurnaliștilor la cererile de informații, el a vrut să transmită un avertisment către cei care comiteau evaziune fiscală. A doua zi, Victor Ponta a revenit asupra gafei de a întoarce spatele presei din cauza patronilor media care nu și-au plătit taxele, admițând că și-a însușit criticile stârnite de reacția sa inițială[96].

Premierul Ponta a amenințat drepturile cetățenești

În luna iunie, DNA a început urmărirea penală a premierului Victor Ponta pentru fals în înscrisuri sub semnătură privată, complicitate la evaziune fiscală în formă continuată și spălarea banilor, iar sute de oameni au ieșit în stradă să ceară demisia șefului Guvernului. Opoziția, la rândul ei, și-a anunțat intenția de a mobiliza un lanț uman în jurul Parlamentului în ziua dezbaterii moțiunii de cenzură pentru înlăturarea Guvernului Ponta. În replică, Victor Ponta a catalogat demersul drept o tentativă de lovitură de stat și a amenințat partidele de opoziție că avea să depună plângere penală împotriva celor care i-ar fi instigat pe oameni să protesteze în stradă. Ponta a spus că, dacă opoziția scoate în stradă 1.000 sau 10.000 de oameni, reprezentanții de la guvernare pot scoate alți 10.000/ 100.000.

ActiveWatch a criticat public această reacție a premierului și a susținut că primul ministru Ponta se victimiza invocând în mod ridicol o presupusă „lovitură de stat" din al cărei scenariu ar fi făcut parte și protestele de stradă. „Există suficiente motive să ne temem că aceste pseudo-argumente se vor transforma în pretexte pentru o eventuală reprimare în forță a unor proteste de stradă, fie ele organizate și de actuala opoziție", a transmis ActiveWatch[97].

[95] *„Ponta, jurnaliștilor: Să arătați un bon fiscal dacă vreți să vă răspund la întrebări!"*, de Thomas Dinca, ZF.ro, 30 martie 2015.

[96] *„Ponta: Mi-a trecut supărarea și răspund tuturor jurnaliștilor, dar îmi mențin ideea cu plata taxelor"*, Mediafax.ro, 31 martie 2015.

[97] „Guvernul vrea să transforme bătălia politică într-un război împotriva drepturilor cetățenești", ActiveWatch, 09.06.2015

Senatoarea Cristiana Anghel a cerut declarația de avere a lui Dragoș Pătraru

După ce a fost criticată în emisiunea Starea Nației, realizată de Dragoș Pătraru la Televiziunea Română, senatoarea Cristiana Anghel a depus la Senat o cerere pentru declarația de avere a jurnalistului[98], în februarie 2016.

Jurnalistul Dragoș Pătraru o acuzase sa pe senatoare de conflict de interese, întrucât, înainte de a fi parlamentar, fusese plătită de Antena 3 pe drepturi de autor, iar, odată ajunsă în Parlament, a luat apărarea Antenei3 în scandalul evacuării postului (descris pe larg în cap. Piața de media) și l-a numit pe premierul Dacian Cioloș „criminal care se întoarce la locul faptei pentru a fi sigur că mortul nu mai mișcă", atunci când premierul a agreat evacuarea televiziunii dintr-un spațiu ocupat abuziv.

Dragoș Pătraru a reamintit public că obligativitatea publicării declarațiilor de avere nu li se aplică jurnaliștilor și a criticat-o pe Anghel că vrut să îl intimideze. „Ce e de remarcat e că doamna luptă în Parlament pentru libertatea de exprimare numindu-l criminal pe primul ministru, iar atunci când este contrazisă de niște jurnaliști cu niște dovezi concrete, dânsa încearcă, prin niște căi tâmpite, să-i intimideze pe acei jurnaliști", a spus Dragoș Pătraru pentru PaginaDeMedia.ro.

PRESIUNI ALE AUTORITĂȚILOR LOCALE

Primarul Chereches informat despre articolele ce urmau a fi publicate de un ziar local

Primarul municipiului Baia Mare, Cătălin Chereches, a obținut textul unui editorial cu o zi înainte ca acesta să fie publicat în cotidianul local Graiul Maramureșului. Textul fusese transmis de autor (Alec Portase) în rețeaua internă a redacției pe data de 23 februarie 2015, urmând a fi publicat în ediția din 24 februarie. La numai 4 ore după transmiterea textului, autorul a fost sunat de primarul Chereches, care i-a reproșat conținutul acestuia. Editorialul avea ca subiect un documentar difuzat de canalul britanic Channel4 (Romanians are coming) în care erau prezentate imagini cu un cartier de romi împrejmuit cu ziduri de primăria condusă de Chereches. Autorul critica politica municipalității de ghetoizare a respectivei comunități.

Graiul Maramureșului a publicat editorialul respectiv așa cum era programat, pe 24 februarie.

În aceeași zi, publicația a primit din partea primăriei o somație să desființeze până pe 2 martie chioșcurile de difuzare a presei pe care le deținea în oraș. Potrivit declarațiilor făcute echipei FreeEx de Alec Portase, Primăria Baia Mare a stopat comenzile de publicitate la Graiul Maramureșului drept represalii după apariția editorialului. Primăria Baia Mare a susținut într-un răspuns transmis echipei FreeEx că somația de evacuare a spațiilor ocupate de chioșcuri a fost emisă deoarece contractele de închiriere a spațiilor respective expiraseră, primăria urmând a demara o nouă licitație pentru ocuparea respectivelor spații.

Emisie radio blocată și plângere pentru agresiune, după criticarea primarului din Tecuci

În iunie 2015, directorul Radio Tecuci, Cristian Pohrib, l-a acuzat într-o scrisoare deschisă pe primarul orașului, Gerhardt Daniel Țuchel (PNL), că punea presiune pe jurnaliștii critici la adresa lui și că a încercat să saboteze emisia radioului, după ce a fost criticat la știri.

Pohrib a susținut că primarul a dispus blocarea emisiei prin deconectarea emițătorului de la sursa de energie electrică de către președintele asociației de locatari pe blocul căreia se afla antena radioului, și de către co-președintele PNL Tecuci, Liviu Butunoi. Directorul Radio Tecuci a relatat, în scrisoarea deschisă, că a fost anunțat de președintele asociației de locatari cu o zi înainte de blocarea emisiei că Primăria Tecuci trimisese o scrisoare în care susținea că radioul funcționa ilegal, fără autorizație pentru antena instalată pe bloc, dar că nu primise nicio notificare în acest sens.

Primarul Tecuciului a negat acuzațiile, pentru Antena 3, declarând că erau „lucruri inventate"[99]. Două luni mai târziu, un jurnalist Radio Tecuci și soția sa au depus plângere la Poliție, acuzând că au fost agresați de tatăl primarului din Tecuci și de verii acestuia. „Atmosfera este de teroare, de primitivism. Localitățile Țepu și Tecuci sunt stăpânite de familia primarului Daniel Țuchel. Jurnalistul se afla într-o vizită de documentare în Țepu. Se afla acolo a treia sau a patra oara, încearca să filmeze pentru un material despre abuzurile făcute de primar. Colegul meu bătut a mai depus plângere la poliție împotriva edilului, însă acesta este protejat de organele judiciare, de Poliție, de Parchet. Primarul din Tecuci face parte dintr-o familie de infractori"[100], a spus directorul Radio Tecuci.

---

[98] *„Video. Senatoarea Cristiana Anghel s-a supărat pe Pătraru: a cerut declarația de avere a jurnalistului"*, de Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 februarie 2016.

[99] *„La ordinea zilei: Directorul Radio Tecuci îl acuză pe primarul orașului de sabotarea deliberată a stației sale"*, de A.M.P., Antena3.ro, 25 iunie 2015.

[100] *„Un jurnalist a fost bătut cu biciul de rudele primarului din Tecuci"*, de Mario Moise, EvZ.ro, 26 august 2015.

Cablul TV, tăiat în Năvodari, în timpul unei emisiuni despre primar

În octombrie 2015, jurnalistul Alex Nedea, de la emisiunea „În premieră cu Carmen Avram", a scris în revista VICE[101] că orașul Năvodari a rămas fără cablu TV cu o zi înainte, în timpul difuzării investigației jurnalistice realizate de el despre tabăra de copii din Năvodari, preluată în condiții suspecte de apropiați ai primarului orașului, Nicolae Matei[102]. Din informațiile obținute de Antena 3, primarul orașului ar fi dat ordin să se taie (fizic) cablurile TV. Contactat de presă, primarul întâi le-a închis telefonul reporterilor, apoi a negat informația.

PaginaDeMedia.ro a scris că, în ziua respectivă, s-a constatat un act de vandalism care a afectat concomitent patru firme de cablu (RCS&RDS, UPC, Canal S și InterSat) din Năvodari. Oficiali de la firmele de cablu au confirmat actul de vandalism, dar nu au găsit vinovații. „Nu știm dacă este vreo legătură cu reportajul Antenei 3. Știm doar că a fost un vandalism, o tăiere intenționată de fibră optică, și, ca de fiecare dată în astfel de cazuri, depunem o plângere la Poliție"[103], a declarat Valentin Popoviciu, vicepreședintele RCS&RDS, pentru PaginaDeMedia.ro.

Bigotismul a șters o pictură murală în centrul Bucureștiului

În mai 2015, curatorul unei lucrări artistice desenate pe zidul unei clădiri din centrul vechi al Capitalei a fost nevoit să șteargă respectiva lucrare la numai câteva săptămâni de la realizarea ei. Desenul mural înfățișa într-o manieră modernă lupta sfântului Gheorghe cu balaurul[104] și fusese plătit de un ONG implicat în acțiuni de dezvoltare urbană a Capitalei, Interesting Times Bureau, după obținerea unui acord din partea proprietarului clădirii.

Lucrarea a stârnit nemulțumirea unor vecini și a Consiliului Parohial al unei biserici din apropiere, care au exercitat presiuni informale asupra autorităților și a proprietarului în vederea ștergerii desenului pe care îl considerau satanist.

Reprezentanții bisericești au negat că ar fi făcut presiuni. „Nu i-am cenzurat pe domnii care au pictat, Biserica nu cenzurează pe nimeni, dar, în același timp, și biserica, și credincioșii pot avea opinia lor", a declarat Emil Cărămizaru, parohul bisericii din apropiere, care a susținut că desenul a fost șters după o discuție amiabilă dintre enoriași și proprietarul clădirii[105].

La rândul său, Primăria Bucureștiului a negat că ar fi primit o cerere oficială de ștergere a picturii, din partea Consiliul Parohial al Bisericii Sf. Gheorghe cel Nou sau din partea cetățenilor.

Cu toate acestea, curatorul lucrării, Asociația Urban Art, a declarant publicației totb.ro că Primăria a exercitat presiuni în vederea modificării lucrării. Cum lucrarea nu avea toate autorizațiile necesare, curatorul a decis să o șteargă. „Pentru ștergerea picturii am plătit noi. De asemenea, noi am avut probleme cu actele. Nu ne așteptam să ia amploarea asta, iar cei de la primărie și-au luat mâinile de pe noi și cred că au facut presiuni pe proprietar. Țin să menționez că propietarul nu a vrut niciodată să dea jos lucrarea. Am dat-o jos pentru că îi puteam crea probleme dânsului, plus amenzi usturătoare."[106]

AVERTIZORI DE INTEGRITATE HĂRȚUIȚI DE INSTITUȚII PUBLICE

Reacție stalinistă a CNADNR împotriva unor funcționari

În lunile iulie și august, trei funcționari CNADNR (Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România SA) au semnalat prin intermediul presei o serie de nereguli administrative grave în activitatea companiei. Drept răspuns, instituția a declanșat o cercetare disciplinară împotriva lor și le-a suspendat temporar contractele de muncă până la încheierea cercetării.

Directorul de investiții al Regionalei din Craiova a CNADNR, Alin Goga, a declarat a emisiunea „Jocuri de Putere" difuzată de Realitatea TV pe 30.07.2015 că tronsonul de autostradă Sibiu-Orăștie ar trebui închis, în contextul în care circulația se desfășoară în condiții nesigure, iar singura soluție rămâne reconstruirea sa.[107]

Un alt funcționar CNADNR, șeful de tură la ACI Bechet, Claudiu Țuțulan, s-a adresat presei pentru a relata neregulile în activitatea instituției, după ce a sesizat anterior instituțiile abilitate, inclusiv procurorii. Țuțulan susține că în urma unei sesizări mașina sa i-a fost incendiată.

De asemenea, fostul director general al CNADNR, Liviu Costache, a declarat într-o intervenție telefonică în emisiunea „Jocuri de Putere", că nu a dorit să fie părtaș „la niște nereguli" din cadrul

[101] *„Cum s-a tăiat cablul TV în Năvodari, înainte să se vadă o anchetă despre primar"*, Alex Nedea,

[102] *„Tabăra șmecherilor"*, Reporter: Alex Nedea, Imagine: Liviu Dochiță, Montaj: Adi Robe, Lenard Zsolt, ÎnPremieră.Antena3.ro, 18 octombrie 2015.

[103] *„Oficial RDS confirmă tăierea cablului RCS&RDS în Năvodari. Popoviciu: <<Am făcut plângere penală la Poliție pentru vandalism>>"*, de Adrian Vasilache, PaginaDeMedia.ro, 22 octombrie 2015.

[104] *„În amintirea unui drac care a trăit puțin"*, de Teo, Încentru.ro, 9 mai 2015.

[105] *„Reportaj: Pictură a Sfântului Gheorghe pe o clădire din București - de la <<cenzura>> Bisericii la lipsa avizelor"*, de Diana Pârvulescu, Mediafax.ro, 8 mai 2015.

[106] „Graffiti-ul care n-a mai fost sau cum l-a omorât (auto)cenzura pe Sf. Gheorghe", de Andra Matzal, 12.05.2015

[107] „România furată. Director CNADNR: Sibiu-Orăștie trebuie închisă. Soluția, să fie rasă și reconstruită", de Raluca Pancu, REALITATEA.NET, 30 Iulie 2015.

companiei și de aceea a vorbit, subliniind faptul că „mai sunt și alte lucrări unde sunt probleme". Acesta a fost supus unei cercetări disciplinare, condusă de o comisie din cadrul companiei, din cauza dezvăluirilor făcute despre problemele existente în CNADNR.

CNADNR a suspendat contractul directorului adjunct de investiții din cadrul Direcției Drumuri și Poduri Craiova, Alin Goga. Compania de Drumuri arată, într-un comunicat, că fișa de post semnată de toți salariații CNADNR interzice acestora să acorde interviuri și să furnizeze documente sau informații în legătură cu activitatea CNADNR în lipsa unui mandat acordat de directorul general[108].

Liviu Costache, este și el cercetat disciplinar pentru că a participat la o emisiune TV din data de 4 august. „La această emisiune și domnul Costache a făcut afirmații nefondate, neadevărate, jignitoare și calomnioase la adresa companiei și a angajaților săi. Și în acest caz, conform legislației, comisia de cercetare disciplinară solicită domnului Costache probarea celor afirmate", se mai arată în comunicatul CNADNR.

De asemenea, CNADNR a sesizat CNA pentru emisiunea „Jocuri de Putere" și a anunțat că se va adresa instanței pentru grave prejudicii de imagine în urma afirmațiilor „neadevărate, nefondate" ale moderatorului Rareș Bogdan. CNADNR mai anunta ca directorul general al Companiei, Narcis Neaga, va acționa în judecată, solicitând daune morale, ca urmare a afirmațiilor făcute la adresa sa în respectivele emisiuni[109].

Alin Goga a declarat că se aștepta la represiuni din partea conducerii și a catalogat acțiunile acesteia drept „cenzură absolut abjectă": „Mă așteptam pentru că nu pot decât prin frică să încerce să țină sub capac acele mizerii care sunt în această companie. Din ce în ce mai mulți oameni sunt dispuși să vorbească și e important că dacă o să vadă că, în instanță, bineînțeles că o să câștig, este vorba de o cenzură absolut abjectă"[110].

Măsurile represive luate de CNADNR împotriva funcționarilor contravin prevederilor Legii avertizorului public de integritate nr. 571/2004 care spune clar că avertizorii nu au obligația de a se adresa în prealabil unor organisme interne, ci se pot adresa direct mass-media atunci când doresc să expună anumite nereguli, ilegalități, abuzuri, proasta administrare a resurselor publice. Articolul 6 din lege conține sintagma „alternativ sau cumulativ", ceea ce înseamnă că sesizarea poate fi adresată oricăruia dintre destinatarii prevăzuți de lege și că este suficient să fie adresată unui singur destinatar pentru ca persoana care a făcut-o să fie considerată avertizor de integritate și, în consecință, să beneficieze de protecția prevăzută de legea pentru avertizori.

Invocarea reglementărilor interne pentru sancționarea celor trei intră în contradicție cu prevederile legii, care spune limpede că avertizorul nu este obligat să țină cont de procedurile instituționale în cazul în care se hotărăște să expună anumite fapte (Art.5.d.: „În cazul avertizării în interes public, nu se aplică normele deontologice sau profesionale de natură să împiedice avertizarea în interes public"). Toate instituțiile publice au obligația să își armonizeze normele și reglementările interne cu prevederile legii avertizorului de integritate. În cazul unor litigii în justiție, legea primează, iar instituțiile care nu au ținut cont de ea riscă să fie sancționate și să producă astfel noi pagube bunurilor publice.

În urma dezvăluirilor făcute de cei trei funcționari, ministrul Transporturilor a trimis o echipă a Corpului de Control la CNADNR[111].

Conducerea UNATC pune la zid libertatea de exprimare

Rectorul Adrian Titieni, de la Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică din București (UNATC), împreună cu alți membri din conducerea instituției, au fost acuzați că au încercat să suprime existența revistei de critică cinematografică Film Menu, prin presiunile pe care le-au exercitat asupra coordonatorului editorial al revistei, Andrei Rus, totodată lector universitar la UNATC.

Presiunile au ieșit la iveală în martie 2015, după ce Andrei Rus l-a acuzat pe rectorul Adrian Titieni, într-o scrisoare publică semnată de redacția Film Menu, că, în 2014, a decis în mod arbitrar, fără justificări oficiale și fără consultarea conducerii Facultății de Film, înjumătățirea bugetului și tirajului revistei, și că, ulterior, a refuzat un dialog formal, prin faptul că a omis să răspundă la cererile oficiale de informații, ceea ce a dus la imposibilitatea scoaterii unui nou număr al revistei[112].

În dezbaterea publică declanșată de aceste acuzații, rectorul Adrian Titieni și Consiliul de Administrație al UNATC au respins declarativ acuzațiile conform cărora ar fi încercat să intimideze pe cei care îi criticau și să suprime apariția revistei și au prezentat un raport al Compartimentului de audit public intern al UNATC care susținea că ar fi

[108] „CNADNR suspendă din funcție un director pentru că a participat la o emisiune tv", Andrei Mazurchievici, Mediafax, 12 august 2015.

[109] „Compania de Autostrazi sesizeaza CNA si il da in judecata pe jurnalistul Rares Bogdan pentru grave prejudicii de imagine. Directorul general CNADNR cere, in nume personal, daune morale pentru insulte si calomnii", de Victor Cozmei, HotNews.ro, 19.08.2015.

[110] „Fost director CNADNR, sancționat din cauza dezvăluirilor făcute la Realitatea: E o cenzură abjectă, Raluca Pancu, REALITATEA.NET, 12.08.2015.

[111] „Ministerul Transporturilor, control la CNADNR", REALITATEA.NET, 17.08.2015

[112] *„Scrisoare publică a redacției Film Menu către Rectorul UNATC Adrian Titieni"*, Redacția Film Menu, 16 martie 2015.

existat nereguli în privința contractelor de atribuire a serviciilor de tipărire a revistei, în 2013 și 2014[113].

În mai 2015, Comisia de Etică a UNATC a votat desfacerea contractului de muncă al lectorului universitar Andrei Rus, invocând prejudicii de imagine aduse instituției și conducerii UNATC în urma lansării în spațiul public a dezbaterii privind problemele întâmpinate de revista Film Menu[114]. Potrivit lui Andrei Rus, Comisia de Etică a argumentat decizia susținând că Rus ar fi prejudiciat imaginea UNATC prin denigrarea unor cadre didactice și prin defăimarea conducerii instituției, că ar fi existat diferențe între faptele și declarațiile lui Andrei Rus, că prejudiciul de imagine creat UNATC s-ar fi extins la nivel național și internațional prin atacuri la adresa Președintelui Senatului, a Rectorului și a Prorectorilor, că studenții ar fi fost instigați pentru a se destructura instituția, ca mai mulți cinefili ar fi fost manipulați să se solidarizeze cu Rus etc.–

Mai mult, în luna iunie, conducerea UNATC a reclamat la Poliție protestul organizat de peste 100 de studenți și absolvenți UNATC, regizori și producători de film, desfășurat la finalul lunii mai, la sediul instituției, din solidaritate cu Andrei Rus[115].

În iunie, Andrei Rus a contestat suspendarea sa, iar, luna următoare, Senatul UNATC a respins desfacerea contractului său de muncă, dar a decis să-l sancționeze prin diminuarea salariului pe un an și prin suspendarea pentru cinci ani a dreptului de a se înscrie la un concurs pentru ocuparea unei funcții didactice superioare sau de conducere în UNATC[116].

Ulterior, conducerea UNATC a continuat să fie acuzată că lua decizii arbitrare și represive față de vocile critice din instituție. Doi dintre cei care au făcut aceste acuzații au fost criticul de film Andrei Gorzo, care criticase conducerea UNATC și cu alte prilejuri (inclusiv pentru că membri din comisia de admitere meditau viitorii studenți) și se solidarizase cu Andrei Rus. Regizorul Napoleon Helmis a fost al doilea critic al conducerii UNATC[117].

Polițistul-scriitor Marian Godină, devenit și avertizor de integritate

Polițistul de circulație rutieră Marian Godină, din Brașov, devenit popular pe Facebook datorită relatărilor sale amuzante de pe teren, a semnalat, în februarie 2016, că superiorii săi au încercat să-l intimideze după ce i-a suspendat permisul unui șofer care nu acordase prioritate unui pieton[118]. Șoferul respectiv, a relatat Godină, era însoțit de directoarea de la Crucea Roșie Brașov, Luana Minea, membru PSD, care ar fi încercat să îl determine pe omul legii să nu aplice sancțiunea: „Stați că nu e chiar așa, stați să negociem, că eu sunt directoarea de la Crucea Rosie Brasov și colaborez cu șefii tăi”.

Marian Godină nu a cedat și i-a reținut șoferului permisul, iar, la ieșirea din schimb, a povestit că a fost acuzat de superiorii săi că ar fi avut un comportament neadecvat și că „doamna face parte si din ATOP (Autoritatea Teritorială de Ordine Publică) [și...] se va duce și la domnul chestor, pentru că are intrare acolo”. O săptămână mai târziu, agentul de circulație a fost chemat din nou să dea explicații, la Biroul de Control Intern, pentru comportamentul său în cazul respectiv. Marian Godină a publicat pe Facebook întreaga poveste și înregistrarea audio a discuției din care reieșea că acuzațiile la adresa lui erau false, ceea ce a determinat mii de oameni să se solidarizeze cu el și să ceară o anchetă a presupuselor presiuni exercitate de superiori asupra lui. În urma presiunii publice, Luana Minea și-a dat demisia de la Crucea Roșie, iar șeful IPJ Brașov, chestorul Ioan Aron, care îi solicitase polițistului să șteargă tot ce publicase pe Facebook[119], și-a depus dosarul de pensionare.

Uniunea Scriitorilor... reduși la tăcere

În februarie 2016, conducerea Uniunii Scriitorilor din România a făcut dovada unor mentalități totalitare și și-a încălcat menirea statutară de a promova libertatea de opinie și de expresie, încercând să reprime vocile critice din interior la adresa instituției[120].

Raportul nr. 1 din 23 februarie 2016 al Comisiei de Monitorizare, Suspendare și Excludere din USR a propus excluderea din componența USR a scriitorilor Dan Mircea Cipariu și Grigore Șoitu, membri ai Grupului pentru Reforma Uniunii Scriitorilor din România (grusr.org), pe motiv că demersurile lor publice - articole publicate, acțiuni intentate în

[113] Notă privind verificarea preliminară a încheierii și derulării contractelor pentru tipărirea revistei Film Menu, nr. 1170 din 6 aprilie 2015, Compartimentul audit public intern, Universitatea de Artă Teatrală și Cinematografică I.L. Caragiale, București.

[114] *„Scandal UNATC: Criticul de film Andrei Rus ar putea fi dat afară pentru lezarea imaginii instituției/ A. Titieni: Senatul UNATC va decide în privința lui Rus”*, Mădălina Cerban, Dorin Călin, Mediafax.ro, 28 mai 2015.

[115] *„UNATC, reformează-te!, au strigat peste 100 de studenți în fața instituției. Florin Zamfirescu și Doru Ana au venit să-i înfrunte pe protestatari”*, Simona Chițan, Adevărul.ro, 29 mai 2015.

[116] *„Decizia UNATC în <<scandalul Andrei Rus>>: Criticul de film nu va fi dat afară din instituție, dar va fi sancționat”*, Dorina Călin, Gândul.info, 2 iulie 2015.

[117] *„Cum se <<reformează>> o universitate: epurând profesorii incomozi. UNATC vs Napoleon Helmis și Andrei Gorzo”*, Iulia Popovici, Adevărul.ro, 5 octombrie 2015.

[118] *„Polițistul cu talent de povestitor Marian Godină afirmă că are probleme cu șefii după ce a luat permisul unui brașovean cu relații: Oare se va întreba cineva de ce în 2016 un polițist e certat că își face treaba?”*, R.M., HotNews.ro, 15 februarie 2016.

[119] *„Zi grea pentru Marian Godină. Cel mai popular polițist din România și-a înfruntat șefii și a provocat scandal în instituție”*, ȘtirileProTV.ro, 15 februarie 2016.

[120] Relatare de pe site-ul ActiveWatch: *„PCR-USR? Uniunea Scriitorilor din România intimidează vocile critice din interior”*, ActiveWatch.ro, 2 martie 2016.

instanță - „au cauzat prejudicii materiale, morale și de imagine grave U.S.R. și membrilor acesteia”.

Cei doi scriitori au prezentat în mai multe rânduri faptele pe care au afirmat că se întemeiază criticile și acțiunile lor publice la adresa USR și au acuzat public lipsa unui dialog în urma căruia să se realizeze o reformă a instituției USR.

Raportul Comisiei de Monitorizare, Suspendare și Excludere menționează un articol critic al lui Grigore Șoitu la adresa activității de critic literar a lui Nicolae Manolescu ca un exemplu de atac la adresa USR, echivalând protejarea imaginii instituției cu protejarea intereselor și a imaginii conducerii actuale. De asemenea, Comisia de Monitorizare, Suspendare și Excludere a propus și sancționarea cu suspendarea calității de Președinte al Filialei București – Traduceri Literare a scriitorului Peter Sragher, pentru că „a înțeles să participe la întrunirea Consiliului USR (CUSR) și să facă publice către persoane care nu sunt membre U.S.R. și care desfășoară vădite activități împotriva U.S.R., detalii ale ședinței CUSR, decontextualizate, fără vreo referire la comunicatul U.S.R. și fără avertizarea colegilor din Consiliul U.S.R”.

Aceeași Comisie de Monitorizare, Suspendare și Excludere a USR a propus și sancționarea cu avertisment a scriitorilor Daniel Vorona, Paul Cernat și Florin Iaru, care au criticat organizarea și funcționarea instituției și au fost acuzați că au adus atingere prestigiului și imaginii USR.

ABUZURI ALE FORȚELOR DE ORDINE

Poliția a luat la rând, cu aplomb milițienesc, semnatarii unei petiții

La sfârșitul lunii iunie 2015, reprezentanți din Poliția Română au chemat la secții pentru audieri sau au căutat la domiciliu sau la locul de muncă zeci de persoane care semnaseră o petiție care critica mai multe instituții publice din județul Hunedoara pentru lipsa de reacție cu privire la gestionarea conflictelor și controverselor apărute din cauza unei microhidrocentrale de pe Râul Alb. În conținutul petiției se cerea inclusiv demiterea unui șef de inspectorat județean de Poliție.

Organizațiile Apador-CH și ActiveWatch au protestat față de reacția Poliției Române, pe care au considerat-o excesivă și cu potențial de a intimida vocile critice și de a îngrădi exercitarea dreptului constituțional la petiționare. De asemenea, cele două organizații au susținut că ar fi fost mai eficient ca Poliția să își mobilizeze resursele umane pentru a verifica cele semnalate de cetățeni, în loc să îi caute pe aceștia și să îi hărțuiască. În replică, Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR) a transmis un punct de vedere în care justifica contactarea petenților în virtutea art. 7 O.G. 27 din 2002, privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, și în virtutea O.M.A.I. nr 190/2004: „sesizările și reclamațiile se cercetează, după caz, la fața locului, discutându-se atât cu autorii lor cât și cu alte persoane care pot da relații în legătură cu obiectul verificărilor, cât și cu persoana la care se referă acestea”. IGPR a mai precizat că Direcția de Investigații Criminale a trimis cazul spre cercetare Secției de Urmărire Penală și Criminalistică al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție.

Autoritățile române au hărțuit participanții la o acțiune de solidarizare cu o jurnalistă străină

Peste 20 de jandarmi i-au hărțuit pe jurnaliștii și activiști civici strânși în septembrie 2015 în fața Ambasadei Azerbaijdanului în România, în semn de solidaritate cu jurnalista azeră Khadjira Ismayilova, condamnată abuziv în țara ei la 7 ani de închisoare, după ce a publicat mai multe investigații privind faptele de corupție ale familiei Președintelui Azerbaidjanului, Ilham Aliyev, și ale unor înalți demnitari[121].

Aproximativ 20 de persoane au manifestat pașnic în fața ambasadei azere din România și au purtat pancarte de susținere pentru jurnalista Khadija Ismayilova. Evenimentul a degenerat după intervenția a peste 20 de jandarmi veniți cu 3 dube, care i-au somat pe participanți să părăsească zona, pe motiv că protestul nu ar fi fost „autorizat”, i-au legitimat pe cei prezenți și le-au spus că vor fi sancționați.

Cu o săptămână mai devreme, Primăria Generală a transmis redacției de investigații jurnalistice RISE Project un document prin care încerca să interzică organizarea protestului din fața Ambasadei Azerbaidjanului în România.

Participanții, jurnaliști și activiști, au refuzat să plece și au continuat să își exprime solidaritatea cu jurnalista supusă abuzurilor în Azerbaidjan. Cei prezenți au subliniat că își exercitau dreptul democratic la libera exprimare și au condamnat atitudinea abuzivă a forțelor de ordine din România, prezente la eveniment. Jandarmii au dat amenzi de câte 500 de lei, dar, ulterior, cei care au contestat sancțiunile au avut câștig de cauză.

Ultrași cenzurați la Craiova dintr-un „simplu moft”

În noiembrie 2015, după meciul Universitatea Craiova – ASA Târgu Mureș, grupul de ultrași Sezione Ultra’ 2000 a protestat în mediul online față de

[121] Relatare de pe Blogul ActiveWatch: *„Video. Ironia protestului #Free Khadija din România: jurnaliștii solidari au fost hărțuiți de autorități”*, Maria Adriana Popa, Blog.ActiveWatch.ro, 7 septembrie 2015.

decizia observatorului Ligii Profesioniste de Fotbal, Viorel Ilinca, de a le interzice accesul pe stadion cu un banner, cu încuviințarea jandarmilor. Mesajul inscripționat era: „Într-o țară condusă de șerpi cu prea mult venin, trecem prin foc zilnic încercând să supraviețuim". Ultrașii au transmis în mediul online că cenzura a avut ca motiv un „simplu moft", fără temei legal, și că nu era prima dată când conducerea stadionului, cu sprijinul Jandarmeriei, le interzicea să se exprime liber.

Activistul civic Mihail Bumbeș a câștigat procesul cu Jandarmeria

În iunie 2015, Judecătoria Sectorului 5 a admis contestația formulată de activistul civic Mihail Bumbeș, de la Miliția Spirituală, și a anulat amenda de 500 de lei pe care acesta o primise de la Jandarmerie în iulie 2014, împreună cu doi colegi ai săi. Cei trei citiseră timp de o oră din George Orwell și Michel Foucault, pe treptele Serviciului Român de Informații, în semn de protest față de imixtiunea nepermisă în viața privată și încălcarea prezumției de nevinovație a cetățenilor, sub pretextul luptei anti-terorism.

La momentul respectiv, mai multe organizații de drepturile omului semnaseră două apeluri către Președintele Traian Băsescu și solicitaseră sesizarea Curții Constituționale pentru a analiza constituționalitatea legii cartelelor preplătite și a accesului la rețelele WiFi cu buletinul.

Instanța i-a dat câștig de cauză lui Mihail Bumbeș[122] și i-a anulat amenda argumentând că a fost vorba de un protest pașnic, care nu necesita notificare prealabilă, și care nu a blocat accesul în instituție. Mai mult, potrivit motivației instanței, acuzarea nu a administrat probe care să ateste vinovăția petentului, care beneficia de prezumția de nevinovăție.

PRESIUNI ÎN REDACȚII

Embargouri informaționale în cazul generalului Gabriel Oprea

O parte a presei și unele autorități au ascuns în mod nejustificat de ochii publicului informații relevante despre activitatea generalului Gabriel Oprea, fost vicepremier și ministru al Afacerilor Interne până la începutul lui noiembrie 2015. Oprea a fost acuzat de plagiat, coordonare a unor lucrări suspectate de plagiat și folosire abuzivă a resurselor publice.

Jurnalista de investigație Emilia Șercan, care a scris despre faptul că lucrarea de doctorat a lui Gabriel Oprea conținea elemente de plagiat, a fost și printre puținii jurnaliști care au adus în atenția publicului acest subiect de interes public[123]. Mai mult, Emilia Șercan a relatat pe Facebook că s-a lovit de mai multe refuzuri în demersul său investigativ, cum s-a întâmplat, de pildă, când a solicitat informații despre experții de la Consiliul Național de Etică responsabili cu verificarea respectării normelor academice din lucrarea lui Oprea. Jurnalista l-a acuzat pe Oprea că și-a clădit cariera pe impostură, s-a infiltrat în sistemul de intelligence și a încercat să controleze inclusiv sistemul de justiție, protejat de presa mainstream, care nu a făcut dezvăluiri despre el[124].

Și jurnalista Sidonia Bogdan a întâmpinat dificultăți în a accesa informații de interes public despre Gabriel Oprea. În iulie 2015, ea a cerut Ministerului Educației, în baza Legii 544/ 2001, să-i furnizeze toate titlurile tezelor de doctorat coordonate de Gabriel Oprea, dar departamentul de comunicare al ministerului a refuzat să-i pună la dispoziție informațiile solicitate[125].

O altă situație care a ridicat suspiciuni legate de protecția de care s-a bucurat Gabriel Oprea a apărut în august 2015, când publicista Daniela Rațiu, colaboratoare neremunerată a ziarului Evenimentul zilei, a acuzat că ziarul i-a cenzurat un material despre generalul Gabriel Oprea, și a ales să-l publice pe platforma online a ziarului concurent, Adevărul[126]. În preambulul materialului publicat pe site-ul Adevărul, Rațiu descria cele întâmplate, dar acest preambul a dispărut ulterior și a rămas doar textul care îl critica pe Oprea, ceea ce a constituit un alt motiv pentru ca publicista să acuze că a fost din nou cenzurată[127]. Cei de la Adevărul au susținut că preambulul a fost scos deoarece ei nu se implică în neînțelegerile dintre terți, iar reprezentanții Evenimentul Zilei au declarat ulterior că textul Danielei Rațiu nu apăruse în ziar pentru că s-a decis să se renunțe la colaboratorii ocazionali (punct de vedere susținut de directorul general Dan Andronic și de redactorul șef Simona Ionescu de la Evenimentul Zilei).

---

[122] *„Dosar nr. 21784/302/2014"*, JUDECĂTORIA SECTORUL 5 București, SECȚIA A II-a CIVILĂ, Sentința civilă Nr. 4182/2015, Ședință publică de la 02 Iunie 2015, Completul compus din: Președinte Claudiu Limona, Grefier: Eugenia Gheorghe.

[123] *„Exclusiv. Gabriel Oprea, primul autor de plagiat muncit cu <<copy paste"*, <<cut>> și alte metode", Emilia Șercan, HotNews.ro, 1 iulie 2015.

[124] https://www.facebook.com/emilia.sercan/posts/1240535195972747

[125] *„Ministerul Educației ține la secret titlurile tezelor de doctorat coordonate de Gabriel Oprea"*, Andreea Petruț, RomâniaCurată.ro, 31 august 2015.

[126] *„EvZ, acuzat de cenzură: <<nu a publicat un editorial care i-ar fi adus atingere generalului Oprea>>. Dan Andronic: De cenzură se poate plânge un angajat al EvZ, ceea ce nu a fost cazul. Update: Adevărul a scos paragrafele referitoare la EvZ"*, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 25 august 2015.

[127] *„Un caz de cenzură. De ce n-a fost publicat în EvZ un articol despre generalul Oprea și cum a apărut în Adevărul"*, Mihai Ivașcu, HotNews.ro, 26 august 2015.

La rândul său, președintele-director general al TVR, Stelian Tănase, l-a acuzat pe Gabriel Oprea că ar fi comandat „lichidarea" sa din fruntea TVR pentru că a refuzat să elimine un material despre plagiatul demnitarului. „M-a sunat foarte înfierbântat și opărit să-mi ceară să scot un material despre plagiatul său. I-am spus că nu pot", a declarat Tănase în cadrul unei emisiuni difuzate de postul public.[128] Tănase susține că Oprea a încercat apoi să intervină și prin intermediul reprezentanților partidului condus de Oprea (UNPR) în Consiliul de Administrație al TVR. Tănase a spus că a fost apelat de Oprea de pe numărul de telefon al lui Rareș Bogdan, director general și moderator la Realitatea TV, un apropiat cercurilor politice (vezi raportul FreeEx 2012)[129]. Stelian Tănase a spus că a doua zi a avut o altă convorbire telefonică cu Oprea, care era nemulțumit că Dragoș Pătraru pregătește un alt material cu plagiatul său, iar de această dată discuția a fost intermediată de reprezentanții UNPR. "M-am trezit cu doi membri ai CA care sunt din partea UNPR. Am discutat cinci minute după care unul dintre ei a pus mâna pe telefon să-l sune pe generalul Oprea să-i spună că sunt aici în birou la președintele TVR. Am stat de vorbă, era la fel de înfierbântat și revoltat că pregătim și mi-a dat numele lui Pătraru de la Starea Nației, un alt material cu plagiatul. I-am spus că nu se oprește o emisiune cum are el în cap generalul cazon. Dar puteți veni în studio fie să dați un drept la replică, fie să fiți intervievat."[130] Pe 23 septembrie, Stelian Tănase a fost demis din fruntea televiziunii publice împreună cu Consiliul de Administrație pe care-l conducea.

B1 TV, acuzat de un fost colaborator de atitudine favorabilă față de premierul Ponta

Canalul de știri B1TV a întrerupt pe 4 aprilie 2015 colaborarea cu jurnalistul Cătălin Prisăcariu, moderatorul unei emisiuni de dezbateri. Postul de televiziune a invocat dificultățile financiare drept cauza a acestei decizii și audiențele nesatisfăcătoare ale emisiunii.

Într-un interviu acordat Hotnews.ro, Prisăcariu susține că „nu au fost doar banii la mijloc, ci și alte motive", precizând însă că nu dispune de „niciun fel de probe" și limitându-se la a menționa „diferențe de agendă editorială"[131]. Ulterior, jurnalistul a dat ca exemplu a acestor diferențe atitudinea favorabilă premierului Victor Ponta pe care postul B1 TV începuse s-o manifeste în perioada anterioară încetării colaborării: "Am văzut oameni noi care au venit în post și care aveau o cu totul altă înțelegere a subiectelor decât mi se pare mie că exista până atunci. Când îl văd pe Ponta intrând foarte des prin telefon și chiar venind în studio la unul dintre colegi și simțindu-se bine acolo, ceea ce nu se întâmpla la alți realizatori.»[132]

Două luni mai târziu, jurnalistul a revenit cu afirmații care acuzau „politica editorială evident pro-Ponta a postului". El a precizat că Sorin Oancea (managerul postului și unul dintre acționari) a „început să joace pe față pentru Ponta" în perioada campaniei electorale pentru alegerile prezidențiale din noiembrie 2014, în care Victor Ponta era principalul favorit, candidând din partea PSD. Prisăcariu a menționat existența unor presiuni editoriale care aveau ca scop prezentarea cât mai favorabilă a lui Ponta în cadrul emisiunii moderate de el, presiuni exercitate prin intermediul unor discuții și a unor sms-uri prin care i se cerea ca anumite subiecte „să fie amânate, altele pur și simplu evitate, unii oameni protejați, alții călcați în picioare". Prisăcariu susține că presiunile au atins punctul culminant înainte de turul al doilea al prezidențialelor, când Oancea i-ar fi sugerat că, dacă nu este „echilibrat", riscă să stea acasă în ultima săptămână dinaintea votului final[133].

Un alt fost moderator de emisiuni, Mădălina Pușcalău, a părăsit redacția B1 TV câteva luni mai devreme, în decembrie 2014, acuzând că „influența unor personaje toxice este atât de mare încât contaminează întreaga atmosferă a postului" și că există „unele sincope vizibile în logica și constanța politicii editoriale". Jurnalista a mai semnalat că postul se confruntă cu probleme de mangement deoarece „persoane cu decizie în orientarea editorială au atitudini care nu au legătură cu normalitatea unei redacții"[134].

Demisie la Evenimentul Zilei, după criticarea fondatorului ziarului, Ion Cristoiu

În septembrie 2015, jurnalistul Ionel Stoica, acreditat pe Justiție, și-a dat demisia din funcția de șef de secție de la Evenimentul Zilei, după ce a fost criticat, într-o ședință de redacție, pentru că a publicat un mesaj pe Facebook în care îl ironiza pe Ion Cristoiu, fondatorul ziarului, pornind de la un editorial al acestuia despre politicianul Liviu Dragnea[135].

[128] „Stelian Tănase: S-a decis „lichidarea" mea de la conducerea TVR, la cererea lui Gabriel Oprea", Mona Hera, Mediafax

[129] „Șeful TVR susține că s-a decis «lichidarea» sa la cererea lui Oprea: «M-a sunat foarte înfierbântat și opărit să-mi ceară să scot un material despre plagiatul său. I-am spus că nu pot»", gandul.info, Clarice Dinu, 22.09.2015

[130] ibidem

[131] „Catalin Prisacariu, despre plecarea de la B1: Era evident ca nu ma mai inscriam in politica editoriala / Cand vine Ponta si se simte bine in emisiunea unui coleg...", Costin Ionescu, HotNews.ro, 06.04.2015

[132] ibidem

[133] „Acești bișnițari nouăzeciști și tarabele lor TV", Cătălin Prisăcariu, prisăcariu.ro, 08.06.2015

[134] *„Mădălina Pușcălău și-a anunțat demisia de la B1 TV. <<Postul are o problemă de management>>, spune ea"*, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 10 decembrie 2014.

[135] *„Șeful secției eveniment de la EvZ a demisionat după*

„Ion Cristoiu aruncă întrebarea pe evz.ro dacă <<Se pun deja bazele achitării lui Liviu Dragnea?>>, având punct de pornire a teoriei plecarea procurorului Lucian Papici din DNA. Mi-ar fi plăcut ca la finalul editorialului să pună un PS: <<Dacă Liviu Dragnea este găsit vinovat de fraudarea referendumului pentru demiterea lui Traian Basescu mă las de scris prostii și mă întorc la bibliotecă>>, dar nu l-a pus!", a scris Ionel Stoica pe Facebook. Criticat dur în redacție pentru acest mesaj, Stoica a decis să demisioneze.

După demisia sa, Stoica a fost în continuare criticat, chiar în paginile ziarului. „Ionel Stoica spune că Ion Cristoiu, fondatorul ziarului la care lucra, dar și omul care concepe zilnic un editorial, scrie prostii și îi recomandă să se lase de presă! Cu Ion Cristoiu poți să fii sau să nu fii de acord, dar nu îți poți bate joc de el, mai cu seamă în casa clădită de el, decât dacă rațiunea și caracterul îți sunt, deopotrivă, grav alterate"[136], a scris Mirel Curea, la rândul său angajat EvZ.

CONCLUZII:

- Infiltrarea redacțiilor de agenți sub acoperire ai serviciilor de informații a fost reconfirmată în 2015.
- Directorul SRI a jignit și amenințat deschis oponenții legilor Big Brother.
- Unul dintre cei mai cunoscuți jurnaliști a fost victima unei operațiuni de filaj.
- Autoritățile locale au făcut eforturi pentru a bloca difuzarea unor materiale jurnalistice critice la adresa lor.
- Mai mulți jurnaliști au fost îndepărtați din redacții din cauză că nu s-au aliniat orientării politice a acestora.
- Prim-ministrul Ponta a continuat să se comporte abuziv în relația cu presa.
- România are o problemă cu modul în care autoritățile se raportează la cetățenii care protestează, în stradă sau prin intermediul petițiilor.
- Sancțiunile Jandarmeriei împotriva protestatarilor pașnici continuă să fie anulate de instanțe.
- Avertizorii de integritate au fost hărțuiți de instituții sau companii publice.

RECOMANDĂRI PENTRU ZIARIȘTI:

- Delimitaţi-vă ferm de tentativele de presiune (și ingerință) editorială și semnalați public aceste situaţii.
- Nu toleraţi abuzurile patronatelor, întrucât acestea decredibilizează presa în ansamblu.
- Informaţi organizaţiile de media dacă sunteţi victime ale presiunilor sau ale cenzurii.
- Evitați produsele editoriale sponsorizate de politicieni, autorități sau companii și care sunt concepute ca materiale de propagandă.
- Refuzați colaborarea cu serviciile secrete.
- Respectați misiunea presei și nu vă transformați în agenți de influență, propagandiști sau avocați ai propriului patron.
- Invocați clauza de conștiință când nu considerați etice practicile redacției.

RECOMANDĂRI PENTRU PROPRIETARII DE MEDIA/ EDITORI:

- Existența unor instrumente de autoreglementare (coduri de scriitură, coduri etice, documente care să reglementeze relația jurnalist-editor-patronat) vă pot apăra de acuzațiile de cenzură.
- Folosirea presei ca instrument de obținere a influenței politice și/sau economice poate funcționa pe termen scurt, dar, în perspectivă, această abordare duce la falimentul moral și financiar al instituțiilor de presă și al celor care le instrumentalizează. Respectul pentru public este cea mai sigură investiție.
- Transparența vă poate ajuta să vă apărați de acuzațiile de cenzură sau de practici editoriale neetice.

RECOMANDĂRI PENTRU POLITICIENI, AUTORITĂȚI ȘI MEDIUL DE AFACERI:

- Înalții demnitari ar trebui să se abțină de la declarații prin care forme ale libertății de exprimare sunt considerate infracțiuni.
- Nu mai folosiți instituțiile statului pentru a intimida vocile critice.
- Sprijiniți presa care diseminează conținut editorial relevant. Aceasta sprijină la rândul ei un cadru propice pentru inovație, un mediu de afaceri sănătos și o clasă politică competentă.
- Respectaţi independenţa editorială a presei. Presa liberă şi responsabilă este mediul cel mai potrivit pentru a vă transmite mesajele.
- Libertatea de exprimare şi libertatea presei sunt vitale pentru o societate democratică. Susţineţi

ce a fost luat la rost pentru o postare pe Facebook, despre Dragnea și Cristoiu", Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 3 septembrie 2015.

[136] *„Presa se învață, caracterul nu! Povestea unei demisii"*, Mirel Curea, EvZ.ro, 4 septembrie 2015.

și protejați libertatea de expresie și diversitatea exprimării în toate formele sale.

Recomandări pentru forțele de ordine:

- Jandarmeria trebuiesă acționeze cu maximă prudență în eventualitatea unor proteste de stradă, cu respect pentru dreptul cetățenilor de a se întruni și exprima în mod pașnic în spațiile publice.
- Jandarmeria trebuie să țină cont de deciziile instanțelor care anulează sancțiunile Jandarmeriei și să-și instruiască personalul să aplice legea în concordanță cu jurisprudența instanțelor naționale și a CEDO.

COMUNITATEA MAGHIARĂ ȘI LIBERTATEA DE EXPRESIE

Steaguri, imnuri și autonomie teritorială. Comunitatea maghiară și libertatea de expresie

În perioada 2015 – 2016, ca și în cea precedentă, comunitatea maghiară din România s-a confruntat cu situația de a-i fi constant contestat dreptul la libertatea de exprimare, sub imperativul respectării Constituției României. Și în această perioadă au fost interzise marșuri care militau pentru autonomia Ținutului Secuiesc, a fost sancționată arborarea în spațiul public a unor simboluri regionale/naționale maghiare, iar activiștii care militau pentru drepturile minorității maghiare au fost intimidați de autoritățile române. De asemenea, au continuat să apară inițiative menite să limiteze drastic libertatea de conștiință, cum ar fi cele privind obligativitatea intonării imnului național în școli, respectiv a difuzării lui zilnice de către toate televiziunile care emit pe teritoriul României. Alte inițiative legislative au vizat direct mass-media de limbă maghiară din România prin obligarea acestora să-și subtitreze în limba română toate programele. Un caz special rămâne în continuare orașul Târgu Mureș, unde are loc un conflict surd între autoritățile locale și comunitatea maghiară.

Reamintim în acest context că Raportul din 2014 al Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței a menționat comunitatea maghiară ca fiind un grup vulnerabil la xenofobie și intoleranță. De mult ori, chiar autoritățile statului român au politici care pot fi catalogate drept intolerante și șovine.

Poliția din Târgu Mureș amendează plăcuțele bilingve

De mai mulți ani, municipiul Târgu Mureș s-a transformat într-un câmp de luptă în ceea ce privește prezența în spațiul public a limbii maghiare. Oraș în care etnicii maghiari și cei români sunt în proporții numerice aproape egale, acesta a fost în anul 1990 scena unui conflict interetnic de mari proporții. De atunci și până acum, între cele două comunități pare să se mențină un climat conflictual, lucru accentuat și de atitudinea autorităților locale față de revendicările minorității maghiare.

Mărul discordiei în această perioadă este legat de refuzul autorităților locale de a amplasa plăcuțe

bilingve (în limbile română și maghiară) cu nume de străzi în acest oraș[137]. Acest drept este statuat de mai multe convenții și tratate internaționale semnate și ratificate de România. Cu toate acestea, o hotărâre emisă de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării care constata că, prin faptul că nu există plăcuțe bilingve în Târgu Mureș, nu sunt respectate drepturile lingvistice ale minorității maghiare a fost atacată cu succes la Curtea de Apel Mureș de către autoritățile locale. În anul 2014, Civil Elkötelezttség Mozgalom/ Mișcarea Angajament Civic (CEMO) a inițiat o serie de acțiuni prin care a solicitat autorităților locale amplasarea de plăcuțe bilingve cu nume de străzi. În condițiile în care acest demers a eșuat, în perioada martie – aprilie 2015, voluntari ai organizației au amplasat plăcuțe bilingve pe clădirile proprietarilor care și-au dat acordul pentru această acțiune. Poliția locală Târgu Mureș a reacționat și i-a amendat pe voluntarii care montau aceste plăcuțe cu câte 5.000 de lei și i-a somat pe proprietarii clădirilor pe care au fost amplasate ca în termen de 48 de ore să le îndepărteze, în caz contrar riscând amenzi cuprinse între 30.000 și 50.000 de lei. Conform lui Valentin Bretfelean, șeful Poliției Locale din Târgu Mureș, inițiatorii acestei campanii și-ar fi propus crearea unui conflict interetnic în oraș, motiv pentru care poliția locală a decis să intervină energic[138].

Primăria Cluj interzice panoul publicitar „Autonomie pentru Transilvania”

În luna august 2015, Fancsali Ernő, membru al unui partid regional care militează pentru regionalizarea României, a solicitat primăriei municipiului Cluj o autorizație pentru amplasarea unui panou publicitar cu textul „Autonomie pentru Transilvania”, inscripționat în 3 limbi: română, maghiară și germană. Acest afiș urma să fie parte a unei campanii publicitare outdoor de promovare a mesajelor formațiunii politice din care acesta face parte.

Inițiatorul campaniei a depus la Primăria Muncipiului Cluj, în calitate de persoană fizică, o cerere pentru autorizarea afișării respectivului panou outdoor, în data de 3 august 2015. Primăria municipiului Cluj a decis să respingă această cerere, pe motiv că „manifestările [...] promoționale care promovează autonomia pe criterii etnice [...] încalcă articolul 30, alineatul 7 din Constituția României: <<Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial [sublinierea autorului adresei] sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri>>”.

Președintele Iohannis i-a retras decorația lui László Tőkés pentru o declarație tradusă greșit

În martie 2016, președintele Klaus Iohannis a decis să-i retragă ordinul Steaua României lui László Tőkés. Acesta primise distincția în anul 2009 pentru meritele pe care le-a avut în declanșarea revoluției din 1989. Președintele a motivat retragerea distincției prin următoarele cuvinte: „După părerea mea trebuie să ținem cont de câteva lucruri. Cel care acordă o distincție vrea să-i recunoască un merit. Cel care primește, acceptă, trebuie să recunoască România și Constituția României. Având în vedere toate acestea am decis să retrag ordinul Steaua României dlui. Laszlo Tokes.”[139]

Inițiativa retragerii distincției lui Tőkés a venit din partea europarlamentarului PSD Corina Crețu în 2013, aceasta invocând „fapte dezonorante și contrare Articolului 1 din Constituția României”. Motivul a fost că în iulie 2013, László Tőkés i-ar fi cerut premierului Ungariei ca țara sa să ofere un „protectorat” Transilvaniei, în vederea protejării drepturilor minorității maghiare din România.[140] Însă, această declarație a fost tradusă inexact din limba maghiară în limba română, consideră Szilagyi N. Sandor, profesor universitar la departamentul de lingvistică generală al Universității Babes-Bolyai din Cluj: „Cuvântul tradus <<protectorat>> pentru care Lazslo Tokes ar fi folosit expresia <<védhatalmi státusz>> (care apoi în românește a devenit <<protectorat>>), este o expresie ad-hoc care nu se folosește nicăieri ca termen pentru vreo noțiune de politică internațională. (Termenul uzual pentru <<protectorat>> este și în ungurește <<protektorátus>>, iar unii care se feresc de neologisme mai scriu câteodată și <<védnökség>>.) Tradusă foarte exact, expresia ar însemna <<statut de putere protectoare>>, <<protectoare>> nu în sens de <<protectorat>>, ci cu referire la protecția minorităților”.[141] Practic, discursul lui László Tőkés a vizat strict chestiuni care țin de drepturile minorității maghiare din Transilvania și se încadra în limitele libertății de expresie.

---

137 *„La Târgu Mureș s-a instaurat Republica Șovină România”*, Adrian Szelmenczi, blog.activewatch.ro, 21 aprilie 2015 http://blog.activewatch.ro/antidiscriminare/la-targu-mures-s-a-instaurat-republica-sovina-romania/

138 *„Bretfelean despre plăcuțele bilingve”*. Punctul.ro, 21 aprilie 2015. http://www.punctul.ro/bretfelean-despre-placutele-bilingve/

139 Iohannis i-a retras lui Tokes ordinul *„Steaua României”*, Gandul.info, 3 martie 2016. http://www.gandul.info/politica/iohannis-i-a-retras-lui-tokes-ordinul-steaua-romaniei-15095686

140 Ibidem.

141 *„Lost in Translation: cazul lui László Tőkés”*, Szilagyi N. Sandor, Contributors.ro, 5 martie 2016. http://www.contributors.ro/politica-doctrine/lost-in-translation-cazul-lui-laszlo-tokes/

De menționat faptul că, până în prezent, președintele României nu a decis retragerea acestei decorații unor persoane care au fost deja condamnate definitiv la închisoare pentru fapte de corupție, cum ar fi Adrian Năstase, Irina Jianu, Rodica Stănoiu sau Miron Mitrea.

Bihor: arborarea steagului secuiesc, ilegală chiar și pe clădirile private

La fel ca în perioadele precendente, și în anul care a trecut drapelul Ținutului Secuiesc a fost un motiv de dispută între autoritățile statului și reprezentanții politici ai comunității maghiare. Un astfel de episod s-a consumat la Oradea, unde europarlamentarul László Tőkés a decis să arboreze acest drapel pe sediul biroului său. Urmând un model aplicat și în alte județe din România, poliția locală l-a somat să îndepărteze drapelul pe motiv că este „steag publicitar" care nu a obținut aviz de publicitate temporară. Decizia a fost contestată la Judecătoria Oradea și, ulterior, la Tribunalul Bihor. Ambele instanțe au considerat că decizia poliției locale este legală, cu toate că reprezentanții europarlamentarului au arătat că drapelul reprezintă simbolul unei „comunități istorice" și că nu poate fi asimilat unui obiect publicitar. De asemenea, aceștia au precizat că nu există nici un act normativ care să interzică arborarea steagului Ținutului Secuiesc pe clădirile particulare. La rândul ei, instanța a considerat că „prin arborarea steagului secuiesc, petentul [europarlamentarul László Tőkés] a urmărit să atragă atenția publicului și să-l informeze cu privire la activitățile, evenimentele pe care dorește să le inițieze, astfel că amplasarea steagului s-a făcut în scop publicitar".

Reamintim că ultimul raport de țară al Comisiei Europene împotriva Rasismului și Intoleranței (ECRI) recomandă ca autoritățile „să asigure aplicarea principiului tratamentului egal privind etalarea și folosirea simbolurilor naționale și regionale și să remedieze orice încălcare a acesteia." În răspunsul formulat cu privire la aceste recomandări, Guvernul de atunci al României a afirmat că nu există restricții legate de folosirea simbolurilor naționale în cadru privat, lucru infirmat în anul 2015 de această decizie a Judecătoriei Bihor.[142]

Jandarmeria Mureș amendează 84 de manifestanți pentru autonomia Ținutului Secuiesc

La 10 martie, maghiarii care locuiesc în estul Transilvaniei sărbătoresc Ziua Libertății Secuilor. În mod tradițional, manifestările au loc la Monumentul Martirilor Secui de la Târgu Mureș și sunt urmate de marșuri de susținere a autonomiei Ținutului Secuiesc. În 2016, deși organizatorii au depus cu un an înainte o notificare de desfășurare acestui marș, Primăria Târgu Mureș a interzis desfășurarea acestuia. Urmare a acestei decizii a primăriei, Asociația Siculitas, organizator al marșului, s-a adresat justiției și a primit câștig de cauză în prima instanță. Motivând că dorește ca „Târgu Mureșul să fie locul de desfășurare a tuturor evenimentelor care să aducă un plus de valoare târgumureșenilor, copiilor lor, prin toate manifestările"[143] organizate și că nu dorește ca orașul să devină „teatru de luptă sau de răfuieli politice sau de altă natură", primarul Dorin Florea a decis să atace decizia primei instanței. Prefectul Județului Mureș, Lucian Goga a afirmat de asemenea că orice astfel de marș, care ar urma să se desfășoare prin oraș, va fi neautorizat deoarece decizia instanței nu este încă definitivă.

Cu toată împotrivirea autorităților publice, marșul a avut loc și, conform declarației purtătorului de cuvânt al Jandarmeriei, Ciprian Călușeru, acesta s-a desfășurat fără incidente. Însă, pentru prima dată, Jandarmeria a decis amendarea unui număr foarte mare de participanți în baza probelor video: 84 de amenzi în valoare totală de 70.800 de lei. Purtătorul de cuvânt a declarat pentru agenția maghiară de știri MTI că niciodată nu a fost aplicat un număr atât de mare de amenzi[144].

O parte din participanții amendați au decis să conteste aceste sancțiuni în instanță.

Poliția din Cluj interzice arborarea drapelului istoric al Transilvaniei

Deși în anii precedenți marșurile tradiționale ale maghiarilor din data de 15 martie de la Cluj s-au desfășurat fără incidente, în 2016 Poliția Municipiului Cluj a decis să interzică arborarea drapelului istoric al Transilvaniei. Conform martorilor oculari, reprezentanții IPJ Cluj i-au avertizat pe organizatorii marșului să nu defileze cu acest steag pe motiv că, deși nu este interzis de legislația românească, el poate fi interpretat ca incitare la discriminare, deoarece etnicii români nu sunt reprezentați pe acesta.

În ciuda acestor avertismente, mai mulți participanți la marș au defilat cu steagul incriminat. Imediat ce au fost identificați, mai mulți polițiști îmbrăcați în civil i-au extras pe aceștia din mulțime și le-au pus în vedere să strângă drapelul. Conform

[142] ECRI Report on Romania (fourth monitoring cycle). https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/Country-by-country/Romania/ROM-CbC-IV-2014-019-ENG.pdf

[143] G.S. *„Primaria Targu Mures, obligată de tribunal să autorizeze Marșul Secuilor. Reacția primarului: Mă voi opune cât imi permite legea"*, Hotnews.ro, 12 ianuarie 2016. http://www.hotnews.ro/stiri-esential-20722485-primaria-targu-mures-obligata-tribunal-autorizeze-marsul-secuilor-reactia-primarului-voi-opune-cat-imi-permite-legea.htm

[144] *„84 személyt bírságolt meg a csendőrség a székely szabadság napján"*, Transindex.ro, 17 martie 2016. http://itthon.transindex.ro/?hir=42169

martorilor oculari contactați de ActiveWatch, a fost invocat articolul 369 din Noul Cod Penal, conform căruia: „Incitarea publicului, prin orice mijloace, la ură sau discriminare împotriva unei categorii de persoane se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă." Participanții au fost amenințați de agenții de poliție cu amendă penală. În urma acestor incidente, Uniunea Democrată a Maghiarilor din România a emis un comunicat de presă prin care protesta împotriva deciziei poliției din Cluj. Menționăm faptul că drapelul istoric al Transilvaniei nu se află pe lista simbolurilor cu caracter fascist, rasist și xenofob elaborată de către jandarmerie în baza OUG 31/ 2002.

În urma acestor incidente, ActiveWatch a solicitat pe cale oficială Inspectoratului Județean de Poliție Cluj să precizeze „dacă inițiativa îndepărtării acestor însemne a aparținut agenților aflați pe teren sau dacă a fost emis un ordin la nivel instituțional în acest sens". Reprezentanții instituției au refuzat să răspundă la această întrebare și au precizat că „activitățile desfășurate de către forțele de ordine angrenate în menținerea ordinii și liniștii publice cu ocazia marșului prilejuit de ziua maghiarilor de pretutindeni [...] au avut drept scop prevenirea oricăror manifestări sau acțiuni care ar fi putut perturba buna desfășurare a marșului, în concordanță cu prevederile legale în vigoare"[145]. Răspunsul nu precizează motivele pentru care arborarea drapelului Transilvaniei ar putut să pertubeze desfășurarea marșului în condițiile în care, conform martorilor oculari, prezența acestuia la marșurile desfășurate în anii precedenți nu a provocat incidente.

Inițiative legislative

Și în perioada 2015 – 2016 au apărut initiative legislative care vizează direct comunitatea maghiară și, în special, televiziunile de limbă maghiară din România. Aceste inițiative au vizat atât modificări ale legii audiovizualului, cât și reintroducerea în Codul penal a unor infracțiuni care fuseseră eliminate.

a. Propuneri legislative privind modificarea Legii audiovizualului

În perioada 2015-2016, parlamentarii români au vizat modificarea mai multor articole din Legea audiovizualului. Deputații independenți Bogdan Diaconu și Răzvan Tănase au încercat să impună tuturor furnizorilor de servicii media și audiovizuale aflați sub jurisdicția României să difuzeze în fiecare zi imnul de stat[146]. Asemenea inițiative apar destul de frecvent în legislativul românesc, iar ActiveWatch apreciază că „impunerea categorică a unor credințe, prin intonarea obligatorie a imnului sau chiar și prin arborarea obligatorie a steagurilor, ar putea încălca drepturi constituționale fundamentale ca libertatea de exprimare, libertatea de conștiință, dreptul la proprietate privată."[147]

O altă inițiativă de modificare a legii audiovizualului a vizat impunerea ca toți furnizorii de servicii media și audiovizuale să asigure subtitrarea în limba română a emisiunilor pe care le transmit[148]. În expunerea de motive, inițiatorul, deputatul Daniel Oajdea, arată că această lege este necesară deoarece există foarte multe posturi care emit în limba maghiară și care nu pot fi monitorizate de către CNA din cauza lipsei personalului care să cunoască limba maghiară. În lipsa acestei monitorizări se poate ajunge, în opinia deputatului, „la instigare, la ură, la discriminare pe considerente religioase, de naționalitate sau de etnie". De asemenea, „se pot promova valori anti-europene și anti-românești, mergând până la promovarea unei autonomii teritoriale pe criterii etnice". În condițiile în care acest proiect de lege nu definește foarte clar ce înseamnă „valori anti-europene și anti-românești" și propune interzicerea dezbaterilor legate de autonomia teritorială (deziderat al unora dintre reprezentanții politici ai minorității maghiare), putem concluziona că o adoptare a acesteia poate crea premisele unor abuzuri ale autorităților statului. De asemenea, în condițiile în care posturile de radio nu pot asigura subtitrare, ne putem întreba dacă această lege nu ar duce cumva la interzicerea emisiei acestora în limba maghiară.[149]

b. Propuneri legislative de modificare a Codului Penal

În luna octombrie 2015, 36 de senatori și deputați au inițiat modificarea Codului penal în vederea reintroducerii infracțiunii de „Ofensă adusă unor însemne" sub denumirea de „Ofensă adusă unor însemne naționale"[150]. Adoptarea unei asemenea legi ar transforma în infractor pe oricine este autor și/ sau difuzor/ distribuitor al unor discursuri, scandări, articole, filme, cântece, desene/ caricaturi care ar fi considerate a nu respecta steagul țării, imnul țării, emblemele sau însemnele folosite de autorități publice. Într-un comunicat de presă, APADOR-CH și alte cinci organizații neguvernamentale apreciază că această inițiativă reprezintă o limitare arbitrară a libertății de exprimare.[151] Legea a primit aviz

[145] Conform adresei nr. RS/2244 din 15.04.2016.

[146] Propunere legislativă pentru completarea Legii audiovizualului nr.504 din 2002 (republicată în 11 iulie 2014) - Pl-x nr. 878/2015. http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=15407

[147] Libertatea presei în România 2013., ActiveWatch, p. 76 http://activewatch.ro/Assets/Upload/files/Libertatea%20presei%20in%20Romania%202013(1).PDF

[148] Propunere legislativă pentru completarea Legii audiovizualului nr.504 din 2002 (republicată în 11 iulie 2014) - Pl-x nr. 588/2015. http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=15121

[149] Expunere de motive pentru modificarea și completarea Legii nr. 504/ 2002 a audiovizualului, Daniel Oajdea, Cdep.ro. http://www.cdep.ro/proiecte/2015/500/80/8/em756.pdf

[150] Proiect de Lege pentru completarea Legii nr.286/2009 privind Codul penal - PL-x nr. 215/2016

[151] APADOR-CH: Parlamentarii vor închisoare pentru

pozitiv cu amendamente de la Comisia juridică și a fost aprobată tacit de Senatul României. În prezent, aceasta se află în dezbaterea Camerei Deputaților, care este cameră decizională în acest caz.

Judecătoria Covasna anulează amenda pentru intonarea imnului Ungariei

În 2015, Prefectura Covasna a decis amendarea Partidului Civic Maghiar pentru că la o adunare publică în care se comemora Tratatul de la Trianon, a fost intonat imnul național al Ungariei. Imediat după această decizie, timp de mai multe zile la rând, cetățeni de etnie maghiară s-au adunat în fața sediului prefecturii pentru a intona imnul maghiar în semn de protest (caz detaliat în Raportul Freeex 2014-2015).

Partidul Civic Maghiar a inițiat o acțiune în instanță în vederea anulării acestei sancțiuni. Judecătoria Sfântu Gheorghe a decis anularea amenzii motivând că Hotărârea de Guvern prin care sunt adoptate normele metodologice de aplicare a Legii nr. 75/ 1994 privind arborarea drapelului și intonarea imnului național adaugă la lege în loc să o pună în aplicare, făcând-o astfel mai restrictivă[152]. O altă constatare a curții a fost că „fapta de a intona un imn este una personală, ce poate fi executată doar de o persoană fizică, fiind imposibil din punct de vedere fizic ca o persoană juridică să intoneze un imn" și că o „obligația de a întrerupe o adunare publică de către organizatori se naște numai în momentul în care aceasta nu mai este pașnică și civilizată".[153] Această sentință judecătorească a fost confirmată de instanța superioară și a rămas definitivă.

Concluzii:

- La fel ca și anul trecut, au existat mai multe situații în care autoritățile române au încercat (uneori cu succes) să limiteze dreptul la liberă exprimare a minorității maghiare; aceasta continuă să arate că minoritatea maghiară este vulnerabilă la acțiuni discriminatorii și de intimidare ale autorităților statului.
- Aspirațiile politice ale minorității maghiare (drepturi lingvistice, autonomia teritorială) sunt în continuare stigmatizate atât de o parte din mass-media, cât și de autorități ale statului, lucru care a făcut să apară în continuare inițiative legislative menite să blocheze dezbaterile pe acest subiect.
- Legislația românească este de multe ori aplicată cu rea-voință de către autoritățile publice, lucru care duce la restricționarea folosirii simbolurilor maghiare (drapel, imn etc.) chiar și în mediul privat.

Recomandări pentru autorități:

- Aplicați recomandările conținute în Raportul European Commission against Racism and Intolerance, privind România, în special pe cele referitoare la revizuirea legislației cu privire la folosirea simbolurilor naționale și/ sau regionale, în vederea asigurării tratamentului egal[154].
- Inițiați un dialog real cu comunitatea maghiară cu privire la toate problemele care o privesc pe aceasta în vederea găsirii unor soluții comune și evitarea tensiunilor interetnice.
- Asigurați un mediu pluralist care să-i permită comunității maghiare să-și exprime doleanțele și revendicările, inclusiv pe cele politice.
- Inițiați programe de educație multiculturală în spiritul toleranței, diversității și înțelegerii în vederea prevenirii apariției situațiilor conflictuale între comunitatea română și cea maghiară.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Verificați cu maximă atenție informațiile cu privire la comunitatea maghiară, inclusiv cele care vin din surse "oficiale", pentru a evita intoxicările de presă.
- Pe cât posibil, cereți poziția unui reprezentant al minorității maghiare în cazul în care publicați știri care privesc această comunitate.
- Pe cât posibil, cereți o versiune originală a declarațiilor în limba maghiară și încercați să obțineți o traducere independentă pentru a evita transpunerile trunchiate.

cine nu pare suficient de patriot, http://www.apador.org/parlamentarii-vor-inchisoare-pentru-cine-nu-pare-suficient-de-patriot/

[152] Conform H.G., art. 16, *„Imnul național al altor state se intonează numai (s.n.) cu prilejul vizitelor, festivităților și ceremoniilor oficiale cu caracter international, împreună cu imnul national al României, înaintea acestuia."*, în timp ce articolul 14 din Legea 75/ 1994 nu conține sintagma *„numai"*: *„Imnul național al altor state se intonează cu prilejul vizitelor, festivităților și ceremoniilor oficiale cu caracter internațional, împreună cu imnul național al României, înaintea acestuia."*

[153] Judecătoria Sfântu Gheorghe, Sentința Civilă nr. 561/ 2015.

[154] Vezi European Commission against Racism and Intolerance, Raportul ECRI privind România. Al patrulea ciclu de monitorizare, 3 iunie 2014, paragraful 170 http://goo.gl/I00AoG

AGRESIUNI, AMENINȚĂRI, INSULTE

Arest preventiv și trimitere în judecată pentru cel care l-a amenințat pe Mihai Gâdea[155]

În ianuarie 2015, un bărbat din Brașov care i-a amenințat telefonic pe avocatul Pavel Abraham și pe omul de televiziune Mihai Gâdea, pe motiv că i-ar fi ținut partea interlopului Bercea Mondial, a fost arestat preventiv, iar procurorii Parchetului de pe lângă Tribunalul Brașov au dispus în februarie 2015 trimiterea acestuia în judecată pentru amenințările proferate la adresa celor doi și pentru inducerea unei stări de temere[156]. Judecătorii au cerut ca bărbatul, pe nume George Romulus Georgescu, să fie supus unei expertize psihologice, după ce s-a manifestat agresiv chiar în sala de judecată, însă acesta a refuzat.

Cameraman din Medgidia, agresat de un consilier local[157]

În februarie 2015, o reporteriță a televiziunii locale Alpha Media a fost bruscată și amenințată de consilierul local Sorin Elvis Radu, din Medgidia, iar, trei săptămâni mai târziu, același consilier local a amenințat un cameraman al aceleiași televiziuni.

La primul incident, consilierul a lovit-o pe reporterița Alpha Media peste microfon și a amenințat că se va supăra „rău de tot" dacă îl va mai aborda pentru un interviu. A doua oară, consilierul i-a cerut operatorului Alpha Media să nu mai filmeze în sala de ședințe a Consiliului Local. „Copile, oprește camera. Oprește, mă, camera", i-a spus Sorin Elvis Radu cameramanului, iar, când acesta nu s-a conformat, consilierul local i-a spus unei alte persoane care era de față: „Uite, vezi? Mă provoacă să-l iau de păr". După o săptămână, consilierul l-a înjurat pe cameraman, l-a tras de păr și l-a amenințat, pe scările Primăriei din Medgidia: „Nu vrei să-ți dau una să te liniștești? Jegosule."

Redacția Alpha Media i-a transmis consilierului un mesaj public în care i-a comunicat că nu se lasă impresionată de amenințările și injuriile acestuia și i-a cerut „să manifeste un comportament civilizat, să respecte atât calitatea de ales local cât și reprezentanții mass-media care își fac datoria de a le prezenta cetățenilor activitatea persoanelor publice, plătite din bani publici pentru a le reprezenta interesele"[158].

Traian Băsescu despre editorialistul Dan Tapalagă: „lingău de clanțe de ambasadă"

În martie 2015, după ce editorialistul Dan Tapalagă, de la HotNews.ro, a criticat regimul Traian Băsescu și a concluzionat că „ieșind din fatalismul mioritic avem o șansă ca viitorul club al borfașilor de lux să se coaguleze mai greu în jurul noii puteri"[159], fostul Președinte a reacționat violent. Traian Băsescu a scris, pe contul său de Facebook, cu referire la Tapalagă, că este „Lingătorul de clanțe de ambasade occidentale și admirator de picioare". Cu o lună înainte, intervievat într-o emisiune de la B1 TV, fostul Președinte spusese, tot cu privire la editorialistul HotNews: „E tipul acela de slugi care ling clanțe la ambasade […]. Lingăii ăștia de clanțe dau mereu impresia că le știu pe toate și că îi sună ambasadorii"[160].

Directorul Întreținere Autostrăzi din CNADNR, agresiv la adresa jurnaliștilor Digi[161]

În martie 2015, Florin Dascălu, directorul Direcției Întreținere Autostrăzi din CNADNR[162], a devenit ostil cu jurnaliștii Digi 24, după ce aceștia l-au întrebat despre existența unui contract pe bani publici pe care CNADNR l-ar fi atribuit fără licitație companiei unui acționar condamnat pentru dare de mită[163]. Florin Dascălu le-a spus jurnaliștilor că acest subiect nu intra în atribuțiile sale, le-a cerut să oprească filmarea și i-a spus purtătorului de cuvânt de față cu ei „să nu mai vii la mine cu ăștia". „Băi, eu știam de la Șova [n.r.: fost ministru al Transporturilor] că vouă nu trebuie să vă dea nimeni niciun interviu"[164], le-a mai spus jurnaliștilor Digi 24 directorul Florin Dascălu.

---

155 Caz prezent și în precedentul Raport FreeEx.

156 *„Bărbatul care i-a amenințat pe Gâdea și Abraham, trimis în judecată"*, Georgeta Ghidovăț, EvZ.ro, 25 februarie 2015.

157 Caz prezent și în precedentul Raport FreeEx.

158 *„Un consilier local din Medgidia a agresat un cameraman al televiziunii Alpha Media"*, TVAlphaMedia.ro, 25 februarie 2015.

159 *„Clubul borfașilor de lux"*, Dan Tapalagă, HotNews.ro, 17 martie 2015.

160 *„Băsescu, atac dur la Dan Tapalagă: <<Slugi, lingăi de clanțe pe la ambasade!>>"*, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 25 februarie 2015.

161 Caz prezent și în precedentul Raport FreeEx.

162 Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România

163 *„Reacție nervoasă a unui șef de la Compania de Autostrăzi, după ce este întrebat de ce s-a acordat fără licitație un contract unei firme al cărei patron a fost condamnat pentru mită: <<Băi, eu știam de la Șova că vouă nu trebuie să vă dea nimeni niciun interviu>>"*, Victor Cozmei, HotNews.ro, 6 martie2015.

164 *„CNADNR a dat un contract, fără licitație, unei firme cu acționar condamnat pentru dare de mită. Reacția CNADNR"*, George Lăcătuș, Digi24.ro, 6 martie 2015.

Ulterior, conducerea CNADNR a transmis scuze pentru ieșirea nervoasă a angajatului său și a specificat că ultima parte a înregistrării ar fi fost făcută „fără acordul reprezentanților companiei" și că întrebările de la final „nu făceau parte din setul celor transmise anterior, în vederea realizării interviului".

Atac sălbatic împotriva unor activiști de mediu, în Geoparcul Dinozaurilor

Pe 24 mai 2015, activistul de mediu Gabriel Păun, membru al organizației Agent Green, și însoțitorii acestuia, care se deplasau pentru a documenta în teren un proiect suspect de a fi distrugător pentru mediu, au fost atacați violent de un grup de persoane. Printre atacatori a fost și Mihalache Bocea, patronul proiectului microhidrocentralei ABI Automotion SRL, proiect vizat de activiști, din proximitatea comunei Coroiești din Țara Hațegului, la Râul Alb, în Geoparcul Dinozaurilor (județul Hunedoara).

Inițial, în urma agresiunii, Gabriel Păun a fost diagnosticat cu o fractură de coastă și două hematoame craniene, care necesitau spitalizare pentru 17-18 zile (redusă ulterior la 7-8 zile, prin modificarea certificatului medico-egal în condiții suspecte[165]). Multiple traumatisme a suferit și unul dintre însoțitorii lui; ceilalți însoțitori – între care o jurnalistă din Germania[166] - au fost șocați de brutalitatea agresorilor. Mihalache Bocea, unul dintre agresori, a fost accidentat grav la rândul său, în ambuscada creată, fiind luat pe capota uneia dintre mașini. Acesta a suferit un traumatism foarte sever și a fost internat la un spital din Cluj-Napoca cu diagnosticul de fractură cervicală, operat, și mutat apoi la un spital din Viena.

Bocea a contrazis înregistrările video de la incident și declarațiile activiștilor de mediu[167] și a declarat pentru site-ul RomâniaCurată.ro că el a fost cel agresat, nu agresor. „Noi am ajuns pe terenul meu acolo, unde filmau și unde erau afișate afișele legale cu șantier în lucru pe terenul meu și când am ajuns cu mașina și am vrut să le explic că le dau orice răspuns dacă vor să le dau, atunci au urcat în mașină și au pornit. Nu am sărit pe mașina lor, ci doar am ridicat mâinile în sus. Incidentul cu Gabriel Păun s-a petrecut după ce eu fusesem lovit de prima dintre mașini și Gabriel Păun a vrut să se urce în mașina a doua și să fugă, iar cei din anturajul meu s-au precipitat rapid după agresiunea asupra mea"[168], a declarat Bocea.

În urma atacului, Parchetul General a deschis dosar de urmărire penală pentru infracțiunile de lovire și tentativă de omor[169], iar procurorii DNA au făcut percheziții la Agenția de Protecție a Mediului Hunedoara, Administrația Bazinală de Ape Mureș și Administrația Geoparcului Dinozaurilor „Țara Hațegului" pentru a verifica posibile acte de corupție în aprobarea construirii microcentralei[170]. De asemenea, premierul Victor Ponta a condamnat public atacul, și-a manifestat compasiunea pentru victimele incidentului și a susținut apelul Coaliției pentru Mediu din România[171], care le-a solicitat Președintelui Klaus Iohannis și primului ministru să ia măsuri urgente „pentru a garanta securitatea membrilor societății civile și pentru a combate agresiunea unor investitori și infractori împotriva activiștilor de mediu"[172]. ActiveWatch a apreciat că agresarea unor persoane care se aflau într-o activitate de documentare a unei situații de cert interes public – construirea unei microhidrocentrale într-un sit natural protejat – definește comportamentul atacatorilor ca fiind destinat blocării prin violență a accesului la informații de interes public[173].

Dosarul deschis de Parchetul General a fost mutat spre judecare la Înalta Curte de Casație și Justiție, pentru a evita exercitarea presiunilor ca urmare a mediatizării cazului[174].

Reporterii DigiSport, scuipați și înjurați la finalele Ligii Naționale de Handbal

În mai 2015, comentatorii sportivi Costi Prună și George Mihail Pârvan au fost înjurați, scuipați și bruscați la Baia Mare, la finalele Ligii Naționale de Handbal feminin și masculin, de fanii formațiilor

165 *„Exclusiv. Stadiul dosarului penal al violențelor de pe Râul Alb. Cum a fost schimbat un certificat medico-legal peste noapte și ce se întâmplă cu proiectul microhidrocentralei"*, Daniel Befu, RomâniaCurată.ro, 2 septembrie 2015.

166 *„Scrisoare deschisă. Mafia lemnului și a MHC-urilor atacă membri ai societății civile!"*, Coaliția pentru Mediu, 27 mai 2015.

167 *„Analiza video a atacului de pe Râul Alb"*, Mihai Goțiu, RomâniaCurată.ro, 27 mai 2015.

168 *„Exclusiv. Stadiul dosarului penal al violențelor de pe Râul Alb. Cum a fost schimbat un certificat medico-legal peste noapte și ce se întâmplă cu proiectul microhidrocentralei"*, Daniel Befu, RomâniaCurată.ro, 2 septembrie 2015.

169 *„Procurorii au început urmărirea penală în dosarul incidentului din Geoparcul Dinozaurilor"*, Eusebi Manolache, Agerpres.ro, 29 mai 2015.

170 *„Agresiunea de la Râul Alb: Parchetul General a deschis dosar penal pentru tentativă de omor"*, M.B, Revista22.ro, 30 mai 2015.

171 *„Primul Ministru condamnă cu fermitate agresiunea fizică asupra activiștilor de mediu produsă pe malurile Râul Alb, jud. Hunedoara"*, Guvernul României, Gov.ro, 28 mai 2015.

172 *„Scrisoare deschisă. Mafia lemnului și a MHC-urilor atacă membri ai societății civile!"*, Coaliția pentru Mediu, 27 mai 2015.

173 *„Atac sălbatic împotriva activiștilor, în Geoparcul Dinozaurilor"*, ActiveWatch, ActiveWatch.ro, 27 mai 2015.

174 *„Exclusiv. Stadiul dosarului penal al violențelor de pe Râul Alb. Cum a fost schimbat un certificat medico-legal peste noapte și ce se întâmplă cu proiectul microhidrocentralei"*, Daniel Befu, RomâniaCurată.ro, 2 septembrie 2015.

gazde[175]. Cei doi comentatori sportivi avuseseră un pupitru amenajat printre suporterii echipei-gazdă, fiind expuși atacurilor.

Asociația Presei Sportive a publicat un protest în care a susținut că aceste incidente puteau fi evitate de organizatori, mai ales că existaseră anterior critici și instigări ale suporterilor băimăreni împotriva DigiSport[176]. Potrivit Asociației, cu două luni înainte, jurnalista emaramureș.ro Annamaria Somay scria că: „cei de la Digi merită să fie huliți când mai calcă în polivalenta băimăreană! Pentru că au îndrăznit să mintă cu nerușinare publicul român, promovând o informație neadevărată". Tot în luna martie, jucătoarea HCM Baia Mare Melinda Geiger îl acuzase pe comentatorul Costi Prună că și-ar fi bătut joc de echipă în fața tuturor și că ar fi luat partea echipei rivale, CSM.

Asociația Presei Sportive a apreciat că jurnaliștii sportivi Costi Prună și George Pârvan „și-au îndeplinit în condiții de obiectivitate și cu deplin profesionalism sarcinile de serviciu", a solicitat scuze publice pentru Digi Sport și pentru jurnaliști din partea cluburilor de fotbal din Baia Mare și a cerut Federației Române de Handbal să ia măsuri pentru prevenirea unor asemenea incidente.

Jurnalistă agresată verbal de un administrator public care șantaja primarii cu presa

În iunie 2015, administratorul public al comunei Vulcana Pandele, Simion Bogdan, a înjurat-o și i-a arătat semne obsecene jurnalistei Mădălina Popa, de la site-ul Db24news.ro, în sediul primăriei Târgoviște[177]. Poliția a deschis dosar penal împotriva lui Simion Bogdan.

Jurnalista Db24news și corespondenta Agerpres Cornelia Dumitru veniseră la primăria Târgoviște să ridice niște documente. Invitate în biroul consilierului primarului din Târgoviște, jurnalistele l-au surprins pe Simion Bogdan că răsfoia niște materiale de pe biroul unuia dintre membrii cabinetului. După ce Mădălina Popa i-a reproșat administratorului public al comunei Vulcana Pandele că accesa respectivele documente fără să aibă acordul, jurnalista a povestit că Simion Bogdan s-a lansat într-un atac verbal la adresa ei, numind-o, printre altele, „urâtă", „cretină", „schiloadă", „slugă", folosind cuvinte vulgare și gesturi obscene[178].

În ianuarie 2016, Simion Bogdan a fost arestat preventiv pentru 30 de zile, fiind cercetat pentru șantaj, abuz în serviciu și infracțiuni conexe faptelor de corupție[179]. Potrivit anchetatorilor, acesta folosea un site de știri pentru a obține contracte pentru o firmă de deratizare pe care o administra. „Sub falsa identitate pe care o prezenta opiniei publice, de reporter, a solicitat informații de interes public de la unitățile școlare de pe raza județului Dâmbovița, informații care îi erau puse la dispoziție, însă, acesta, în mod simultan, administrând de facto o societate comercială ce avea ca obiect de activitate lucrări de deratizare, depunea o ofertă comercială, solicitând unităților școlare să încheie cu societatea sa, contracte de deratizare. Foloasele pe care le obținea erau administrate de acesta, numai că obiectul contractului de deratizare îl efectua folosind o forță de muncă din cadrul Primăriei Vulcana Pandele. Persoanele respective erau folosite chiar și în timpul programului, suspectul dispunând asupra modului în care aceștia puteau să se deplaseze pentru a efectua operațiunea de deratizare"[180], a declarat prim procurorul Adrian Ghirdoveanu, de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Târgoviște. Simion Bogdan mai este cercetat într-un dosar de șantaj în care, potrivit anchetatorilor, în perioada 2012-2013 ar fi șantajat mai mulți primari dâmbovițeni cu publicarea unor informații compromițătoare la adresa lor, dacă nu cumpărau publicitate la ziarul online Dâmbovița News, pe care îl deținea[181].

Jurnaliști agresați pe un șantier din centrul Timișoarei

Pe 3 iulie 2015, jurnaliștii Nadia Iucu și Florin Bădăi, de la televiziunea Europa Nova, din Timișoara, au fost agresați în centrul orașului, de dirigintele de șantier de la Romprest, deranjat că reporterii filmau zona[182].

Agresorul a încercat să îi împiedice pe jurnaliști să filmeze, a pus mâna pe obiectivul camerei de filmat, le-a cerut să părăsească zona, le-a confiscat microfonul și l-a distrus dând cu el de pământ, sub pretextul că aveau nevoie de aprobare ca să filmeze. Pentru aplanarea conflictului, a fost nevoie de intervenția Poliției.

După ce a urmărit imaginile cu agresiunea, primarul Timișoarei, Nicolae Robu, a criticat comportamentul dirigintelui de șantier: „faptul că nu s-a cerut […] autorizație nu poate permite un astfel

175 *„Protest oficial după ce comentatorii Digi Sport au fost înjurați, scuipați și chiar bruscați la finalele desfășurate la Baia Mare"*, ProSport.ro, 27 mai 2015.

176 *„Protest"*, Asociația Presei Sportive sub Înaltul Patronaj al Majestății Sale Regelui Mihai I al României, aspmedia.ro, 27 mai 2015.

177 *„Administratorul public al comunei Vulcana Pandele, acuzat de limbaj trivial într-o instituție publică și semne obscene la adresa unei jurnaliste"*, Ionuț Dima, Adevărul.ro, 17 iunie 2015.

178 *„Scene uluitoare la Primăria Târgoviște! Un individ a agresat o jurnalistă!"*, Db24news.ro, 17 iunie 2015.

179 *„Simion Bogdan, arestat pentru 30 de zile. Concubina sa, în control judiciar"*, Ionuț Dima, Adevărul.ro, 19 ianuarie 2016.

180 *„Update. Bogdan Simion, arestat pentru 30 de zile. Concubina sa, în control judiciar"*, Ionuț Dima, Adevărul.ro, 19 ianuarie 2016.

181 *„Patronul unei publicații din Dâmbovița, acuzat că șantaja primari, a fost reținut"*, Andrei Dumitrescu, Gabriel Degeratu, Mediafax.ro, 19 iunie 2013.

182 *„VIDEO: Jurnaliști agresați în centrul Timișoarei"*, Oana Mușat, GazetaDinVest.ro, 3 iulie 2015.

de gest. E de neînțeles cum a putut să procedeze în stilul ăsta. Sunt indignat că există oameni cu o astfel de atitudine față de mass-media”[183].

Premierul Victor Ponta a jignit o jurnalistă TVR

În iulie, premierul Victor Ponta a jignit o jurnalistă de la TVR care l-a întrebat dacă își va da demisia, Ponta fiind inculpat oficial pentru posibile fapte asociate corupției (fals în înscrisuri sub semnătură privată, complicitate la evaziune fiscală, spălarea banilor)[184]. „Dumneavoastră sunteți de la TVR? Și știți pentru ce fapte de corupție sunt eu [inculpat – n.r.] sau așa ați primit ordin?”, a întrebat-o Ponta pe jurnalistă și i-a întors spatele.

Victor Ponta era printre inițiatorii unei rezoluții PSD care propunea excluderea din Guvern sau din Parlament a membrilor inculpați pentru corupție.

Traian Băsescu, către o reporteriță Antena3: sunteți de la școala turnătorului Felix

Tot în iulie 2015, fostul Președinte Traian Băsescu a luat-o peste picior pe Andreea Dumitrache, reporter la Antena 3, când aceasta l-a abordat cu o întrebare despre eventualitatea construirii unei moschei la București. Redăm dialogul dintre cei doi:

Reporter: Legat de scandalul moscheii, domnule președinte, cum că dumneavoastră ați decis ca acel teren să meargă către Turcia,…

Traian Băsescu: Dragule, asta ți-a spus turnătorul să întrebi?

Reporter: Sunt declarațiile dvs.

Traian Băsescu: Uite îți spun eu… Draga mea, vrei să te liniștesc și pe tine, că te văd foarte agitată și un reporter agitat rar văd.

Reporter: V-am pus doar o întrebare.

Traian Băsescu: Hai să te liniștesc. Nu te liniștești. Vezi și tu ce te liniștește atunci, dar eu vreau să te liniștesc cu privire la moschee.

Reporter: V-am pus o întrebare.

Traian Băsescu: Domnișoară, agresivitatea dumneavoastră arată că sunteți de la școala turnătorului Felix, dar vă explic. Ce, vă jignește că sunteți de la școala turnătorului Felix? [...] Deci, doamnă dragă, vă explic pentru turnătorul Felix, pentru turnătorul Felix, pentru turnătorul Felix vă explic.

Directorul unui cotidian filat de persoane necunoscute

Jurnalistul de investigații Cătălin Tolontan (director al cotidianului Gazeta Sporturilor) a declarat pentru paginademedia.ro că a fost vizat de o operațiune de filaj în noaptea de 24-25 noiembrie. Tolontan a aflat despre această situație atunci când a ajuns acasă, întorcându-se din redacția Gazeta Sporturilor, acolo unde lucra la ancheta despre responsabilitatea Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU) în incendiul de la clubul Colectiv și în care discuta despre o posibilă mușamalizare a cazului de către Ministerul de Interne și IGSU.

Tolontan susține că a fost informat de un vecin despre acțiunea de filaj: „Am ajuns acasă după ce am terminat ediția, la ora trei noaptea. M-a oprit un vecin: tocmai am vrut să fotografiez doi oameni ca supravegheau locuința, mi-a zis. Erau doi, o femeie și un bărbat. Vecinul meu s-a dus în casă să ia telefonul și s-a întors să îi fotografieze. Când l-au observat, s-au urcat într-o mașină - un Renault albastru și au plecat.”

Potrivit publicației paginademedia.ro, ancheta GSP furniza informații potrivit cărora oameni din DGIPI, serviciul de informații al Ministerului de Interne, ar fi beneficiat de sponsorizările de la asociațiile pompierilor.

Echipa de jurnaliști a Gazetei Sporturilor a mai fost în anii precedenți victima unor acțiuni de filaj și intimidare, atunci când ancheta Gala Bute.

În ultimii ani, au apărut însă dovezi în spațiul public și cu privire la existența unor operațiuni de filaj derulate de entități private, asociate unor persoane implicate în activități de corupție și crimă organizată.

Peste 26 de organizații internaționale care apără libertatea de exprimare s-au adresat autorităților române, cerându-le să demareze o anchetă pentru identificarea făptuitorilor și pedepsirea lor pentru acest „grav atac la libertatea presei și la democrație”[185]. Printre semnatari se numără rețeaua IFEX și Reporteri fără Frontiere. Poliția a demarat o anchetă în acest caz, dar, până la data redactării acestui raport, nu a comunicat nicio informație cu privire la identificarea autorilor.

Mohammad Munaf, implicat în răpirea jurnaliștilor români din 2005, a fost adus în țară

În august 2015, cetățeanul irakian și american Mohammad Munaf a fost adus în custodia Poliției Române, pentru ispășirea pedepsei de 10 ani de închisoare în dosarul răpirii și sechestrării jurnaliștilor români Marie Jeanne Ion, Ovidiu Ohanesian și Sorin

[183] Ibidem.

[184] *„Ponta: Sunteți de la TVR? Știți pentru ce fapte de corupție sunt inculpat sau așa ați primit ordin?”*, Știri.tvr.ro, 13 iulie 2015.

[185] Civil society calls for investigation into surveillance of journalist Cătălin Tolontan, IFEX, 11.02.2015

Mișcoci, în Irak, în martie 2005[186].

Mohammad Munaf, condamnat definitiv, în 2008, la 10 ani de închisoare pentru terorism, a ajuns în custodia Poliției Române, ocazie cu care șeful statului, Klaus Iohannis, a felicitat autoritățile implicate în combaterea terorismului.

Pe 28 martie 2005, trei jurnaliști români care se aflau împreună cu Mohammad Munaf, ghidul lor irakian, au fost răpiți din fața hotelului la care erau cazați în Bagdad[187]. Cei trei jurnaliști erau: Marie Jeanne Ion (Prima TV), Sorin Mișcoci (Prima TV) și Ovidiu Ohanesian (România liberă). S-a crezut la momentul respectiv că jurnaliștii au fost răpiți la cinci zile după sosirea în Irak, împreună cu Munaf, însă ulterior s-a aflat că ghidul fusese la rândul său implicat în răpirea lor.

În seara zilei de 30 martie 2005, la două zile după răpirea lor, postul de televiziune cu sediul în Qatar, Al-Jazeera, a difuzat un film scurt care îi arăta pe cei trei jurnaliști în viață. Un al doilea film cu cei patru ostatici a fost difuzat de Al-Jazeera în 22 aprilie. Acesta îi arăta pe ostatici cu cătușe, desfigurați, desculți și amenințați cu pistolul. Răpitorii lor, care se auto-intitulau „Brigada lui Mouadh ibn Jabal", au amenințat că îi vor omorî dacă guvernul român nu își retrăgea trupele din Irak. În 22 mai 2005, după 55 zile de captivitate, cei trei jurnaliști au fost eliberați. Omar Hayssam, om de afaceri sirian rezident în România, a fost arestat și inculpat pentru constituirea unei structuri teroriste și pentru finanțarea acesteia. Anchetatorii au demonstrat că răpirea ziariștilor și amenințările formulate de grupul care i-a ținut ostatici au avut scopul de a atrage atenția asupra omului de afaceri Omar Hayssam, care poza în salvator al lor, pentru a scăpa din condamnarea în alte cazuri, în care era acuzat de implicat în crimă organizată și prejudicii financiare. Omar Hayssam avea relații strânse cu postul de televiziune Prima TV, cotidianul România liberă și cu unul dintre jurnaliștii răpiți, fiind partenerul de afaceri al senatorului Ion Vasile din Partidul Social Democrat, tatăl lui Marie Jeanne Ion.

Ziariștii Costi Rogozanu și Dora Constantinovici, amenințați de un om de afaceri

În septembrie, Costi Rogozanu și soția sa, Dora Constantinovici, ambii ziariști, au fost amenințați de omul de afaceri Mihai Brăduț Comănescu, patronul lanțului de magazine Rembrandt, în contextul unor discuții pe o rețea de socializare cu privire la salariul minim pe economie. Inițial, omul de afaceri a avut o altercație verbală cu Costi Rogozanu, iar ulterior i-a transmis jurnalistului amenințări cu moartea prin intermediul soției, Dora Constantinovici, la rândul său ziaristă.

„Patronul român luminat. Un nene intră cu injurături la un comentariu al meu cu salariul minim. Îi zic că e exact acel tipar de bishnitzmen care nu acceptă că e nevoie de salariu minim și-l blochez, că nu înțeleg cum poți să intri și să înjuri pe o pagină totuși publică", a relatat Costi Rogozanu în mediul online. Dora Constantinovici a făcut publice amenințările pe care omul de afaceri Mihai Brăduț Comănescu i-a cerut să le transmită soțului ei[188].

„Vă rog transmiteți-i lui costeluș, când mai jigneste persoane, adica je..,pe fb, sa-și asume. Lua-v-aș morții în pulă, ce bătaie o sa își ia boul tău pt un post, reply la părerea mea pe fb, Uita de nani, costica, eu sunt Brăduț. Îl aștept pe pulică cu scuzele, pe strada, că e domeniul public. Mai vine? Am inghetat. Ssst, sunt aici, Brădut, ăla pe care il jigneste m"rtu, costica. astept scuze sau glokc9", i-a scris Mihai Brăduț Comănescu pe Facebook ziaristei Dora Constantinovici și a continuat să înjure și să amenințe în același registru.

Marius Șumudică, antrenorul echipei de fotbal Astra Giurgiu, agresiv cu jurnaliștii

În septembrie 2015, după pierderea meciului Astra – Pandurii (1-2), antrenorul echipei de fotbal Astra, Marius Șumudică, și-a ieșit din fire, deranjat de întrebările unui reporter DigiSport și a ajuns să îl amenințe. „Dacă vrei să te cerți cu mine în momentul de față, greșești. Toate întrebările pe care mi le pui sunt cu tentă! […] Ți-am răspuns că ești frumușel așa și îmi place să-ți răspund. […] De acum încolo să mă ocolești! Să nu mai vii la Giurgiu niciodată."[189], i-a spus Șumidică reporterului.

Șumudică nu a fost la prima lui ieșire nervoasă cu presa. În 2014, după un alt meci, Șumudică avusese o altă reacție deplasată, de data aceasta împotriva unei jurnaliste Look TV: „Lasă-mă că plec, ce ai? Ce vrei, ești pe mână cu Chirilă? M-ai luat direct că am pierdut două meciuri într-o săptămînă, dar ce am pierdut? Zici că cine știe ce am pierdut! Am luat două goluri într-o repriză, și ce goluri!"[190]. Ulterior, antrenorul și-a cerut scuze: „Îmi cer scuze pentru modul în care m-am manifestat. Dar nu mi se pare normală o astfel de întrebare, care a fost clar tendențioasă. Ăsta e caracterul meu, coleric. A fost o întrebare care nu își avea locul mai ales într-un

[186] *„Ohanesian: Felicităm instituțiile statului că în sfârșit au de gând să lupte împotriva terorismului. Mari Jeanne Ion: E o zi de marcat în calendar. Justice has been served!"*, Mădălina Cerban, Mediafax.ro,

[187] Caz descris și în Raportul FreeEx 2005.

[188] *„Ce face Mihai Brăduț Comănescu de la Rembrandt atunci când se plictisește: amenință oameni la întâmplare pe Facebook"*, Dora Constantinovici, Pandoras.Realitatea.net, 7 decembrie 2015.

[189] *„VIDEO Ieșire deplasată a lui Șumudică! A amenințat un reporter după eșecul cu Pandurii: <<Să mă ocolești Să nu mai vii la Giurgiu niciodată!>>"*, Gazeta Sporturilor, GSP.ro,

[190] *„VIDEO Ieșire bădărănească a lui Marius Șumudică la adresa unei jurnaliste Look TV: <<Ce vrei, ce tot vrei, ești pe mână cu Chirilă>>"*, GSP.ro, 25 iulie 2014.

moment când eram nervos. Repet, reacția mea nu e normală. Îmi cer scuze încă o dată".

Cetățean supărat pe presă că el, „ca suflet", a fost filmat la o ședință de consiliu local

În februarie 2016, Dorel Minciunescu, un bărbat din localitatea Cetățeni, județul Argeș, a devenit recalcitrant cu jurnaliștii care filmau o ședință de consiliu local la care participa și el, pe motiv că nu i-au cerut acordul să îl filmeze[191]. Minciunescu a devenit agresiv verbal cu jurnaliștii și a încercat să le obstrucționeze activitatea, spunând că el, „ca suflet", nu era de acord să fie filmat. Consilierii locali și primarul au intervenit pentru a-l tempera, explicându-i că ședința de consiliu este publică, dar Minciunescu nu a putut fi calmat decât la venirea echipajului de Poliție, chemat atât de jurnaliști cât și de Minciunescu însuși, care considera că a fost filmat ilegal. Până la venirea Poliției, Minciunescu nu i-a lăsat pe jurnaliști să părăsească sala de consiliu[192].

Primarul băimărean Chereches, acuzat că a furat reportofonul publicației ZiarMM

În martie 2016, primarul băimărean Cătălin Chereches a fost acuzat de jurnaliștii publicației online ZiarMM.ro că a furat un reportofon care aparținea redacției[193].

ZiarMM a scris că edilul a reținut reportofonul în timpul unei ședințe de consiliu local și i l-a înmânat unui angajat al Primăriei, care a scos aparatul de înregistrat din sală. Ulterior, jurnaliștilor le-a fost restituit reportofonul, dar fără card de memorie. Redacția ZiarMM a depus plângere pentru furt împotriva primarului și a pus la dispoziția anchetatorilor o înregistrare video din timpul ședinței.

Concluzii:

- Jurnaliștii au fost agresați, amenințați și insultați de politicieni, persoane publice, reprezentanți ai autorităților, oameni ai legii.
- Mai multe persoane au încercat să obstrucționeze accesul jurnaliștilor la informații devenind violente.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Respectați misiunea jurnaliștilor de a colecta și difuza informații. Agresiunile, amenințările și insultele la adresa presei sunt inacceptabile, în special când vin din partea autorităților și a persoanelor publice.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Depuneți plângeri împotriva agresorilor și faceți publice incidentele de acest fel, încercați să adunați probe, martori și date exacte.
- Sesizați organizațiile de media dacă sunteți agresați și solicitați sprijinul acestora (reacții publice, discuții cu autoritățile, asistență juridică etc.).

---

191 *„Bătăușul Dorel și-a îndreptat furia asupra jurnaliștilor după ce a terorizat comuna Cetățeni cu agresiuni repetate"*, Daniel Teodoreanu, EvZ.ro, 19 februarie 2016.

192 *„Dorel lovește din nou. De această dată, bate jurnaliști la o ședință a unei primării din Argeș (VIDEO)"*, B1 TV, B1.ro, 19 februarie 2016.

193 *„Episodul <<Țigancă împuțită>> se repetă la Baia Mare. Primarul Chereches a furat reportofonul jurnaliștilor ZiarMM"*, Ciprian Dragoș, ZiarMM.ro, 8 martie 2016.

ACCESUL LA INFORMAȚIILE DE INTERES PUBLIC

Modificări legislative

În iunie 2015, mai mulți parlamentari, preponderent liberali, au înregistrat la Senat o propunere legislativă pentru modificarea și completarea Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public[194]. Prin proiectul de lege, acești parlamentari propuneau extinderea aplicabilității Legii nr. 544/2001 și asupra societăților comerciale la care statul este acționar majoritar sau minoritar, precum și asupra oricăror alte entități care sunt beneficiare de subvenții, alocări sau orice alte forme de finanțare din bani publici. La acestea s-ar adăuga entitățile înființate prin legi speciale, partidele politice, federațiile sportive și organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază direct sau indirect de finanțare din bani publici.

Proiectul de lege a fost respins de Senat în noiembrie 2015 și a intrat în dezbaterea Camerei Deputaților[195]. Guvernul a transmis la începutul lunii martie 2016 un punct de vedere[196] favorabil acestui proiect de lege, dar cu mai multe observații. Astfel, în punctul de vedere al Guvernului se arată că societățile comerciale la care statul este acționar unic sau majoritar erau deja incluse în cele reglementate de Legea nr. 544/2001 în vigoare. De asemenea, Guvernul consideră că societățile la care statul este acționar minoritar nu ar trebui incluse în lege, deoarece controlul într-o astfel de entitate este deținut de acționarul majoritar și, atâta vreme cât statul nu are puterea de a influența deciziile adoptate de societate, nu s-ar mai justifica interesul public. Mai mult, consideră Guvernul, s-ar încălca dreptul persoanelor private de a dispune în mod liber de drepturile și obligațiile patrimoniale și nepatrimoniale care decurg din calitatea lor de acționari majoritari la aceste societăți. „(U)nei persoane de drept privat, controlată de persoane private, nu i se pot aplica dispoziții din sfera raporturilor de drept public care se stabilesc între stat și cetățeni cu aplicarea principiului transparenței, potrivit căruia accesul liber și neîngrădit la informațiile de interes public constituie regula, iar limitarea accesului la informație constituie excepția. Dimpotrivă, principiile respectării vieții private îndrituiesc statul să facă publice informațiile din sfera privată numai cu titlu de excepție, nu ca regulă", se mai arată în documentul redactat de către Guvern. Referitor la organizațiile neguvernamentale de utilitate publică, care beneficiază direct sau indirect de finanțare din fonduri publice, Guvernul precizează că acestea sunt reglementate deja prin prevederile Legii nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice, corelate cu Legea nr. 544/2001.

La data redactării acestui raport, Proiectul de lege aștepta avizul Comisiilor de specialitate din Camera Deputaților.

Reutilizarea informațiilor din instituțiile publice

În noiembrie 2015, Parlamentul a adoptat un proiect de lege[197] de modificare a Legii nr. 109 din 25 aprilie 2007 privind reutilizarea informațiilor din instituțiile publice. Reutilizarea înseamnă folosirea de către persoane fizice sau juridice, în scop comercial sau necomercial, a documentelor deținute de instituțiile publice. Conform Legii nr. 109/ 2007, nu constituie reutilizare folosirea documentelor pentru informarea proprie a persoanelor fizice și juridice și nici utilizarea informațiilor în activitatea jurnalistică.

Modificările sunt de interes, deoarece acestea au scopul de a deschide datele publice către cetățeni. Conform expunerii de motive a proiectului de lege, modificările au fost inițiate de Guvern ca urmare a necesității implementării Directivei Uniunii Europene privind reutilizarea informațiilor din sectorul public[198] și a politicilor publice generate de implicarea României în Parteneriatul pentru o Guvernare Deschisă[199].

Modificările adoptate introduc o nouă definiție pentru termenul 'document'. Astfel, documentul reprezintă „orice conținut informațional sau orice parte a unui asemenea conținut, indiferent de forma de stocare a datelor" (art. 4 alin. b).

Noua lege definește și formatele în care ar trebui puse la dispoziție documentele solicitate: „format prelucrabil automat - un format de fișier structurat astfel încât să permită unor aplicații software să identifice, să recunoască și să extragă cu ușurință date specifice, inclusiv declarații individuale de fapt și structura internă a acestora; format deschis - un format de fișier care este independent de platformele utilizate și care se află la dispoziția publicului, fără nicio restricție de natură să împiedice reutilizarea documentelor în cauză; standard formal deschis - un standard care a fost stabilit în scris și care

[194] L487/2015 / Bp. 320/2015 http://www.senat.ro/legis/lista.aspx?nr_cls=L487&an_cls=2015

[195] Pl-x nr. 805/2015 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=15012

[196] Punct de vedere al Guvernului – înregistrat cu nr.2108/07.03.2016 http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/5/pvg805.pdf

[197] Legea nr. 299/2015 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck.proiect?idp=15196

[198] Directiva 2003/98/CE modificată prin Directiva 2013/37/UE.

[199] http://ogp.gov.ro. Politicile publice asumate prin OGP pot fi găsite aici: http://www.opengovpartnership.org/sites/default/files/Romania%202nd%20Action%20Plan%202014-2016_0.pdf

conține specificații privind cerințele cu privire la modalitatea de asigurare a interoperabilității sistemelor informatice" (art. 4 literele f, g, h).

Astfel, se recomandă ca, dacă instituțiile publice aprobă reutilizarea documentelor pe care le dețin, acestea să fie puse la dispoziția solicitantului, „dacă este posibil și adecvat, în formate deschise și prelucrabile automat, împreună cu metadatele lor, care reprezintă informații despre datele cuprinse în document" și, în măsura posibilului, „să respecte standardele formale deschise" (art. 7, alin 1).

Se încearcă și o definire mai clară a modului de calcul al costurilor pentru punerea la dispoziție a documentelor și autorizarea reutilizării lor. Acestea nu ar trebui să depășească „costul colectării, întocmirii, reproducerii, difuzării, conservării și obținerii autorizației de a utiliza opere protejate prin drepturi, la care se adaugă un profit care nu va fi mai mare de 5% peste nivelul ratei dobânzii de referință a Băncii Naționale a României" (art. 8, alin.3).

Conform modificărilor aduse Legii nr. 109/ 2007, lista de documente disponibile și numele persoanelor responsabile de accesul și reutilizarea acestora trebuie publicate pe portalul guvernamental de date deschise data.gov.ro.

Tarife exagerate pentru comunicarea informațiilor de interes public

Cristian Ghingheș, un blogger din Bacău a reușit să modifice o taxă aberantă impusă de Primăria și Consiliul Local Bacău pentru eliberarea copiilor documentelor primite de cetățeni ca urmare a solicitărilor depuse pe Legea nr. 544/2001 privind informațiile de interes public. Printr-o Hotărâre din decembrie 2014[200], Consiliul Local Bacău stabilise nivelul taxei pe pagină pentru aceste documente la 5 lei, în condițiile în care taxa prevăzută de lege are doar scopul de a acoperi costurile instituțiilor publice pentru serviciile de copiere[201]. Bloggerul Cristian Ghingheș a depus în august 2015 o plângere prealabilă către primarul PNL Romeo Stavarache și către Consiliul Local prin care solicita revizuirea acestei taxe[202]. Solicitarea bloggerului a fost respinsă, dar, în decembrie 2015, liberalii din Consiliul Județean au revenit asupra deciziei de a se opune acestei modificări și au desființat orice taxă pentru eliberarea documentelor solicitate[203]. Cristian Ghingheș i-a felicitat pe consilierii locali, dar a comentat că revenirea asupra taxei s-ar fi făcut din motive electorale[204]. În martie 2016, Cristian Ghingheș și-a anunțat, la rândul său, intenția de a candida în orașul Bacău, ca independent, pentru funcția de primar și pentru funcția de consilier local[205].

În iunie 2015, un cetățean din București a fost informat că, pentru a obține niște informații de interes public pe care le solicitase de la Primăria Sectorului 6, trebuia să achite 1753 de lei[206]. În cererea de informații, Alexandru Ciurea, din Grupul de inițiativă „Salvați Parcul Drumul Taberei", solicitase comunicarea de informații referitoare la proiectul „Modernizarea arhitecturală și peisagistică a Parcului Drumul Taberei", mai exact două autorizații de construire, avize și acorduri obținute, precum și detaliile de execuție pentru realizarea lucrărilor de construcții realizate[207]. Cetățeanul a menționat în solicitare că: „În cazul în care instituția dvs. nu deține documentele solicitate în format electronic, vă rog să îmi puneți la dispoziție un scanner la sediul instituției dvs. pentru a le putea scana și prelua în format electronic". Primăria Sectorului 6 a răspuns că: „Posibilitatea instituției noastre de a trimite informațiile în format electronic este foarte redusă"[208].

În 2014, organizația APADOR-CH a realizat o cercetare cu scopul de a verifica dacă autoritățile locale și județene cer bani pentru documentele cu informații publice furnizate cetățenilor, în temeiul Legii nr. 544/2001[209]. Organizația neguvernamentală a trimis solicitări de informații de interes public către 89 de autorități publice locale, cerând detalii despre costul pentru fotocopierea unei file A4 de pe un document solicitat în baza Legii nr. 544/2001, actul normativ local în baza căruia a fost stabilit respectivul cost și sumele încasate de instituție ca urmare a perceperii acestor tarife.

Din răspunsurile primite de la 79 de instituții rezultă că media tarifelor solicitate de autoritățile incluse în analiză este de trei ori peste prețul pieței (1,41 lei/pagină A4, prețul pieței fiind sub 0,5 lei), nivelul acestor tarife restricționând accesul la informații de interes public. Doar 9 din cele 89 de instituții chestionate nu percep niciun fel de

[200] Hotărârea Consiliului Local nr. 294 din 29.12.2014, Anexa 2.

[201] Art. 9. (1) În cazul în care solicitarea de informații implică realizarea de copii de pe documentele deținute de autoritatea sau instituția publică, costul serviciilor de copiere este suportat de solicitant, în condițiile legii.

[202] http://bacaulcivic.ro/plangereprealabila.pdf; „Taxă pe un drept al cetățenilor. Plângere împotriva Primăriei Bacău, care taxează cu 5 lei pagina eliberarea documentelor de interes public", RomaniaCurata.ro, 20.08.2015

[203] „E oficial: adio taxă abuzivă de 5 lei/pagină pentru informațiile de interes public", Cristian Ghingheș, www.kristofer.ro, 28 decembrie 2015.

[204] „E oficial: adio taxă abuzivă de 5 lei/pagină pentru informațiile de interes public", Cristian Ghingheș, www.kristofer.ro, 28 decembrie 2015.

[205] *„Cristian Ghingheș candidează independent la Primăria Bacău"*, zdbc.ro, 17 martie 2016.

[206] „Primăria Sectorului 6 cere 1.753 de lei de la un cetățean, pentru transmiterea de informații publice", de Liudmila Cernat, b365.ro, 28 iulie 2015.

[207] http://www.b365.ro/media/other/201506/solicitare-ps6_60325500.pdf

[208] http://www.b365.ro/media/image/201506/w620/raspuns_ps6_11527900.jpg

[209] Autoritățile locale vând informațiile publice cu adaos de boutique, APADOR-CH, 11.08.2014

tarif. Recordul tarifelor practicate este deținut de Consiliul local Drobeta Turnu-Serverin, care a stabilit o taxă de 18 lei pentru orice document solicitat, cu excepția celor cerute de instanțele de judecată, parchete și alte autorități.

O altă concluzie a studiului este că practicile restrictive sunt cu atât mai răspândite cu cât instituția respectivă este mai puțin vizibilă publicului larg, cei mai afectați fiind cetățenii de rând.

La nivel normativ, APADOR-CH susține eliminarea taxei privind eliberarea de fotocopii pentru documentele solicitate în temeiul Legii nr. 544/2001, prin hotărâre de Guvern, cel puțin pentru un număr de pagini (de exemplu, 30) și stabilirea unui tarif maximal pentru restul de pagini. La nivel de practică, APADOR-CH recomandă renunțarea la perceperea de taxe pentru fotocopierea documentelor solicitate, cel puțin pentru un număr rezonabil de pagini, și încurajarea comunicării din oficiu, dar și a furnizării de informații prin mijloace electronice.

Acreditarea jurnaliștilor la Consiliul Local Oltenița

Pe 27 august 2015, Consiliul Local Oltenița a adoptat printr-o Hotărâre (HCL nr. 85/2015) un „Regulament privind acreditarea reprezentanților mass-media la Consiliul local al municipiului Oltenița”[210]. Regulamentul se regăsește în Anexa la Hotărâre care nu a fost făcută publică pe pagina dedicată hotărârilor adoptate de Consiliul Local.

Conform acestui Regulament, jurnaliștii care doresc să participe la ședințele Consiliului Local Oltenița pot să primească o acreditare permanentă (în fapt anuală) sau provizorie. Regulamentul nu precizează dacă accesul la sedințele Consiliului Local este sau nu limitat de această acreditare, ci afirmă doar că accesul jurnaliștilor acreditați este garantat.

În practică, o jurnalistă a fost dată afară din sala de ședințe a Consiliului Local Oltenița pentru că nu avea acreditare. Laura Suzeanu, de la oltenitainfo.ro, cea care a și sesizat public existența acestei Hotărâri de Consiliu și care a criticat-o vehement, a trebuit să părăsească o ședință a consiliului local Oltenița imediat după adoptarea acestui regulament[211]. Pe 24 septembrie 2015, jurnalistei nu i s-a permis să filmeze și să fotografieze în sala de ședințe[212]. I s-a spus că poate rămâne în sală, dar fără să poată folosi aparatura de înregistrare. Când Laura Suzeanu a cerut ca ceilalți jurnaliști prezenți să îi arate acreditarea, primarul Petre Țone și președinta de ședință Alina Mușat (ambii de la PSD) i-au răspuns că nu este problema ei și că acei ziariști au contract cu Primăria. Mai mult, pe înregistrarea video pusă on-line de Radio Oltenița se aude o voce care pare să fie chiar a primarului Țone care o înjura pe jurnalistă și o numește „tâmpită”. În cele din urmă, jurnalista a fost obligată să părăsească sala de ședințe, poftită afară pentru discuții chiar de polițiștii pe care îi chemase pentru a se plânge că era dată afară din sală. Cea mai agresivă voce împotriva jurnalistei, pe tot parcursul incidentului, a fost cea a primarului PSD Petre Țone.

Obligația acreditării introdusă de HCL nr. 85/2015, adoptat de Consiliul Local Oltenița, riscă să încalce dreptul de acces la informațiile de interes public. Astfel, conform Art. 42 din Legea nr. 215/2001 a administrației publice locale, cu modificările și completările ulterioare, „(1) Ședințele consiliului local sunt publice”. Aceste prevederi trebuie coroborate și cu Art. 19 din Legea nr. 544/ 2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, cu modificările și completările ulterioare:

„(1) Autoritățile și instituțiile publice au obligația să informeze în timp util mijloacele de informare în masă asupra conferințelor de presă sau oricăror alte acțiuni publice organizate de acestea.

(2) Autoritățile și instituțiile publice nu pot interzice în nici un fel accesul mijloacelor de informare în masă la acțiunile publice organizate de acestea.

(3) Autoritățile publice care sunt obligate prin legea proprie de organizare și funcționare să desfășoare activități specifice în prezența publicului sunt obligate să permită accesul presei la acele activități, în difuzarea materialelor obținute de ziariști urmând să se țină seama doar de deontologia profesională [sic!]”.

Normele metodologice de implementare a Legii privind accesul la informațiile de interes public stipulează la rândul lor că:

Art. 30 „(1) Acreditarea se acordă, la cerere, ziariștilor și instituțiilor de presă solicitante. Legitimațiile de acreditare nu sunt transmisibile și se referă la prezența fizică a ziaristului în sediul sau la activitățile autorității ori instituției publice, la care accesul presei este permis.

(2) Acreditarea ziariștilor nu atrage controlul autorităților sau instituțiilor publice ce au acordat acreditarea asupra materialelor publicate de ziaristul acreditat.

(3) Participarea ziariștilor la activitățile autorităților sau instituțiilor publice nu va putea fi limitată ori restricționată prin reglementări interne ce exced textului Legii nr. 544/2001”.

În plus, Art. 7 din Legea nr. 52 din 21 ianuarie 2003 privind transparența decizională în administrația publică stipulează că: „(3) Participarea persoanelor

[210] „Regulamentul ziariștilor, unicat în țară: Mass media obligată să depună cereri de acreditare pentru Consiliul Local Oltenița”, oltenitainfo.ro, 6 septembrie 2015.
[211] http://radio-oltenita.ro/sedinta-consilierilor-olteniteni-din-24-septembrie-2015/
[212] „Legea lui Țone” aplicată în Primăria Oltenița!, de Elena Mitrache, editia.ro, 25.09.2015

interesate la ședințele publice se va face în limita locurilor disponibile în sala de ședințe, în ordinea de precădere dată de interesul asociațiilor legal constituite în raport cu subiectul ședinței publice, stabilită de persoana care prezidează ședința publică. (4) Ordinea de precădere nu poate limita accesul mass-media la ședințele publice".

Printre alte prevederi discutabile, Regulamentul adoptat de Consiliul Local Oltenița stipulează în Art. 12 că acreditarea poate fi retrasă în cazul în care „se constată abateri repetate de la normele deontologiei profesionale [sic!]", în totală contradicție cu prevederile Art. 18, alin. 3 din Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, care prevede că „Autoritățile publice pot refuza acordarea acreditării sau pot retrage acreditarea unui ziarist numai pentru fapte care împiedică desfășurarea normală a activității autorității publice și care nu privesc opiniile exprimate în presă de respectivul ziarist, în condițiile și în limitele legii".

În concluzie, luând ca studiu de caz situația de la Oltenița în care Regulamentul de acreditare încalcă mai multe prevederi legale, introducerea acreditării în regulamentele de funcționare ale consiliilor locale, dacă se dorește a fi introdus, trebuie să se facă pentru a facilita accesul presei la ședințele publice și nu pentru a-l bloca.

Primăria Domnești are reguli de acreditare mai stricte decât Președinția României

În martie 2016, ziarul Adevărul a făcut public faptul că Primaria Domnești (județul Ilfov) a adoptat un regulament de acreditare aberant[213]. Conform Regulamentului de acreditare a reprezentanților mass-media pe lângă autoritățile administrației publice locale și Primăriei comunei Domnești[214], pentru obținerea unei acreditări permanente, instituția de presă solicitantă va depune la sediul Primăriei comunei Domnești un dosar cuprinzând următoarele documente:

„• Formularul de acreditare, conform anexei nr. 1 la prezentul Regulament;

• Copia CUI a instituției de presă;

• Certificat Constatator emis de Registrul Comerțului din care să rezulte obiectul de activitate a unității media;

• Curriculum Vitae al ziaristului propus pentru a fi acreditat;

• Copia cărții de identitate a ziaristului propus pentru a fi acreditat;

• Copia legitimației de presă a ziaristului propus pentru a fi acreditat, vizată la zi;

• Fotografie recentă, trimisă în format .jpeg la adresa de e-mail primariadomnestiif@yahoo.com."

Dosarul trebuie să mai conțină o mapă profesională care să includă minimum zece materiale realizate de ziaristul pentru care se solicită acreditarea, difuzate sau publicate de o instituție de presă în ultimile 12 luni, precum și trei recomandări din partea a trei ziariști care sunt membri ai unor organizații (asociații) profesionale de media din România (art. 3 din Regulament).

Ziariștii începători trebuie să vină cu trei recomandări de la profesori. Printre datele solicitate se mai află inclusiv tirajul ziarului care cere acreditarea[215].

Ziariștii de la Adevărul au făcut o comparație cu documentele necesare obținerii unei acreditări la Președinția României:

- Copie după legitimația de presă vizată la zi;
- Copie după cartea de identitate;
- Două fotografii color;
- Cerere de acreditare adresată conducerii Departamentului Comunicare Publică;
- Curriculum Vitae.

Deși un aliniat din Regulament prevede că: „Acordarea acreditarii nu atrage controlul Primăriei comunei Domnești asupra materialelor sau știrilor publicate de acreditat" (art. 1 alin 3), imediat după apare o prevedere care spune că acreditarea poate fi retrasă sau refuzată pentru: „prezentarea tendențioasă, jignitoare și falsă a activității Primăriei comunei Domnești de către reprezentantul acreditat sau propus pentru acreditare de către instituția de presă al cărui angajat este" (art. 1 alin 4 litera c).

Din nou, ca și în cazul Regulamentului Consiliului local Oltenița, prezentat mai sus, acest Regulament al Primăriei Domnești încalcă prevederile Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public și nu pare să fie creat pentru a facilita accesul presei la informații, ci pentru a-l bloca. De altfel, celor doi jurnaliști de la Adevărul care au scris depre Regulament li s-a refuzat un punct de vedere oficial, înainte de publicarea articolului, pe motiv că nu erau acreditați. Doina Scripca, angajată a primăriei, le-a spus celor doi jurnaliști care încercau să comunice cu primarul: „Astea sunt regulile noastre și dacă vreți să le respectați, bine, dacă nu, nu. Pe

[213] „Dictatura de la Domnești. Primăria în care se pătrunde mai greu decât la Palatul Cotroceni", de Mihai Voinea, Cristian Delcea, Adevarul.ro, 5 martie 2016

[214] Proiectul de Hotărâre (aprobat): http://www.primariadomnesti.ro/fisiere/module_fisiere/146/Proiect%20nr.%205%20pt.%20%C8%99edin%C8%9Ba%20din%2029.02.2016.pdf
Anexa 1 (textul Regulamentului): http://www.primariadomnesti.ro/fisiere/module_fisiere/146/Anexa%201%20la%20Proiect%20nr.%205%20pt.%20%C8%99edin%C8%9Ba%20din%2029.02.2016.pdf

[215] Anexa 2: http://www.primariadomnesti.ro/fisiere/module_fisiere/146/Anexa%202%20la%20Proiect%20nr.%205%20pt.%20%C8%99edin%C8%9Ba%20din%2029.02.2016.pdf

mine nu mă duceți de nas, că eu sunt de meserie. Nu am timpul și nici dispoziția necesară să vă răspund la întrebări”[216].

Primăria Iași pierde un proces cu CeRe

În februarie 2016 Tribunalul Iași a dat câștig de cauză Centrului de Resurse pentru Participare Publică (CeRe) într-un proces pe acces la informații în care pârâtul era Primarul Municipiului Iași, dispunând ca această instituție publică să pună la dispoziție informațiile solicitate de CeRe[217]. Primăria refuzase în 2014 să comunice acestei organizații documentele care stau la baza marcărilor silvice din Parcul Expoziției și Grădina Copou[218]. Răspunsul primit de la Primărie[219] (cu depășirea perioadei de 30 de zile, prevăzută de Legea nr. 544/2001), și semnat de viceprimarul Mihai Chirică, a fost considerat de CeRe drept: „incoerent, fără logică, agramat și fără vreo legătură cu informațiile solicitate de noi”. CeRe a respectat procedurile legale, depunând și o reclamație administrativă, care a rămas tot fără răspuns, ceea ce a determinat organizația să se adreseze instanței[220].

Justiția stabilește că SRR intră sub incidența Legii nr. 544/2001

Tribunalul București a pronunțat în 2015 două sentințe prin care obligă SRR să facă publice informații solicitate de Sindicatul Unit al Salariaților – Radio România (SUS–Radio România), structură membră a FRJ MediaSind[221]. Într-unul dintre dosare, instanța a obligat SRR și la plata a 2000 de lei cheltuieli de judecată către SUS-Radio România. Informațiile solicitate vizau o statistică anuală a numărului de angajați[222], numărul de membri ai Sindicatului Liber al Lucrătorilor din SRR, dacă SRR reținuse, pe statele de plată ale salariilor, cotizații sindicale în favoarea Sindicatului Național al Jurnaliștilor Partener Media etc.[223].

Sindicatul Unit al Salariaților – Radio România (SUS–Radio România) a mai câștigat un proces și cu Banca Națională a României (BNR). Tribunalul București a decis că BNR trebuie să furnizeze informațiile solicitate în 2014 de SUS-Radio România[224], respectiv câte medalii/monede aniversare „85 de ani de la înființarea Societății Române de Radiodifuziune” a emis BNR în 2013; câte medalii/monede aniversare „85 de ani de la înființarea Societății Române de Radiodifuziune” a cumpărat SRR; care a fost prețul de vânzare către SRR[225].

Drama „Colectiv” – autoritățile rămân opace la cererile de informații

În noiembrie 2015, după evenimentele tragice din Clubul Colectiv, organizația APADOR-CH a formulat 20 de întrebări pe care le-a considerat relevante privind modul în care autoritățile au gestionat situația de criză[226]. Cererile de informații au fost adresate Secretariatului General al Guvernului (SGG), Ministerului Sănătății (MS) și Ministerului Afacerilor Interne (MAI). SGG a redirecționat cererea de informații către MAI și MS.

MAI a răspuns parțial la întrebari (7 din 20), și numai după ce APADOR-CH a formulat o reclamație administrativă. După ce a fost dat în judecată, MAI a mai trimis câteva răspunsuri[227].

Ministerul Sănătății a răspuns doar la două întrebări. Așa că, după o reclamație administrativă rămasă fără răspuns, APADOR-CH a dat în judecată și această instituție și, în martie 2016, Tribunalul a dat câștig de cauză asociației, obligând Ministerul să furnizeze informațiile[228]. Ministerul poate ataca această hotărâre.

Imediat după această decizie a instanței, Corpul de control al Guvernului a publicat raportul referitor la cazul Colectiv. APADOR-CH a comentat referitor la raport: „Din acesta reiese că și inspectorii Guvernului au ajuns la aceeași concluzie ca și noi – că la Colectiv s-a acționat haotic și neprofesionist -, concluzie pe care autoritățile au tot încercat s-o ascundă atât în comunicarea publică din timpul evenimentelor de după Colectiv, cât și prin refuzul de a răspunde unor

---

216 „Dictatura de la Domnești. Primăria în care se pătrunde mai greu decât la Palatul Cotroceni”, de Mihai Voinea, Cristian Delcea, Adevarul.ro, 5 martie 2016

217 Dosarul nr. 812/99/2014. Sentința civilă nr. 212/2015 din 17.02.2015.

218 „CeRe a câștigat procesul cu Primăria Municipiului Iași după ce aceștia au refuzat furnizarea de informații publice”, ce-re.ro, 25 martie 2015.

219 http://www.ce-re.ro/upload/Raspuns-Primaria-Iasi.pdf

220 „CeRe a dat în judecată Primăria Municipiului Iași”, ce-re.ro, 6 octombrie 2014.

221 Dosarul nr. 16738/3/2014 + Hotărârea 2285/2015 31.03.2015; Dosarul nr. 26377/3/2013 + Hotărârea 3021/2014 22.04.2014

222 „SUS Radio Romania a mai castigat un proces pe Legea 544/2001!”, susromania.wordpress.ro, 1 aprilie 2015.

223 „SUS Radio România a mai câștigat încă două procese în temeiul Legii 544/2001!, susromania.wordpress.com, 15 aprilie 2015.

224 Tribunalul București. Secția a II Contencios administrative și Fiscal. Dosar nr. 11820/3/2014 Hotarâre 2549/2015 07.04.2015

225 „SUS Radio România a mai câștigat încă două procese în temeiul Legii 544/2001!, susromania.wordpress.com, 15 aprilie 2015.

226 „A fost sau n-a fost România capabilă să gestioneze tragedia Colectiv?”, Blogul APADOR-CH, 21.01.2016.

227 „A fost sau n-a fost România capabilă să gestioneze tragedia Colectiv?”, Blogul APADOR-CH, 21.01.2016.

228 *„Ministerul Sănătății, obligat de instanță să răspundă la întrebările APADOR-CH privind acțiunile de după Colectiv”*, comunicat al APADOR-CH, www.apador.org, 23 martie 2016.

întrebări pertinente ale societății”[229].

Și Gazeta Sporturilor a obținut un raport al Inspectoratului General pentru Situații de Urgență doar după ce a sesizat într-o conferință de presă primului ministru Cioloș faptul că Inspectoratul refuza accesul la documentele cerute de jurnaliști pe motiv că: „documentele la care faceți referire, deși nu se regăsesc în categoria informațiilor clasificate, dețin caracter intern, sens în care se supun regimului pentru care sunt destinate”[230]. În noiembrie 2015 Gazeta Sporturilor a arătat că raportul vizat, secretizat de IGSU, conținea concluziile unei anchete privind sistemul de sponsorizări de la Inspectoratul pentru Situații de Urgență Bacău[231]. Ziariștii de la GSP au făcut public faptul că aceste sponsorizări deveniseră și obiectul unui dosar DNA, dosar care însă fusese clasat de două ori, în februarie și în iulie 2015. Codruța Kovesi, procurorul șef al DNA a decis redeschiderea dosarului[232], ceea ce s-a și întâmplat în ianuarie 2016[233].

Secrete de stat: stenograme despre Mineriada din ’90 și despre Revoluția din ’89

În martie 2015, organizația Miliția Spirituală a solicitat Secretariatului General al Guvernului „stenograme sau orice alt tip de documente referitoare la ședințele Guvernului României din perioada 10 – 16 iunie 1990 (în special stenograma ședinței de guvern din seara zilei de 11 iunie 1990)”[234]. În perioada 13-15 iunie 1990 au avut loc conflicte violente în capitală, cunoscute ca Mineriada din iunie 1990, conflicte soldate cu 6 morți și sute de răniți, după ce minerii au descins în capitală la cererea șefului statului la acel moment, Ion Iliescu, în prezent cercetat pentru crime împotriva umanității.

În răspunsul primit pe 1 aprilie de la SGG, Miliția Spirituală a fost informată că documentele solicitate sunt clasificate pe nivel de secretizare „secret” și că nu le pot fi transmise întrucât ar putea „prejudicia siguranța națională, apărarea țării sau ordinea publică”[235].

„Oare Parchetul General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (instituția care instrumentează dosarul <<Mineriadei din iunie 1990>>) se află în posesia stenogramelor solicitate de noi?”, s-a întrebat în acest context Miliția Spirituală[236]. Întrebarea se dovedește a fi îndreptățită. Conform informațiilor apărute în presă, în martie 2016 Parchetului General de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție i s-a refuzat, într-un alt dosar, cel al Revoluției din 1989, de către Parlamentul României, accesul la stenogramele audierilor din perioada 1990-1992 din cele două comisii senatoriale pentru cercetarea evenimentelor din decembrie 1989 și la copii de pe eventuale documente care au stat la baza elaborării Raportului final al comisiei senatoriale privind evenimentele din decembrie 1989[237]. Solicitarea a fost semnată chiar de Procurorul Interimar al României, Bogdan Licu. Conform relatărilor apărute în presă, vicepreședintele Senatului, Ioan Chelaru, a declarat că: „Noi am mai avut o solicitare în urmă cu câțiva ani, am răspuns și atunci în acelasi mod, documentele solicitate au regim clasificat, ele se încadrează în prevederile Legii 182/2002 privind protecția informațiilor clasificate. Am invitat și atunci, invităm și acum reprezentanții Parchetului care au nevoie de asemenea informații și care au acces pentru acest lucru, respectiv deținătoare de autorizații de acces la informații clasificate pentru a studia orice document din dosarele de atunci de la revoluție. Conform legii, ele având acest regim nu le putem înainta, facem această corespondență cu Parchetul General»[238].

În cazul celuilalt dosar, cel privitor la Mineriada din iunie 1990, Miliția Spirituală critica acum un an faptul că, la 25 de ani de la producerea evenimentelor sângeroase din iunie 1990, principalele izvoare documentare care ar putea indica modul în care s-a luat decizia de evacuare a Pieței Universității, numele celor responsabili, precum și structurile de forță participante la acțiune, sunt în continuare ascunse[239].

---

229 *„Ministerul Sănătății, obligat de instanță să răspundă la întrebările APADOR-CH privind acțiunile de după Colectiv”*, comunicat al APADOR-CH, www.apador.org, 23 martie 2016.

230 „Coloneii care-i conduc pe pompieri refuză să facă public Raportul de control al sponsorizărilor! Reacția premierului Cioloș”, de Mirela Neag, Răzvan Luțac, Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 21 noiembrie 2015.

231 „Coloneii care-i conduc pe pompieri refuză să facă public Raportul de control al sponsorizărilor! Reacția premierului Cioloș”, de Mirela Neag, Răzvan Luțac, Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 21 noiembrie 2015.

232 „Kovesi cere redeschiderea dosarului sponsorizărilor primite de pompieri, cel pe care DNA l-a clasat de două ori înainte de incendiul de la Colectiv!”, de Mirela Neag, Răzvan Luțac, Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 14 decembrie 2015.

233 *„Kovesi atacă sistemul sponsorizărilor: <<La ISU s-a creat un sistem complex de eludare a legii>>”*, de Mirela Neag, Răzvan Luțac, Cătălin Tolontan, www.tolo.ro, 12 ianuarie 2016.

234 „2015, Piața Victoriei nr. 1: documentele referitoare la Mineriada din iunie 1990 sunt <<secrete de stat>>”, de Mihai Burcea, MilitiaSpirituala.ro, 5 aprilie 2015.

235 „2015, Piața Victoriei nr. 1: documentele referitoare la Mineriada din iunie 1990 sunt <<secrete de stat>>”, de Mihai Burcea, MilitiaSpirituala.ro, 5 aprilie 2015.

236 „2015, Piața Victoriei nr. 1: documentele referitoare la Mineriada din iunie 1990 sunt <<secrete de stat>>”, de Mihai Burcea, MilitiaSpirituala.ro, 5 aprilie 2015.

237 „Procurorul general interimar a solicitat de la Senat stenograme legate de Revolutie. Senatul spune ca sunt clasificate si nu le poate trimite”, de Iulia Roșca, HotNews.ro, 14 martie 2016.

238 „Procurorul general interimar a solicitat de la Senat stenograme legate de Revolutie. Senatul spune ca sunt clasificate si nu le poate trimite”, de Iulia Roșca, HotNews.ro, 14 martie 2016.

239 „2015, Piața Victoriei nr. 1: documentele referitoare

În refuzul de informații, Secretariatul General al Guvernului a comunicat Miliției Spirituale și faptul că documentele solicitate ar putea fi declasificate în anul 2020, atunci când expiră termenul de clasificare de 30 de ani de la momentul elaborării documentelor în discuție.

Memorandumul Transparenței

În martie 2016, Guvernul a aprobat Memorandumul „Creșterea Transparenței și Standardizarea Afișării Informațiior de Interes Public" inițiat de Ministrul pentru Consultare Publică și Dialog Civic, Victoria-Violeta Alexandru, și de Șeful Cancelariei Primului Ministru, Ioan Dragoș Tudorache[240]. O monitorizare a Ministerului pentru Consultare Publică și Dialog Civic referitoare la respectarea prevederilor minimale vizând afișarea de informații de interes public, stipulate de Legea nr. 544/2001, la nivelul a peste 200 de instituții centrale și locale, a revelat faptul că aceasta este neuniformă și incompletă. Astfel, mai mult de jumătate din instituțiile analizate nu aveau afișate pe pagina de internet bugetul pentru anul în curs sau bilanțul contabil pe anul anterior, cerințe expres menționate în legea cadru. „Informațiile minimale cerute de lege sunt afișate fie în rubrica *Interes public* fie în cea privind *Legislația,* în unele cazuri fiind afișate pe prima pagina a instituției, însă în majoritatea cazurilor fiind afișate pe pagini secundare sau subsecțiuni greu accesibile, creând impresia, și acolo unde datele existau, că acestea nu sunt publicate, sau că sunt în mod intenționat ținute departe de privirea publicului", se mai arată în Memorandum.

Conform Memorandumului, în două săptămâni de la publicarea acestuia, ministerele și celelalte autorități ale administrației publice centrale și instituțiile din subordinea/coordonarea/autoritatea acestora, precum și instituțiile prefectului, ar fi trebuit să afișeze informațiile minimal prevăzute în Legea nr.544/2001 privind accesul la informațiile de interes public, furnizând, în același timp, ex oficio, un set de informații solicitate în mod frecvent de societatea civilă sau asumate de actuala Guvernare. Afișarea trebuie făcută într-un format standardizat (clar definit de Memorandum și Anexa la acesta). Mai mult, informațiile trebuie să fie prezentate în format deschis, folosind ca document de referință ghidul pentru publicarea datelor deschise disponibil la adresa http://ogp.gov.ro. La data finalizării prezentului raport (aprilie 2016), Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic a răspuns că nu avea disponibile date pe care să le poată face publice cu privire la implementarea Memorandumului.

La începutul lunii aprilie 2016 Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic a lansat o bază de date online cu peste 250 de hotărâri ale instanțelor din anii 2014 și 2015 în materia accesului la informații. „Biblioteca virtuală" conține hotărâri de la nivelul Curților de Apel: Alba, Bacău, Brașov, București, Cluj, Constanța, Craiova, Pitești, Ploiești, Suceava, Târgu Mureș și Timișoara[241].

Îmbunătățirea accesului la informațiile de interes public și transparența decizională reprezintă o prioritate conform Programului de Guvernare asumat de prim-ministrul Dacian Cioloș la investirea în funcție. Vasile Dîncu, actual Viceprim-ministru și Ministru al Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, a fost Ministru al Informațiilor în perioada în care România a adoptat Legea accesului la informațiile de interes public (2001) și a jucat un rol important la acea dată și în adoptarea și în implementarea legii.

CONCLUZII:

- Practica și statisticile ne demonstrează că implementarea Legii accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001) este încă slabă și fără soluții concrete de îmbunătățire a accesului la informațiile de interes pubic și a implementării efective a principiilor transparenței decizionale, acestea vor rămâne doar niște deziderate declarative în Programul de Guvernare asumat de prim-ministrul Dacian Cioloș.
- Autoritățile locale adoptă în continuare prevederi prin care blochează accesul la informații, în loc să îl faciliteze. Taxe exagerate sunt impuse pentru eliberarea de documente de interes public, iar ziariștii și bloggerii locali trebuie să îndeplinească uneori condiții restrictive, pentru a obține acreditări de presă, care, în practică, nici nu ar trebui să fie necesare.
- Instanțele de judecată dau în continuare câștig de cauză celor care fac plângeri împotriva autorităților, pentru încălcarea Legii nr. 544/2001. În practică, de multe ori, organizațiile neguvernamentale sunt cele care au resursele umane și de timp pentru a deschide aceste procese, majoritatea jurnaliștilor nedispunând de resursele necesare pentru astfel de intervenții.
- Autoritățile centrale și locale evită în mod sistematic să răspundă la cererile de informații, așa cum reiese din date furnizate de organizații neguvernamentale, cu riscul de a pierde eventuale procese în instanță.
- Informații despre evenimente cheie din istoria României – Revoluția din 1989 și Mineriada din 1990 – rămân ascunse privirii publicului și, uneori, chiar și accesul procurorilor care cercetează în dosare ce privesc aceste evenimente este

la Mineriada din iunie 1990 sunt <<secrete de stat>>", de Mihai Burcea, MilitiaSpirituala.ro, 5 aprilie 2015.

240 „Observațiile și răspunsurile aferente – Memorandum MCPDC", dialogcivic.ro.

Memorandumul a fost aprobat în ședința de Guvern din 2 martie 2016.

241 http://dialogcivic.gov.ro/biblioteca-virtuala/

îngreunat.

- Instanțele au stabilit că televiziunea și radioul public intră sub incidența Legii accesului la informații de interes public.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți și folosiți Legea accesului la informațiile de interes public (nr. 544/2001).
- Solicitați număr de înregistrare pentru fiecare cerere de informații de interes public, indiferent de modalitatea de transmitere a cererii (fax, e-mail, poștă, la fața locului).
- Potrivit Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, autoritățile sunt obligate să vă informeze în scris cu privire la întârzierea răspunsului, dacă depășesc 10 zile de la înregistrarea cererii.
- Dacă autoritățile nu vă răspund în 30 de zile de la înregistrarea solicitării de informații, adresați-vă instanței.
- Colaborați cu activiști din domeniul IT pentru a construi baze de date ce pot produce informații relevante folosind datele deschise disponibile în spațiul public.
- Folosiți instrumente create de ONG-uri. De exemplu, *„la Statul la Întrebări”*, o aplicație dezvoltată de România Curată prin intermediul căreia cetățenii pot formula cereri de acces la informații de interes public către 5467 de autorități ale statului sau pagina *„NuVăSupărați.info”*, unde puteți găsi instrumentele necesare scrierii și transmiterii unei cereri de informații publice.
- Urmăriți pagina Parteneriatului pentru o Guvernare Deschisă https://data.gov.ro, pentru a vă informa despre noile reglemntări în domeniu.

Recomandări pentru autorități:

- Legea nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public are caracter obligatoriu, nu facultativ.
- Sprijiniți misiunea presei de a informa și nu obstrucționați accesul cetățenilor la informațiile publice.
- Asigurați accesul gratuit și online la informațiile de interes public, în formate deschise, conform recomandărilor moderne în vigoare.
- Pentru a evita o amendă de 20% din salariul minim brut pe economie pentru fiecare zi de întârziere a furnizării informațiilor, respectați termenul legal prevăzut de Legea nr. 544/ 2001.
- Introducerea acreditării în regulamentele de funcționare ale consiliilor locale și primăriilor, dacă se consideră necesar a fi reglementată, trebuie să se facă pentru a facilita accesul presei la ședințele publice și la informațiile de interes public, nu pentru a-l bloca.

Recomandări pentru mediul privat:

- Entitățile private trebuie să respecte dreptul cetățeanului de a fi informat și să se abțină de la măsuri ce limitează circulația informației de interes public.

PIAȚA DE MEDIA

Probleme economice

De la criza financiară din 2008, care încă produce efecte, până la problemele financiare și penale ale unor patroni și repoziționările impuse de impactul noilor tehnologii și de schimbările pe care acestea produc în obiceiurile de consum, piața de media este într-o continuă transformare.

Cifrele publicate în luna iunie referitoare la rezultatele economice aferente anului 2014[242] arată că Antena 3 era singura televiziune de știri care înregistra profit la sfârșitul anului 2014 (200.000 de euro la o cifră de afaceri de 15 milioane de euro). Cu toate acestea, compania înregistra datorii de aproape 6 milioane de euro[243].

Două materiale publicate de Cațavencii arată că și celelalte televiziuni de știri funcționau în pierdere și aveau datorii considerabile față de bugetul statului.

Realitatea Media SA, deținătoarea licenței postului de știri Realitatea TV aflată în insolvență din 2011, a înregistrat în 2014 pierderi de 18,3 milioane de euro și avea datorii de peste 90 milioane euro[244].

B1 TV Channel SRL, operatorul licenței B1 TV, a avut pierderi de 900.000 de euro și datorii de peste 3,7 milioane de euro[245].

Ridzone Computers SRL, proprietarul canalului România TV, avea în 2014 pierderi de 3,7 milioane euro și datorii de aproximativ 7 milioane de euro[246].

RCS&RDS, proprietarul postului de știri Digi24, înregistra o pierdere de aproape 16 milioane de euro și datorii de 30 milioane euro[247]. RCS&RDS este o companie care derulează și alte activități, fiind cel mai mare furnizor de servicii de telefonie, internet și televiziune prin cablu. Având în vedere audiențele destul de scăzute și faptul că abia din toamna lui 2015 Digi24 a intrat pe piața de publicitate, este mai mult ca sigur că postul nu a avut profit până în 2015. Postul de știri a anunțat în decembrie 2015 reduceri masive ale programelor locale produse de stațiile regionale Digi24, de la 60% la 10%[248].

Dintre televiziunile generaliste, Pro TV și Prima TV au înregistrat profit pe anul 2014. Pro TV (aproape 7,5 milioane de euro profit) demarase în anii 2013 și 2014 restructurări masive și reduceri de costuri, după înlocuirea lui Adrian Sârbu de la conducerea companiei[249]. Cu toate acestea, compania avea pierderi de aproximativ 150 milioane de euro[250].

Antena 1 a înregistrat pierderi de peste 7 milioane de euro în 2014, după ce a investit puternic în producții costisitoare și a recrutat personalul disponibilizat de Pro TV. Compania care deține licența Antena 1 are datorii de aproximativ 33 de milioane de euro[251].

Compania care operează al treilea post în clasamentul audiențelor (Kanal D) a anunțat de asemenea pierderi de peste 3,7 milioane euro. Televiziunea publică a înregistrat pierderi de 18 milioane de euro în 2014 și are datorii de peste 150 milioane de euro (situația TVR este descrisă în detaliu în capitolul dedicat mediilor publice).

Nu numai televiziunea publică înregistrează datorii față de bugetul de stat sau alți creditori. Avalanșa de insolvențe care afectează instituțiile de presă în ultimii ani (descrisă în rapoartele FreeEx anterioare) a continuat în 2015. Postul de televiziune Prima TV, deținut de Cristian Burci, a solicitat în luna august intrarea în insolvență. Cu toate că a înregistrat un profit de peste 2 milioane de euro, postul se confrunta de mult timp cu dificultăți financiare, din cauza cărora o serie de vedete au plecat. De asemenea, postul a înregistrat întârzieri la plata salariilor și a trimis unii angajați în concediu din cauza problemelor financiare[252]. La finele lui 2014, Prima TV avea datorii de peste 14 milioane de euro.

Pe piața radiourilor, Societatea Română de Radio (radioul public) a terminat anul cu un profit de 1,6 milioane de euro. Companiile care dețin posturile comerciale de radio (Grupul Media Camina - Radio ZU, Romantic FM și A.G. Radio Holding - Kiss FM, Magic FM) au înregistrat profit, în timp ce al doilea jucător pe piața de radio, deținătorul postului Europa FM a terminat anul 2014 cu pierderi de aproape 500.000 de euro.

Pe piața presei scrise, companiile Convergent Media (care deține Gazeta Sporturilor) și Ringier (proprietarul Libertatea) au anunțat profituri pe anul 2014. Cotidianele generaliste România liberă și Evenimentul zilei funcționează în continuare în pierdere. Medien Holding, proprietarul România liberă are datorii de 30 milioane de euro, în timp ce compania care editează Evenimentul zilei avea datorii de peste 4,5 milioane de euro. De departe

242 „BILANȚ 2014. Antena 3, singura pe profit între televiziunile de știri. Pierderile Realitatea TV s-au adâncit la 18 milioane de euro", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 10.06.2015.

243 „ANAF cel drept și cel bun", Patrick André de Hillerin, Cațavencii, 24.02.2016.

244 Ibidem

245 Ibidem

246 Ibidem

247 Ibidem

248 „Posturile regionale Digi 24 își reduc programul local", Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 10.12.2015

249 „Ce afaceri si ce profit au avut in 2014 principalele companii de televiziune si radio, pentru care guvernul vrea sa infiinteze un fond audiovizual / Cum s-au descurcat principalii editori de presa scrisa", Costin Ionescu, Hotnews.ro, 10.06.2015

250 „Acești insolvenți care ne informează", Patrick André de Hillerin, Cațavencii, 02.03.2016.

251 Ibidem.

252 *„Instanța a aprobat insolvența Prima TV. Până când se pot înscrie la masa credală cei care au de primit bani de la postul lui Cristian Burci"*, Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 23.08.2015

cel mai mare datornic pe piața presei tipărite este Adevărul, care înregistra pentru cele două companii care au editat ziarul datorii de peste 120 de milioane de euro. Mediafax Grup, proprietarul publicațiilor gândul.info, Ziarul financiar și al agenției de presă Mediafax avea datorii de peste 15 milioane de lei[253].

Nici Hotnews.ro nu a raportat rezultate pozitive pentru anul 2014, având pierderi de aprox. 100.000 de euro și datorii de peste 130.000 de euro[254].

Radiourile locale, afectate de taxele impuse de organismele de gestiune colectivă

Cazul radioului Siculus, din Târgu Secuiesc, discutat într-o ședință CNA la începutul anului 2015, a atras atenția asupra unei situații dramatice de care se lovesc radiourile locale din România, obligate să plătească taxe egale cu radiourile naționale către Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România și către Asociația pentru Drepturi de Autor (UCMR-ADA)[255]. După ce UCMR-ADA a cerut falimentul radioului Siculus pe motiv de neplată a acestor taxe, membrul CNA Valentin Jucan le-a propus colegilor săi sesizarea Comisiilor de cultură ale Parlamentului, pentru schimbarea legislației în acest sens. Taxele pe care le plătesc radiourile naționale pentru drepturile de autor sunt aceleași cu cele pe care ar trebui să le plătească și radiourile locale, numai că diferențele de potențial financiar dintre posturile locale și naționale sunt uriașe, ceea ce face că aceste măsuri fiscale să fie discriminatorii și anticoncurențiale[256]. (caz descris și în raportul FreeEx 2014-2015)

Ordonanța „anti-rebate" a adus pierderi semnificative agențiilor de media

Ordonanța „anti-rebate"[257] a avut un puternic impact asupra agențiilor de media care au declanșat un puternic lobby împotriva ei și au acuzat că în spatele acestei reglementări ar sta interesele marilor televiziuni. Cifrele de afaceri și profiturile agențiilor de media s-au redus dramatic după intrarea în vigoare a acestei ordonanțe, aceasta eliminând în prima ei formă agențiile de media din relația televiziunilor cu clienții de publicitate.

Ordonanța emisă de guvernul Ponta în 2013 amenda Legea audiovizualului, încercând să „reglementeze" circuitul banilor în publicitatea TV prin eliminarea agențiilor de publicitate ca intermediari în relația dintre clienții de publicitate și radiodifuzori (detalii în rapoartele FreeEx 2012, 2013 și 2014-2015, capitolele Legislație).

Reprezentanții industriei de publicitate au contestat prevederile acestei ordonanțe, pe care o consideră restrictivă. Ei susțin că veniturile și profiturile agențiilor de media s-au redus semnificativ în urma implementării ei. Cifrele de afaceri ale principalelor agenții s-au redus semnificativ după intrarea în vigoare a ordonanței anti-rebate, fiind în multe cazuri la jumătate din nivelul anului 2014. Situația a fost și mai dramatică în cazul profiturilor acestor agenții, acestea având scăderi și mai puternice, uneori fiind diminuate și de 7 ori[258].

Mihai Bârsan, președintele International Advertising Association, a declarat într-un interviu pentru Paginademedia.ro că ordonanța a servit interesele marilor televiziuni de a obține prețuri mai bune din partea clienților de publicitate, „o încercare din partea unor stații TV de a-și câștiga o poziție avantajoasă în negocierea prețurilor și văd legătura cu scăderea prețurilor din publicitate pe ultimii ani. Rebate-urile erau la fel și înainte și după ordonanță. E o încercare care n-a avut succes, nu văd ca piața de media să fi crescut, prețul pe GRP este mai mic decât înainte"[259]. Bârsan a mai susținut că numai televiziunile mari au fost avantajate de această reglementare, iar acestea „ar putea să consolideze o putere de negociere mare în viitor" în dezavantajul teviziunilor mici.

Doi deputați (Sorin Pâslaru de la PSD și Răzvan Horia Mironescu de la PNL) au depus în martie 2016 un proiect de lege care își propune să abroge integral reglementările introduse de Ordonanța anti-rebate. Aceștia susțin în Expunerea de motive că respectiva reglementare nu a avut efectul „scontat", iar profiturile agențiilor de media au fost grav afectate de această ordonanță[260]. (Detalii despre această lege în cap. Legislație.)

Restructurări de personal în industria mass-media

Disponibilizările în redacții au continuat și în anul 2015, efect al dificultăților economice care afectează piața de media.

Antena3, lider de piață pe segmentul canalelor de știri, a anunțat la începutul anului 2015 că urmează reduceri salariale (de 10-15%) și disponibilizarea a

[253] Ibidem

[254] Ibidem

[255] *„La radio local. Trecea fanfara funerară în frunte c-un compozitor"*, Mihai Pavelescu, Forbes.ro, 20 februarie 2015.

[256] Ibidem.

[257] Ordonanța de Urgență nr. 25/2013 pentru modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 504/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 208 din 12 aprilie 2013.

[258] „Efectul ordonanței anti-rebate: Afacerile agențiilor de media s-au înjumătățit sau au scăzut chiar mai mult în doi ani", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 10 iunie 2015

[259] „Mihai Bârsan, despre ordonanța anti-rebate: «S-ar putea ca pe termen lung să fi vizat dispariția agențiilor de media». «5% dintre advertiserii pe TV au plecat în ultimul an»", Petrișor Obae Paginademedia.ro, 20 aprilie 2015

[260] PROIECT. Doi deputați vor să abroge Ordonanța antirebate: *„nu a avut efectul scontat"*, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 23.03.2016

50 dintre salariați[261]. „Aș vrea să vă pot spune că 2015 va fi un an bun (…) 2014 nu a fost un an ușor. Am trăit speranță, emoție, revoltă, cea mai extinsă gamă de sentimente pe care le poate avea un om. (…) Am apreciat solidaritatea voastră și capacitatea de a da mai mult în situații limită”[262], a spus Camelia Voiculescu, președintele Intact, într-un mesaj transmis angajaților. Antena 3 este singurul post de știri care se afla pe profit la finele lui 2014, cu un beneficiu de 200.000 de euro la o cifră de afaceri de peste 15 milioane euro[263]. (cazul apare și în Raportul FreeEx 2014-2015)

În martie 2015 au urmat noi reduceri salariale pentru angajații B1 TV, precum și disponibilizări în redacție și în zona tehnică. „Nu mai reușim să acoperim evenimentele. Nu mai putem face live-uri de la evenimente, pentru că am rămas foarte puțini și nu ne putem împărți peste tot unde este nevoie. Tocmai de aceea se văd în ultima vreme multe breaking-news-uri citite de pe prompter și cu imagini de arhivă”, a relatat un jurnalist B1 TV pentru site-ul Reporter Virtual.

Stațiile locale Digi 24 au făcut concedieri masive în ianuarie 2015, fiind disponibilizați aproximativ 100 de angajați la nivel național[264].

Cotidianul tabloid Libertatea, editat de trustul Ringier și al doilea pe piața presei scrise, a anunțat în luna iulie restructurarea a 15 angajați, 10 dintre aceștia fiind concediați, restul de 5 fiind relocați în cadrul companiei. Cătălin Alistari, redactorul șef al ziarului, a declarat că restructurarea a vizat „câteva posturi din cadrul redacției de print” și a avut scopul de a aloca resurse suplimentare proiectelor online pe care compania le are în dezvoltare[265].

Problemele penale ale patronului Adrian Sârbu au afectat puternic redacția celei mai importante agenții de presă private. Intrarea în insolvență a companiei Mediafax Group (pierderi de peste 10 milioane de euro în 2014), unde erau angajați jurnaliștii care lucrau în cadrul departamentului economic al agenției, a provocat restructurarea a 5 din cele 20 de posturi, după cum anunța Paginademedia.ro la finele lui aprilie 2015[266]. Departamentul economic al Mediafax deservea fluxul economic al agenției și produsele ZF Corporate care țin de Ziarul Financiar, la rândul său deținut de Adrian Sârbu.

Începutul lui 2016 a consemnat un val masiv de plecări din redacția Mediafax, aproape întreaga echipă de conducere părăsind redacția. Pe 13 ianuarie 2016, peste 20 de salariați, reprezentând aproape jumătate din redacție au demisionat[267]. Printre ei se aflau redactorul-șef Mona Hera, Cristi Dimitriu, directorul editorial, și Livia Ispas, redactor-șef adjunct. Redactorul șef adjunct, Indira Crasnea, a fost numită editor-șef. O altă persoană din conducere, Dana Curcea (redactor-șef), părăsise deja redacția la începutul lui 2015.

Situația este îngrijorătoare, având în vedere faptul că Mediafax era singura alternativă privată la agenția de știri publică Agerpres, finanțată direct de la bugetul de stat.

Nume consacrate au părăsit în anul 2015 redacțiile unor publicații

La sfârșitul lunii iulie, Cristian Tudor Popescu (fondatorul ziarului Gândul), Florin Negruțiu (redactor-șef), și-au dat demisia de la publicația online gândul.info[268], care face parte din portofoliul deținut de Adrian Sârbu, prin Mediafax Group (intrat în insolvență la finele lui 2014). La o zi distanță a demisionat din funcția de director editorial al Mediafax Group și Claudiu Pândaru.

România liberă este un alt cotidian de tradiție care a suferit schimbări la nivelul conducerii din cauza crizei financiare cu care se confruntă în ultimii ani (situația este prezentată pe larg în raportul FreeEx 2014-2015). În februarie 2015, proprietarul cotidianului, Dan Adamescu a fost condamnat la patru ani și patru luni de închisoare pentru fapte de corupție[269]. Într-o scrisoare transmisă publicației PaginaDeMedia.ro în luna octombrie, redacția ziarului atrage atenția asupra gravelor probleme de management ale ziarului, de la proastele decizii manageriale (de a investi în publicații de proastă calitate) la întârzierile repetate la plata salariilor. Salariații fuseseră anunțați de managerul general al Medien Holding, Adrian Rus, că salariile vor întârzia cu „60 de zile, nu 30 ca până acum”. Aceeași scrisoare relatează despre o întâlnire dintre trei membri ai redacției și patronul Dan Adamescu, prilej cu care acesta i-a înștiințat că va demite conducerea ziarului. Două săptămâni mai târziu, redactorul-sef

[261] *„Tăieri de salarii la Antena 3. Plus, 50 de oameni dați afară de la 1 februarie”*, Adrian Halpert, ReporterVirtual.ro, 15 ianuarie 2015.

[262] *„Camelia Voiculescu, mesaj către angajații Antenelor: <<Aș vrea să vă pot spune că 2015 va fi un an bun>>”*, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 16 ianuarie 2015.

[263] „BILANȚ 2014. Antena 3, singura pe profit între televiziunile de știri. Pierderile Realitatea TV s-au adâncit la 18 milioane de euro”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 20.06.2015

[264] *„Restructurări la Digi. Zeci de oameni fără job în prag de Crăciun”*, ReporterVirtual.ro, 24 decembrie 2014.

[265] „Restructurări la Libertatea. Câți oameni sunt vizați și ce spune redactorul-șef despre măsuri”, Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 24.07.2015

[266] „Restructurări: o parte din echipa care lucra la economic pentru agenția Mediafax și ZF Corporate pleacă până la sfârșitul lunii”, Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 24.04.2015

[267] „Val de plecări la agenția Mediafax într-o singură zi”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 13.01.2016

[268] *„Florin Negruțiu, redactorul - șef Gândul, părăsește ziarul lui Adrian Sârbu. Și Cristian Tudor Popescu a anunțat că și-a scris ultimul text la Gândul”*, HotNews.ro, 29.07.2015

[269] *„Milionarul Dan Adamescu, condamnat la patru ani și patru luni de închisoare. Unul dintre judecătorii șpăgari a primit o pedeapsă record: 22 de ani de închisoare”*, Virgil Burlă, EvZ.ro, 2 februarie 2015.

Dan Turturică și adjuncții Laurențiu Mihu și Gabriel Bejan au anunțat că pleacă de la România liberă[270]. Răzvan Chiruță a fost numit redactor-șef interimar.

Dificultățile economice l-au determinat și pe Marius Tucă să demisioneze de la conducerea Jurnalului Național, după 22 de ani în fruntea ziarului. Compania care editează ziarul se află în insolvență.

Facilități și subvenții pentru mass-media

Apropierea anului electoral a generat o adevărată competiție în mediul politic în vederea sprijinirii televiziunilor greu lovite de criza financiară și de problemele penale ale patronilor.

În aprilie 2015, într-o scrisoare deschisă adresată Președintelui Klaus Iohannis și premierului Victor Ponta, membrul CNA Valentin Jucan sugera necesitatea introducerii unor măsuri fiscale (reducerea TVA sau reducerea impozitului pe venit în domeniul presei) pentru a sprijini independența presei. De altfel, ideea unor facilități fiscale acordate presei a fost vehiculată de importanți oameni politici sau din presă. Însuși președintele Băsescu a susținut în ultimul său discurs la Cotroceni necesitatea unor facilități fiscale pentru „redobândirea independenței mass-media, mult prea încorsetată de interesele patronilor de presă”[271].

Ideea a fost preluată și de apropiata președintelui Băsescu, Elena Udrea. Înainte să fie pusă sub urmărire penală și arestată pentru diverse fapte de corupție (unele incluzând finanțarea presei din bani rezultați din fapte de corupție), Udrea a susținut că, printre prioritățile lui 2015 ar trebui să fie și o „lege care să ajute presa să supraviețuiască în această perioadă economică dificilă fără să fie obligată să cânte în struna Puterii”[272]. (caz descris și în raportul FreeEx 2014-2015)

Pe 14 aprilie, un membru al Consiliului Național al Audiovizualului, Valentin Jucan, a redactat o propunere de Ordonanță de Urgență prin care se crea un fond audiovizual, cu scopul de a ajuta principalele 10 televiziuni libere la retransmisie din România[273]. Ideea a fost preluată în Parlament de Partidul Național Liberal, care a depus, pe 2 iunie 2015, un proiect de lege în același sens. Potrivit acestui proiect de lege, fondurile ar fi provenit tot de la companiile de cablu, care ar fi trebuit să cotizeze cu 5% din încasările anuale.

Guvernul a emis o Ordonanță de Urgență pe 10 iunie, prin care se constituia un fond de 15 milioane alimentat din bani publici pentru posturile TV „care produc și difuzează emisiuni cu specific de informare, educare și cultural de interes public”. Fondul ar fi urmat să funcționeze între 1 iulie 2015 și 31 decembrie 2016. Guvernul a anunțat că va reveni cu o Hotărâre de Guvern prin care va stabili criteriile de eligibilitate a beneficiarilor. Fondul a rămas la nivel de intenție, deoarece Guvernul nu a emis Hotărârea de Guvern prin care, potrivit Ordonanței, ar fi trebuit să stabilească criteriile de eligibilitate a beneficiarilor. (mai multe detalii despre aventurile acestei inițiative legislative în cap. Legislație)

Alte inițiative legislative de sprijinire financiară a companiilor de media și a jurnaliștilor sunt detaliate în capitolul Legislație.

Unele instituții media aflate în insolvență se află printre principalii beneficiari ai Fondului de Garantare pentru plata creanțelor salariale ale salariaților firmelor în insolvență. Realitatea Media SA (proprietarul postului Realitatea TV) și Adevărul Digital Media SRL (proprietarul ziarului Adevărul și al tabloidului Click) se află printre primele 10 societăți care au încasat bani din acest Fond[274]. Fondul de garantare este administrat de Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (ANOFM) și alimentat de angajatorii care încheie contracte individuale și colective de muncă și care plătesc, obligatoriu, lunar, contribuția de 0,25%, aplicată la fondul total de salarii brute lunare realizate de salariați, potrivit Legii nr. 200/2006 privind constituirea și utilizarea Fondului de garantare pentru plata creanțelor salariale. ANOFM plătește creanțele salariale către angajații cu contracte individuale și colective de muncă încheiate cu societățile aflate în insolvență.

ANOFM București a plătit, în total, în 2014, suma de 853.814 lei salariaților Realitatea Media SA, din Fondul de garantare pentru plata creanțelor salariale.

Salariații Adevărul Holding SRL au încasat, cumulat, 272.437 lei din Fondul de garantare în 2014, au comunicat oficialii ANOFM[275].

O altă firmă cu afaceri în media, compania de distribuție a presei Press Point Distribution a obținut, în total, suma de 922.486 lei din Fondul de garantare în 2014[276].

---

[270] UPDATE Noul sef interimar: Sunt in situatia unui pilot care trebuie sa tina in aer un avion care ramane fara combustibil, Costin Ionescu , HotNews.ro, 26.11.2015

[271] *„Băsescu: <<Trebuie să se găsească soluții fiscale pentru presă>>”*, Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 20 decembrie 2014.

[272] *„Elena Udrea: Dacă toate speranțele noastre sunt la Iohannis, se va alege praful de ele/ E nevoie de o lege care să ajute presa să supraviețuiască”*, R.M., HotNews.ro, 5 ianuarie 2015.

[273] „ Să luăm de la cablişti şi să dăm la televiziuni. Un membru CNA propune un «fond audiovizual» care să ajute televiziunile românești”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 14.04.2015

[274] „Realitatea Media și Adevărul Digital Media, în top 10 firme în insolvență pentru care statul a plătit salariile în 2014”, Cristina Șomănescu | ECONOMICA.net, 03.07.2015

[275] „Realitatea Media și Adevărul Digital Media, în top 10 firme în insolvență pentru care statul a plătit salariile în 2014”, Cristina Șomănescu | ECONOMICA.net, 03.07.2015

[276] Ibidem

Audiențe, tiraje, vânzări

În pofida ascensiunii puternice a utilizării pe scară largă a smartphone-urilor, tabletelor și a altor dispozitive, televiziunea rămâne mediul preferat al românilor potrivit unui studiu comandat de Samsung[277].

Piața de radio a consemnat intrarea unui nou actor important, compania de cablu RCS&RDS, care a achiziționat de la Central European Media Enterprises posturile Pro FM, Info PRO, Music FM, Dance FM[278]. După preluare, postul de știri Info PRO și-a schimbat denumirea în Digi FM.

Audiențele posturilor de televiziune

Pro TV continuă să fie liderul pieței de televiziune (audiențe la nivel urban), acesta fiind urmat de alte două posturi generaliste, Antena 1 și KanalD, ultimul cu o ascensiune semnificativă la începutul lui 2016. Canalele de știri Antena 3 și RTV ocupă locurile următoare, în timp ce televiziunea publică se zbate între pozițiile 6 și 10 cu postul TVR 1, iar TVR 2 nu reușește să urce mai sus de locul 14.

Principalele cinci posturi de știri strâng o audiență medie cumulată de 550-650.000 de telespectatori pe zi (ex. – lunile februarie și martie 2015), cu un maximum ce s-a apropiat de cifra de 1 milion în prime time în februarie 2015, lider detașat fiind Antena3[279]. Cele mai vizionate programe ale canalelor de știri sunt de departe talk-show-urile, acestea ocupând și cea mai mare parte a grilelor acestora. În luna octombrie, emisiunile de dezbatere găzduite de Antena 3 și România TV dețineau primele 13 poziții din clasament, lider fiind Sinteza Zilei a Antenei 3, cu 336.000 de spectatori (3,3 rating) în mediul urban[280].

Un fenomen interesant înregistrat în 2015 este reprofilarea emisiunilor lider de audiență ale principalelor posturi generaliste, Pro TV și Antena 1. Cele două emisiuni, La Măruță și Acces Direct, erau anterior axate pe show-biz și scandaluri între vedete și erau printre cele mai sancționate de către CNA. Anul trecut, ele au înregistrat audiențe record de peste 2 milioane de telespectatori[281] după ce s-au reorientat spre prezentarea unor cazuri sociale. Fenomenul este interesant și probabil că răspunde unei nevoi a publicului de primi astfel de informații care lipsesc din știrile mediilor tradiționale, anumite segmente sociale fiind mai degrabă ignorate de acestea.

Audiențele posturilor de radio

Conform Studiului de Audiență Radio de către IMAS–Marketing și Sondaje SA și GfK România, la nivel național, pentru perioada septembrie-decembrie 2015, conduce Radio Kiss FM, cu peste 2 milioane de ascultători zilnic. Radio România Actualități se situează destul de aproape (1,9 mil), locul 3 este ocupat de Radio ZU (1,7 mil), urmat de Europa FM, cu peste 1,5 milioane de ascultători și de Pro FM (1,45 mil)[282]. Clasamentul este aproape identic cu cel reieșit din sondajul pentru perioada aprilie-august 2015, cu excepția Pro FM, care se afla o poziție mai sus în perioada anterioară[283], dar a pierdut ascultători după trecerea în proprietatea RCS&RDS.

Vânzări presa tipărită

Potrivit cifrelor BRAT (Biroul Român de Audit al Tirajelor), piața presei tipărite este dominată autoritar de publicațiile tabloid Click și Libertatea, prima înregistrând pe ultimele 3 luni ale lui 2015 vânzări de aprox. 91.000 de exemplare, într-o scădere accentuată față de aceeași perioadă a lui 2014 (aprox. 110.000 exemplare)[284]. Celălalt tabloid, Libertatea, a avut o evoluție similară, cu scăderi dramatice în aceleași perioade, de la o medie de aprox. 65.000 la una de 53.000 de exemplare. Cotidianul sportiv Gazeta Sporturilor se află pe locul trei, cu o medie de 23.100 de vânzări în perioada octombrie-decembrie 2015, în cădere cu aproape 4.000 față de perioada similară a anului 2014.

Ziarele generaliste înregistrează vânzări care abia depășesc cifra de 10.000 de exemplare (Evenimentul zilei și România liberă), altele aflându-se sub acest prag (Adevărul, Ziarul financiar și Jurnalul Național).

Două publicații editate de Patriarhia Română apar în topul vânzărilor, cu vânzări ce depășesc cu mult ziarele quality. Ziarul Lumina a avut o medie de 22.100 de exemplare, în timp săptămânalul Lumina de Duminică a vândut în perioada amintită 22.000 exemplare.

---

277 „STUDIU: Trei sferturi dintre români vizionează conținut video online, dar continuă să se uite mult și la TV”, Mădălina Cerban, Mediafax, 08.07.2015

278 „Proprietar cu acte. RCS anunță finalizarea tranzacției prin care a preluat Pro FM, Info Pro, Music FM și Dance FM”, Petrișor Obae, Paginademedia.ro, 29 mai 2015

279 „AUDIENȚE. Digi 24 trece peste Realitatea, pe toată luna martie. Toate posturile de știri scad. Câți români s-au uitat la Antena 3, România TV, B1, Realitatea și Digi”, Petrișor Obae, PaginadeMedia.ro, 01.04.2015

280 „TALK-SHOW. Mihai Gâdea, ca de obicei pe primul loc. Vine din urmă România TV: patru emisiuni în top 10, nouă în top 20”, Carmen Andronache, Paginademedia.ro, 09.11.2015

281 *„AUDIENȚE. Acces Direct, cifre record: peste 2,1 milioane de persoane”*, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 12.02.2016

282 Studiul de Audiență Radio de către IMAS –Marketing și Sondaje SA și GfK România

283 ibidem

284 „Cât mai vând ziarele? Tabloidele, în top. Ziarele religioase vând mai mult ca cele quality”, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 07.03.2016

Presa online

Piața de publicitate online a continuat să crească (cu peste 7%), ajungând la finele lui 2014 la suma de 25,4 milioane de euro[285]. Formatele publicitare de tip display au fost cele mai populare segmente ale publicității online, fiind urmate de conținuturi sponsorizate. Potrivit experților, piața are potențial mare de creștere, „însă este nevoie de inovație la nivelul publisherilor online pentru a reuși să monetizeze interesul crescut al advertiserilor" (Bogdan Belciu, PwC România)[286]. Belciu recomandă publisherilor să se concentreze îndeosebi asupra segmentului de telefoane mobile, aflat în puternică creștere.

Într-un context marcat de declinul presei tipărite și televiziunilor de știri, zona presei online și-a continuat traseul ascendent din ultimii ani. Anul 2015 a avut o dinamică aparte, fiind martorul lansării unor produse premium realizate de nume consacrate care au părăsit presa tradițională în ultimii ani. Dintre aceste proiecte menționăm Pressone.ro, Republica.ro, Profit.ro și agenția de știri News.ro.

Spre deosebire de anii precedenți, în care majoritatea inițiativelor independente din spațiul online au aparținut unor jurnaliști tineri, în 2015 și 2016 proiectele lansate au reunit jurnaliști cu experiență și notorietate în spațiul public. Un alt aspect pozitiv este că aceste noi proiecte au reușit să formeze redacții numeroase și să producă fluxuri constante de conținut de calitate, de la știri, anchete de impact, reportaje, la analize și comentarii. Semnalele privind audiențele pe care le înregistrează aceste proiecte sunt de asemenea destul de pozitive. Rămâne de văzut cât de sustenabile economic vor fi aceste proiecte într-o piață cu o dinamică mare și cu un volum al publicității în creștere constantă (în spațiul online). De remarcat faptul că pe site-urile lor regăsim informații despre proprietari și mission statement-uri.

Profit.ro s-a lansat la începutul lui septembrie 2015 și are o politică editorială axată pe zona economică. Redacția este compusă din jurnaliști cu experiență, cum ar fi: Oana Osman (fost Redactor-șef al revistei Capital), Cristian Popa (fost redactor-șef la Ziarul Financiar), Ovidiu Tempea (fost jurnalist la Agenția MEDIAFAX), Thomas Dincă (fost senior editor la agenția de presă MEDIAFAX) sau Cristian Vasilcoiu (fost reporter și jurnalist de investigație la Jurnalul Național, Adevărul, Evenimentul zilei, Cotidianul, B1 TV, Realitatea TV și Libertatea).

PressOne este un proiect lansat la Cluj în septembrie 2015 de o echipă formată din nouă jurnaliști din Cluj, București și Iași. Cel mai cunoscut nume este al lui Mihnea Măruță, fost redactor-șef la Cotidianul și Adevărul. „Așteptați de la noi să ne facem datoria", scria Măruță în primul editorial publicat pe pressone.ro. Site-ul a publicat deja câteva anchete care au avut un impact considerabil în spațiul public.

Republica.ro a fost un proiect fondat în luna noiembrie de echipa care a părăsit redacția gândul.info, formată din cunoscutul jurnalist Cristian Tudor Popescu și fostul redactor-șef de la gândul.info, Florin Negruțiu. Li s-au alăturat ca fondatori fostul director editorial al Mediafax Group, Claudiu Pândaru și Alex Livadaru, fost producător general la Pro TV. Cei doi editori ai publicației sunt Loredana Voiculescu (este editor la Republica și are aproape 20 de ani de experiență jurnalistică. Este specializată în jurnalism economic. A lucrat la Adevărul și la Gândul), Raluca Ion (fost jurnalist la Gândul.info, Dilema Veche, Cotidianul și Evenimentul Zilei). Republica.ro este o platformă care își propune să dea „voce opiniei argumentate și asumate, promovează valori și oameni care pot deveni modele, publică reportaje despre inițiative curajoase și face portrete ale unor oameni care arată că implicarea și meritocrația schimbă cu adevărat societatea".

O bună parte din echipa care a părăsit redacția Mediafax s-a alăturat în februarie 2016 unei noi agenții de presă, News.ro. Proiectul a fost demarat de Orlando Nicoară, la rândul său, fost director al agenției Mediafax în trecut. Redacția este condusă, din functia de, de către Dana Curcea (director editorial), Mona Hera (redactor-sef). Irinel Bucur (fost publisher Mediafax) este manager de proiect News.ro. Agenția este condusă de către Cristian Dimitriu, din funcția de director general[287]. News.ro s-a lansat oficial în spațiul online începând cu 1 martie 2016 și a publicat pe propriul site structura acționariatului, acesta fiind alcătuit din Orlando Nicoară și alți trei oameni de afaceri care nu au avut până acum legături cu mass-media. Orlando Nicoară este judecat pentru evaziune fiscală, delapidare și spălare de bani în dosarul deschis lui Adrian Sârbu și foștilor membri ai conducerii Mediafax Group (caz descris în raportul FreeEx 2014-2015)[288].

Alte proiecte online care au publicat materiale de impact sunt Centrul de Investigații Media, RISE Project, Dela0, Casa Jurnalistului.

Piața de servicii internet

Un studiu publicat de Biroul Român de Audit al Tirajelor (BRAT) privind utilizarea internetului în România a concluzionat că internetul a devenit o

[285] „Studiu ROADS: Piața de publicitatate online din România, estimată la 25,4 milioane de euro", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 02.06.2015

[286] Ibidem

[287] „News.ro, lansat de foștii Mediafax, este online", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 22.02.2016

[288] „Adrian Sârbu și foști membri ai conducerii Mediafax Group au fost trimiși în judecată", News.ro, 1 apr 2016

utilitate[289]. În România sunt 8,8 milioane de utilizatori de internet, dintre care 6,5 mil. utilizează internetul în fiecare zi, alocând în medie 271,2 minute zilnic acestei activități, potrivit unei alte cercetări[290]. 70% din populația orașelor și 44% din cea a satelor din România utilizează internetul.

Conform studiului BRAT, platformele online ale presei tradiționale domină mediul online. Zece dintre primele site-uri sub aspectul numărului de vizitatori aparțin unor produse media lansate și consacrate în media „tradițională". 50% din utilizatorii de internet accesează site-urile unor ziare sau reviste, în timp ce 1/3 din utilizatori urmăresc programe de radio sau televiziune în mediul online.

Un studiu publicat de Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM) în august 2015 arată că în România există peste 750 furnizori de servicii de acces la internet în bandă largă la puncte fixe în anul 2014, iar tarifele pentru conexiunile de acces la internet în bandă largă la puncte fixe, în special pentru cele cu viteze de transmisie de cel puțin 30 Mbps, sunt printre cele mai scăzute din Uniunea Europeană.[291]

Studiul concluzionează că piața de internet din România este „caracterizată prin cel mai ridicat grad de concurență la nivel de infrastructuri, comparativ cu situația din celelalte state membre ale Uniunii Europene" și că pe piață există „un grad înalt de inovare și diferențiere a produselor evidențiate printr-o gamă largă de produse, diverse viteze de transmisie, oferte variate de preț, la un nivel competitiv"[292].

Analiza ANCOM a avut scopul de a evalua starea pieței de internet pentru a decide dacă se impune sau nu menținerea unor condiții impuse operatorului Telekom Romania Communications (fostul Romtelecom) în baza unei analize din anul 2010 care a arătat că Romtelecom avea atunci putere semnificativă pe această piață și i-a impus companiei o serie de obligatii specifice (de transparență, nediscriminare, acordare a accesului, precum și de control al tarifelor și de evidență contabilă separată) pentru a asigura și stimula concurența pe segmentul serviciilor de acces la internet în bandă largă la puncte fixe.

În baza actualei analize, ANCOM a decis să retragă obligațiile anterior impuse Romtelecom, considerând că acest operator fost monopolist nu mai deține putere semnificativă pe piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură[293]. Conform datelor publicate de ANCOM, Telekom Romania Communications (împreună cu Nextgen Communications - n.a firma de cablu a Telekom) deține rețeaua cu cea mai mare acoperire la nivel național (peste 91% din populația Romaniei), în timp ce RCS&RDS și UPC România domină piața din mediul urban. RCS&RDS acoperea 62% din totalul populației, iar UPC Romania un procent de 48%.

Decizia ANCOM a nemulțumit operatorii rețelelor mobile, Orange și Vodafone. Orange consideră că se împiedică competiția „prin menținerea barierelor de intrare pe piața de internet fix, în beneficiul operatorului dominant pe această piață"[294].

În același timp, operatorii de cablu, RCS&RDS și UPC au salutat decizia, apreciind că „piața serviciilor de acces la internet fix din România este și va continua să fie o competiție puternică datorită infrastructurilor multiple existente, a prețurilor practicate, a numărului și calității tuturor serviciilor furnizate, dar și a prezenței unui număr mare de furnizori de servicii de internet fix"[295].

ANAF – amnistie fiscală

Obligațiile fiscale care au afectat începând cu 1 ianuarie 2009 jurnaliștii remunerați pentru activități independente aferente drepturilor de autor au fost anulate prin Legea amnistiei fiscale nr. 209/2015, aprobată de Guvern în luna mai și adoptată de Parlament o lună mai târziu. Legea a șters astfel diferențele de taxă pe valoarea adăugată aferentă veniturilor realizate din drepturi de proprietate intelectuală, precum și obligațiile fiscale accesorii aferente neachitate pentru perioadele anterioare datei de 1 iunie 2015 și neachitate până la data intrării în vigoare a prezentei legi. (descriere detaliată în cap. Legislație)

Întârzieri serioase în procesul de digitalizare

România este în continuare în incapacitatea de a face trecerea definitivă la televiziunea digitală, deși anul 2015 (17 iunie) trebuia să fie data-limită de tranziție de la televiziunea analogică la televiziunea digitală terestră, conform Acordului Geneva 2006 semnat de România și Strategiei adoptate prin Hotărârea de Guvern publicată în Monitorul Oficial nr. 400 din 3 iulie 2013[296].

În iunie 2014 s-a încheiat prima licitație pentru acordarea multiplexurilor digitale naționale, în

[289] „Internetul a devenit o utilitate", BRAT

[290] „STUDIU: Cât se uită românii la TV și cât timp navighează pe internet zilnic", Mădălina Cerban, Mediafax, 18.06.2015

[291] „ANCOM propune eliminarea obligațiilor operatorului cu putere semnificativă pe piața serviciilor de acces la elemente de infrastructură", www.ancom.org, 13.08.2015

[292] Ibidem

[293] Îbidem

[294] „Razboi al declaratiilor intre Orange/Vodafone si RCS&RDS/UPC, dupa ce arbitrul telecom a decis ca piata de acces la retelele de internet fix este concurentiala si nu are nevoie de reglementare", Adrian asilache, HotNews.ro, 13.11.2015

[295] Ibidem

[296] *„Tranziția la televiziunea digitală terestră în România"*, Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare Comunicații, Ancom.org.ro, http://www.ancom.org.ro/televiziunea-digitala_5334.

urma căreia Societății Naționale de Comunicații S.A. i s-au acordat trei multiplexuri. În decembrie, ANCOM a publicat caietul de sarcini pentru licitația destinată acordării a două multiplexurilor naționale de televiziune digitală nealocate, precum și a 40 de multiplexuri regionale și 19 locale[297], iar în martie 2015 ANCOM a anunțat că organiza o nouă licitație, pentru cele două multiplexuri naționale, 31 de multiplexuri regionale și 19 multiplexuri locale rămase nealocate[298].

În februarie 2015, Asociația Română de Comunicații Audiovizuale (ARCA) a transmis o propunere de modificare legislativă către Consiliul Național al Audiovizualului (CNA), Autoritatea Națională pentru Reglementare și Administrare în Comunicații (ANCOM) și Ministerul pentru Societatea Informațională (MSI), cerând „să permită continuarea furnizării conținutului audiovizual difuzat până acum în baza licenței audiovizuale cu emisie analogică terestră prin licență pentru rețele de comunicații electronice prin cablu, cu posibilitatea de comutare a acestei licențe în licență audiovizuală digitală, dacă în zona de acoperire a licenței analogice inițiale devine operațional un multiplex digital și dacă titularul licenței de conținut optează pentru acesta, conform legii"[299]. Reprezentanții ARCA au semnalat că, din cauza numărului insuficient de operatori de multiplexuri regionale și locale, majoritatea licențelor de televiziune analogice terestre (189) nu vor putea realiza tranziția la televiziunea digitală, întrucât, dintre cele 59 de multiplexuri regionale și locale disponibile, au fost licențiate de ANCOM doar nouă multiplexuri (dintre care 5 în București)[300]. La începutul lunii martie 2015, reprezentantul CNA Răsvan Popescu, fost președinte al Consiliului, a recomandat ARCA să semnaleze Guvernului această situație și a avertizat că 170 de televiziuni cu difuzare terestră ar fi în pericol de închidere odată cu încetarea emisiei analogice asumate de România[301].

Televiziunea publică (TVR) a cerut la rândul său Guvernului, în luna martie, să prelungească termenul de transmisie analogică (în paralel cu emisia în sistem digital) până la 31 decembrie 2016, pentru a preîntâmpina blocarea accesului la informații a categoriilor de public care nu dispun de aparatura necesară recepționării programelor de televiziune digitală[302]. De asemenea, în același context, TVR și Societatea Națională de Radiocomunicații (SNR) s-au angajat să înainteze executivului un proiect de lege prin care să fie sprijinite categoriile defavorizate în achiziționarea aparaturii necesare receptării digitale terestre.

Tot în luna martie, Consiliul de Administrație Radiocom l-a demis pe directorul general al instituției, Gabriel Grecu, pentru neatingerea unor obiective de performanță din contract, printre care se număra și implementarea televiziunii digitale[303]. (caz descris și în raportul FreeEx 2014-2015)

Ordonanța de Urgență aprobată de Guvern pe 10 iunie 2015 care instituia o schemă de ajutor de stat în valoare de 15 milioane de euro pentru mediul audiovizual a conținut și o serie de măsuri pentru facilitarea trecerii la televiziunea digitală. Astfel, emisia analogică a televiziunilor ar continua până la sfârșitul anului 2016 (România se obligase să facă această trecere până la 17 iunie 2015). De asemenea, drepturile de utilizare a frecvențelor radio acordate, pentru furnizarea pe cale radio terestră a serviciilor publice de radiodifuziune, pot fi extinse, cu caracter temporar, până la data de 31 decembrie 2016.

LPF, sancționată de Consiliul Concurenței pentru drepturile de televizare a Ligii I

Drepturile de transmisie TV a partidelor din Liga I de fotbal au generat un conflict în piața de televiziune, iar, în ianuarie 2015, Consiliul Concurenței a amendat Liga Profesionistă de Fotbal (LPF) pentru modul în care a fost acordat contractul de difuzare.

Pe 4 martie 2014, LPF a anunțat semnarea unui parteneriat media pe cinci ani cu societatea malteză Intel Sky Broadcast, pentru comercializarea drepturilor de difuzare a meciurilor din Liga I, în schimbul unei sume de 27,5 milioane de euro pe sezon[304]. O lună mai târziu, Intel Sky Broadcast a încheiat un acord cu televiziunile generaliste Look TV și Transilvania Live (care ulterior s-a transformat în Look Plus[305]) prin care a cedat drepturile de televizare

[297] *„ANCOM lansează licitația pentru alocarea multiplexurilor de televiziune digitală naționale, regionale și locale"*, Ancom.org.ro, 2 decembrie 2014.

[298] *„ANCOM organizează o nouă licitație pentru televiziunea digitală terestră"*, Ancom.org.ro, 19 martie 2015.

[299] *„Propunere ARCA pentru reglementarea situației licențelor TV la încetarea emisiei analogice"*, Florin Turcilă (director distribuție PRO TV) – președinte ARCA, Sorin George Alexandrescu (CEO Antena TV Group), Rareș Anitza (director B1 TV), Cătălin Băleanu (business & public affairs coordinator – Kanal D), Ioan Mazilescu (director Prima TV), Roxana Niculescu (director programe România TV), Sabina Petre (director executiv Antena 3), Nicoleta Popa (director Național TV), George Chiriță – director executiv ARCA, Audiovizual.ro, 23 februarie 2015.

[300] Ibidem.

[301] *„CNA: Aproape 170 de televiziuni cu difuzare terestră, în pericol să fie închise pe 17 iunie"*, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 5 martie 2015.

[302] *„TVR solicită Guvernului să permită transmisia analogică terestră până la 31 decembrie 2016"*, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 5 martie 2015.

[303] *„Gabriel Grecu, directorul general al Radiocom, a fost demis din funcție"*, A.G., Revista22.ro, 10 martie 2015.

[304] *„LPF a anunțat cine va transmite meciurile din Liga 1: <<E vorba de două posturi!>> Toate detaliile despre drepturile TV și planurile Ligii"*, Andrei Crăițoiu, Gsp.ro, 12 martie 2014.

[305] *„Romtelecom negociază transmiterea în continuare*

a meciurilor de fotbal din campionatul Liga I și Cupa Ligii[306]. Cele două televiziuni au decis să renunțe, de la 1 iulie, la regimul „must carry" și să solicite tarife pentru retransmisie din partea cabliștilor. În luna iunie, Look TV și Look Plus au încheiat înțelegeri cu unii operatori de cablu (UPC, Romtelecom și Focus Sat)[307], dar principalul operator al pieței de cablu, RCS&RDS, a depus o plângere la Consiliul Concurenței împotriva LPF, considerând că „vânzarea drepturilor de difuzare a meciurilor din Liga I s-a făcut cu încălcarea legislației concurenței"[308]. UPC a transmis contra cost meciurile difuzate de Look TV. Pe 30 iunie RCS&RDS a eliminat din grilele sale de cablu televiziunile Look TV și Transilvania Live, după acestea s-au retras din regimul must-carry. RCS&RDS este și un important furnizor de conținut, deținând licențele a trei televiziuni de sport, DigiSport 1, 2 și 3. Acestea au difuzat în anii anteriori partide din Liga I la fotbal.

Modalitatea de atribuire a drepturilor prin încredințare directă a stârnit nemulțumirea unor actori importanți din piață, în special a liderului pieței de distribuție, RCS&RDS. Celelalte posturi TV nu au avut șansa să liciteze și să ofere. Reprezentanții LPF au susținut că au ales această metodă întrucât oferta celor de la Intel Sky Broadcast era singura care le garanta aceleași venituri precum contractul anterior, în condițiile în care piața se află pe o pantă descendentă în ultimii ani.

În 2009-2010, Liga Profesionistă de Fotbal a făcut obiectul al unei investigații a Consiliului Concurenței (CC) cu privire la modalitatea de comercializare a drepturilor de televizare a partidelor din cadrul Ligii I. CC a impus atunci Ligii ca cesionarea drepturilor de retransmisie să se facă prin vânzarea acestora în cadrul unor proceduri cât mai competitive, care să asigure maximă transparență și șanse egale tuturor celor care doreau achiziționarea acestora[309]. Decizia Consiliului Concurenței nr.13/19.04.2011 stipula ca vânzarea drepturilor de retransmisie pentru sezoanele competiționale 2011/2012, 2012/2013 și 2013/2014 (plus 2014/2015 pentru transmisiunile radio) urma să fie efectuată în baza unei proceduri competitive, pe baza unor „pachete" de meciuri care să asigure accesul cât mai multor posturi TV.

CC a amendat în februarie 2015 LPF cu 185.000 de lei deoarce nu a respectat angajamentele impuse prin Decizia din 2011 și nu a organizat licitație pentru cedarea drepturilor de televizare a meciurilor din Liga I[310]. RCS&RDS a anunțat încheierea unei înțelegeri prin care ar urma să difuzeze gratuit meciurile din Liga I, începând cu luna februarie. (caz descris și în raportul FreeEx 2014-2015)

Sediile televiziunilor deținute de familia Voiculescu

În august 2014, judecătorii Curții de Apel București l-au condamnat pe Dan Voiculescu la 10 ani de închisoare cu executare și au dispus recuperarea prejudiciului în valoare de peste 60 de milioane de euro provocat Ministerului Agriculturii (detalii în Raportul FreeEx 2014-2015).

Pe 15 februarie 2015, la peste un an și jumătate de la sentința definitivă, ANAF a emis o somație de evacuare a clădirilor confiscate de la Dan Voiculescu, precum și instituirea de popriri pe conturile lui Mihai Gâdea (directorul Antena 3), Daniel Constantin (președintele Partidului Conservator), Camelia și Corina Voiculescu (fiicele lui Dan Voiculescu), aceste persoane având datorii la Dan Voiculescu[311]. În clădirile respective își aveau sediul posturile de televiziune deținute și controlate de familia Voiculescu. Somația a fost urmată de un control al unor funcționari ai ANAF în data de 15 februarie.

Acțiunea ANAF a stârnit un imens scandal mediatic și a fost aproape de a declanșa o furtună politică. Premierul a fost convocat de Președintele Senatului în fața Parlamentului pentru a explica acțiunea ANAF, președintele principalului partid parlamentar (PSD) a amenințat Guvernul cu depunerea unei moțiuni de cenzură, Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu în legătură cu acțiunea ANAF. Premierul Cioloș și președintele Iohannis au făcut declarații pripite în care au criticat acțiunea funcționarilor ANAF.

Spațiile editoriale ale posturilor Antena 3 și Antena 1 au fost transformate în platforme de răfuire cu instituțiile statului, vedetele posturilor acuzând instituțiile statului că urmăresc „scoaterea Antenei 3 de pe piață" și că prin această măsură s-ar îngrădi libertatea de exprimare[312]. Vizita funcționarilor ANAF a fost catalogată drept o acțiune de forță, menită a intimida salariații. Unii dintre funcționari purtau cagule și au legitimat mai mulți salariați aflați în sediile vizate.

Mircea Badea, una din cele mai cunoscute figuri ale Antenei 3 a scris, pe site-ul personal: „EXECUȚIE, NU EXECUTARE. SISTEMUL SECURIST VREA SĂ NE OMOARE".

a Look TV și Transilvania Live, ce vor difuza Liga 1", Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 2 iulie 2014.

306 *„E oficial: Liga 1 se va vedea exclusiv pe Transilvania Live și Look TV! Iată solicitarea către cablişti"*, Gsp.ro, 2 aprilie 2014.

307 *„Liga I se vede la UPC în următorii 5 ani"*, ReporterVirtual.ro, 5 iunie 2014.

308 *„LPF: Sperăm că RCS&RDS va renunța la șicanări și abonații vor putea să vadă Liga 1"*, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 7 iulie 2014.

309 *„Update: Liga Profesionistă de Fotbal este în off-side"*, Valentin Mircea, StateOfCompetition.blogspot.ro, 2 aprilie 2014.

310 *„Liga Profesionistă de Fotbal, amendată de Consiliul Concurenței cu 185.000 de lei pentru că nu a organizat licitație pentru vânzarea anumitor drepturi TV"*, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 22 ianuarie 2015.

311 „Diaconu, fostul sef ANAF, a dispus evacuarea Antenei 3 si popriri pe datoriile pe care Mihai Gadea si Daniel Constantin le au fata de Dan Voiculescu", HotNews.ro, 15.02.2016

312 „Antena 1 si 3 au primit notificare de evacuare de la ANAF / Vedetele Antenelor acuza incalcarea Constitutiei si sugereaza iesirea in strada", HotNews.ro, 15.02.2016

Reprezentanții posturilor au mai acuzat ANAF de rea-credință, pentru că instituția nu a răspuns solictărilor oficiale ale societăților controlate de familia Voiculescu de a găsi o soluție, fie plata unei chirii, fie stabilirea unui calendar rezonabil de evacuare. Totodată, ei au susținut că un temen rezonabil de evacuare, care nu ar presupune oprirea emisiei, ar fi de 9-12 luni.

Politicieni importanți s-au alăturat campaniei de victimizare dusă de Antena3. Președintele Senatului, Călin Popescu Tăriceanu (ALDE) a condamnat „modalitățile brutale" de intervenție ale ANAF și a propus convocarea premierului Dacian Cioloș în fața camerelor reunite ale Parlamentului să dea explicații pentru ceea ce Tăriceanu considera fi „un grav atentat la adresa libertății de exprimare"[313]. Propunerea sa a fost sprijinită de toate partidele din Senat, primind 70 de voturi pentru și doar două împotrivă.

Dacian Cioloș a condamnat în fața parlamentarilor modul în care a acționat ANAF, dar a negat că măsura ANAF ar fi un atac la libertatea de exprimare, spunând că instituția nu a făcut decât să aplice o hotărâre judecătorească definitivă și că somația nu înseamnă că locatarii vor fi evacuați cu forța după 5 zile[314].

Președintele Klaus Iohannis a fost următorul înalt oficial care s-a delimitat de acțiunea ANAF. Întrebat de jurnaliștii Antenei 3 despre acțiunea ANAF, Klaus Iohannis a declarat: „Eu cred că ați ajuns într-o situație neplăcută și inutilă. În primul rând, cred că libertatea de exprimare în media nu poate fi suprimată pentru banale motive administrative. În al doilea rând, această abordare heirupistă a ANAF mi se pare cel puțin nepotrivită, dacă nu discutabilă"[315].

A urmat președintele PSD, Liviu Dragnea, care a declarat la postul Antena 3 că PSD analizează '„foarte serios"' depunerea unei moțiuni de cenzură dacă acțiunea ANAF va merge până la capăt, iar cele cinci televiziuni ale trustului Intact vor fi evacuate: „Sub nicio formă, nu este nici avertisment, nici altceva, doar că am discutat, azi, în partid, dacă, că ieri am fost mai tranșant, n-am folosit cuvinte meșteșugite, am spus foarte simplu că, dacă se întâmplă această evacuare, practic, Guvernul României închide cinci televiziuni. Dacă se întâmplă acest lucru și Guvernul României, tehnocrat, care a spus mereu că apără libertatea presei, atunci cred că acest Guvern nu mai poate rămâne în funcție. Analizăm foarte serios depunerea unei moțiuni de cenzură'".[316]

La rândul său, Avocatul Poporului s-a sesizat din oficiu în legătură cu acțiunea ANAF. Sesizarea vizează posibila încălcare a art. 30 și art. 31 din Constituția României, privind libertatea de exprimare și dreptul la informație.

Judecătoria Sectorului 5 a respins pe 18 februarie o cerere de ordonanță prezidențială depusă de Antena 3 SA care să anuleze procesul de evacuare. Judecătorii au arătat că notificarea primită de la Fisc nu reprezintă un act de executare silită și că procedura specială a evacuării, dacă ar fi urmată, este una cu durată în timp[317].

Pe 23 februarie, Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice București, în calitate de reprezentant al statului, a depus la Judecătoria Sectorului 1 o plângere împotriva chiriașilor din sediile confiscate prin sentința de condamnare din august 2014 (Antena TV Group SA, Intact Production SRL, Antena 3 SA și Sangold Development SRL), solicitând evacuarea acestora din imobile care se află în posesia statului[318].

Pe 26 februartie 2016, Antena TV Group a solicitat un nou termen de evacuare a sediilor, susținând că termenul rezonabil necesar unor societăți de televiziune pentru a putea realiza procedurile de relocare a activității tehnice fără a fi perturbată activitatea de televiziune este de aproximativ 9-12 luni, fiind necesară o nouă decizie de autorizare eliberată de către CNA[319].

În cele din urmă, posturile de televiziune s-au mutat câteva săptămâni mai târziu. În noaptea de 21 martie, posturile și-au întrerupt emisia pentru a permite mutarea echipamentelor într-un sediu provizoriu din incinta Romexpo. CNA a aprobat imediat funcționarea televiziunilor în noul sediu.

De ce a durat atât intervenția ANAF?

Întrebarea legitimă ridicată de multe voci a fost de ce au trecut aproape 18 luni de la condamnarea lui Dan Voiculescu până la măsura ANAF de recuperare a prejudiciului.

Din punct de vedere legal, statul român, prin Ministerul Finanțelor, a devenit proprietar asupra clădirilor confiscate prin sentința judecătorească pe 23 septembrie 2014.

Pe 15 decembrie 2015, judecătorii Curții de apel București au cerut ANAF să lămurească cine încasează chiria pentru sediul Antenei 3 din Șoseaua

[313] „Situatia Antenelor, discutata in Senat la propunerea lui Tariceanu: „un grav atentat la adresa libertatii de exprimare". Premierul Ciolos, convocat miercuri pentru a da explicatii in fata Parlamentului, prin votul senatorilor de la toate partidele", Hotnews.ro, 16.02.2016

[314] „Dacian Ciolos: Condamn modul in care a actionat ANAF in cazul Antenelor", HotNews.ro, 17.02.2016

[315] „Prima reacție a președintelui Klaus Iohannis în cazul Antena 3: Libertatea de exprimare nu poate fi suprimată, *Antena3"*, 17.02.2016

[316] „Dragnea: Analizăm depunerea unei moțiuni de cenzură dacă ANAF va evacua posturile Intact", Carmen Maria Andronache, Paginademedia.ro, 18.02.2016

[317] „Judecătorii spulberă teoriile Antena 3: «Notificarea nu reprezintă un act de executare silită»", Ionel Stoica, Adevărul, 23.02.2016

[318] „ANAF cere in justitie evacuarea Antena 3 si Antena Group din imobilele statului", HotNews.ro, 24.02.2016

[319] „Antena TV Group cere premierului, ministrului Finantelor si ANAF un termen «rezonabil» de evacuare", HotNews.ro, 26.02.2016

București-Ploiești nr. 25-27. Pe 28 decembrie 2015, Administrația Sectorului 1 a Finanțelor Publice a comunicat instanței că statul nu încasează nicio chirie după redobândirea sediilor pentru că nu a acceptat (prelungit) niciun contract de închiriere cu vechii chiriași asupra bunurilor confiscate: „Statul Român și, pe cale de consecință, în calitatea sa de proprietar, nu a încasat nicio chirie din data de 08.08.2014 până în prezent”[320]. Chiria a fost încasată tot de vechiul proprietar, adică de familia Voiculescu, care primea chirie de la televiziunile găzduite în sediile dobândite ilegal de la fostul ICA. O decizie a Tribunalului București a fost cauza acestei situații. Antena 3 s-a adresat instanței și a cerut să rămână în sediul confiscat în baza contractului de închiriere cu fosta ICA. Antena 3 a invocat că mutarea ar presupune costuri mari și întreruperea emisiei. Conform site-ului România Curată, Tribunalul a recunoscut dreptul de folosință și valabilitatea – la data pronunțării sentinței de confiscare – a contractelor de închiriere dintre Compania de Cercetări Aplicative și Investiții – CCAI (fosta ICA) și Antena 3 și Antena Group pentru imobilul din Băneasa. Contractul de închiriere dintre CCAI și Antena 3 a fost încheiat pe 18 noiembrie 2013 și are valabilitate până la 1 august 2016. Potrivit motivării sentinței prin care i s-a permis Antenei 3 să rămână în imobilul confiscat, judecătoarea Luminița Calciu a avut în vedere cheltuielile pe care le presupune relocarea, faptul că ar fi fost nevoite să parcurgă o nouă procedură în fața CNA și pericolul întreruperii activității.

După recunoașterea de către prima instanță a dreptului de folosință și a valabilității contractului de închiriere, companiile familiei Voiculescu au cerut instanțelor și recunoașterea dreptului de preemțiune al chiriașilor la cumpărarea de la ANAF a imobilelor confiscate și pe care statul vrea să le scoată la vânzare. Pe 4 noiembrie 2015, Tribunalul București a recunoscut dreptul de preemțiune al Antenei Group la cumpărarea sediului în care stă cu chirie, ceea ce a blocat procesul de licitație pe care ANAF intenționa să-l demareze.

În paralel, companiile familiei Voiculescu au depus o cerere de ordonanță prezidențială care să le permită să stea în sediile confiscate până la soluționarea definitivă a procesului privind constatarea valabilității contractului de închiriere. Pe 8 septembrie 2015,Tribunalul București a hotărât ca ANAF-ul și Ministerul de Finanțe să lase Antena 3 să stea în sediu până la soluționarea definitivă a dosarului.

Pe 21 ianuarie 2016 - Curtea de Apel București a admis apelul Statului Român și a respins cererea de ordonanță prezidențială ca nefondată. Decizia este definitivă, dar nu irevocabilă. Toate părțile au contestat decizia la Curtea Supremă.

Pe 25 ianuarie 2016, Curtea de Apel București respinge ca nefondată contestația la executare formulată de ANAF având ca obiect lămurirea dispozitivului sentinței de condamnare și confiscare și constată că ANAF are liber la denunțarea contractelor de închiriere existente și la evacuarea sediilor confiscate prin sentința din 8 august 2014.

CONCLUZII:

- În 2015 a continuat avalanșa de insolvențe care afectează instituțiile de presă în ultimii ani (descrisă și în rapoartele FreeEx anterioare).
- bună parte a televiziunilor și cotidianelor naționale au pierderi și datorii.
- Disponibilizările în redacții au continuat și în anul 2015, efect al dificultăților economice care afectează piața de media.
- Cea mai puternică agenție de știri din piață a fost marcată de o criză internă, redacția fiind afectată de plecări masive.
- A apărut pe piață o nouă agenție de știri, News.ro, condusă și alcătuită în special din persoane care au părăsit Mediafax.
- Au apărut noi publicații online inițiate de jurnaliști cu experiență.
- Guvernul a emis o ordonanță de urgență prin care se înființează un fond al audiovizualului destinat televiziunilor, în valoare de 15 milioane euro, alimentat de la buget. Fondul a rămas la nivel de intenție.
- Ordonanța *„anti-rebate”* a adus pierderi semnificative agențiilor de media.
- Mai mulți patroni de presă au fost arestați pentru corupție și evaziune fiscală.
- Un fenomen interesant înregistrat în 2015 este reorientarea spre subiecte sociale a emisiunilor lider de audiență ale principalelor posturi generaliste și audiențele record realizate de aceste subiecte.
- Piața de internet din România este foarte competitivă și oferă servicii variate la prețuri accesibile.

RECOMANDĂRI PENTRU MEDIUL POLITIC:

- Modificarea legislației (legea drepturilor de autor) în vederea diminuării taxelor pe care radiodifuzorii locali le achită organismelor de gestionare colectivă a drepturilor de autor.

[320] „Tot Voiculescu încasează chiria pe sediul Antenei 3. Detaliul care a blocat recuperarea prejudiciului de peste 60 de milioane de euro”, Alex Costache, Româniacurată.ro, 23.01.2016

TELEVIZIUNEA ȘI RADIOUL PUBLICE

RADIOUL PUBLIC

În contrast cu televiziunea publică, radioul public se află într-o situație foarte bună, atât din punct de vedere economic, cât și al poziționării pe piață. Radio România Actualități se situează pe locul doi la nivel național, cu aproape 2 milioane de ascultători zilnic[321]. Postul Antena Satelor și canalele regionale ale SRR au și ele audiențe importante. SRR a raportat pentru 2014 un profit de 7,7 milioane lei (aprox. 1,6 mil. euro).

Campanie SRR împotriva modificării Legii nr. 41/1994

O campanie declanșată de SRR a născut puternice controverse, unii jurnaliști acuzând intențiile manipulatorii ale conducerii, iar CNA a sancționat cu somație respectiva campanie. Această campanie s-a declanșat după ce președintele Comisiei de Cultură din Senat, Georgică Severin (PSD), a depus în februarie 2016 un proiect de modificare a Legii nr. 41/1994 a cărui principală prevedere este separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul public.

Campania a fost construită sub sloganul „Salvați radioul public" și a constat într-o serie de spoturi cu mesaje, plus emisiuni dedicate acestui subiect. Campania a încercat să inducă ideea că radioul public ar fi amenințat de modificările legislative propuse în contextul situației dezastruoase de la televiziunea publică și a scos în evidență situația financiară bună a instituției și audiențele foarte bune înregistrate.

La o dezbatere Frontline despre situația TVR ce a avut loc în martie 2016, mai mulți jurnaliști SRR au vorbit la adăpostul legii avertizorului public despre presiunile din instituție și au acuzat conducerea SRR că a demarat această campanie ca să blocheze orice schimbare la SRR. În cadrul dezbaterii, realizatorul de emisiuni SRR, Alexandru Rusu, a acuzat persoanele din conducerea SRR că "se ascund după rezultatele contabile și astfel scapă de orice dezbatere publică".[322] Un jurnalist a adus acuzații de cenzură: „ni s-a impus la camera știrilor să dăm pe post știri care nu respectă propriile noastre standarde"[323].

Jurnaliștii avertizori au reclamat faptul că li s-a impus să difuzeze știri care „nu respectă propriile noastre standarde, adică citarea unei surse" și care au ignorat complet celelate opinii exprimate în spațiul public față de modificarea legii de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune. Opinia inițiatorului proiectului de modificare a legii nu a fost prezentată[324].

Campania împotriva modificării legii a cuprins și așa-zise dezbateri în cadrul cărora s-a prezentat exclusiv un punct de vedere, împotriva modificării legii. Printre persoanele invitate să exprime acest punct de vedere s-au numărat șeful Federației Crescătorilor de Bovine sau președintele asociației Pro Agro.

CNA a sancționat SRR pentru lipsa imparțialității în dezbaterile pe care le-a avut pe post. Sancțiunea pentru postul public de radio a vizat doar emisiunile de dezbatere, dar nu și spoturile radio[325]. SRR a modificat spoturile, eliminând expresia „Nu distrugeți Radio România".

În cadrul audierilor care au avut loc la CNA pe marginea acestei campanii, Mihaela Platon, reprezentanta unui sindicat din Radio România, a vorbit despre presiunile și abuzurile conducerii împotriva celor care se opun acesteia: „Cine nu aplaudă realizările managementului actual este înlăturat. (...) Și eu, și colegi de-ai mei suntem convocați în comisii disciplinare. Unele sunt făcute pe baza unor delațiuni din partea unor persoane cel puțin controversate (...) Noi trebuie să răspundem, suntem sancționați."[326]

Reprezentanții SRR au negat în cadrul audierilor acuzațiile de cenzură și au sesizat Consiliul de Onoare al SRR să analizeze dacă acuzațiile făcute în spațiul public au o bază reală.[327] De asemenea, conducerea SRR a pretins că nu proiectul de lege inițiat de Georgică Severin era obiectul campaniei, ci un altul, care își propunea eliminarea obligativității taxei radio-TV.

Probleme administrative

Mai mulți salariați au reclamat abuzuri administrative ale conducerii, fie public, fie sub protecția anonimatului.

Un jurnalist de la Radio Cluj, Vasile Luca, a fost concediat după ce a sesizat Direcția Națională Anticorupție în legătură cu situația unui salariat al SRR despre care susține că ar fi încasat un salariu consistent fără a depune o activitate. Salariatul respectiv ar fi fost Debreczeni Hajnal, consilier de presă al președintelui UDMR, Kelemen Hunor.

La scurt timp după ce a depus această plângere, lui Luca i s-a desfăcut contractul de muncă pentru

[321] Studiul de Audiență Radio realizat de IMAS-Marketing și Sondaje SA și GfK România, 2015

[322] „ACUZAȚII în Radio România: «ni s-a impus să ducem o campanie falsă: Salvați radioul public»", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 16.03.2016

[323] Ibidem

[324] Ibidem

[325] „Radioul Public, somat public pentru lipsa de imparțialitate în campania «Nu distrugeți radioul»", Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 05.04.2016

[326] „UPDATE Verdictul CNA in cazul acuzatiilor de cenzura, manipulare si «stalinism» la Radio Romania: o somatie", de C.I. , HotNews.ro, 5 aprilie 2016

[327] Ibidem

că a avut o colaborare cu postul de televiziune Agro TV. Luca susține că acest contract se încheiase cu opt luni înainte și că materialele produse de el erau redifuzate de postul de televiziune la momentul demiterii[328]. Debreczeni Hajnalka și-a dat demisia de la Radio Cluj după ce plângerea lui Vasile Luca a fost înregistrată la DNA.

Au continuat să curgă sentințele privind incompatibilitea unor persoane cu funcții de conducere. Curtea de Apel a decis că Dumitru Radu Dobrițoiu, membru al Comitetului Director al SRR, s-a aflat în situație de incompatibilitate, întrucât deține simultan, începând cu data de 3 iulie 2012, „calitățile de membru al Comitetului Director al S.R.R. și persoană fizică autorizată în cadrul DOBRIȚOIU N. RADU - COSTIN PERSOANĂ FIZICĂ, încălcând, astfel, dispozițiile art. 84, alin. (1), lit. g) din Legea nr. 161/2003".

Curtea de Apel București a condamnat-o definitiv pe Oltea Șerban-Părău (managerul Centrului Cultural Media Radio România și director artistic al Orchestrelor și Corurilor Radio) la un an cu suspendare pentru conflict de interese. Agenția Națională de Integritate a constatat existența conflictului de interese în materie administrativă și penală în data de 3 aprilie 2014, în urma sesizării Sindicatului Unit al Salariaților Radio România. ANI a considerat că Oltea Șerban-Părău a avut un interes personal de natură patrimonială (respectiv mărirea patrimoniului familiei sale prin obținerea de către soțul său a unor beneficii bănești), în perioada 31 august 2006 - 8 august 2013, atunci când a aprobat și semnat un număr de 63 contracte de cesiune a drepturilor de autor și de cesiune a drepturilor conexe, încheiate de Societatea Română de Radiodifuziune cu soțul doamnei Părău, Oprina Virgil-Vasile. Valoarea totală a contractelor încheiate a fost de 55.147 de lei.

Comitetul Director al SRR a decis în iunie 2014 să interzică persoanelor din afara instituției dreptul de a candida pentru locurile prevăzute de lege în Consiliul de Administrație, ca reprezentanți ai salariaților și, totodată, ai societății civile. În data de 5 iunie 2015, Curtea de Apel București a anulat rezultatul alegerilor pentru cele două locuri destinate reprezentanților salariaților în Consiliul de Administrație al SRR organizat în data de 3 iunie 2014. Hotărârea judecătorească a fost atacată de SRR, astfel încât persoanele care au fost alese pe respectivele locuri în 2014 continuă să fie membre ale Consiliului de Administrație al SRR.

[328] „Vasile Luca a fost dat afara de la Radio Cluj, dupa ce a reclamat la DNA ca protejata UDMR, Debreczeni Hajnal, este angajata ilegal pe un salariu de 9.000 de lei", Ioana Oros, Ziar de Cluj, 28.05.2015

TELEVIZIUNEA PUBLICĂ

Criza financiară

Situația economică a continuat să fie principala problemă care afectează funcționarea televiziunii publice. La sfârșitul lui 2015, TVR înregistra pierderi cumulate în valoare de 689 de milioane de lei (aprox. 153 de milioane de euro), cu 8 milioane mai mici față de anul anterior[329]. Dintre acestea, aproximativ 100 de milioane de euro sunt către bugetul de stat. Președintele-director general al TVR, Stelian Tănase, a susținut că singura soluție este ștergerea acestor datorii de către Guvern[330], considerând că instituția suferă de o subfinanțare cronică.

Criza financiară a afectat în continuare activitatea editorială și a determinat o restrângere severă a producției, precum și închiderea canalului TVR News. Conform conducerii instituției, 20% din cheltuielile TVR se duc pe datorii, 50% pe salarii și doar 5% pe programe și licențe[331]. Cu toate acestea, tăierile de cheltuieli n-au fost suficiente pentru a opri pierderile și acumularea de noi datorii, ambele înregistrând creșteri în anul 2015. Mai grav, începutul lui 2016 a rearuncat TVR în pragul incapacității de plată, din cauza proceselor pierdute de instituție cu cei 726 de salariați care s-au adresat instanțelor pentru neindexarea salariilor conform Contractului colectiv de muncă în perioada 2008-2012[332]. Reparațiile pe care TVR trebuie să le plătească salariaților în urma acestor procese se ridică la peste 17 milioane de euro în anii 2015 și 2016 (5 milioane pe anul 2015, 12 milioane pe 2016), dar cifrele anunțate de conducerea TVR arată că și bugetele din următorii doi ani vor fi puternic afectate de aceste plăți reparatorii.

Politicieni de prim rang și-au exprimat interesul pentru soarta TVR, dar totul s-a rezumat la declarații generale. Stelian Tănase a acuzat mediul politic, inclusiv pe Președintele Iohannis că ignoră televiziunea publică, afirmând că politicienii se tem să își asume răspunderea în cazul TVR, „din rațiuni

[329] „TVR: pierderi cumulate de 689 de milioane de lei estimate pentru final de 2015. Directorul interimar Irina Radu: 20% din bani se duc pe datorii, doar 5% pe programe / E nevoie de un post de stiri si de functionare pe criterii comerciale", de Costin Ionescu, Hotnews.ro, 28.01.2016

[330] „Stelian Tănase: TVR suferă de o subfinanțare cronică, ca și spitalele, ca și școlile din România", stiri.tvr.ro, 06.04.2015

[331] „TVR: pierderi cumulate de 689 de milioane de lei estimate pentru final de 2015. Directorul interimar Irina Radu: 20% din bani se duc pe datorii, doar 5% pe programe / E nevoie de un post de stiri si de functionare pe criterii comerciale", de Costin Ionescu, Hotnews.ro, 28.01.2016

[332] „17 milioane de euro în doi ani pentru angajații care au dat TVR în judecată", paginademedia.ro, Petrișor Obae, 29.01.2016.

electorale”[333]. Tănase și-a îndreptat criticile și asupra premierului Victor Ponta, pe care l-a acuzat că nu intervine pentru a lua măsurile ce stau în puterea Guvernului în sprijinul TVR: indexarea taxei TV, scăderea TVA și amnistia fiscală[334]. Explicația pentru această indiferență ar fi fost, conform lui Tănase, dorința PSD de a sabota televiziunea publică, pentru că instituția era condusă de o persoană sprijintă de PNL: „Nu au vrut să ia niciun fel de măsură pentru că PSD și Ponta au fost interesați ca să iasă prost povestea cu TVR-ul, pentru că era la liberali. Înțelegeți bancul? Dacă era la PSD poate că ar fi ajutat televiziunea.”[335] Nu numai că mediul politic nu și-a asumat măsuri în vederea însănătoșirii financiare a TVR, dar a inițiat măsuri legislative care vizau eliminarea taxei de televiziune (cazul este descris mai jos).

Curtea de Conturi a avertizat într-un raport lansat pe 24 iunie 2015 că TVR riscă să ajungă în incapacitatea de a continua activitatea în perioada următoare, din cauza situației economice grave în care se află. Raportul Curții de Conturi viza rezultatele programului de redresare aplicat de conducerea TVR în 2012. Potrivit documentului, situatia actuală a TVR „este mai gravă decât cea existentă în anul 2012, anterior aprobării și aplicării Programului de Redresare”.[336]

Câteva săptămâni mai târziu, pe 20 iulie, Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) a anunțat că a instituit popriri pe conturile Societății Române de Televiziune (SRTv) pentru recuperarea datoriilor[337]. Consiliul de Administrație (CA) al TVR a adoptat la scurt timp noi măsuri de redresare financiară: reducerea programului de lucru și a cheltuielilor cu drepturi de autor și a contractelor de prestări servicii, precum și începerea negocierilor în vederea concedierilor colective. De asemenea, CA al TVR a decis închiderea canalului TVR News începând cu data de 1 august[338]. Postul retransmitea programe ale EuroNews, producția proprie fiind extrem de limitată și asigurată de Direcția Știri. Urmare a acestor decizii, în jur de 100 de salariați s-au adunat în curtea instituției, îngrijorați de situația TVR și nemulțumiți de măsurile de redresare propuse de CA. Ei reclamau și eșuarea negocierilor cu conducerea TVR pentru semnarea Contractului Colectiv de Muncă, cel vechi expirând pe 1 iulie.

După plata unei datorii de 10 milioane de lei, conturile TVR au fost deblocate de ANAF pe 29 iulie, astfel încât Consiliul de Administrație a renunțat la măsurile menționate mai sus, mai puțin la închiderea TVR News[339].

Creșterea taxei a fost cerută și de succesoarea lui Tănase la conducerea TVR, directorul interimar, Irina Radu, precum și de principalul sindicat din Televiziunea Română Sindicatul pentru Unitatea Salariaților TV din TVR (SPUSTV)[340]. SPUSTV propunea creșterea taxei de la 4 la 4.5 lei pentru a asigura veniturile necesare achitării drepturilor de televizare a meciurilor libere la retransmisie de la Campionatul European de Fotbal din 2016.

Proaspăt numită director interimar, Irina Radu a fost convocată la Parlament unde i s-a cerut un plan de redresare economică a instituției. Radu a considerat „ciudată” această solicitare fără o modificare substanțială a legii de funcționare și a susținut că nici măcar ștergerea datoriilor nu ar garanta funcționarea normală a TVR „la nivelul acesta al abonamentului (n.n. taxei TV)”.[341]

De altfel, încă din februarie 2015 European Broadcasting Union (EBU) i-a transmis o scrisoare premierului Victor Ponta în care și-a exprimat îngrijorarea cu privire la soarta televiziunii publice și a cerut Guvernului să nu declanșeze procedura de intrare în insolvență a TVR[342]. European Broadcasting Union este o organizație care reunește televiziunile publice din Europa. Conducerea EBU afirmă că serviciile publice de media „sunt vitale pentru o democrație adevărată”. TVR are datorii și angajamente financiare viitoare către EBU de aproximativ 37 de milioane de euro.

Situația disperată generată în februarie 2016 de costurile determinate de procesele pierdute cu cei 726 de salariați a readus în agenda publică situația televiziunii publice. Politicieni și demnitari au preluat subiectul, fără a oferi soluții realiste de rezolvare a problemelor structurale cu care se confruntă TVR, propunerile venite fiind mai degrabă soluții de conjunctură, care răspund pe termen scurt nevoilor TVR, fără a rezolva cauzele problemelor. Situația televiziunii publice a fost pasată de la Parlament la Guvern și înapoi, politicienii cerând guvernului tehnocrat o rezolvare, în timp ce premierul Cioloș a atras atenția că televiziunea publică se află în

[333] „Stelian Tănase: E greu de spus dacă Klaus Iohannis va acorda sprijin TVR. Factorul politic ne ignoră”, Mădălina Cerban, Mediafax, 06.04.2015

[334] „Stelian Tanase: Victor Ponta ne tine strans in brate si ne mai da si cate un cap in gura”, Ionuț Baiaș, Hotnews.ro, 31.07.2015

[335] „O demonstrație de forță”, dela0.ro, de Vlad Stoicescu și Diana Oncioiu, 30.09.2015

[336] „Curtea de Conturi: TVR risca sa nu-si mai poata continua activitatea si se afla in situatia iminenta de a-i fi proprite conturile”, Costin Ionescu, Hotnews.ro, 24.06.2015

[337] „Fiscul a pus poprire pe conturile TVR și RATB. Urmează marii contribuabili care au datorii la buget”, Raluca Ghinea, Mediafax, 21.07.2015.

[338] „Conducerea TVR a votat reducerea timpului de lucru și începerea negocierilor pentru concedieri”, stiri.tvr.ro, 28.07.2015.

[339] „Conducerea TVR a revocat decizia privind reducerea timpului de lucru si a salariilor angajatilor”, R.M, Hotnews.ro, 05.08.2015.

[340] „Sindicatul TVR îl roagă pe Victor Ponta să indexeze taxa TV, pentru ca TVR să poată difuza Euro 2016”, Mădălina Cerban, Mediafax, 01.04.2015.

[341] „Irina Radu: TVR nu se poate redresa fără creșterea taxei TV și modificarea legislației în vigoare”, Ana Maria Lazăr, Mediafax, 25.11.2015.

[342] „EBU îl îndeamnă pe Victor Ponta să susțină TVR și să evite insolvența televiziunii publice”, Mădălina Cerban, Mediafax, 26.02.2015.

subordinea Parlamentului. În cadrul unei audieri la Parlament unde a fost convocat pentru a discuta situația TVR, Cioloș a afirmat că Guvernul nu-și poate asuma ștergerea datoriilor fiscale ale TVR, considerând că această măsură ar putea fi interpretată de Comisia Europeană drept ajutor de stat[343].

Soluția insolvenței a fost susținută puternic de voci importante din mediul politic, în frunte cu președintele Senatului, Călin Popescu Tăriceanu (ALDE). Gigel Știrbu, membru PNL și președintele Comisiei pentru Cultură, Arte și Mijloace de Informare în Masă din Camera Deputaților, s-a pronunțat pentru intrarea SRTV în insolvență[344]. Știrbu a respins ideea modificării legii de funcționare, considerând că nu este o prioritate și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice. PNL susține că este urgentă numirea unui nou Consiliu de Administrație. PSD, prin vocea președintelui Liviu Dragnea a declarat că partidul său exclude posibilitatea creșterii taxei[345]. Până la data redactării acestui raport nu a fost depus niciun proiect de lege pentru intrarea TVR în insolvență.

Dificultățile economice au amânat trecerea la transmisia digitală. Pe 17 iunie, conform Strategiei de digitalizare, România trebuia să treacă la sistemul digital de transmisie terestră. În cadrul audierilor ce au avut loc în februarie 2015 la comisiile de cultură ale Senatului și Camerei Deputaților, Stelian Tănase a spus că digitalizarea programată la 17 iunie va fi „o revoluție privind modul de a face televiziune în România (...) [un] moment de cotitură decisivă pentru situația TVR pe următorii 10-20 de ani, atât tehnologic cât și editorial”. [346] În cadrul aceloraşi audieri, directorul studiourilor centrale ale TVR, Liviu Nicolescu avertiza că TVR nu avea în acel moment decât 40% acoperire în sistem digital.

Din cauza întârzierilor în implementarea rețelei de comunicații electronice necesară pentru furnizarea serviciilor publice de televiziune în sistem digital terestru, serviciile TVR și ale operatorilor privați se aflau în imposibilitatea de a fi furnizate pe cale radio terestră în sistem digital terestru. Guvernul a intervenit pentru a rezolva această situație. Prin ordonanța de urgență adoptată în luna iunie[347], Guvernul a prelungit emisia analogică a televiziunilor până la sfârșitul anului 2016. De asemenea, drepturile de utilizare a frecvențelor radio acordate, pentru furnizarea pe cale radio terestră a serviciilor publice de radiodifuziune, pot fi extinse, cu caracter temporar, până la data de 31 decembrie 2016.

Conflicte de muncă

Sindicatul pentru Unitatea Salariaților TV (SPUSTV) a declanșat un conflict de muncă după ce negocierile cu conducerea TVR pentru semnarea unui nou Contract Colectiv de Muncă au eșuat. Sindicaliștii au acuzat conducerea că a dorit să reducă sporurile și beneficiile salariaților, fără să se atingă de beneficiile persoanelor din management. De asemenea, conducerea a eliminat salariile compensatorii în caz de concediere colectivă.

La rândul său, TVR a dat în judecată Federația Română a Jurnaliștilor MediaSind, Ministerul Muncii, Familiei, Protecției Sociale și Persoanelor Vârstnice, Patronatul Presei din România-ROMEDIA și Uniunea Națională a Patronatului Român – UNPR invocând „încetarea existenței și a efectelor” Contractului Colectiv de Muncă Unic la Nivel de Ramură Mass-Media (CCM) după data de 1 iulie 2015. Sindicatul a susținut că, prin această acțiune, managementul TVR încearcă să evite să le plătească salariaților drepturile prevăzute în CCM din Mass-Media. SPUSTV consideră că demersul este unul ”forțat, abuziv și tardiv”, întrucât aceeași speță a mai fost judecată și în cazul radioului public, instituție care a solicitat același lucru. Atât Tribunalul București prin Sentința Civilă nr. 10967 din 20.11.2014 (vezi aici) cât și Curtea de Apel București prin Decizia Civilă nr. 2326 din 16.06.2015, au respins cererea SRR constatând valabilitatea CCM din Mass-Media până la 14 ianuarie 2014. Decizia este definitivă și irevocabilă.

Consiliul de administrație demis de Parlament

Raportul de activitate al TVR a fost depus în aprilie 2015 în Parlament, însă a fost votat abia în luna septembrie. Parlamentarii au respins raportul, ceea ce a atras demiterea Consiliului de administrație condus de Stelian Tănase[348]. În schimb, raportul de activitate al radioului public nu a fost votat nici până la data scrierii acestui raport. Ca de fiecare dată, au apărut dispute politice pe marginea votului, unii politicieni acuzând existența unor interese politice. Opoziția, prin vocea liberalului Ludovic Orban, a acuzat partidul de guvernământ, PSD, că a dorit decapitarea lui Tănase de la conducerea TVR, acesta fiind sprijinit de PNL[349]. În schimb, susține Orban, PSD a tergiversat votarea raportului de activitate al

[343] „Dacian Cioloș, despre situația financiară a TVR: Ștergerea datoriilor nu e posibilă pentru că ar fi considerată ajutor de stat”, paginademedia.ro, Carmen Andronache, 23.02.2016

[344] „Știrbu: TVR trebuie să intre în insolvență, pentru a fi salvată”, paginademedia.ro, Carmen Andronache, 04.03.2016

[345] „Dragnea cere PNL să participe la discuțiile asupra raportului TVR, pentru «salvarea televiziunii»”, Ștefan Pană, Mediafax, 08.09.2015

[346] „Stelian Tănase, scrisoare către Klaus Iohannis: Este urgent să interveniți pentru salvarea TVR”, stiri.tvr.to, 10.02.2015

[347] descrisă în capitolul Legislație al acestui raport

[348] „Raportul de activitate al TVR a fost respins de Comisiile de Cultură”, paginademedia.ro, Carmen Andronache, 16.09.2015

[349] „Raportul TVR - in procedura accelerata la Parlament. Ludovic Orban: «PSD grabeste decapitarea lui Stelian Tanase»”, de I.R., C.I. , HotNews.ro, 29.04.2015

SRR pentru că președintele-director general al SRR, Ovidiu Miculescu, este un apropiat al PSD.

Tănase și-a asumat această politizare, considerând că poziția sa în fruntea TVR s-a vulnerabilizat odată cu spargerea la începutul lui 2014 a alianței USL, care l-a numit în funcție. El a spus că principalul motiv pentru care nu a plecat din fruntea TVR în anul electoral 2014 a fost „să nu las TVR-ul în brațele PSD”[350].

La rândul său, Stelian Tănase l-a acuzat pe vicepremierul de la acea oră, Gabriel Oprea, că ar fi comandat „lichidarea” sa din fruntea TVR pentru că a refuzat să elimine un material despre plagiatul demnitarului. „M-a sunat foarte înfierbântat și opărit să-mi ceară să scot un material despre plagiatul său. I-am spus că nu pot”, a declarat Tănase în cadrul unei emisiuni difuzate de postul public”.[351] Tănase susține că Oprea a încercat apoi să intervină și prin intermediul reprezentanților partidului condus de Oprea (UNPR) în Consiliul de Administrație al TVR. Tănase a spus că a fost apelat de Oprea de pe numărul de telefon al lui Rareș Bogdan, director general și moderator la Realitatea TV, un apropiat cercurilor politice (vezi raportul FreeEx 2012)[352].

Stelian Tănase a spus că a doua zi a avut o altă convorbire telefonică cu Oprea, care era nemulțumit că Dragoș Pătraru pregătește un alt material cu plagiatul său, iar de această dată discuția a fost intermediată de reprezentanții UNPR. „M-am trezit cu doi membri ai CA care sunt din partea UNPR. Am discutat cinci minute după care unul dintre ei a pus mâna pe telefon să-l sune pe generalul Oprea să-i spună că sunt aici în birou la președintele TVR. Am stat de vorbă, era la fel de înfierbântat și revoltat că pregătim și mi-a dat numele lui Pătraru de la Starea Nației, un alt material cu plagiatul. I-am spus că nu se oprește o emisiune cum are el în cap generalul cazon. Dar puteți veni în studio fie să dați un drept la replică, fie să fiți intervievat”[353].

Cristian Zgabercea s-a autosuspendat temporar din funcția de producător general al TVR, după ce a fost trimis în judecată alături de șeful Consiliului Județean din Constanța, Nicușor Constantinescu[354]. Zgabercea a fost trimis în judecată pentru fapte pe care le-ar fi comis pe vremea când era consilier al președintelui CJ Constanța, acesta fiind acuzat de complicitate la abuz în serviciu, constituire a unui grup infracțional organizat și evaziune fiscală[355].

Procesul de evaluare a personalului de management declanșat de conducerea TVR la finele lui 2014 a generat un conflict care a ajuns în instanță. Claudiu Lucaci, coordonator cu atribuții de director al Direcția Emisiuni Informative și Sport (DEIS) din Societatea Română de Televiziune, a obținut în faza de evaluare un punctaj care îi permitea păstrarea funcției. Evaluarea a fost însă anulată în urma contestației depusă de unul din membrii comisiei de evaluare, Romina Surugiu, care era și reprezentanta președinției în Consiliul de Administrație al TVR, fiind numită de fostul președinte Traian Băsescu. Surugiu a susținut că rapoartele de activitate depuse de Claudiu Lucaci și de adjuncta sa, Ioana Popescu (producător executiv în Direcția Emisiuni Informative și Sport din TVR), sunt identice[356]. Lucaci nu a contestat această constatare, dar s-a apărat susținând că el și Ioana Popescu au prezentat încă de la concursul din 2013 pentru conducerea DEIS un proiect comun de management și că ar fi răspuns oricum împreună pentru rezultatele acestuia[357]. Conducerea TVR a decis înființarea unei noi comisii de reevaluare a celor doi. În urma acestei reevaluări care a avut loc în luna aprilie, punctajul obținut de Lucaci a fost inferior celui necesar pentru păstrarea funcției de conducător al DEIS. Lucaci a contestat această reevaluare, spunând că această procedură nu este prevăzută în niciun regulament. El l-a făcut direct răspunzător de această situație pe președintele-director general al TVR, Stelian Tănase, pe care l-a acuzat că dorește să-și pună „o persoană care se află sub controlul lui direct”. Lucaci a mai acuzat că TVR este „o instituție condusă politic”[358].

Tribunalul București a dat câștig de cauză lui Claudiu Lucaci, anulând reevaluarea din aprilie, pe care a considerat-o ilegală și menținând rezultatele primei evaluări. Urmare a acestei decizii, Lucaci a fost repus în funcția de coordonator cu atribuții de director al Direcția Emisiuni Informative și Sport[359].

[350] „O demonstrație de forță”, dela0.ro, de Vlad Stoicescu și Diana Oncioiu, 30.09.2015

[351] „ Stelian Tănase: S-a decis „lichidarea” mea de la conducerea TVR, la cererea lui Gabriel Oprea, Mona Hera, Mediafax

[352] „Șeful TVR susține că s-a decis „lichidarea” sa la cererea lui Oprea: «M-a sunat foarte înfierbântat și opărit să-mi ceară să scot un material despre plagiatul său. I-am spus că nu pot»”, gandul.info, Clarice Dinu, 22.09.2015

[353] ibidem

[354] „Cristian Zgabercea s-a autosuspendat din funcția de producător general al TVR din «motive personale»”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 04.05.2015

[355] Situația lui Zgabercea în TVR, neclară: Cazul e analizat de juriștii TVR și de o casă de avocatură, Mădălina Cerban, Mediafax, 20.04.2015

[356] „Claudiu Lucaci, șeful Știrilor TVR, va fi reevaluat. Prima sa evaluare a fost anulată”, Mădălina Cerban, Mediafax, 30.03.2015

[357] „Claudiu Lucaci, după ce i-a fost respinsă contestația la evaluarea sa: «Fiind vorba despre un abuz, am acționat în instanță decizia președintelui Stelian Tănase»”, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 15.04.2015

[358] „Claudiu Lucaci: TVR este o instituție condusă politic. Voi contesta rezultatul reevaluării mele”, Mădălina Cerban, Mediafax, 03.04.2015

[359] „Claudiu Lucaci a revenit la conducerea Stirilor TVR”, Ionut Baias, Hotnews.ro, 26.11.2015

Probleme editoriale

Imaginea televiziunii publice a fost puternic marcată de gafa editorială produsă cu ocazia tragediei din clubul Colectiv. TVR nu a transmis în noaptea de 30 octombrie știri sau imagini în direct despre evenimentele din incendiul din clubul Colectiv, unde 63 de persoane și-au pierdut viața. Niciunul din canalele TVR nu și-a întrerupt emisia pentru a transmite informații despre situația din clubul Colectiv.

Jurnaliști ai TVR s-au aflat pe teren la locul tragediei, dar procedurile birocratice interne și neasumarea unei decizii editoriale au împiedicat intrarea în regim de breaking news, susține o jurnalistă din TVR care a descris pe propria pagină de facebook această situație: „Lucram cu toții, într-un regim oribil de conexiune din cauza unor directive interne tehnice grețoase și inutile. Nimeni nu a așteptat să fie convocat într-o redacție ca să își facă treaba. Așteptam, da, un semn că se va sparge și emisia. Între timp, informația curgea! Și pe site, și pe Facebook! Semnul ăla însă nu a venit. Nu înțeleg de ce."[360]

Urmare a acestei situații, directorul Departamentului Știri, Raluca Stroe Brumariu, și directorul interimar de Programe, Gabriel Gherghescu, și-au înaintat demisia. R.S. Brumariu a declarat că motivul demisiei a fost absența ei din redacție în seara respectivă, fiind în timpul liber, și a găsit vinovat personalul care se afla în redacție în seara respectivă pentru faptul că în absența sa „nu s-au luat măsurile care trebuiau luate pentru a se intra în emisie. Pentru că pe teren au fost oameni - și reporteri, și cameramani, și soferi, iar în redacție au fost producători și editori și producătorul executiv".[361] Ea a mai acuzat inexistența unei proceduri de breaking news, care ar exista, dar nu a fost aprobată încă în Comitetul Director.

Instituția și-a cerut public scuze pentru modul în care a tratat, „insuficient și neprofesionist", tragedia din noaptea de vineri și a transmis că a luat măsuri de urgență astfel încât TVR să poată transmite live evenimente de interes major: „Explicațiile sau motivele de orice fel pălesc în fața obligației noastre față de public. Măsurile luate și modificările organizatorice, vă garantăm, ne vor apropia din ce în ce mai mult de televiziunea publică de care România are nevoie și pe care nu a avut-o de ani de zile."

TVR a „reușit" în 2015 „performanța" de a pierde din grilă unul dintre produsele care aduceau prestigiu și credibilitate instituției. Este vorba de emisiunea Biziday, produsă independent de o societate aparținând jurnalistului Moise Guran, care a fost și prezentatorul emisiunii. Emisiunea intrase în grila TVR în anul 2010. Guran a anunțat în luna iulie printr-o scrisoare publică adresată președintelui-director general al TVR[362] că sistează negocierile cu televiziunea publică pentru reînnoirea contractului proaspăt expirat și a acuzat conducerea că a sabotat contractul existent, spunând că TVR „nu mai dorește emisiunea Biziday, dar nici nu are curajul să spună asta cu subiect și predicat"[363]. Jurnalistul a invocat o serie de motive, administrative, financiare și editoriale. Producătorul Biziday nu a acceptat propunerile conducerii de TVR de mutare a orei de difuzare a emisiunii începând cu orele 19.00, modul de repartizare a încasărilor din publicitate aferente emisiunii, nici cererea conducerii TVR de a nu mai critica politica managerială sau editorială a conducerii TVR. De asemenea, Guran i-a cerut demisia președintelui-director general al TVR, Stelian Tănase pe care l-a acuzat de management ineficient (conturile TVR erau blocate de ANAF la momentul publicării scrisorii).

Adelin Petrișor, unul dintre cei mai cunoscuți jurnaliști ai TVR, l-a acuzat pe Stelian Tănase că a oprit difuzarea unei știri realizate de el[364]. Știrea a fost difuzată în Jurnalul de la ora 14.00, dar nu s-a mai regăsit în cele de la ora 18.00 și 20.00. Materialul avea ca subiect protestele declanșate de unii salariați TVR împotriva conducerii după blocarea conturilor instituției de către ANAF. Salariații au protestat în curtea televiziunii, iar din știre se observă cum Stelian Tănase este huiduit de protestatari. Petrișor a descris situația pe pagina sa de facebook și pe blogul personal, spunând că Tănase s-a plâns șefilor de la Știri că știrea despre intâlnirea lui cu angajații a fost redactată prost.

Inițiative legislative de modificare a legii de funcționare a mediilor publice

Conducerea TVR a propus la începutul lunii iulie un nou proiect de lege de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune pe care l-a supus dezbaterii publice și l-a transmis comisiilor parlamentare de cultură, arte și mass-media. Proiectul prevede reorganizarea distinctă a Societății Române de Televiziune (SRTv) într-o nouă entitate: Serviciul Public de Televiziune (SPTv), plasat sub autoritatea unui Consiliu de Supraveghere a Misiunii Publice (CSMP). Consiliul va fi format din 13 membri, propuși de diverse instituții - Senat, Camera Deputaților, Guvern, Președinție, Academia Română, Banca Națională și asociații profesionale de media și creație, și învestit de Parlament.

În contextul crizei financiare în care se scufundă

[360] „Șefa Știrilor TVR și-a dat demisia după ce televiziunea publică nu a reflectat vineri noaptea tragedia din Colectiv. Postul le-a cerut scuze telespectatorilor", Mădălina Cerba, Mediafax, 02.11.2015

[361] „Sefa Stirilor TVR, Raluca Stroe Brumariu, si-a dat demisia dupa ce televiziunea publica nu a acoperit, vineri noapte, tragedia din clubul Colectiv", Costin Ionescu, Hotnews.ro, 02.11.2015

[362] „Domnule președinte al TVR, vă rog, demisionați!", Moise Guran, biziday.ro, 21.07.2015

[363] ibidem

[364] „La TVR", blog personal Adelin Petrișor, 30.07.2015

televiziunea publică, mai mulți parlamentari PSD au depus un proiect de lege prin care se elimina obligativitatea taxei de televiziune[365]. Aceștia și-au argumentat inițiativa prin faptul că aceasta ar afecta situația persoanelor cu venituri scăzute și ar fi o „măsură inechitabilă" pentru „cei obligați să achite un serviciu care nu le satisfice exigențele". De asemenea, autorii consideră că legea actuală ar fi „neconstituțională, injustă și discriminatorie atât pentru beneficiari, cât și pentru operatorii privați". Guvernul și CNA au dat aviz negativ proiectului. Pe 2 martie 2016, Camera Deputaților a respins proiectul de lege, acesta aflându-se la Senat la momentul redactării acestui raport.

Televiziunea publică a încercat să propună soluții legislative și pentru a răspunde dificultăților financiare care îi afectează puternic politica de programe. Din cauza datoriilor pe care le înregistrează față de EBU, TVR poate să piardă drepturile de televizare a meciurilor libere la retransmisie de la Campionatul European de Fotbal din 2016. O altă competiție importantă, Jocurile Olimpice din 2016, risca să nu fie difuzată de TVR din cauza lipsei lichidităților. Conducerea TVR a înaintat Guvernului României, prin Ministerul Culturii, în vederea însușirii lui ca inițiativă legislativă, o propunere legislativă de modificare a Legii nr. 41/1994 de funcționare a mediilor publice în vederea asigurării de la bugetul de stat a surselor financiare necesare achiziționării drepturilor privind transmisiile evenimentelor de importanță majoră stabilite prin Hotărârea Guvernului numărul 47/2003[366]. Respectivele evenimente sunt: festivalul Internațional „George Enescu", Jocurile Olimpice de Iarnă, Jocurile Olimpice de Vară, Campionatul Mondial și cel European de fotbal și jocurile de calificare ale echipei naționale de fotbal a României. Guvernul nu a răspuns acestei inițiative.

Președintele Comisiei de Cultură din Senat, Georgică Severin (PSD), a depus în februarie 2016 un proiect de modificare a Legii nr. 41/1994 a cărui principală prevedere este separarea funcțiilor de președinte și director general la televiziunea și radioul public. Conform textului proiectului de lege, directorul general urmează să fie selectat în urma unui concurs de proiecte de management, va avea autonomie decizională și va da socoteală de buna administrare a societății în fața consiliului de administrație". De asemenea, proiectul introduce o serie de criterii profesionale și incompatibilități pentru viitorii membri ai consiliilor de administrație ale SRR și SRTv.

Proiectul preia și ideile cuprinse în inițiativa conducerii TVR din martie 2015, propunând instituirea posibilității ca achiziția de licențe, producția și difuzarea evenimentelor de importanță majoră cu caracter cultural, artistic și sportiv, interne sau internaționale, să poată fi finanțată din fonduri alocate de la bugetul de stat.

Camera Deputaților a respins proiectul pe 15 martie 2016, acesta aflându-se la momentul redactării acestui raport la Senat, camera decizională. PNL s-a opus deschis acestui proiect, considerând că nu este oportun și nu răspunde nevoilor urgente ale televiziunii publice.

Concluzii:

- Președintele-Director General al TVR s-a plâns de existența unor intervenții din partea vicepremierului Gabriel Oprea în vederea nedifuzării unor materiale defavorabile.
- Activitatea televiziunii publice a fost puternic marcată de criza financiară în care continuă să se afunde, bugetele pentru producție scăzând dramatic.
- TVR a comis o gravă gafă editorială nerelatând tragedia din clubul Colectiv în noapte în care s-a petrecut.
- Mediul politic nu dă niciun semn că ar dori să rezolve situația televiziunii publice.
- Modificarea legii de funcționare continuă să nu prezinte interes politic.
- Măsura insolvenței este tot mai des vehiculată ca soluția pentru situația TVR.
- TVR a pierdut instanță procese cu 762 de salariați cărora trebuie să le plătească salariile neindexate în perioada 2008-2012.
- Parlamentul a respins raportul anual de activitate al TVR, Consiliul de Administrație fiind demis.
- Măsura prin care conducerile TVR și SRR au interzis candidaturile unor persoane din afara instituției pentru locurile din CA rezervate reprezentanților salariaților au fost invalidate de justiție.
- Instanțele au confirmat deciziile prin care Agenția Națională de Integritate a constatat existența stării de incompatibilitate în cazul mai multor membri ai structurilor de conducere ale SRR și TVR.

Recomandări către mediul politic:

- Modificați legea de funcționare a serviciilor publice pentru a evita repetarea dezastrului în care se află TVR.

[365] Proiect lege, http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15426

[366] „Într-o situație financiară dezastruoasă, TVR cere bani de la buget ca să cumpere Jocurile Olimpice și Campionatul European de fotbal!", Gazeta Sporturilor, 25 Martie 2015

- Nu mai numiți în funcțiile de conducere persoane care au colaborat cu Securitatea, care au CV politic sau care sunt susceptibile a fi în situații de incompatibilitate.
- Renunțați la pornirile autoritare de a controla instituțiile publice de media.
- Asumați-vă riscul de a propune și vota măsuri impopulare pentru a salva televiziunea publică.

RECOMANDĂRI CĂTRE CONDUCERILE TVR/SRR:

- Respectați salariații și drepturile acestora.
- Respectați misiunea publică prin modul în care alcătuiți grilele de programe.
- Fiți transparente. Transparența aduce credibilitate, iar credibilitatea aduce audiență.
- Țineți cont de deciziile Comisiei de etică și arbitraj.

CONSILIUL NAȚIONAL AL AUDIOVIZUALULUI

Conflicte interne

Conflictele interne au continuat și în 2015 în CNA, chiar dacă la o intensitate mai redusă față de anii anteriori. Șase membri ai Consiliului au retras sprijinul acordat Președintelui instituției, Laura Georgescu, și au cerut Parlamentului revocarea din funcție a acesteia. Refuzul președintei CNA de a-și da demisia din funcție a obligat alți actori să intervină, prin mijloace mai dure, pentru deblocarea situației, propunând un mecanism de demitere a șefului acestei instituții, mecanism inexistent în legislația actuală. Astfel, cei doi președinți ai comisiilor parlamentare de cultură din Senat și Camera Deputaților au propus ca respingerea raportului anual de activitate să atragă demiterea din funcție a președintelui Consiliului.

În luna noiembrie, la câteva zile după demisia Guvernului Ponta, pe holurile CNA au apărut afișe care cereau demisia Laurei Georgescu. Valentin Jucan și-a continuat războiul personal dus cu președinta CNA și a întrerupt ședința din data de 10 noiembrie, când a dat drumul unei înregistrări în care se aud huiduieli la adresa Laurei Georgescu din timpul protestelor de stradă ce au avut loc după tragedia din clubul Colectiv. Mai mulți membri ai Consiliului l-au acuzat pe Jucan că face circ în cadrul ședințelor și i-au cerut să demisioneze alături de Laura Georgescu.

Președinta CNA a anunțat că nu va demisiona decât atunci când va exista o sentință a justiției care să-i demonstreze vinovăția.

Componența CNA

În februarie 2015, componența CNA s-a împrospătat și s-au ocupat ultimele două locuri rămase vacante după expirarea în 2014 a mai multor mandate. Președintele Klaus Iohannis a propus-o pe Dorina Rusu (fost jurnalist și consilier PNL) pe locul lăsat liber de Narcisa Iorga, în timp ce jurnalistul Radu Herjeu, propus de PSD, a ocupat locul lăsat liber de Cristina Trepcea.

Dosar DNA pentru sesizări fictive

În ianuarie 2015, Direcția Națională Anticorupție (DNA) a declanșat o investigație în legătură cu unele sesizări primite de CNA pe care le suspectează că ar fi trimise de o persoană cu identitate falsă. Sesizările vizau șapte posturi de televiziune și se refereau la difuzarea de teleshopping și publicitate. Anterior, la sediul CNA au avut loc percheziții ale DNA într-o cauză penală ce vizează suspiciuni privind săvârșirea unor

infracțiuni asimilate celor de corupție, comise în anul 2014. Pe 2 aprilie, procurorii DNA au decis începerea urmăririi penale împotriva Laurei Georgescu pentru abuz în serviciu, în formă continuată și instigare la fals în înscrisuri sub semnătură privată, în formă continuată. Procurorii o acuză pe L. Georgescu că, în calitatea sa de președinte al CNA, a instigat, în perioada 2013 - 2014, la întocmirea unor sesizări cu date nereale, în vederea înregistrării unor plângeri ce au intrat în analiza plenului CNA și care au fost soluționate prin sancționarea a șapte posturi de televiziune.

Unul dintre posturile sancționate a avut de suferit de pe urma acestor sancțiuni în cadrul procesului de licențiere. Sancțiunile emise în baza sesizărilor false au fost folosite în cadrul procesului de prelungire a licenței, fiind atașate la dosarul unei televiziuni care depusese o cerere de prelungire a licenței. Respectivele sancțiuni au condus la o amânare a deciziei de prelungire pentru mai multe săptămâni, perioadă în care, în spațiul mediatic s-a transmis că postul respectiv a rămas fără licență, ceea ce a afectat în mod direct activitatea acestuia. Urmare a sancționării repetate și a neprelungirii licenței, în condițiile prezentate anterior, postului TV respectiv i-au scăzut încasările din publicitate, cu peste 600.000 lei, susțin procurorii[367]. Televiziunile sancționate s-au constituit ca parte civilă împotriva Laurei Georgescu, procurorii instituind un sechestru asupra bunurilor acesteia în valoare de 2.296.200 lei.

Președinta CNA și o fostă membră, judecate pentru fapte de corupție

La începutul lunii iulie, DNA a trimis în judecată dosarul în care erau inculpate Laura Georgescu și Narcisa Iorga, dosar descris în raportul FreeEx 2014-2015. Laura Georgescu, președinta CNA este judecată pentru de abuz în serviciu și instigarea la fals în inscrisuri sub semnătură privată, în formă continuată. Narcisa Iorga, membru al CNA, la data faptei, este judecată pentru instigare la infracțiunea de folosire a influenței ori autorității în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite, de către o persoană ce deține o funcție de conducere într-un partid[368].

Alături de cele două mai sunt judecați în acest dosar două nume grele din politică: Viorel Hrebenciuc (PSD), acuzat de folosire a influenței ori autorității în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite și Gheorghe Stefan, fost primar al municipiului Piatra Neamț, persoana ce controlează postul de televiziune GIGATV, acuzat de instigare la infracțiunea de folosire a influenței ori autorității în scopul obținerii pentru sine sau pentru altul de bani, bunuri sau alte foloase necuvenite.

Potrivit procurorilor, licența televiziunii locale GIGA TV fusese retrasă de CNA în septembrie 2013, la propunerea Laurei Georgescu din cauză că postul respectiv a încetat să difuzeze pentru mai mult de 96 de ore serviciul de programe pentru care i s-a acordat licența audiovizuală[369]. Împotriva retragerii au votat Alexandru Jucan, Narcisa Iorga, Florin Gabrea și Radu Călin Cristea. Două săptămâni mai târziu, CNA a reacordat licența postului GIGA TV.

Conform unui comunicat al DNA, trei membri și-ar fi schimbat votul în mod nejustificat, fără ca în realitate să fi părut schimbări: „deși situația de fapt nu s-a schimbat, fără a se fi întocmit vreun document de natură tehnică în cadrul instituției pentru a se verifica argumentele susținute în respectiva contestație”[370].

Narcisa Iorga este acuzată că l-ar fi îndrumat pe Gheorghe Ștefan la ce cunoștințe politice și la ce metode să apeleze pentru a influența votul anumitor membri, astfel încât să-și recupereze licența postului GIGA TV. DNA susține că printre oamenii politici nominalizați de Narcisa Iorga s-a numărat și parlamentarul Viorel Hrebenciuc[371].

„Deci vă trebuie neapărat o … doi oameni. Eu mă gândesc la.. Popescu (Răsvan Popescu – n.r.), care are suficient de multe datorii la Raluca, de exemplu… Turcan. Așa… și la Trepcea (Cristina Trepcea, fost membru CNA – n.r.), dacă ziceți că o știți, sau la… Viorel Vasile Buda (membru CNA – n.r.), care a fost parlamentar PNL: Probabil că-l știți.”[372] „(...) totul e politic aici, domnul Ștefan (...) poate mai trageți dumneavoastră niște sfori la nivel politic”, îi spunea Narcisa Iorga lui Gheorghe Ștefan.

De asemenea, Iorga îl instruia pe Ștefan ce alte metode să folosească în sprijinul său: „Părerea mea este să atacați în instanță pe de o parte pe aceste chestiuni de de procedură… legală, pe legea audiovizualului, dar! Puteți să atacați că doi dintre membrii CNA sunt incompatibili și au luat decizia asta deși ei sunt demiși de drept. Tot conform legii

[367] Comunicat, Direcția Națională Anticorupție, 02.04.2015

[368] „Laura Georgescu, Viorel Hrebenciuc, Gheorghe Stefan si Narcisa Iorga au fost trimisi in judecata”, Hotnews, 03.07.2015

[369] *„Giga TV, închis oficial. CNA i-a retras licența audiovizuală”*, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 17 septembrie 2013.

[370] *„Narcisa Iorga, urmărită penal. Membrul CNA l-ar fi îndrumat pe Pinalti <<să apeleze la cunoștințe pentru a influența votul>>”*, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 4 septembrie 2014.

[371] *„Narcisa Iorga, urmărită penal. Membrul CNA l-ar fi îndrumat pe Pinalti <<să apeleze la cunoștințe pentru a influența votul>>”*, Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 4 septembrie 2014.

[372] „INTERCEPTĂRI. Narcisa Iorga către Gheorghe Pinalti: «Totul e politic aici, domnul Ștefan». Laura Georgescu: «Omul are licență! I-am dat șase voturi»”, paginademedia.ro, 03.07.2015

audiovizualului."[373]

Stenogramele din dosarul DNA arată că Ștefan a luat legătura cu Hrebenciuc, iar acesta din urmă a intervenit pe lângă Laura Georgescu pentru a rezolva favorabil situația televiziunii lui Ștefan.

Niciuna din cele două nu a demisionat în urma acțiunii procurorilor. Președinta CNA susține că nu s-ar fi făcut intervenții politice, în timp ce Iorga a negat că ar avea vreo vină („Vă asigur că nu am absolut nicio legătură cu faptele de corupție în sensul obținerii de foloase necuvenite"[374]).

Din același dosar aflăm că un alt membru al CNA, Cristina Trepcea, a declarat în fața procurorilor că Hrebenciuc a rugat-o să voteze în favoarea Laurei Georgescu pentru funcția de președinte al CNA și că aceasta din urmă ar fi fost asigurată de Hrebenciuc că nu va fi urmărită penal pentru ștergerea a două articole dintr-o decizie a Consiliului (caz descris în raportul FreeEx pe anul 2013).

Conform referatului DNA, Laura Georgescu a intervenit pe lângă premierul Ponta după ce a aflat de începerea urmării penale pe numele său[375].

Sancțiuni

În februarie 2015, CNA a convocat reprezentanții radiodifuzorilor într-o ședință în care au fost anunțați că instituția va crește nivelul amenzilor aplicate, dacă stațiile vor continua să aibă abateri constante de la legislația audiovizualului. „Suntem determinați să ridicăm amenzile, în ciuda oricăror presiuni s-ar face asupra noastră"[376], a transmis Laura Georgescu, președintele CNA, reprezentanților televiziunilor și radiourilor prezenți la întâlnire.

Intențiile nu au fost însă confirmate de realitate, nivelul sancțiunilor rămânând la un nivel mai degrabă scăzut, în timp ce volumul acestora pare ridicol în raport cu gravitatea încălcărilor legii din spațiul audiovizual. Considerăm că nivelul și volumul acestor sancțiuni nu reușește să descurajeze abaterile legale, având mai degrabă efectul de a le încuraja. Conform raportului de activitate[377], în 2015, Consiliul a aplicat 145 de sancțiuni, dintre care 75 de somații publice și 69 de amenzi, în valoare totală de 2.404.000 lei, adică peste 540.000 euro, cu peste 600.000 lei mai mult față de anul anterior. Dintre televiziunile de știri, cea mai amendată a fost B1 TV, cu un total de 22.000 euro, urmată de Realitatea TV, cu 17.300 euro. Cele mai amendate emisiuni au fost cele de tip tabliod difuzate de televiziunile generaliste. Topul acestora este condus de Antena 1 cu sancțiuni totale în valoare de 110.000 euro[378].

Sancțiuni care afectează dreptul la liberă exprimare

La începutul lui 2014, CNA a sancționat afirmațiile moderatorului Robert Turcescu și invitaților unei emisiuni a postului B1TV pentru exprimări precum „A fost încă o tentativă eșuată, cel puțin până acum din fericire, de lovitură nu de stat ci de lovitură puternică, de croșeu, aplicată statului de drept în România" sau „mardeiași politici"[379]. Amenda aplicată a fost în valoare de 70.000 de lei, sancționând și abaterile comise în cadrul unei alte emisiuni difuzată de B1TV, Ring TV.

În februarie 2015, Curtea de Apel București a redus amenda la 40.000 de lei și a anulat sancțiunea ce viza afirmațiile făcute de moderatorul Robert Turcescu în decembrie 2013, considerând că acestea nu au încălcat legislația audiovizuală. Sentința nu este definitivă. Amenda de 40.000 lei sancționează exclusiv abaterile comise în timpul emisiunii Ring TV[380].

ActiveWatch s-a adresat public Consiliului[381], afirmând că „Mesajul transmis de Consiliul Național al Audiovizualului radiodifuzorilor este extrem de periculos, iar astfel de sancțiuni riscă să provoace situații de cenzură în redacții și autocenzură în rândul jurnaliștilor.(...) se naște întrebarea dacă avem de-a face cu o politică instituțională de taxare a opiniilor critice la adresa puterii politice sau doar cu o eroare de interpretare a reglementărilor în vigoare"[382].

În luna septembrie, CNA a sancționat TVR cu somație pentru afirmațiile din cadrul emisiunii Starea Nației cu privire la fostul președinte Ion Iliescu și la rolul acestuia în mineriadele din anii '90, evenimente soldate cu morți și sute de răniți. În ediția din 22 aprilie a emisiunii, prezentatorul Dragoș Pătraru a

[373] Ibidem
[374] Ibidem
[375] „Referatul de trimitere in judecata a dosarului Giga TV: Dupa ce a fost informata de DNA ca s-a inceput urmarirea penala pe numele sau, Laura Georgescu a stabilit o intalnire lui Victor Ponta pentru a discuta o «problema institutionala»", I.C., Hotnews.ro, 03.07.2015
[376] *„CNA le-a transmis șefilor televiziunilor că este hotărât să crească nivelul amenzilor aplicate"*, Mădălina Cerban, Mediafax.ro, 18 februarie 2015.
[377] Raport CNA pe 2015: Consiliul s-a întrunit în 61 de ședințe și a aplicat 69 amenzi, de 2,4 milioane, Katy Marinescu, Mediafax, 16.03.2016
[378] BILANȚ AMENZI CNA. Antena 1, cea mai amendată televiziune. B1, cel mai amendat post de știri, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 29.01.2016
[379] *„Decizia nr. 118 din 6.02.2014"*, CNA.ro.
[380] *„Instanță. Turcescu nu a încălcat legea când a vorbit la B1 despre <<lovitura de stat>>. Curtea de Apel a redus amenda de 70.000 de lei dată B1 TV"*, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 18 februarie 2015.
[381] *„Consiliul Național al Audiovizualului sancționează din nou dreptul la opinie"*, ActiveWatch, 10 februarie 2014.
[382] *„Consiliul Național al Audiovizualului sancționează din nou dreptul la opinie"*, ActiveWatch, 10 februarie 2014.

spus că, în iunie 1990, «Ion Iliescu și-a scăldat din nou mâinile de bătrân activist în sângele românilor». În ediția din 17 iunie, Dragoș Pătraru a spus: „(...) criminalul ăsta bătrân nu avea nevoie de engleză, că minerilor trebuia să mulțumească în româna lui de lemn, marcă înregistrată".

O altă sancțiune controversată vizează tot afirmații făcute de Dragoș Pătraru în cadrul emisiunii Starea Nației. CNA a sancționat în februarie 2016 cu somație televiziunea publică pentru opiniile exprimate de acesta cu privire la cultul Martorii lui Iehova în cadrul unei emisiune difuzate în noiembrie 2015. Pătraru a comentat o știre referitoare la faptul că o tânără accidentată a murit la spital în condițiile în care părinții ei ar fi refuzat transfuzia de sânge necesară intervenției medicale, din motive religioase: „Pentru că dacă un cult religios le interzice medicilor în anul 2015 să salveze de la moarte un pacient, acel cult religios este criminal. Așadar, de ce finanțează statul criminali? Adică altfel decât plătindu-le timpul petrecut în pușcărie. Aaa, domnul stat român, ia vedeți, poate vor și ăia din statul islamic niște bani, pentru că și ei tot pe bază de religie pretind că acționează!"[383] CNA a considerat că prin aceste afirmații s-au încălcat prevederile articolului 3.2 din legea audiovizualului, potrivit căruia „Toți furnizorii de servicii media audiovizuale au obligația să asigure informarea obiectivă a publicului prin prezentarea corectă a faptelor și evenimentelor și să favorizeze libera formare a opiniilor."

Mentalitatea unora dintre membrii CNA reiese și din exprimările publice ale acestora. Valentin Jucan a criticat postul de știri Digi24 pentru difuzarea unui interviu cu Serghei Narîșkin, președintele Dumei de Stat din Rusia.

„Consider că prezența televizată a acestei persoane sancționate la cel mai înalt nivel european este o eroare majoră. Legitimarea lui Naryshkin în fața românilor este, în opinia mea, o sfidare la adresa parteneriatului pe care România îl are cu Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii. De asemenea, remarc faptul că această apariție televizată este o continuare a încercărilor (mai generale) de manipulare a opiniei publice din România în privința politicilor internaționale duse de Federația Rusă, politici care au dus tocmai la sancționarea președintelui Dumei de Stat. Mai mult, contextul geopolitic în care ne aflăm reclamă întărirea presei românești în privința promovării valorilor europene și a parteneriatelor la care ne-am angajat din credință, nu din conjunctură. Este inacceptabil acest demers de presă".[384]

[383] „TVR, somat public după ce Dragoș Pătraru a spus despre Martorii lui Iehova că ar fi un «cult religios criminal»", Iulia Bunea, paginademedia, 02.02.2016

[384] „Jucan, membru CNA: Prezența președintelui Dumei de Stat din Rusia la Digi 24 este o eroare majoră", Mădălina Cerban, Mediafax, 28.11.2015

Licență retrasă din motive economice

Postul Radio Siculus din Târgu Secuiesc și-a pierdut licența de funcționare la inițiativa organismelor de gestiune colectivă a drepturilor de autor (OGC). Acestea impun radiodifuzorilor taxe în sume forfetare sau în baza cifrei de afaceri în baza legii drepturilor de autor nr.8/1996. Aceste taxe sunt împovărătoare, au acuzat unii radiodifuzori. ANCOM a retras licența de emisie a companiei care a încetat să mai emită, după care CNA a aprobat la 1 septembrie, retragerea licenței audiovizuale.

Concluzii:

- CNA a sancționat tot mai timid radiodifuzorii, în special canalele de știri; aceste sancțiuni nu au forța de a descuraja comportamente editoriale abuzive.
- CNA s-a discreditat puternic în ochii publicului din cauza proastei funcționări, a timidității cu care sancționează încălcarea legii, a conflictelor interne între membri.
- Asupra instituției planează suspiciuni de corupție. Președinta și un fost membru sunt judecate pentru fapte de corupție.
- CNA continuă să aplice sancțiuni care nu țin cont de dreptul la liberă exprimare.
- Au apărut modificări legislative ce riscă să vulnerabilizeze și mai mult instituția în fața presiunilor politice.
- Componența CNA s-a împrospătat cu doi membri.

Recomandări:

- Membrii și personalul CNA trebuie să se familiarizeze permanent cu jurisprudența CEDO.
- Membrii CNA trebuie să aplice legea ținând cont de interesul public, nu de interesele partidelor care i-au numit sau ale televiziunilor apropiate acestor partide.
- Membrii CNA ar trebui să se consulte mai des cu radiodifuzorii și societatea civilă în legătură cu impactul reglementărilor în vigoare.
- Instituția trebuie să judece cu celeritate cazurile grave.
- Instituția trebuie să-și adopte coduri de conduită care să interzică sponsorizările din partea agenților economici supuși reglementărilor audiovizuale.

LEGISLAȚIE

Mecanism de demitere a Președintelui CNA

În aprilie 2015, Gigel Știrbu, președinte al Comisiei de Cultură, arte și mass-media a Camerei Deputaților, și Georgică Severin, președinte al Comisiei pentru Cultură, artă și mijloace de informare în masă a Senatului, au inițiat o modificare a Legii audiovizualului[385] prin care încercau să deblocheze situația în care se află Consiliul Național al Audiovizualului de peste doi ani (detalii în capitolul Consiliul Național al Audiovizualului din Raportul FreeEx 2014-2015) și propuneau un mecanism de demitere a șefului acestei instituții, mecanism inexistent în legislația actuală. Astfel, respingerea raportului anual de activitate al CNA urma să atragă demiterea din funcție a președintelui Consiliului. Un grup de organizații de media au afirmat că, deși soluția este mult mai blândă decât mecanismul similar prevăzut în legea de funcționare a serviciilor publice de radio și televiziune, ea deschide porțile arbitrarului și abuzului, așa cum se întâmplă repetat în cazul TVR/SRR[386]. Președintele Consiliului poate fi, la un moment dat, o persoană care să deranjeze majoritatea parlamentară, ceea ce va crește riscul de a fi demis și retrogradat ca simplu membru prin respingerea raportului[387]. Organizațiile au propus ca soluție alternativă un mecanism prin care membrii Consiliului să aleagă și să demită președintele instituției, cu votul a 2/3 din membri, iar Parlamentul să valideze aceste decizii. Practic, ar fi utilizat același mecanism prin care președintele Consiliului este numit, deci ar exista și o coerență a legii[388].

Câteva săptămâni mai târziu, un grup de deputați au depus un alt proiect de modificare a legii audiovizualului. Textul propunerii prevede ca membrii CNA să poată fi demiși pentru nerespectarea sau încălcarea atribuțiilor de serviciu și să fie suspendați de drept din funcție în cazul începerii urmăririi penale sau a trimiterii în judecată. CNA a dat aviz negativ acestui proiect, care a fost ulterior respins de Parlament.

Pe 30 iunie, Senatul a aprobat proiectul inițiat de Gigel Știrbu și Georgică Severin, acesta fiind promulgat pe 20 iulie de președintele Iohannis.

[385] Pl-x nr. 330/2015 Propunere legislativă pentru modificarea art.20 din Legea audiovizualului nr.402/2002.
[386] *„Inițiativă transpartinică periculoasă pentru independența CNA”*, comunicat al ActiveWatch, Centrul pentru Jurnalism Independent, Convenția Organizațiilor de Media, 2 aprilie 2014.
[387] Ibidem.
[388] Ibidem.

Minutul de știință

Camera Deputaților a adoptat tacit în februarie 2016 un proiect de lege[389] care propune obligativitatea introducerii în emisiunile de știri difuzate de furnizorii de servicii audiovizuale în prime-time, zilnic, a unor informații științifice și tehnologice, cu durata a cel puțin un minut[390]. Mai mult, informațiile difuzate nu trebuie să contravină „standardelor știițifice general acceptate de către comunitatea științifică internațională”[391].

Proiectul de lege a fost inițiat de deputatul Remus Cernea (Partidul Verde) și susținut de 75 de senatori și deputați PSD, PNL, UDMR, ALDE și minorități.

În expunerea de motive[392] care însoțește proiectul de lege se argumentează că nivelul de alfabetizare științifică al populației este foarte redus.

Proiectul a primit în Cameră avize favorabile de la Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă, Comisia pentru drepturile omului, Comisia juridică și Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport. La data publicării acestui raport se afla în lucru la comisiile din Senat[393]. Comisia pentru învățământ, știință, tineret și sport emisese un aviz negativ[394]. Guvernul consideră că modificările la Legea audiovizualului propuse de proiect nu intră în conflict cu marja națională de reglementare permisă de legislația comunitară, dar că <instituirea unei obligații, ce ar reveni furnizorilor de servicii, de a include în emisiunile de știri informații științifice și tehnologice – încalcă dispozițiile art. 6 alin. (2) din aceeași lege, potrivit căreia independența editorială a furnizorilor de servicii media audiovizuale este recunoscută și garantată de prezenta lege[395]. Guvernul lasă la latitudinea Parlamentului să decidă cu privire la oportunitatea acestui proiect de lege[396].

[389] Propunere legislativă pentru completarea Legii audiovizualului nr.504 din 2002 (republicată în 11 iulie 2014) în sensul de a asigura informarea și educarea publicului inclusiv sub aspect științific și tehnologic - Pl-x nr. 806/2015.
[390] *„Furnizorii de servicii media audiovizuale cu acoperire națională vor include zilnic, în principala emisiune de știri, informații științifice și tehnologice pe durata a cel puțin un minut, cu excepția zilelor în care evenimente de larg interes public ori transmisiunile în direct împiedică difuzarea respectivului jurnal de știri. Sunt exceptați de la această prevedere furnizorii de servicii media audiovizuale care nu oferă în programele lor jurnale de știri”* (art. 2). http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/6/pl1022.pdf
[391] Art. 4 din Proiectul de lege http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/6/pl1022.pdf
[392] http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/00/6/em1022.pdf
[393] L164/2016
[394] http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2016%5C16L164ca9.pdf
[395] http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2016%5C16L164PV.pdf
[396] http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2016%5C16L164PV.pdf

Interzicerea reclamelor radio și TV la medicamente

Parlamentul a votat la finalul anului 2015 un proiect de lege[397], care, dacă va intra în vigoare în forma adoptată, va interzice „publicitatea explicită" la medicamente în programele de televiziune și radiodifuziune. Proiectul a fost inițiat de senatorul UDMR Vegh Alexandru, adoptat tacit de Camera Deputaților în octombrie 2015 și votat de 100 de senatori în decembrie 2015, în ciuda rapoartelor negative de la Comisiiile pentru cultură și media și Comisiile pentru sănătate publică din ambele camere al Parlamentului și a lipsei de susținere din partea Guvernui și a Consiliului Național al Audiovizualului.

Astfel, proiectul de lege, deși interzice publicitatea prin radio și TV, permite publicitatea prin alte modalități, „numai pentru produsele medicamentoase care se eliberează fără prescripție medicală, pentru care materialele publicitare vor fi aprobate de Agenția Națională a Medicamentului"[398]. De asemenea, „este interzisă publicitatea pentru farmacii difuzată în cadrul programelor de televiziune și radiodifuziune, care induce ideea că farmacia respectivă reprezintă model sau etalon pentru celelalte farmacii, precum și publicitatea pentru farmacii care reprezintă publicitate mascată la medicamente"[399].

Proiectul adoptat de Parlament a fost criticat de Uniunea Agențiilor de Publicitate din România (UAPR) pentru că are ca efect negativ restrângerea accesului la informații prin limitarea dreptului consumatorului de a se informa asupra produselor și serviciilor farmaceutice[400]. O consecință importantă a adoptării acestei legi, notată și de UAPR și de alți comentatori, este scăderea veniturilor mass-media din acest tip de publicitate (estimate la 15-20 % din veniturile din publicitate în piața radio și tv) și, implicit, a veniturilor la bugetul de stat prin reducerea încasărilor din industria de media și comunicare și prin restrângerea activității în industria farmaceutică[401]. UAPR a cerut președintelui Iohannis să nu promulge legea. Acesta a trimis Parlamentului, în ianuarie 2016, proiectul de lege spre re-examinare. Punctul de vedere al Președinției este acela că reglementările propuse exced cadrului stabilit în mod exhaustiv de legislația comunitară în domeniu[402].

Pe 7 martie 2016, proiectul de lege era înscris pe ordinea de zi a plenului Camerei Deputatilor[403]. Avizele negative din partea Comisiilor menționate mai sus și din partea Guvernului au fost menținute. Până la data finalizării acestui raport, Camera nu a supus proiectul de lege votului în plen.

Ordonanța „anti-rebate"

Ordonanța „anti-rebate"[404], emisă de guvernul Ponta în 2013, amenda Legea audiovizualului, încercând să „reglementeze" circuitul banilor în publicitatea TV prin eliminarea agențiilor de publicitate ca intermediari în relația dintre clienții de publicitate și radiodifuzori (detalii în rapoartele FreeEx 2012, 2013 și 2014-2015, capitolele Legislație).

Reglementările impuse de Ordonanța anti-rebate în legea audiovizualui au fost modificate în 2015, fiind mult mai apropiate de dorințele agențiilor de media, în urma unor consultări care au avut loc la Senat în primele luni ale anului 2015[405]. Președintele Comisiei pentru cultură și media din Senat, Georgică Severin, a declarat pentru HotNews.ro că a fost introdusă în lege, între altele, posibilitatea existenței unor contracte de publicitate tripartite (agenție, televiziune și clientul de publicitate)[406]. Totuși, în aprilie 2015, Asociația Agențiilor de Publicitate a sesizat public că în Comisia pentru cultură și media din Senat nu a fost menținută forma adoptată de Camera Deputaților, revenindu-se la „forma anterioară, restrictivă pentru piața liberă, în pofida punctelor de vedere exprimate de industrie dar și de unele autorități de stat în cadrul procesului de consultare care a avut loc"[407]. În cele din urmă a prevalat varianta solicitată de industria publicității, astfel încât textul actual oferă posibilitatea unor înțelegeri tripartite:

[397] Propunere legislativă pentru modificarea și completarea art.17 din Legea nr.148/2000 privind publicitatea și pentru modificarea Legii nr.504/2002 a audiovizualului. Număr de înregistrare la Senat: L546/2015. Număr de înregistrare la Camera Deputaților: PLX450/2015.

[398] Vezi textul proiectului adoptat: http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L546LP.pdf

[399] Vezi textul proiectului adoptat: http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L546LP.pdf

[400] „Publicitarii, despre legea care interzice reclamele la medicamente: impactul negativ e considerabil pe plan financiar", de Carmen Maria Andronache, PaginaDeMedia.ro, 15.12.2015

[401] „Președintele Klaus Iohannis cere Parlamentului să reexamineze legea ce interzice publicitatea la medicamente pe radio și TV", de V.M., HotNews.ro, 9 ianuarie 2016.

[402] „Președintele Klaus Iohannis cere Parlamentului să reexamineze legea ce interzice publicitatea la medicamente pe radio și TV", de V.M., HotNews.ro, 9 ianuarie 2016. Vezi și: http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L546RX.pdf

[403] http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?nr=450&an=2015

[404] Ordonanța de Urgență nr. 25/2013 pentru modificarea și completarea Legii audiovizualului nr. 504/2002, publicată în Monitorul Oficial nr. 208 din 12 aprilie 2013.

[405] *„Senatorii din Comisia de Cultura au adus noi modificari la ordonanta publicitatii TV: contracte tripartite clienti-agentii-televiziuni"*, de C. Ionescu, HotNews.ro, 10 martie 2015.

[406] Ibidem.

[407] *„Ordonanța ANTIREBATE. IAA cere Senatului să revină la forma adoptată de Camera Deputaților, în care agenția reintra în circuitul banilor, dar rebateul intra pe factură"*, de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 15 aprilie 2015.

(1) Achiziționarea de spațiu publicitar televizat de către beneficiar se poate face fie direct de la radiodifuzor, fie printr-un intermediar (agenție sau regie).

(2) În cazul în care achiziționarea spațiului publicitar televizat se face printr-un intermediar, contractele vor fi tripartite, la cererea oricăreia dintre părți.

(3) În ambele cazuri prevăzute la alin. (1), radiodifuzorul va emite către beneficiarul publicității televizate sau, după caz, către intermediar facturi aferente achiziționării de spațiu publicitar televizat, în care va fi evidențiat orice rabat sau avantaj tarifar, indiferent de natura acestuia, acordat de către radiodifuzor, conform contractului.

(4) În cazul contractelor derulate prin intermediar, acesta va emite facturi aferente serviciilor de intermediere corespunzătoare prevederilor contractului. Intermediarii nu pot primi altă plată sau contraprestație decât cea pentru remunerarea serviciilor prestate și nici vreun avantaj material, indiferent de natura acestuia, din partea radiodifuzorului.

Doi deputați (Sorin Pâslaru de la PSD și Răzvan Horia Mironescu de la PNL) au depus în martie 2016 un proiect de lege care își propune să abroge integral reglementările introduse de Ordonanța anti-rebate. Aceștia susțin în Expunerea de motive că respectiva reglementare nu a avut efectul „scontat", iar profiturile agențiilor de media au fost grav afectate de această ordonanță[408].

Reprezentanții industriei de publicitate au contestat prevederile acestei ordonanțe, pe care o consideră restrictivă. Ei susțin că veniturile și profiturile agențiilor de media s-au redus semnificativ în urma implementării ei. Cifrele de afaceri ale principalelor agenții s-au redus semnificativ după intrarea în vigoare a ordonanței anti-rebate, fiind în multe cazuri la jumătate din nivelul anului 2014. Situația a fost și mai dramatică în cazul profiturilor acestor agenții, acestea având scăderi și mai puternice, uneori de 7 ori mai mici[409].

Mihai Bârsan, președintele International Advertising Association, a declarat într-un interviu pentru Paginademedia.ro că ordonanța a servit interesele marilor televiziuni de a obține prețuri mai bune din partea clienților de publicitate și că aceasta a constituit „o încercare din partea unor stații TV de a-și câștiga o poziție avantajoasă în negocierea prețurilor (…). Rebate-urile erau la fel și înainte și după ordonanță. E o încercare care n-a avut succes, nu văd ca piața de media să fi crescut, prețul pe GRP este mai mic decât înainte"[410]. Bârsan a mai susținut că numai televiziunile mari au fost avantajate de această reglementare, iar acestea „ar putea să consolideze o putere de negociere mare în viitor" în dezavantajul teviziunilor mici.

Achiziții publice: contractele cu mass-media exceptate

În iulie 2015 Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) și Convenția Organizațiilor de Media (COM) protestau față de intenția Guvernului Ponta de a modifica Legea privind achizițiile publice, prin eliminarea prevederilor referitoare la transparența contractelor de publicitate publică (introduse în 2005) și exceptarea, în mod explicit, de la obligațiile legii, a achiziționării de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media[411]. De asemenea, CJI si COM protestau și față de eliminarea din lege în general a caracterului de document de interes public al dosarului de achiziție[412].

Modificările la lege referitoare la exceptarea contractelor de publicitate publică au fost menținute de Senat, care a adoptat în februarie 2016 proiectul de Lege privind achizițiile publice[413]. Astfel, conform textului adoptat (de altfel, identic cu cel propus de Guvern): „Prezenta lege nu se aplică pentru atribuirea contractelor de achiziție publică/ acordurilor cadru de servicii care au ca obiect: (…) b) cumpărarea, dezvoltarea, producția sau coproducția de materiale pentru programe destinate serviciilor media audiovizuale, atribuite de furnizori de servicii media, sau contractelor pentru spațiu de emisie sau furnizarea de programe care sunt atribuite furnizorilor de servicii media; (…)" (art. 29, alin. 1).

CJI și COM arătau în iulie 2015 că o astfel de excepție explicită este conținută de Directiva Europeană privind achizițiile publice[414], dar afirmau

[408] PROIECT. Doi deputați vor să abroge Ordonanța antirebate: *„nu a avut efectul scontat"*, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 23.03.2016

[409] Efectul ordonanței anti-rebate: Afacerile agențiilor de media s-au înjumătățit sau au scăzut chiar mai mult în doi ani, Iulia Bunea, Paginademedia.ro, 10 iunie 2015

[410] Mihai Bârsan, despre ordonanța anti-rebate: „S-ar putea ca pe termen lung să fi vizat dispariția agențiilor de media". „5% dintre advertiserii pe TV au plecat în ultimul an", Petrișor Obae Paginademedia.ro, 20 aprilie 2015

[411] Punct de vedere al CJI și COM referitor la Proiectul de lege privind achizițiile publice, www.cji.ro, 31 iulie 2015.

[412] Conform legii în vigoare: *„Dosarul achiziției publice are caracter de document public, în forma în care se află la momentul solicitării accesului la informațiile din cuprinsul acestuia. Accesul persoanelor la aceste informații se realizează cu respectarea termenelor și procedurilor prevăzute de reglementările legale privind liberul acces la informațiile de interes public și nu poate fi restricționat decât în măsura în care aceste informații sunt confidențiale, clasificate sau protejate de un drept de proprietate inteectuală, potrivit legii"* (art. 215 alin 1).

[413] Înregistrat la Senat ca L628/2015. Înregistrat la Camera Deputaților ca PL-x nr. 18/2016 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15472

[414] DIRECTIVA 2014/24/UE A PARLAMENTULUI EUROPEAN ȘI A CONSILIULUI din 26 februarie 2014 privind achizițiile publice și de abrogare a Directivei 2004/18/CE

că „această excepție trebuie interpretată ca excepție de la reglementarea comună la nivel european (care nu este posibilă, din rațiuni socio-culturale), și în nici un caz ca obligație de a introduce o excepție similară la nivel național". CJI și COM afirmau că măsurile propuse nu contribuie la transparența și utilizarea responsabilă a banului public (20-25 la sută din piața de publicitate fiind estimată a fi din fonduri publice) și că sunt periculoase având în vedere faptul că urmează un an electoral (2016).

Caracterul de document de interes public al dosarului de achiziție, în general, a fost menținut în forma adoptată de Senat (art. 216), similar cu textul în vigoare.

De asemenea, în forma adoptată de Senat sunt diminuate pragurile ce trebuie respectate în cazul achizițiilor publice directe, în general. Dacă pentru achiziția de bunuri și servicii acestea fuseseră de 5.000 de euro în 2006, ele au crescut gradual până la 30.000 de euro în 2012, spre critica unor organizații cu activități de bună guvernare. În forma adoptată de Senat, acestea sunt din nou diminuate la 15.000 de euro[415]. La data redactării acestui raport, proiectul de lege urma să fie introdus în plenul Camerei Deputaților, după ce primise aviz favorabil de la comisiile de specialitate[416]. Prevederile discutate mai sus au fost menținute în care le adoptase Senatul[417].

ANAF – amnistie fiscală

Obligațiile fiscale care au afectat începând cu 1 ianuarie 2009 jurnaliștii remunerați pentru activități independente aferente drepturilor de autor au fost anulate prin Legea amnistiei fiscale nr. 209/2015, aprobată de Guvern în luna mai și adoptată de Parlament o lună mai târziu. Legea a șters astfel diferențele de taxă pe valoarea adăugată aferentă veniturilor realizate din drepturi de proprietate intelectuală, precum și obligațiile fiscale accesorii aferente neachitate pentru perioadele anterioare datei de 1 iunie 2015 și neachitate până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

Ștergerea datoriilor vine pe fondul unor neclarități din legislație. Conform expunerii de motive redactată de Guvern, legea era necesară pentru „înlăturarea inechităților apărute în aplicarea practică a prevederilor Codului Fiscal în ce privește recalificarea unor activități independente ca activități dependente". Pe baza vechiului Cod fiscal (în vigoare până la 1 ianuarie 2016), organele fiscale au reîncadrat veniturile realizate din desfășurarea ca activitate independentă a unor profesii libere, ca fiind venituri din activități dependente, inclusiv activitățile desfășurate de persoanele fizice în domeniul drepturilor de autor.

Guvernul a mai motivat măsura prin cuantumul mare al obligațiilor fiscale existente și prin a căror recuperare s-ar fi putut ajunge la intrarea în insolvență/faliment a contribuabililor afectați. De asemenea sunt evitate multitudinea de litigii care pot fi costisitoare atât pentru contribuabilii contestatori cât și pentru organele fiscale.

Pe 2 iulie 2015, Parlamentul a aprobat Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 6 din 7 aprilie 2015 pentru modificarea și completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal pentru a modifica reglementările care defineau activitățile independente și care au generat situația descrisă mai sus. Noua lege stabilește că o persoană fizică desfășoară o activitate independentă dacă îndeplinește cel puțin patru dintre următoarele criterii[418]:

- dispune de libertatea de alegere a locului și a modului de desfășurare a activității, precum și a programului de lucru;
- dispune de libertatea de a desfășura activitatea pentru mai mulți clienți;
- riscurile inerente activității sunt asumate de către persoana fizică ce desfășoară activitatea;
- activitatea se realizează prin utilizarea patrimoniului persoanei fizice care o desfășoară;
- activitatea se realizează de persoana fizică prin utilizarea capacității intelectuale și/sau a prestației fizice a acesteia, în funcție de specificul activității;
- persoana fizică face parte dintr-un corp/ordin profesional cu rol de reprezentare, reglementare și supraveghere a profesiei desfășurate, potrivit actelor normative speciale care reglementează organizarea și exercitarea profesiei respective;
- persoana fizică dispune de libertatea de a desfășura activitatea direct, cu personal angajat sau prin colaborare cu terțe persoane în conditiile legii.

Noul Cod fiscal intrat în vigoare la 1 ianuarie 2016 a păstrat aceste reglementări.

Fondul audiovizual

Apropierea anului electoral a generat o adevărată competiție în mediul politic în vederea sprijinirii financiare a televiziunilor.

Pe 14 aprilie, un membru al Consiliului Național al Audiovizualului, Valentin Jucan, a redactat o propunere de Ordonanță de Urgență prin care se crea un fond audiovizual, cu scopul de a ajuta principalele 10 televiziuni libere la retransmisie din România[419]. Jucan a transmis o scrisoare publică

[415] Detalii și aici: „Pragurile achizițiilor publice directe vor scădea semnificativ. Proiectul, adoptat de Senat", de Alexandru Boiciuc, avocat.net, 9 februarie 2016

[416] PL-x nr. 18/2016 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15472

[417] http://www.cdep.ro/comisii/industrii/pdf/2016/rp018;1.pdf

[418] Legea nr. 187/2015 privind aprobarea Ordonantei de urgenta a Guvernului nr. 6/2015 pentru modificarea si completarea Legii nr. 571/2003 privind Codul fiscal

[419] Să luăm de la cablişti şi să dăm la televiziuni. Un membru CNA propune un „fond audiovizual" care să ajute televiziunile românești, Iulia Bunea, paginademedia.ro, 14.04.2015

adresată Președintelui și Primului ministru în care susținea necesitatea creării acestui fond „Pentru alinierea României la normele Uniunii Europene, în sprijinul programului de trecere a televiziunilor la digitalizare" și considera că această măsură va garanta că televiziunile „vor reveni la normalitate, decență, respect pentru public, iar taxele și impozitele pe care acestea le datorează statului vor putea fi achitate". Fondul s-ar fi creat prin impunerea unei contribuții de 5% din veniturile realizate de distribuitorii care retransmit servicii de programe de televiziune prin rețele de comunicații electronice, precum și din taxele percepute de Consiliu pentru eliberarea licențelor audiovizuale, prelungirea valabilității licențelor audiovizuale și eliberarea avizelor de retransmisie. Potrivit acestuia, CNA ar fi fost organismul responsabil de colectarea și distribuirea banilor.

Ideea a fost preluată în Parlament de Partidul Național Liberal, care a inițiat pe 2 iunie 2015, un proiect de lege în același sens. Potrivit acestui proiect de lege, fondurile ar fi provenit tot de la companiile de cablu, care ar fi trebuit să cotizeze cu 5% din încasările anuale. Banii ar fi fost împărțiți primelor 12 televiziuni din lista must carry de către o comisie care ar fi stabilit la cine ajung, pe baza unor „proiecte editoriale". Comisia ar fi urmat să fie alcătuită din 3 membri CNA, 2 reprezentanți de la Ministerul Culturii, 2 reprezentanți ai posturilor TV, 2 reprezentanți ai operatorilor de cablu și 2 de la ONG-uri.

Ștafeta a ajuns apoi la Guvern, care a propus pe 4 iunie 2015 un proiect de Ordonanță de Urgență care prelua ideile lui V. Jucan privind modul de finanțare a acelui fond audiovizual, dar compensa distribuitorii de cablu cu reducerea TVA-ului la 9%. Ministerul pentru Societatea Informațională a solicitat CNA un aviz pentru acest proiect de ordonanță de urgență. Avizul nu a întrunit la prima încercare voturile necesare (au fost 5 voturi pentru și 3 împotrivă), dar acesta a fost acordat după ce ministrul pentru Societatea Informațională, Sorin Grindeanu, s-a prezentat în fața membrilor CNA pentru a susține proiectul. Conform acestui proiect, Fondul urma să fie administrat de un Consiliu alcătuit din 3 reprezentanți ai CNA, un reprezentant al Ministerului Culturii, un reprezentant al Ministerului pentru Societatea Informațională, un reprezentant al Ministerului Finanțelor Publice. În document nu se menționa cum și cui vor fi alocate respectivele sume, aceste detalii urmând să fie stabilite ulterior și aprobate prin Hotărâre de Guvern.

A doua zi după obținerea avizului CNA, pe site-ul Ministerului pentru Societatea Informațională a apărut un nou proiect de OUG. Acesta păstrează ideea înființării unui Fond audiovizual și soluția de finanțare a acestuia din varianta precedentă, inclusiv reducerea TVA la 9%; în schimb, dispare modul de organizare și funcționare a Consiliului Fondului audiovizual. Acesta urma a fi definit ulterior printr-o hotărâre a Guvernului, ce ar fi trebuit să fie emisă în termen de 30 de zile de la data aprobării OUG.

Acest ultim proiect cuprinde o serie de măsuri pentru facilitarea trecerii la televiziunea digitală. Astfel, emisia analogică a televiziunilor ar continua până la sfârșitul anului 2016 (România se obligase să facă această trecere până la 17 iunie 2015). De asemenea, drepturile de utilizare a frecvențelor radio acordate, pentru furnizarea pe cale radio terestră a serviciilor publice de radiodifuziune, pot fi extinse, cu caracter temporar, până la data de 31 decembrie 2016. CNA a dat aviz pozitiv și acestui proiect de OUG.

Companiile de cablu au protestat față de aceste inițiative legislative, considerând că taxa de 5% reprezintă o măsură anticoncurențială[420].

Dar lucrurile nu s-au oprit aici. În urma protestelor cabliștilor, Guvernul a adoptat Ordonanța de Urgență pe 10 iunie, dar într-o formă diferită de primele proiecte. Diferența principală este cea referitoare la finanțarea fondului, care nu urma a se mai face de la cablești. Astfel, prin Ordonanță se constituia un fond de 15 milioane de lei, alimentat din bani publici, pentru posturile TV „care produc și difuzează emisiuni cu specific de informare, educare și cultural de interes public". Fondul ar fi urmat să funcționeze între 1 iulie 2015 și 31 decembrie 2016. Guvernul a anunțat că va reveni cu o Hotărâre de Guvern prin care va stabili criteriile de eligibilitate a beneficiarilor, hotărâre care nu a mai fost adoptată. Ordonanța în vigoare a păstrat măsurile cuprinse în proiectul anterior cu privire la procesul de digitalizare.

Organizațiile de media au criticat acest act normativ. Centrul pentru Jurnalism Independent, ActiveWatch, Convenția Organizațiilor de Media au susținut că: „Instituirea unor astfel de măsuri în plin sezon electoral (a doua jumătate a anului 2015 și anul 2016) ridică majore semne de întrebare în ceea ce privește intențiile Guvernului și erodează de la bun început credibilitatea televiziunilor care vor primi astfel de ajutoare". Aceste organizații nu resping ideea unui sprijin dedicat producției, dar acesta trebuie să „acopere producția editorială, indiferent de tipul mijlocului de informare (presă scrisă, radio, televiziune, online). Astfel de fonduri trebuie să poată fi accesate de orice creator, în cadrul unui proces transparent și competitiv"[421].

Fondul a rămas la nivel de intenție, deoarece Guvernul nu a emis Hotărârea de Guvern prin care, potrivit Ordonanței, ar fi trebuit să stabilească criteriile de eligibilitate a beneficiarilor.

[420] Guvernul face un pas inapoi in privinta proiectului de finantare a televiziunilor cu bani de la cablisti, Hotnews.ro, 10.06.2015

[421] Organizațiile de media resping ideea ajutorului de stat pentru televiziuni în campania electorală, www.activewatch.ro, 11.06.2015

Fondul Special pentru Jurnalism de Investigație – 2% din prejudiciul recuperat de stat

La finalul anului 2015, Parlamentul a respins definitiv un proiect de lege[422] care propunea ca persoanele fizice sau juridice care dezvăluie acte de corupție prin intermediul mass-media sau prin plângeri adresate în mod direct organelor de cercetare și urmărire penală să fie recompensate cu 2% din prejudiciul recuperat de stat. Proiectul de lege a fost inițiat în 2014 de trei deputați PP-DD (Tudor Ciuhodaru, Adrian-Nicolae Diaconu, Cătălin-Daniel Fenechiu). Punctul de vedere al Guvernului[423], transmis Biroului Permanent al Senatului în august 2015 și semnat de prim-ministrul Victor Ponta, a fost împotriva adoptării acestui proiect de lege. Guvernul a argumentat în detaliu, afirmând, printre altele, că propunerea încalcă Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice, cu modificările și completările ulterioare.

Indemnizații pentru pensiile jurnaliștilor, membri ai uniunilor de creație

Un proiect de lege prin care ziariștii, membri ai uniunilor de creație, vor primi indemnizații de 50 la sută la pensie, a fost aprobat tacit de Senat la finalul anului 2015 și adoptat de Camera Deputaților în aprilie 2016. Proiectul de lege a fost inițiat de senatorul UNPR Haralambie Vochițoiu, în colaborare cu Uniunea Ziariștilor Profesioniști, și semnat de o pleiadă de senatori și deputați, preponderent ai UNPR și PSD. Propunerea legislativă pentru completarea art. 1 din Legea nr. 8 din 11 ianuarie 2006 privind instituirea indemnizației pentru pensionarii sistemului public de pensii, membri ai uniunilor de creatori legal constituite și recunoscute ca persoane juridice de utilitate publică[424] include în lista beneficiarilor acestor indemnizații și ziariștii.

Din expunerea de motive[425] care însoțește proiectul de lege, reiese că Uniunea Ziariștilor Profesioniști s-a adresat Academiei Române deoarece din legea în discuție a fost omisă „creația jurnalistică". Conform expunerii de motive, Academia Română ar fi spus că numai Uniunea de profil a breslei, adică Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România, „pe baza criteriilor de ordin estetic și deontologic" poate stabili calitatea actului de creație jurnalistică .

Guvernul nu a susținut propunerea legislativă, afirmând, printre altele, că „jurnalismul nu poate fi asimilat ca domeniu de creație, precum cel al creației muzicale, interpretative, cinematografice, literare, etc."[426]. De asemenea, Guvernul a afirmat că modificarea ar duce la o majorare a costurilor bugetare, măsură pentru care nu au fost identificate sursele financiare necesare.

Comisia de cultură și media și Comisia pentru muncă, familie și protecție socială din Senat au emis un raport comun de respingere a proiectului de lege[427]. „Faptul că UZP [Uniunea Ziariștilor Profesioniști] este o organizație *profesională* și nu o uniune de *creatori* a fost susținut de mai mulți membri ai celor două Comisii, care au subliniat și faptul că, la nivel național, există nu mai puțin de 280 de asociații de jurnaliști. Deși nu este explicit menționat, legea actuală se referă exclusiv la *creația artistică*, iar faptul că actul jurnalistic poate dobândi, în anumite condiții, valențe artistice nu poate fi transformat într-o regulă generală. Fără a nega îndreptățirea jurnaliștilor de a beneficia de drepturi materiale mai bune, opinia majorității membrilor celor două Comisii a fost că Legea nr. 8/2006 nu este sediul materiei pentru aceste drepturi".

În Camera Deputaților[428], Comisia pentru muncă și protecția socială a emis un aviz favorabil și a amendat proiectul de lege, introducând între beneficiarii acestui sistem de pensii și pensionarii militari, care sunt membri ai uniunilor de creație.

Un articol PressOne remarca faptul că în prezent singura „uniune de creatori" în domeniul jurnalistic, cu statut de utilitate publică, este Uniunea Ziariștilor Profesioniști din România (UZPR)[429].

Legea defăimării sociale

În a doua jumătate a anului 2015, deputatul PSD Liviu Dragnea a propus „Legea privind promovarea demnității umane și toleranței față de diferențele de grup", cunoscută și sub numele de „Legea defăimării sociale." Imediat, mai multe organizații neguvernamentale au reacționat împotriva legii și au denunțat faptul că aceasta „nu va contribui la prevenirea și combaterea discriminării, ci mai degrabă va duce în derizoriu conceptul de nediscriminare, deoarece dublează unele prevederi deja existente". Semnatarii documentului au arătat că există un pericol real de apariție a unor

[422] Propunere legislativă privind înființarea Fondului Special pentru Jurnalismul de Investigații - Pl-x nr. 148/2015. http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=14190&prn=1javascript:emailCurrentPage() http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=14187 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=14191

[423] Vezi fișa proiectului de Lege pe site-ul Camerei Deputaților.

[424] L337/2015 http://www.senat.ro/legis/lista.aspx#

[425] http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L337EM.pdf

[426] http://www.cdep.ro/proiecte/2015/800/10/3/pvg1028.pdf

[427] L337/2015 http://www.senat.ro/legis/lista.aspx#

[428] PL-x nr. 813/2015 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15327

[429] „Uniunea Ziariștilor cu Epoleți", de Iulia Marin, PressOne.ro, 11 aprilie 2016

abuzuri împotriva libertății de expresie din partea instituțiilor statului. Conform proiectului de lege, „defăimarea socială este fapta sau afirmația prin care o persoană este pusă în situație de inferioritate pe temeiul apartenenței sale" Includerea „afirmațiilor" în această definiție ar putea avea ca efect inhibarea unor discuții libere pe teme de interes general, aducându-se astfel atingere libertății de exprimare. De asemenea, sintagma „pusă în situație de inferioritate", este mult prea ambiguă, lăsînd astfel loc unor eventuale abuzuri, deoarece destinatarii legii nu pot cunoaște limitele precise ce trebuie respectate pentru a nu încălca legea[430].

În urma acestor presiuni publice, proiectul de lege nu a mai fost votat, membrii parlamentului alegând să-l retrimită la comisii.

Insulta și calomnia în penal

În septembrie 2015 senatoarea PC, Cristiana Anghel, a înregistrat la Senat un proiect de modificare a Codului penal prin care propunea reincriminarea insultei, a calomniei și reintroducerea probei veritității, în forma în care acestea existaseră în vechiul Cod penal[431]. Comisia pentru drepturile omului, culte și minorități a dat un aviz favorabil[432]. Comisa juridică a adoptat un raport de respingere[433]. Comisia pentru cultură, arte și mijloace de informare în masă nu a fost sesizată. Proiectul Anghel a fost respins de Senat în martie 2016 (nr. voturi: DA=12, NU=51, AB=22). În aprilie 2016 proiectul Anghel se afla în lucru la Comisia juridică și la Comisia pentru drepturile omului ale Camerei Deputaților[434].

Punctul de vedere al Guvernului afirmă că, „onoarea și demnitatea sunt valori care pot fi protejate deplin prin norme de drept civil, fără să fie necesară impunerea unor sancțiuni penale" [435]. Documentul mai afirmă că dincolo de mijloacele de apărare reglementate de Codul civil, care privesc raporturile dintre persoana prejudiciată și autorul faptei ilicite, onoarea și demnitatea persoanei sunt ocrotite în anumite condiții și prin mijloace de drept contravențional, atunci când, alături de interesele individuale, sunt afectate și alte valori, care vizează interesele generale ale societății și se referă, în acest sens, la Legea nr. 61/1991 pentru sancționarea faptelor de încălcare a unor norme de conviețuire socială, a ordinii și liniștii publice și la Legea audiovizualului nr. 504/2002, cu modificările și completările ulterioare.

Legile „Big Brother"

Saga adoptării legislației de tip „Big Brother" continuă, probabil până când serviciile secrete vor obține ceea ce își doresc: diverse sisteme de supravaghere generalizată prevăzute prin lege.

Curtea Constituțională a respins, în septembrie 2014 și în ianuarie 2015, ca neconstituționale, două legi adoptate de Parlamentul României în 2014 (legea privind înregistrarea cartelelor pre-pay și a identificării utilizatorilor de hotspot-uri WiFi publice[436]și legea privind securitatea cibernetică)[437].

Organizațiile neguvernamentale care au luat poziție față de adoptarea Legii privind înregistrarea cartelelor pre-pay și a identificării utilizatorilor de hotspot-uri WiFi publice (oficial: Legea privind modificarea și completarea OUG nr. 111/2001 privind comunicațiile electronice) au afirmat că aceasta afectează grav dreptul la viață privată consfințit de Constituție[438]. Acestea au comentat că legea adoptată este neclară și are influențe asupra mai multor domenii decât cartelele telefonice preplătite. De exemplu:

- toți cetățenii care se conectează la sisteme WiFi gratuite vor trebui identificați;
- toți cei 13 milioane de utilizatori de cartele pre-pay trebuie să se înregistreze în termen de 12 luni de la data adoptării legii, în caz contrar serviciul le este dezactivat;
- înregistrarea utilizatorilor se face în condiții incerte, nu se știe cine are acces la baza de date, de ce este necesar CNP-ul utilizatorilor etc.

Curtea Constituțională, sesizată de Avocatul Poporului în urma cererilor repetate venite din

[430] Apel către deputați: Fiți toleranți, NU votați legea defăimării!, 10 februarie 2016, http://activewatch.ro/ro/freeex/reactie-rapida/apel-catre-deputati-fiti-toleranti-nu-votati-legea-defaimarii

[431] Propunere legislativă pentru completarea Legii nr.269 din 2009 privind Codul penal intregistrată la Senat ca L623/2015.

[432] http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L623ca7.pdf

[433] http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L623CR.pdf

[434] Propunere legislativă pentru completarea Legii nr.269 din 2009 privind Codul penal, înregistrată la Camera Deputaților ca Pl-x nr. 85/2016 http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15557

[435] http://www.cdep.ro/proiecte/2016/000/80/5/pvg135.pdf detalii pe acest subiect și în Raportul Libertatea Presei în România 2014-2015, Cap. Legislație, subtitlul Codul penal. http://www.activewatch.ro/Assets/Upload/files/raport%20freeex%202014%20-%202015%281%29.pdf

[436] Prin propunerea de lege privind înregistrarea cartelelor pre-pay și a identificării utilizatorilor de hotspot-uri WiFi publice (PLx. 277/2014), intenția autorităților a fost de a obliga prin lege posesorii de cartele pre-platite să se înregistreze, la fel ca și toți furnizorii de conexiuni publice WiFi. Mai mult, aceștia din urmă ar fi fost obligați să controleze identitatea tuturor utilizatorilor (de ex. clienții unui bar care intrau pe Internet).

[437] Detalii în cap. Legislație al Raportului FreeEx *„Libertatea presei în România 2014 - 2015"*.

[438] Poziția ApTI cu privire la proiectul pre-pay în *„Securitatea cibernetică și înregistrarea cartelelor pre-pay în dezbaterea Camerei Deputaților - Comisia ITC"*, de Bogdan Manolea, 11 iunie 2014, www.apti.ro. Poziției ApTI I s-au raliat mai multe organizații.

partea unor organizații ale societății civile, a declarat aceasta Lege neconstituțională în septembrie 2014[439]; un succes temporar al oponenților legii, dintre care cei mai activi au fost organizații ale societății civile și cetățeni.

Decizia CCR din 16 septembrie 2014, care a considerat că Legea privind înregistrarea cartelelor pre-pay și a identificării utilizatorilor de hotspot-uri WiFi publice) este neconstituțională în ansamblul ei, încălcând dreptul la viață *privată, preia din ideile organizațiilor* neguvernamentale argumente juridice care duc la concluzia lipsei de proporționalitate: „Propunerea nu este formulată clar, riguros și exhaustiv pentru a oferi încredere cetățenilor, caracterul strict necesar într-o societate democratică nu este pe deplin justificat, iar proporționalitatea măsurii nu este asigurată prin reglementarea unor garanții corespunzătoare (Par. 44 din Decizie)".[440]

La rândul ei, Decizia CCR[441] din ianuarie 2015, care a declarat neconstituțională legea securității cibernetice din 2014 a clarificat două aspecte tehnice importante din punct de vedere juridic:

- că datele cu un profund caracter tehnic - cum ar fi datele de trafic sau altele - pot fi date cu caracter personal și, ca atare, trebuie acordată o atenție deosebită unei reglementari detaliate în domeniu și nu trebuie adoptată doar una generală și vagă. (vezi par. 59-61)

- recunoaște în mod explicit adresa IP ca fiind o dată cu caracter personal (par. 75) și importanța tratării sale ca atare în contextul datelor de trafic.

Pentru o perioadă scurtă, a părut că Deciziile CCR și reacția virulentă a unui grup larg de organizații neguvernamentale au oprit trecerea rapidă și fără o analiză serioasă asupra drepturilor fundamentale a unor proiecte de lege similare, chiar în contextul unor amenințări de securitate complexe la acea dată (atacurile de la Charlie Hebdo). Președinția a format la începutul anului 2015 un grup de lucru la care au participat și organizații ale societății civile. Grupul de lucru își propunea să discute principii care trebuie să guverneze orice viitoare legislație în aceste domenii. Discuțiile din grup au clarificat anumite aspecte principiale, dar nu s-a discutat pe un anume proiect de lege.

Totuși, în mai 2015, Președinția și partidele parlamentare au introdus pe agenda parlamentară un proiect fără ca acesta să fie inițiat de ministerul de resort și fără a exista o dezbatere publică, conform legii, fapt ce a fost dezavuat public de reprezentanții ONG-urilor participante[442], cu toate că proiectul depus nu privește nici securitatea cibernetică și nici înregistrarea cartelelor pre-pay sau a utilizatorilor de Internet. Este vorba despre un proiect de modificare a Legii nr. 506/2004, a prelucrării datelor rezultate din comunicațiile electronice[443] care trebuie să reglementeze accesul autorităților de aplicare a legii, cu mandat de la judecător, la date de trafic stocate de către operatori din motive comerciale. Legea a fost adoptată rapid de Senat și de Camera Deputaților în septembrie 2015 și promulgată de Președinte[444].

Adoptarea acestui nou proiect s-a făcut, din nou, fără o consultare publică reală și în dispreț față de orice alte opinii. Deși un grup de organizații neguvernamentale conduse, din nou, de Asociația pentru Tehnologie și Internet (ApTI), a sugerat o serie de amendamente[445], acestea au fost ignorate în procesul grăbit de adoptare a legii[446]. Un punct pozitiv notat de ApTI este acela că la nivel de principii modificările la Legea nr. 506/2004 nu au caracterul propunerilor anterioare adoptate de Parlament, care mergeau în direcția supravegherii generalizate[447]. Totuși legea menține o serie de prevederi ambigue. De exemplu, conform ApTI, definirea termenului de „date de identificare a echipamentului" nu are un scop clar; definirea perioadei de păstrare a datelor este ambiguă și poate lăsa se înțeleagă în mod eronat că perioada de păstrare de 3 ani este obligatorie, și nu cea maximală; din textul de lege lipsește una din limitările impuse de fostele legi de păstrarea a datelor de trafic – faptul că accesarea datelor de trafic nu poate fi făcută pentru orice infracțiune, ci doar pentru infracțiunile grave, definite în mod precis în lege[448]; este necesară includerea unor măsuri de transparența ale operatorilor cu privire la

[439] *„Solicitare sesizare CCR înainte de promulgare"*, comunicat semnat de APADOR-CH, ApTI, ActiveWatch și alte organizații, www.apti.ro

[440] „DECIZIA Nr.461 din 16 septembrie 2014 asupra obiecției de neconstituționalitate a dispozițiilor Legii pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr.111/2011 privind comunicațiile electronice. Publicată în Monitorul Oficial nr.775 din 24.10.2014

[441] Decizia CCR: https://www.ccr.ro/files/products/decizia_nr17.pdf

[442] http://www.activewatch.ro/ro/freeex/reactie-rapida/cerem-dezbatere-publica-pentru-proiectul-de-modificare-a-legii-comunicatiilor-electronice

[443] http://www.senat.ro/legis/PDF/2015/15b220FG.pdf; http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=15116

[444] a devenit Legea nr. 235/2015. http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?idp=15116

[445] *„Opinie pe modificarea legii 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal"*. Punct de vedere al ApTI; 21 septembrie 2015.

[446] *„Camera Deputaților, din postura de cameră decizonală, adoptă în goana mare modificarea legii 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal"*. Punct de vedere al ApTI; 24 septembrie 2015.

[447] *„Opinie pe modificarea legii 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal"*. Punct de vedere al ApTI; 21 septembrie 2015.

[448] Legea nr.82/2012 privind retinerea datelor generate sau prelucrate de furnizorii de retele publice de comunicatii electronice si de furnizorii de servicii de comunicatii electronice destinate publicului, precum si pentru modificarea si completarea Legii nr. 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal si protectia vietii private in sectorul comunicatiilor electronice

numărul de cereri de acces la datele primite, conform bunelor practici ale Rapoartelor de Transparență publicate de marile firmele de comunicații la nivel mondial etc[449].

În 2016 legislația privind securitatea cibernetică și înregistrarea cartelelor pre-pay a fost repusă pe agenda publică. Astfel, în ianuarie 2016 Ministerul Comunicațiilor și Societății Informaționale a propus o nouă formă a proiectului de lege a securității cibernetice[450]. Acesta rămâne extrem de deficitar[451]. De exemplu, la fel ca în cazul proiectului declarat neconstituțional de Curtea Constituțională în ianuarie 2015, SRI-ul devine autoritate în domeniul securității cibernetice, toate persoanele juridice sunt subiecții legii, în timp ce subiecții legii ar trebui să fie exclusiv infrastructurile naționale de interes public, așa cum o cere și Directiva Network Information Security (NIS)[452], adoptată de Parlamentul European în decembrie 2015[453]. În plus sectorul privat este tratat în textul propus ca un simplu raportor de incidente de securitate[454]. Mai mult, furnizorii de servicii de securitate cibernetică sunt obligați să devină niște delatori, având obligația să notifice SRI de posibile amenințări informatice, dar nu au aceiași obligație față de propriul client[455].

De asemenea, după atacurile teroriste de la Bruxelles din martie 2016, structurile interesate au profitat de valul de temeri ridicate de pericolul terorist în România și au determinat guvernul să anunțe că va pregăti urgent spre adoptare un nou proiect de înregistrare a cartelelor pre-pay[456]. Acest anunț a fost însoțit de câteva bâlbe instituționale ale SRI, formulate într-un limbaj de lemn specific acestei instituții. Astfel, după ce l-a determinat pe prim-ministrul Cioloș să afirme că astfel de cartele ar fi fost folosite „în pregătirea unor atentate în altă parte în UE", SRI a răspuns unei întrebări a Digi24 precizând că, de fapt, ar fi vorba de „cartele folosite în mai multe zone de conflict, inclusiv în Siria și Irak, cartele care ar putea să fie folosite de românii care locuiesc în aceste zone de conflict, dar și de persoane care au legături cu entități teroriste[457]". La două zile după acest răspuns, SRI a revenit cu un comunicat prin care afirmă că „În România, indivizi afiliați organizațiilor teroriste au folosit cartele pre-paid pentru comunicare în exterior. Investigația privește inclusiv posibilitatea utilizării unor astfel de cartele în atentatele din Europa. De altfel, informații recente indică lansarea de amenințări la adresa unor infrastructuri de transport dintr-o țară europeană de pe astfel de cartele[458]".

O lovitură la adresa modului de funcționare a Serviciului Român de Informații a adus-o, din nou, Curtea Constituțională, care a decis la începutul anului 2016, în urma unei plângeri de neconstituționalitate inițiată de un grup de persoane judecate pentru spălare de bani și evaziune fiscală că doar organele de urmărire penală pot să efectueze supravegherea tehnică din cursul procesului penal. Organele de urmărire penală sunt cele enumerate la art. 55 alin. (1) din Codul de procedură penală, respectiv procurorul, organele de cercetare penală ale poliției judiciare și organele de cercetare penală speciale" (paragraful 34 din Decizia CCR[459]). Până la această decizie a CCR interceptările telefonice sau alte activități de supraveghere tehnică erau desfășurate în principal de SRI, procurorii fiind obligați să apeleze la asistența tehnică și umană, precum și la infrastructura din dotarea SRI. Decizia CCR se referă doar la interceptările din cursul procesului penal, SRI putând să mai facă interceptări în continuare pe baza atribuțiilor speciale din legea securității naționale[460].

Există un interes foarte puternic al structurilor de securitate pentru adoptarea de prevederi legislative care să permită supravegherea generalizată. Aceste structuri, în frunte cu Serviciul Român de Informații, au jucat și joacă un rol esențial în ceea ce privește forma în care aceste legi au fost și sunt adoptate de către Parlament, deși ele nu au drept de inițiativă legislativă. De altfel, fostul director SRI, George Maior, a jignit și amenințat deschis oponenții legilor „Big Brother" (jurnaliști, organizații de drepturile omului, membrii Curții Constituționale): „Eu vreau să avertizez foarte serios că există o răspundere morală în legătură cu securitatea cetățenilor României, nu a statului. La momentul când se va întâmpla o catastrofă, voi ști spre cine să arăt cu degetul. E datoria mea să spun că cineva se joacă cu lucruri pe care nu le înțelege sau din rea-credință le abordează în acest fel. Nu comentez deciziile,

[449] Detalii aici: *„Opinie pe modificarea legii 506/2004 privind prelucrarea datelor cu caracter personal"*. Punct de vedere al ApTI; 21 septembrie 2015.

[450] Aici textul și expunerea de motive.

[451] *„Scrisoare deschisă pentru o securitate informatică sănătoasă - 5 principii pentru un act normativ coerent"*. ApTI; 9 februarie 2016.

[452] Ibidem.

[453] Textul final al directivei poate fi consultat aici: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2015/12/pdf/st15229-re02_en15_pdf/

[454] *„Scrisoare deschisă pentru o securitate informatică sănătoasă - 5 principii pentru un act normativ coerent"*. ApTI; 9 februarie 2016.

[455] Ibidem.

[456] *„Cartele pre-pay din România, folosite în pregătirea unor atentate"*, Emisunea Dupa 20 de Ani, ProTV, 27 martie 2016.

[457] „EXCLUSIV | SRI: Cartele prepaid românești folosite în Siria și Irak", digi24.ro, 28 martie 2016.

[458] „SRI confirmă că teroriștii au folosit cartele pre-pay pentru a vorbi din România în străinatate. Ce obiective erau vizate", stirileprotv.ro, 30 martie 2016.

[459] DECIZIA Nr.51din 16 februarie 2016 referitoare la excepţia de neconstituţionalitate a dispoziţiilor art.142 alin.(1) din Codul de procedură penală.

[460] O analiză foarte la obiect a Deciziei CCR aici: *„CCR decide că SRI nu mai poate face interceptări la ordinul procurorilor - 4 concluzii rapide"*, de Bogdan Manolea, director executiv ApTI; 17 februarie 2016. Vezi și *„Revoluție în interceptările telefonice: nu o să se întâmple nimic semnificativ"*, Bogdan Manolea, director executiv ApTI; 4 martie 2016.

ne vom adapta la ele, cu mijloacele chiar și ale lui Sherlock Holmes”[461].

De asemenea, aceste inițiative legislative au beneficiat și beneficiază de un larg sprijin în rândul mass-media, ceea ce este îngrijorător și în contextul în care serviciile au recunoscut în 2014 că au agenți infiltrați în redacții[462]. Mai mult, inclusiv Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a fost atras în această luptă pentru promovarea legislației de tip „Big Brother”, emițând un „punct de vedere”[463] referitor la existența unei așa-zise situații de discriminare între deținătorii de cartele pre-pay și cei de abonamente (în ideea că unii nu trebuie să furnizeze date personale, pe când ceilalți da). Punctul de vedere al CNCD a fost ridiculizat și criticat de asociațiile cu expertiză în domeniul anti-discriminării.

Toată această legislație de tip „Big Brother” poate avea un impact direct asupra activității jurnalistului, care publică informații de interes public și care lucrează cu date confidențiale și cu surse pe care trebuie să le protejeze. De exemplu, propunerea de legislație privind securitatea cibernetică (inclusiv propunerea din 2016) este atât de vagă încât poate reprezenta un pericol și pentru mass-media. Astfel, deși ele sunt exceptate de la o parte din obligațiile incluse în legea datelor cu caracter personal, pe noul proiect de lege privind securitatea cibernetică (în dezbatere la începutul anului 2016) ele intră în categoria persoanelor juridice care procesează date personale prin sisteme IT și, deci, care au aceleași obligații de a:

- notifica orice incident de securitate cibernetică identificat către o autoritate a statului (art 20 1) b);
- elabora și implementa politici și planuri de securitate cibernetică, cu respectarea cerințelor minime de securitate - art 18 1) b);
- adopta măsuri tehnice și organizatorice pentru managementul incidentelor de securitate cibernetică; art 18 1) c).

Mai mult, proiectul de lege privind securitatea cibernetică introduce obligații neclare referitoare la furnizorii de găzduire (companiile de web-hosting), prin intermediul cărora s-ar putea acționa pentru înregistrarea activităților din ziarele online pe care le găzduiesc. Chiar dacă această acțiune se poate face doar cu mandat de la judecător, considerăm că simpla sa existență potențială este un important semnal de alarmă.

Ca o concluzie, încheiem cu un citat dintr-un punct de vedere al Asociației pentru Tehnologie și Internet, publicat după o întâlnire în luna aprilie cu reprezentanți ai guvernului și ai SRI pe marginea acestor legi: „Principiul fundamental de la care trebuie pornit este acela că orice măsură de supraveghere generalizată (gen retenția datelor, cartele pre-pay, înregistrare WiFi) este contrară principiului proporționalității, astfel cum acesta rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene”[464].

A început oficial cenzura Internetului în România

Pe 12 iunie 2015 a fost promulgată Legea nr. 124/2015 care aduce modificări Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 77/2009 privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc. Articolul 10(7) stipulează: „[...] Furnizorii de rețele și servicii de comunicații electronice [...], sunt obligați să respecte deciziile Comitetului de Supraveghere al O.N.J.N. [Oficiul Național pentru Jocuri de Noroc, n.n.] referitoare la restricționarea accesului către site-urile de jocuri de noroc neautorizate în România, precum și cele referitoare la reclama și publicitatea acelor jocuri de noroc organizate de către un operator de jocuri de noroc nelicențiat în România”. Astfel, furnizorii sunt obligați să implementeze un sistem de filtrare a site-urilor, obligatoriu pentru toți clienții lor. La momentul adoptării legii, pe site-ul Oficiului Național pentru Jocuri de Noroc (ONJN) deja fusese publicată o listă neagră de 48 de site-uri pe care această instituție le dorea blocate[465].

Pe 24 iunie 2015, ONJN a adoptat, fără dezbatere publică, o decizie, publicată pe site-ul instituției de abia după o lună de la adoptare, care nu numai că obligă furnizorii să blocheze accesul la unele site-uri prin DNS, ci și să redirecționeze utilizatorii către un site găzduit de STS (http://213.177.28.90/)[466]. Conform deciziei ONJN, STS va putea colecta toate adresele IP ale utilizatorilor de Internet de pe teritoriul României care încercă să acceseze acele site-uri[467]. La sfârșitul lunii iulie 2015 ONJN trimisese o somație în acest sens la adresa furnizorilor de Internet prin care îi obliga să implementeze această decizie[468].

Un grup de organizații neguvernamentale, sub coordonarea ApTI, a arătat care sunt motivele

[461] *„Interviul eveniment acordat de George Maior lui Dan Andronic, înainte de demisia din fruntea SRI - Emisiune completă (VIDEO)”*, B1.ro, 27 ianuarie 2015

[462] Vezi, de exemplu, raportul FreeEx 2014-2015.

[463] Vezi, de exemplu, un punct de vedere al APADOR-CH, care explică și bâlbele CNCD în a justifica acest *„punct de vedere”* precum și eșecul instituției în a răspunde la cereri de informații de interes public: *„Cum a stabilit CNCD că posesorii de abonamente telefonice sunt discriminați”*, apador.org/blog, 12 iunie 2015.

[464] *„Spunem NU oricărei măsuri de supraveghere generalizată”*, de Bogdan Manolea, privacy.apti.ro, 13 aprilie 2016.

[465] *„A început oficial cenzura Internetului în România. De ce încalcă drepturile omului și nu ar trebui să o acceptăm”* Comunicat de presă pe marginea punctului de vedere coordonat de ApTI; 19 august.

[466] Ibidem.

[467] Ibidem.

[468] Ibidem.

pentru care această legislație și măsurile adoptate de ONJN sunt greșite:

- este instituită cenzura conținutului pe Internet, deschizându-se și portița pentru crearea de unelte de cenzură ce vor fi extinse ușor la alte domenii;
- este încălcată viața privată prin alterarea confidențialității comunicației electronice;
- interceptarea unei transmisii de date informatice este o infracțiune;
- blocarea prin DNS creează o serie de probleme indirecte tehnice de securitate informatică;
- măsurile sunt tehnic inutile și pot fi ușor depășite, deoarece există o multitudine de modalități prin care utilizatorii sau deținătorii unui site pot evita cenzura prin ISP [469].

O consecință gravă este aceea că, în urma accesării accidentale a unui astfel de site de jocuri de noroc neautorizat, prin redirecționarea către STS, orice utilizator de Internet poate fi implicat într-o cauza care privește jocurile de noroc ilegale.

Până la ora la care a fost redactat acest raport lista neagră a ONJN a crescut la peste 750 de site-uri web. În practică nu toți ISP-istii respectă aceste dispoziții sau le respectă doar cu privire la o parte din site-uri. Cel puțin un furnizor a atacat în instanță deciziile ONJN, procesul fiind în curs de desfășurare.

Ziua Ziaristului Român – „conștiință a neamului său, martir și oștean credincios”

În septembrie 2015 a fost înregistrată la Senat o propunere legislativă privind declararea zilei de 28 iunie ca „Ziua Ziaristului Român”[470]. Propunerea a fost semnată de mai mulți parlamentari UNPR și doi parlamentari PSD și PP-DD, primul în lista semnatarilor fiind Gabriel Oprea, politician aflat la acea dată în plină controversă publică și mediatică drept urmare a conduitei sale în funcția de vicepremier al Guvernului Ponta. Proiectul de lege conținea trei articole prin care se declara ziua de 28 iunie ca Ziua Ziaristului Român și se statua că această zi poate fi marcată de către autorități ale statului, asociații, organizații neguvernamentale, muzee, reprezentanțe ale României în străinătate și de către Societatea Română de Radiodifuziune și Societatea Română de Televiziune.

Semnatarul expunerii de motive atașată legii, senatorul UNPR Haralambie Vochițoiu, argumenta că: „Ziaristul roman a fost, de-a lungul vremurilor, conștiința neamului său și s-a aflat în primele rânduri ale luptei pentru independență, libertate socială, redeșteptare și reîntregire națională. (…) Ziaristul român a fost și se află înrolat în marea Oaste a neamului românesc, Limba Română, ca oștean credincios în apărarea Bisericii, Istoriei și Neatârnării naționale”[471]. Conform expunerii de motive, proiectul a fost inițiat ca urmare a solicitărilor venite din partea Uniunii Ziariștilor Profesioniști.

Proiectul de lege a primit la începutul lunii martie 2016 aviz nefavorabil din partea Comisiei pentru cultură și media a Senatului, ca urmare a faptului că data de 28 iunie este o dată lipsită de semnificație pentru jurnaliști și, în plus, are loc și o suprapunere „nefericită cu data cedării Basarabiei, a nordului Bucovinei și a Ținutului Herța ca urmare a ultimatumului sovietic din 1940”[472]. Pe 15 martie 2016 Senatul a respins proiectul de lege. La data publicării acestui raport, proiectul se află în dezbaterea comisiilor de specialitate ale Camerei Deputaților[473].

CONCLUZII:

- A fost adoptată o modificare la Legea audiovizualului care permite Parlamentului demiterea Președintelui CNA odată cu respingerea raportului anual, un mecanism care deschide porțile arbitrariului și abuzului politic.
- Guvernul Ponta a corectat reglementările fiscale - drepturile de autor nu mai sunt impozitate cu TVA, criteriile pentru definirea activității independente au redevenit mai laxe și, în plus, datoriile cu TVA neplătit au fost șterse.
- Ordonanța anti-rebate încă afectează distribuția bugetelor de publiciate în mass-media, în timp ce achiziționarea de timp de emisie sau de produse editoriale direct de la furnizorii de servicii media sunt exceptate din legislația privind achizițiile publice.
- Apropierea anului electoral a generat o adevărată competiție în mediul politic în vederea sprijinirii televiziunilor și a jurnaliștilor. Guvernul Ponta, PNL și alți actori au încercat să creeze un Fond Audiovizual destinat televiziunilor, un proiect din Parlament încerca să creeeze un Fond Special pentru Jurnalismul de Investigație. Un proiect care a fost adoptat stipulează că jurnaliștii membri ai uniunilor de creație (în speță membrii UZP) vor primi indemnizații de 50 la sută la pensie.
- Dorința unor actori politici de a reincrimina insulta și calomnia rămâne un pericol constant pentru libertatea de exprimare.
- Saga adoptării legislației de tip *„Big Brother”* continuă, probabil până când serviciile secrete

[469] Ibidem.
[470] Numărul de înregistrare la Senat: L624/2015
[471] http://www.senat.ro/legis/lista.aspx?nr_cls=L624&an_cls=2015
[472] Raportul Comisiei de cultură si media a Senatului din 9 martie 2016. http://www.senat.ro/legis/PDF%5C2015%5C15L624CR.pdf
[473] http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=15575

vor obține ceea ce își doresc: diverse sisteme de supraveghere generalizată prevăzute prin lege.

- A început oficial cenzura internetului în România – Oficiul Național pentru Jocuri de Noroc restricționează accesul către site-uri.
- Inițiative legislative periculoase pentru libertatea de exprimare sunt introduse periodic în Parlament.

Recomandări pentru jurnaliști și editori:

- Citiți legislația care vă afectează activitatea profesională (Codurile penal și civil, Legea 544/2001, legislația audiovizuală, Codul muncii, Legea drepturilor de autor etc.).
- Citiți *„Libertatea de exprimare și noul Cod civil”*[474], *„Ghidul juridic pentru ziariști”*[475] și *„Ghidul avertizorului de integritate din instituțiile publice de presă (radio, televiziune, agenție de presă)”*[476], *„Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”*[477].
- Implicați-vă în monitorizarea legislației și a dezbaterilor cu publicul și autoritățile.
- Susțineți inițiativele de autoreglementare, ca modalitate de prevenire a supra-legiferării în domeniul mass-media.

Recomandări pentru autorități și politicieni:

- Aplicați legislația unitar, în acord cu jurisprudența CEDO și cu tratatele internaționale la care România este semnatară.
- Organizați consultări publice înainte de adoptarea de acte legislative și respectați concluziile acestora.
- Orice fond dedicat jurnalismului trebuie să includă producția editorială prin orice mijloc de informare (presă scrisă, radio, televiziune, online). Astfel de fonduri trebuie să poată fi accesate de orice creator, în cadrul unui proces transparent și competitiv.
- Nu adoptați legislație de tip *„Big Brother”*. Riscă să fie declarată neconstituțională. În plus, orice masură de supraveghere generalizată (retenția datelor, cartele pre-pay, înregistrare WiFi etc.) este contrară principiului proporționalității, astfel cum acesta rezultă din jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului și a Curții de Justiție a Uniunii Europene.
- Nu incriminați insulta și calomnia.
- Adoptați legislație prin care să fie interzisă infiltrarea în redacții de agenți ai serviciilor de informații.

[474] *„Libertatea de exprimare și noul Cod civil”* (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.
[475] *„Ghid juridic pentru ziariști”*, ediția III (Autori: Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.
[476] *„Ghidul avertizorului de integritate”* (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2012.
[477] *„Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească”*, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, ian. 2016

DREPTUL LA DEMNITATE, IMAGINE, VIAȚĂ PRIVATĂ. ALTE CONFLICTE JURIDICE ȘI LITIGII

Marcel Sâmpetru vs Ondine Gherguț și România liberă

În 2013, Ondine (Cecilia) Gherguț și România liberă (prin S.C. Media Gamma Publishers SRL) au fost obligate de Judecătoria Sectorului 3 București să îi plătească procurorului Marcel Sâmpetru daune morale de 10.000 de lei și să publice întreaga hotărâre judecătorească pe prima pagină a cotidianului România liberă, dar și în patru cotidiane centrale (Adevărul, Evenimentul Zilei, Jurnalul Național și Libertatea)[478].

Articolul publicat de Ondine Gherguț[479] aducea mai multe acuzații la adresa lui Marcel Sâmpetru, inclusiv pe aceea de trafic de influență. Apărarea jurnalistei în recursul judecat de Tribunalul București s-a bazat în principal pe argumentul că majoritatea afirmațiilor cuprinse în articolul publicat aveau drept surse extrase din rechizitoriile procurorilor în mai multe dosare sau articole din mass-media, existând, în consecință, în opinia apărării, o bază factuală pentru acestea. Apărarea a invocat și interesul public în relatarea despre persoanele care dețin funcții publice, distincția dintre judecățile de valoare și afirmarea unor fapte determinate și dreptul presei de a recurge la o doză de exagerare, toate consfințite de jurisprudența CEDO.

La rândul său, ActiveWatch, în calitate de intervenient, a susținut în fața Tribunalului București că obligarea la publicarea hotărârii este disproporționată în raport cu faptele reclamate și are un grav caracter represiv la adresa jurnalistei, fiind dificil de pus în practică, în situația în care pârâtul ar fi fost dispus să o pună în executare. Hotărârea instanței avea în cazul acesta 24 de pagini, astfel încât publicarea ei în integralitate în paginile tipărite ale celor patru publicații menționate ar fi presupus costuri de peste 30.000 de euro, probabil de câteva zeci de ori peste cuantumul daunelor morale acordate în aceeași sentință. Referitor la practica unor instanțe de a cere jurnaliștilor să publice o întreagă hotărâre judecătorească, considerăm că o alternativă mult mai rezonabilă, în cazul în care se dorește folosirea acestei sancțiuni, este să se solicite doar publicarea dispozitivului sentinței, dimensiunea acestuia fiind mult mai potrivită din punctul de vedere al publicării în presă. De asemenea, din conținutul dispozitivului hotărârii judecătorești reiese clar pentru public sensul sentinței judecătorești.

În ianuarie 2015 Tribunalul București a admis recursurile formulate de cele două pârâte, a respins acțiunea formulată de Marcel Sâmpetru ca neîntemeiată și a admis cererea ca acesta să achite cheltuielile de judecată ale lui Ondine (Cecilia) Gherguț și ale României libere, în valoare de 2000 de lei[480].

Robert Turcescu vs Mircea Badea

În decembrie 2013, Judecătoria Sectorului 3 București l-a obligat pe reallizatorul TV Mircea Badea să îi plătească omului de televiziune Robert Turcescu (B1 TV) daune morale de 1 leu și să publice, pe cheltuiala sa, considerentele și dispozitivul hotărârii în trei ziare de largă circulație, după rămânerea definitivă a acesteia, pentru încălcarea drepturilor reclamantului la onoare, reputație și demnitate[481].

De precizat că motivarea și dispozitivul hotărârii au în total aproximativ nouă pagini. De asemenea, Mircea Badea a fost obligat la plata sumei de 6.008 lei cheltuieli de judecată către reclamant. În iulie 2014 Tribunalul București a respins ca nefondat apelul înaintat de Mircea Badea[482].

Într-o ediție a emisiunii Sinteza zilei difuzată de Antena 3 în martie 2013, Badea făcuse o serie de afirmații jignitoare la adresa lui Turcescu, în contextul unor informații neconfirmate (la acea oră) privind o presupusă apartenență/ colaborare a acestuia la/cu armata română. Instanța a considerat că Badea a acționat cu rea-credință și cu intenția de a-i prejudicia imaginea lui Turcescu[483], pentru faptul că ar fi reluat o informație neprobată. În 2014, afirmațiile lui Badea referitoare la colaborarea lui Turcescu cu structuri de informații au fost confirmate chiar de cel în cauză. Acesta a recunoscut public, într-o emisiune TV, că a fost/este colaborator al unui serviciu de informații (detalii în capitolul Presiuni politice al Raportului FreeEx 2014 - 2015).

Totodată, instanța a mai considerat și că limbajul folosit de Mircea Badea la adresa lui Robert Turcescu („bolnav mintal", „să-l pupe-n cur de lacheu de serviciu") este „agresiv", „vulgar", „indecent" și „excesiv" și are capacitatea de a „incita la ură și ostilitate".

---

478 Judecătoria Sectorului 3 București. Sentința Civilă nr. 11469/29.06.2013. Dosar 42487/301/2011

479 *„CSM reformează cu procurori anchetați pentru corupție"*, de Ondine Gherguț, România liberă, 16 noiembrie 2011.

480 Tribunalul București Secția a V-a Civilă. Hotărâre din 30 ianuarie 2015. Dosar 42487/301/2011

481 Sentința Civilă Nr.14506 în Dosarul nr. 18433/301/2013; Judecătoria Sectorului 3 București, Ședința publică din 02.12.2013. *„Robert Turcescu, câștig de cauză în procesul cu Mircea Badea. Badea, obligat să publice sentința în trei ziare"*, Iulia Bunea, PaginaDeMedia.ro, 2 decembrie 2013.

482 Tribunalul București, Secția a IV-a Civilă. Dosarul nr. 18433/301/2013. Hotarâre 961/2014 din 03.07.2014

483 *„De ce a pierdut Badea Procesul cu Turcescu"*, Sergiu Bidilă, ReporterVirtual.ro, 12 februarie 2014.

Câteva dintre afirmațiile lui Badea invocate de judecător: „Deci eu îi urăsc pe acești oameni. Am ajuns în România anului 2013 să urăsc niște oameni până la dezumanizare (…) dacă aș trece pe un drum de munte și în stânga e o prăpastie, și așa cu două degețele se mai ține de o frunzuliță vreun propagandist din ăsta abject, de ăsta băsist, hidos, oribil, putred, viermănos, (…) vreun Turcescu, vreun de ăștia … să îl văd așa ajutor…ajutor…prietene, nu numai că nu îi ajut, mă întorc cu spatele și plec la unii. La alții, îmi scot tacticos o pungă de semințe, o pun așa pe margini și bălăngăn din picioare și mă uit să văd cum cade"; „Dacă o să am vreodată ocazia să le fac rău ăstora, o să le fac".

În ianuarie 2016, Tribunalul București a admis cererea de revizuire a deciziei aceleiași instanțe din 2014[484]. Tribunalul a menținut sentința civilă a Judecătoriei Sectorului 3 din decembrie 2013 (adică plata daunelor de 1 leu și publicarea hotărârii în 3 ziare de largă circulație), dar a eliminat din această sentință referirea la folosirea cuvântului „colonel" ca faptă delictuală reținută în sarcina revizuentului[485]. Opinia ActiveWatch despre obligarea la publicarea hotărârilor instanțelor, în integralitate, o găsiți mai sus la cazul „Marcel Sâmpetru vs Ondine Gherguț și România liberă".

RCS&RDS vs Intact

În noiembrie 2014, Curtea de Apel București a decis că mai multe firme din grupul Intact[486] trebuie să plătească RCS&RDS suma de 5 milioane de lei (peste un milion de euro), reprezentând despăgubiri pentru prejudiciul moral generat de „caracterul ilicit al campaniilor de denigrare desfășurate de intimatele pârâte împotriva apelantei în anul 2011 și în perioada aprilie - mai 2012"[487]. Firmele grupului Intact au mai fost obligate de instanță și „să difuzeze dispozitivul hotărârii, de la data rămânerii irevocabile, timp de o lună, pe posturile de televiziune Antena 1 și Antena 3, sub formă de știre și de croll cursiv, difuzat la interval de o oră, în cadrul emisiunilor de știri" și „timp de o lună, o dată pe săptămână, într-un cotidian de largă circulație"[488]. La acestea s-a adăugat obligarea la plata sumei de 81.241 lei cheltuieli de judecată. În același proces, Tribunalul București respinsese acțiunea RCS&RDS ca fiind neîntemeiată. Intact Media Group a anunțat că va face recurs la decizia Curții de Apel[489].

Așa cum am relatat în Raportul FreeEx 2013, pe 20 aprilie 2012, Antena 1, Antena 3 și Euforia TV, din Antena Group, au fost scoase din rețeaua Digi în urma unui diferend de ordin financiar. Antena Group ar fi cerut 7 milioane de euro pe an pentru difuzarea posturilor prin rețeaua DTH. În urma acestei situații, televiziunile din grupul Intact au difuzat mai multe materiale care vizau RCS&RDS și conflictul cu această companie.

În martie 2015 Curtea de Apel București, rejudecând cauza în urma unei decizii din mai 2015 a Înaltei Curți de Casație și Justiție, care hotărâse să caseze decizia Curții de Apel și să o retrimită spre rejudecare, a constatat: „caracterul ilicit al campaniilor de denigrare desfășurate de pârâte împotriva RCS în perioadele martie-iunie 2011 (referitoare la cererea de deschidere a procedurii insolvenței și acțiunea de daune de 60 milioane de euro formulate de Trustul Intact împotriva RCS) și aprilie - mai 2012 (în legătură cu scoaterea de către RCS a posturilor de televiziune Antena 1, Antena 3 și Euforia Lifestyle din grila de programe aferentă platformei DTH Digi)", a obligat „pârâtele, în solidar, la plata către reclamantă a sumei de 3.500.000 lei, cu titlu de daune morale", a obligat „pârâtele să difuzeze dispozitivul hotărârii timp de o lună de la data rămânerii irevocabile pe posturile de televiziune Antena 1, Antena 2, Antena 3, Euforia Lifestyle, GSP și Antena Internațional", a obligat „pârâtele să publice hotărârile în integralitate în 5 cotidiene de largă circulație, respectiv: Jurnalul Național; Gazeta Sporturilor; Evenimentul Zilei; Libertatea; Adevărul o dată pe săptămână timp de o lună de la data rămânerii irevocabile a hotărârii, precum și pe toate paginile de internet aparținând Trustului Intact timp o lună de la data rămânerii irevocabile a hotărârii", a obligat „pârâtele, în solidar, să plătească reclamantei suma de 39140 lei reprezentând cheltuieli de judecată în fond"[490]. A menținut restul dispozițiilor sentinței apelate[491]. Hotărârea poate fi atacată cu recurs.

Revoluționarul Stere Beca vs Radu Mazăre

În decembrie 2014, Judecătoria Constanța l-a obligat pe Radu Mazăre, primarul municipiului Constanța, la plata către revoluționarul Stere Beca a sumei de 5.000 de lei, reprezentând daune morale, și a sumei de 100 de lei, reprezentând cheltuieli de

[484] Tribunalul București. Dosar nr. 36277/3/2014. Hotarârea nr. 326/2016 22.01.2016.

[485] „Tribunalul l-a iertat pe Badea că l-a făcut colonel pe Turcescu", de Petrișor Obae, PaginaDeMedia.ro, 27 ianuarie 2016.

[486] SC Antena TV Group SA, SC Antena 3 SA, SC Editura Intact SRL Prin Lichidator Judiciar V.F. Insolvență SPRL, SC Global Media Solutions SA.

[487] Dosar: 42354/3/2012 (1413/2014). Curtea de Apel București. Document: Hotarâre 1152/2014 27.11.2014.

[488] Ibidem.

[489] *„Reacția Intact Media Group după decizia Curții de Apel de a condamna Antenele la plata a 5 milioane de lei către RCS: Vom face recurs"*, de Iulia Bunea. PaginadeMedia.ro, 2 decembrie 2014 .

[490] Curtea de Apel București. Dosar nr. 6685/2/2015 (2929/2015). Hotarâre 405/2016 07.03.2016.

[491] Mai multe detalii aici: „Procesul Antene - RCS: Compania de cablu ar trebui să primească 3,5 milioane de lei. Decizia nu este definitivă" de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 8 aprilie 2016.

judecată[492]. De asemenea, instanța l-a obligat pe Radu Mazăre să-și ceară scuze, prin mass-media, față de reclamant.

Conform Ziua de Constanța, la jumătatea lunii august 2013, revoluționarul a fost făcut „milog„ de Radu Mazăre. Discuția avea loc la inaugurarea unor locuințe sociale în Constanța. „Mai precis, Stere Beca, alături de alți revoluționari, i-ar fi cerut premierului mai multe drepturi pentru această categorie, context în care Beca i-ar fi replicat primarului că pentru ei nu este nimic. În replică, edilul-șef a spus: <<Cum adică nu-i nimic? Am trei mii de oameni care n-au unde să doarmă. (...) Am fost și eu la Revoluție (...). Am fost cu pușca la Casa Albă, bă!>>, a mai spus Mazăre, după care i-a spus celui cu care avuse schimbul de replici: <<Milogule!>>„[493], a relatat Ziua de Constanța.

În opinia ActiveWatch, sentința Judecătoriei Constanța poate fi pusă sub semnul întrebării din mai multe puncte de vedere. În primul rând, se poate argumenta că folosirea epitetului „milog", în contextul unei dezbateri de interes public (solicitarea de beneficii suplimentare de către revoluționari), însoțit de un argument al primarului Mazăre (3000 de oameni fără locuințe în Constanța), nu reprezintă un atac pur și simplu gratuit la demnitatea reclamantului, ci reprezintă o opinie care are o minimă bază factuală și care, de aceea, s-ar putea încadra în limitele libertății de exprimare, așa cum au fost acestea stabilite de CEDO.

De asemenea, obligarea la cererea de scuze prin intermediul mass-media poate fi atacată din mai multe puncte de vedere. În primul rând, această obligație este lipsită de claritate. Astfel, această obligație poate însemna să își ceară scuze prin intermediul unei publicații, al unui post de radio sau a unei televiziuni etc. sau poate însemna ca o persoană să își ceară scuze prin intermediul tuturor mijloacelor de comunicare în masă. În hotărâre ar fi trebuit precizat foarte clar în care segment din mass-media va trebui să acționeze (indicare concretă a unui/unor posturi radio-TV, ziar etc.).

Ca regulă generală, deși obligarea la cererea de scuze este prevăzută de Codul civil[494], trebuie analizat dacă nu încalcă Constituția României. Articolul 29 (Libertatea de conștiință) statuează că: „(1) Libertatea gândirii și a opiniilor, precum și libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă. Nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale". În concluzie, rămâne de dezbătut dacă obligarea la cererea de scuze reprezintă constrângerea la adoptarea unei opinii sau nu.

În septembrie 2015 Tribunalul Constanța a schimbat în parte sentința civilă pronunțată de Judecătoria Constanța, în sensul că: l-a obligat pe Radu Mazăre la plata către Stere Beca a sumei de 10.000 lei, reprezentând daune morale, și la plata a 100 lei, reprezentând cheltuieli de judecată; a menținut celelalte dispoziții ale sentinței civile apelate, deci inclusiv obligarea la publicarea de scuze[495]. Toate aceste sancțiuni sunt, în opinia ActiveWatch, disproporționate.

Antena 1, Antena 3 și Andreea Berecleanu vs Radu Banciu și B1 Tv

Radu Banciu, realizator de televiziune, și B1 TV au pierdut definitiv un proces cu Antena 1 și Antena 3. Tribunalul București a menținut în aprilie 2015 sentința Judecătoriei Sectorului 1 din 2014 care îi obliga pe Radu Banciu și B1 TV să plătească în solidar despăgubiri de 50 de lei și să exprime scuze în mod public față de reclamante în emisiunea Lumea lui Banciu, difuzată de postul de televiziune B1 Tv[496]. Banciu a prezentat într-o ediție a acestei emisiuni din februarie 2012 o informație preluată de pe Facebook, potrivit căreia reporteri ai trustului Intact ar fi cerut angajaților Carrefour să golească rafturile în care se aflau legume pentru a le filma fără produse și a lăsa impresia că ar exista o lipsă de alimente[497].

În decembrie 2014, Banciu a pierdut definitiv și un proces cu Andreea Berecleanu, prezentatoare a Antenei 1. În urma unei hotărâri a Tribunalului București de la finalul anului 2014, Radu Banciu și B1 TV trebuie să îi plătească prezentatoarei 15.000 de lei daune morale și să îi prezinte scuze „prin publicarea unui articol, pe cheltuială proprie, pe prima pagină a două cotidiane și în cadrul emisiunii Lumea lui Banciu"[498]. O sentință a Judecătoriei

[492] Secția civilă a Judecătoriei Constanța. Dosar nr. 7735/212/2014. Hotărârea nr.13982/22.12.2014.

[493] *„<<Milogule!>> Mazăre refuză, momentan, să-i plătească revoluționarului Stere Beca daune morale"* de Ionuț Zagoneanu, Ziua de Constanța, 9 martie 2015

[494] Art. 253 al. 3 și 4 cod civil: *„(3) Totodată, cel care a suferit o încălcare a unor asemenea drepturi poate cere instanței să îl oblige pe autorul faptei să îndeplinească orice măsuri socotite necesare de către instanță spre a ajunge la restabilirea dreptului atins, cum sunt:a) obligarea autorului, pe cheltuiala sa, la publicarea hotărârii de condamnare;b) orice alte măsuri necesare pentru încetarea faptei ilicite sau pentru repararea prejudiciului cauzat.(4) De asemenea, persoana prejudiciată poate cere despăgubiri sau, după caz, o reparație patrimonială pentru prejudiciul, chiar nepatrimonial, ce i-a fost cauzat, dacă vătamarea este imputabilă autorului faptei prejudiciabile. În aceste cazuri, dreptul la acțiune este supus prescripției extinctive."*

[495] Tribunalul Constanța. Dosarul civil nr.7735/212/2014. Hotarâre 777/2015 18.09.2015.

[496] *„Radu Banciu a pierdut definitiv un proces cu Antenele. Realizatorul, obligat să prezinte scuze publice la Lumea lui Banciu"*, de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 8 aprilie 2015

[497] Ibidem.

[498] *„DECIZIE DEFINITIVĂ. Radu Banciu trebuie să-i ceară scuze în direct Andreei Berecleanu și să-i plătească, alături de B1 TV, daune de 15.000 de lei"* de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 4 decembrie 2014.

Sectorului 1, din decembrie 2013, stabilise cuantumul daunelor la 30.000 de lei. Andreea Berecleanu a declanșat acțiunea în 2012, după ce Banciu a afirmat în emisiunea sa că „Andreea Berecleanu a umblat din floare-n floare, pentru funcție. Și-a găsit bărbați bine situați care să o propulseze„ și a mai vorbit și despre o presupusă relație a acesteia cu Dan Diaconescu[499]. „Trebuie să răspundă pentru ce a afirmat. Să aducă dovezi", a declarat Andreea Berecleanu, la momentul respectiv[500].

Obligarea la prezentarea de scuze, fără a exista o indicație clară referitor la cum ar trebui să fie acestea formulate, ar putea avea un caracter prea vag și ar putea conduce în practică la un efect nul sau chiar contrar celui urmărit de instanță. Pe lângă faptul că nu ar asigura o reparație a prejudiciului, se poate discuta și despre faptul că obligarea la formularea de scuze în mod public ar putea încălca și dreptul la libertatea de conștiință, așa cum este el statuat de Constituția României (mai multe detalii despre opinia ActiveWatch pe acest subiect la cazul Revoluționarul Stere Beca vs. Radu Mazăre).

Om de afaceri vs Radu Banciu și B1Tv

Într-un alt proces, cu un om de afaceri craiovean, Radu Banciu și B1 TV au fost obligate de Tribunalul București să îi plătească acestuia despăgubiri de 10.000 de lei, plus cheltuieli de judecată[501]. Titu Tudosie, omul de afaceri, l-a dat în judecată pe Radu Banciu și i-a făcut plângere la CNA, ca urmare a modului în care fusese prezentat într-o emisiune „Lumea lui Banciu" din aprilie 2014. Astfel, după ce omul de afaceri apăruse în presă prezentând o statuie care îl înfățișa și pe care o instalase în curtea casei sale, Radu Banciu comentase că acesta este „bou" și afirmase că omul de afaceri ar desfășura activități ilegale: „Da, dar mă îndoiesc că astea le-ai luat prin muncă cinstită. Având în vedere că ești om de afaceri și în Craiova mă cam îndoiesc că aceste obiecte... (…) Nu s-ar putea sesiza autoritățile dacă tot l-am difuzat pe acesta să mi-l salte, nu știu dacă mâine, poimâine că suntem în week-end, dar pe luni să-l văd ridicat pe acesta? Sigur, fără nici o întrebare, din statuia aia dacă o ducem la fier vechi cred că s-ar putea recupera o parte din prejudiciul pe care... (…) L-ai ridicat, l-ai dus și la revedere. Pușcărie! Ce era cu căsoiul acela în spate? Tot colecționar de artă? (...) Care iubitor de artă? Care iubitor de artă, mânca-ți-aș gura? Săltați-l, vă rog frumos, sau acesta are deja, beneficiază de imunitatea, de superimunitatea asta votată de Traian Băsescu"[502].

Pentru emisiunea acesta, la pachet alte emisiuni, B1 TV fusese sancționat de CNA cu o amendă în valoare de 10 000 de lei[503].

Victor Ciutacu vs Sorina Matei

Realizatorul TV Victor Ciutacu a câștigat în instanță un proces cu fosta sa colegă Sorina Matei. Judecătoria Sectorului 2 București a decis că aceasta ar trebui să îi plătescă daune morale de 3.000 de lei lui Victor Ciutacu[504]. Printr-o hotărâre din septembrie 2015, Tribunalul București a respins apelurile celor două părți și a menținut decizia primei instanțe[505].

Victor Ciutacu a decis să o dea în judecată pe Sorina Matei după folosirea, într-un articol publicat pe blogul propriu, a unor expresii ca: „Individul Ciutacu este, în opinia mea și fără pic de îndoială, un jeg uman", „Un individ care pupă în fund infractorii, lumea crimei organizate", „Un posesor de orificii și atât", „… se îmbată prin restaurante de lux cu politicieni și oameni de afaceri importanți și foarte controversați", „Un mahalagiu și fustangiu de cea mai joasă speță", „Un om care până la urmă trăiește din șpăgi pe bandă rulantă", „…pupă în fund infractorii, lumea crimei organizate, pune pușcăriabilii pe piedesal și îi ridică în slăvi cu gura plină", „…se tranzacționează la nesfârșit pentru un pumn de bani ca să înjure pe unul sau pe altul"[506]. Conflictul dintre cei doi s-a declanșat în momentul în care au devenit colegi la România TV. Anterior, ei fuseseră colegi în trustul Intact.

Liviu Alexa și Ziarul de Cluj, obligați să șteargă articole online

La începutul anului 2016, două sentințe prin care Liviu Alexa (în calitatea sa de administrator al societății editoare) și Ziarul de Cluj sunt obligate să elimine două articole de pe site-ul acestei publicații au rămas definitive în urma apelului la Tribunalul Cluj.

Astfel, în iunie 2014 Judecătoria Cluj l-a obligat pe Liviu Alexa[507] să șteargă de pe pagina online a Ziarului de Cluj articolul cu titlul „Bolovan, securistofilul de la UBB, e un ipocrit"[508]. Ioan Bolovan , prorectorul de la Universitatea Babeș-

[499] Ibidem.

[500] *„Andreea Berecleanu l-a dat în judecată pe Radu Banciu"*, de Iulia Bunea, PaginadeMedia.ro, 14 septembrie 2014.

[501] „Cât te costă un „bou". Radu Banciu, obligat să plătească pentru că l-a jignit pe craioveanul care și-a ridicat statuie", de Iulia Bunea, PadinaDeMedia.ro, 4 martie 2016.

[502] Decizia nr. 375 din 20.05.2014 privind amendarea cu 10.000 lei a S.C. B1 TV CHANNEL S.R.L.

[503] Decizia nr. 375 din 20.05.2014 privind amendarea cu 10.000 lei a S.C. B1 TV CHANNEL S.R.L.

[504] Judecătoria Sectorului 2 București. Dosar nr. 14311/300/2013. Hotarâre 14767/2014 din 23.12.2014.

[505] Tribunalul București, Secția a III-a Civilă. Dosar nr. 14311/300/2013. Hotărârea 3276/2015 30.09.2015.

[506] *„Victor Ciutacu a câștigat un proces cu Sorina Matei. Realizatoarea B1 TV trebuie să-i plătească 3.000 de lei jurnalistului de la România TV"*, de Iulia Bunea, PadinadeMedia.ro, 5 ianuarie 2015.

[507] Judecătoria Cluj. Dosar nr. 17538/211/2013. Hotărâre nr. 2839/2015 17.03.2015

[508] „Bolovan, securistofilul de la UBB, e un ipocrit", ZiardeCluj.ro, 28 martie 2013.

Bolyai, ceruse instanței să dispună înlăturarea din spațiul on-line a acestui articol sau măcar a afirmațiilor defăimătoare conținute în el pentru că îi aduce un prejudiciu de imagine și îi este atinsă onoarea, ca urmare a faptului că redă în mod eronat modul în care s-a comportat cu ocazia unui protest al studenților și ca urmare a faptului că insinuează că ar fi putut colabora cu Securitatea, informație care este falsă[509]. Ioan Bolovan ceruse ziarului și să publice un drept la replică, care i-a fost refuzat. Liviu Alexa s-a apărat arătând că articolul nu afirmă că Ioan Bolovan ar fi fost colaborator al Securității, ci spune că ar fi putut să fie, ceea ce este echivalent cu o opinie; și că, în ceea ce privește modul în care s-a comportat la protestul studenților, informațiile au fost preluate integral dintr-o altă publicație clujeană. De asemenea, Liviu Alexa s-a apărat afirmând că nu poate fi tras la răspundere pentru faptele autorului articolului nesemnat, deoarece nici el și nici societatea comercială pe care o administrează nu au „prerogative de direcție, control și supraveghere asupra activității ziariștilor, neavând posibilitatea de a cenzura creația lor intelectuală", acești ziariști fiind remunerați pentru articolele lor pe baza contractelor de cesiune a drepturilor de autor. Judecătoria Cluj a considerat că „articolul este de natură să ofenseze reclamantul, deoarce nu există niciun indiciu privind eventuala aprtenență a acestuia la fosta Securitate" și că „prezenta cauză privește o prezentare deformată a realității, lipsită de orice bază de fapt". Instanța nu a acordat daune morale, considerând că simpla constatare a încălcării drepturilor reclamantului este o reparație suficientă, însă a dispus ca articolul să fie scos de pe site-ul Ziarul de Cluj. De asemenea, a obligat pârâtul să achite cheltuieli de judecată în valoare de 200 de lei. Așa cum spuneam, sentința a fost menținută de Tribunalul Cluj la începutul lunii martie 2016[510].

Al doilea proces a pornit de la plângerea înaintată de o companie, Mind Magnet SRL[511]. Din nou, Judecătoria Cluj a dispus ca pârâtul Liviu Alexa: „ să elimine de pe pagina online www.ziardecluj.ro textele cuprinzând afirmații cu caracter de defăimare respectiv: <<ȘOC! MIND MAGNET, ‚tânăra' firmă de IT lăudată de Ziar de Cluj acum 2 luni, s-a creat din năpârlirea unui SRL ce a dat tunuri primăriilor din întreaga țară!>>, <<Au vrut să șteargă originile tenebroase ale începuturilor cu o noua denumire. M & M Software, numele de ‚fată' al lui Mind Magnet, are sânge de șarlatanie în actul de constituire>>"[512]. În plus, Liviu Alexa a fost obligat „să plătească reclamantei suma de 1 leu, cu titlu de reparații pecuniare a daunelor morale suferite de reclamantă" și „ suma de 1540 lei cu titlu de cheltuieli de judecată". Tribunalul Cluj a schimbat în parte sentința atacată, în sensul că l-a obligat pe Liviu Alexa „să publice integral, pe cheltuiala sa, online pe site-ul www.ziardecluj.ro, sentința atacată și prezenta decizie"[513]. În plus, l-a obligat și la plata a 820 lei, reprezentând cheltuieli de judecată parțiale în apel.

În cauza Węgrzynowski și Smolczewski contra Poloniei, din 16 iulie 2013[514], Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că un ziar care fusese condamnat pentru încălcarea dreptului la reputație a doi avocați nu avea obligația să elimine complet din arhiva sa de internet articolul în discuție, așa cum solicitaseră cei doi. Curtea a afirmat cu tărie că: „nu este rolul autorităților judecătorești să se implice în rescrierea istoriei prin obligarea la eliminarea din domeniul public a tuturor urmelor publicărilor care au fost identificate, prin decizii judecătorești definitive, ca reprezentând atacuri nejustificate la reputația indivizilor". De asemenea, Curtea s-a referit la interesul legitim al publicului de a avea acces la arhivele Internet publice ale presei, ca fiind un interes protejat de Articolul 10 al Convenției. Curtea a fost de părere că drepturile încălcate ale celor doi avocați ar fi putut fi reparate prin remedii prevăzute de legea domestică și s-a referit la observația pe care a făcut-o Curtea de Apel din Varșovia în cazul în discuție, anume că ar fi fost de dorit să se adauge un comentariu la articolul de pe website prin care să se informeze în legătură cu litigiul civil ce avusese loc legat de versiunea tipărită a articolului. Curtea a considerat că o rectificare sau o referință la decizia judecătorească referitorare la articolul din ediția tipărită, ar fi constituit o interferență pertinentă și suficientă cu drepturile ziarului cu scopul de a asigura în arhiva on-line protecția efectivă a drepturilor celor doi avocați.

Instanțele românești nu se află la prima decizie de obligare la ștergerea din spațiul on-line a unor articole în integralitate. Romeo Rosiianu a fost condamnat definitiv în 2012 de Curtea de Apel Cluj la ștergerea a două articole din spațiul on-line (detalii în Rapoartele FreeEx 2012, 2013[515]). În decembrie 2013 Înalta Curte de Casație și Justiție a menținut

[509] Rezumatul speței se bazează pe hotărârea instanței publicată în articolul: „Articolul calomnios Securistofilul din UBB șters din Ziar de Cluj MOTIVARE", de Mihai Bacalu, Ora de Cluj, 3 octombrie 2015.

[510] Tribunalul Cluj. Dosar nr. 17538/211/2013. Hotărâre nr. 331/2016 11.03.2016

[511] Judecătoria Cluj. Dosar nr. 22143/211/2014. Hotărârea 7690/2015 31.07.2015.

[512] „ ȘOC! MIND MAGNET, <<tânăra>> firmă de IT lăudată de Ziar de Cluj acum 2 luni, s-a creat din năpârlirea unui SRL ce a dat tunuri primăriilor din întreaga țară!! Sătmărenii Răzvan Micul și frații Babasan aduc a GIO", de Liviu Alexa, Ziar de Cluj, 28 septembrie 2014.

[513] Tribunalul Cluj. Dosar nr. 22143/211/2014. Hotarâre 469/2016 11.04.2016

[514] Rezumat extras din IRIS Legal Observations of the European Audiovisual Observatory. IRIS 2013-9:1/1. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Węgrzynowski and Smolczewski v. Poland, Cererea nr. 33846/07 din 16 iulie 2013.

[515] Vezi și: „O sentință a justiției împiedică un jurnalist să relateze despre soția unui deputat", freeex.activewatch.ro, 26 martie 2012.

acestă decizie, care, iată, intră în contradicție cu jurisprudența CEDO. ActiveWatch a susținut prin scrisori adresate instanțelor, pe parcursul procesului lui Romeo Roșiianu, că această sancțiune este disproporționată și încalcă testul necesității într-o societate democratică stabilit de CEDO.

Gigi Becali vs CanCan

Curtea de Apel București a menținut în aprilie 2016 o ordonanță prezidențială prin care a obligat revista CanCan (S.C.PRO TV S.R.L.) să înlăture provizoriu, până la soluționarea definitivă a dosarului nr.45891/3/2015 înregistrat pe rolul Tribunalului București toate fotografiile, înregistrările video și comentariile în care apăreau George Becali (patron al clubului Steaua, fost om politic, candidat la Prezidența României și fost europarlamentar), soția sa și cei trei copii în cadrul unor activități private[516]. De asemenea, Curtea de Apel București a obligat S.C.PRO TV S.R.L. să nu publice orice fotografii sau înregistrări video, în care reclamanții sunt prezentați în cadrul activităților private de natura celor anterior indicate precum și să nu remită spre difuzare, aceste înregistrări, în cadrul unor emisiuni TV, până la soluționarea definitivă a dosarului menționat. Executarea hotărârii trebuie să se facă fără somație sau fără trecerea unui termen.

Ziarul Bursa vs Simona Tache

În februarie 2015, Simona Tache a publicat pe blogul său un articol în care critica calendarele anuale ale ziarului Bursa, ce conțineau fotografii cu angajatele companiei editoare a acestui ziar[517]. Simona Tache a extras câteva fotografii din aceste calendare, în care apăreau inclusiv jurnaliste de la ziarul Bursa. Printre acestea chiar și o fostă redactor-șef al ziarului. Societatea editoare a ziarului, Meta Ring SRL, a somat-o pe Simona Tache să elimine fotografiile extrase din arhiva ziarului Bursa, pentru că prin publicarea acestora ar fi încălcat Legea drepturilor de autor și a drepturilor conexe[518]. Simona Tache nu a eliminat fotografiile, așa că ziarul Bursa a chemat-o în instanță. Apărarea principală a jurnalistei, susținută și de ActiveWatch printr-o cerere de intervenție accesorie admisă de instanță, a fost aceea că articolul în cauză a fost unul de interes public, iar publicarea de extrase din opere, cu scopul de a exemplifica, are rolul de citat și nu încalcă Legea drepturilor de autor. În ianuarie 2016 Judecătoria Sectorului 4 a decis în favoarea Simonei Tache, respingând cererea formulată de ziarul Bursa[519].

Varujan Vosganian vs Marius Tucă

Varujan Vosganian a câștigat în 2012 un proces împotriva Jurnalului Național (Editura Intact), a lui Liviu Turcu și a lui Marius Tucă (director editorial al ziarului Jurnalul Național la data publicării articolului). Curtea de Apel București i-a acordat lui Varujan Vosganian daune morale în valoare de 40.000 de euro ca urmare a publicării unor articole în ziarul Jurnalul Național în 2006, în care se afirma că acesta ar fi fost agent acoperit al Securității. Articolele au fost semnate de Liviu Turcu, fost ofițer Direcției de Informații Externe (serviciu de informații din perioada comunistă). Ca urmare a publicării acestor articole, Varujan Vosganian a fost obligat să renunțe la postul de comisar european pe probleme economice, care tocmai îi fusese propus[520].

În aprilie 2015, Marius Tucă a anunțat pe site-ul său[521], mariustuca.ro, că trebuie să îi plătească singur cei 40.000 de euro lui Varujan Vosganian, având în vedere faptul că Liviu Turcu are domiciliul în străinătate, iar Editura Intact a intrat în 2013 în insolvență[522]. Marius Tucă a relatat că a încercat pe parcursul procesului să explice că poziția de director editorial nu este echivalentă cu cea de redactor-șef și că el personal nu a fost cel care a decis publicarea acestor articole, dar acest lucru nu a fost luat în considerare în instanță[523]. Marius Tucă a plătit cei 40.000 de euro (din care a relatat că doar 13.000 de euro ar fi fost în mod normal partea sa de daune), după care a aflat că Varujan Vosganian ar fi deschis împotriva sa alte două dosare, unul fiind pentru neplata la timp a acestor daune[524]. Tribunalul București a respins în februarie 2016 noua cerere a lui Varujan Vosganian, iar acesta a făcut apel la Tribunalul București[525]. Din 2006 și până în 2015 Varujan Vosganian a deschis împotriva lui Marius Tucă, a lui Liviu Turcu și Jurnalului Național 10 dosare, și a

[516] Dosarul nr. 45894/3/2015 (557/2016). Curtea de Apel București – Hotarârea nr. 222/2016 11.04.2016. Tribunalul București – Hotarârea nr. 77/2016 21.01.2016.

[517] „Calendarul BURSA din toate timpurile, pentru că trebuie să râdeți și voi", de Simona Tache, simonatache.ro, 17 februarie 2015.

[518] „Calendarele pițiponcești ale revistei Bursa în luptă cu libertatea de exprimare", de Simona Tache, simonatache.ro, 17 februarie 2015.

[519] Judecătoria Sectorului 4, Complet C3 Civil și Executări, Dosar Nr. 8696/4/2015, Hotărârea 1314/2016 04.02.2016.

[520] „Cum a ajuns Varujan Vosganian, pentru 40.000 de euro, parte în procesul de partaj dintre Marius Tucă și fosta sa soție", de Ion Alexandru, avocatura.net, 4 octombrie 2013.

[521] „Caz unic în presa românească! Jurnalistul Marius Tucă a plătit singur 40.000 de euro, daune morale lui Varujan Vosganian", mariustuca.ro, 22 aprilie 2015.

[522] http://freeex.activewatch.ro/sesizare.php?s=208

[523] „Caz unic în presa românească! Jurnalistul Marius Tucă a plătit singur 40.000 de euro, daune morale lui Varujan Vosganian", mariustuca.ro, 22 aprilie 2015.

[524] „Marius Tucă, obligat să îi plătească 40.000 de euro lui Varujan Vosganian. <<A fost o execuție>>", de Mihai Schiau, gandul.info, 28 aprilie 2015.

[525] Dosarul nr. 66033/299/2015.

intervenit, fără succes, inclusiv în procesul de partaj dintre Marius Tucă și fosta sa soție[526].

Laura Codruța Kovesi vs. Antena3, Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc

Tribunalul București i-a dat câștig de cauză Laurei Codruța Kovesi[527], procuror-șef al DNA, într-un proces în care aceasta a cerut instanței să îi oblige pe ziariștii pârâți și televiziunea Antena 3 la plata a 1 milion de lei. În octombrie 2015 istanța i-a obligat pe pârâți, în solidar, la plata sumei de 250.000 lei cu titlu de daune morale, către reclamanta Kovesi Laura Codruta. Instanța i-a mai obligat pe pârâți să asigure comunicarea publică a dispozitivului hotărârii în termen de 10 zile de la rămânerea definitivă, la postul TV Antena 3.

În iunie 2014, Codruța Kovesi îi dăduse în judecată pe Mihai Gâdea, Mugur Ciuvică, Bianca Nae, Radu Tudor și Răzvan Savaliuc, în solidar cu Antena 3, afirmând ca în emisiunea ''Sinteza Zilei'' din data de 19 iunie 2014 au fost prezentate mai multe fapte și au fost făcute afirmații mincinoase, care i-au creat un grav prejudiciu de imagine și au adus o gravă atingere demnității umane[528]. În emisiune, Kovesi fusese acuzată că a mușamalizat ancheta în dosarul în care se efectuau cercetări față de interlopul Bercea Mondial și Mircea Băsescu, fratele Președintelui în funcție, Traian Băsescu.

În acțiunea depusă la instanță, Codruța Kovesi susținea că afirmațiile reclamate sunt total mincinoase și de natură să genereze un prejudiciu ce justifică răspunderea patrimonială.

Dintre acestea menționăm: „Doamna Kovesi trebuie să răspundă dacă s-a ocupat de protecția personală a domnului Traian Băsescu și a familiei sale. (Mihai Gâdea); Dar Kovesi ar trebui ea să se aresteze, ori singură, ori să o ajute poate nevolnicii, ăia de la Parchetul General, pentru faptul că a mușamalizat acum dosarul ăsta timp de câteva zile bune (...) asta a făcut Kovesi. Kovesi a încercat să mătrășească dosarul ăsta, să-l închidă, să-l îngroape (Ciuvică Mugur); Ce motive de întâlnire, pentru întâlniri din astea conspirative, există pentru procurorul șef al DNA să se întâlnească cu un judecător de la Înalta Curte? În parcare … (Bianca Nae) … Niciun motiv. Asta-i întâlnire de mafioți. Nu poți să te întâlnești, procuror general șef cu judecător de la Înalta Curte în parcare. Asta e întâlnire între golani, între mafioți, eventual între niște securiști care schimbă niște informații, dar în niciun caz întâlnire între reprezentanții cei mai înalți ai justiției independente din România (Mugur Ciuvică)"[529]. Într-un comunicat de presă din aceeași perioadă DNA a acuzat Antena 3 că: „Așa-zisul material jurnalistic prezentat în cadrul emisiunii s-a grevat, de fapt, pe urmărirea în locuri publice a procurorului șef al DNA, cu unic scop de a surprinde imagini care apoi au fost prezentate trunchiat, pentru a putea susține denigrarea sub toate modalitățile și pentru a-i fi știrbită autoritatea, prin afirmații mincinoase. De altfel, prezentarea ca fiind conspirativă a unei întâlniri pe stradă dintre două persoane, indiferent că sunt sau nu sunt foști colegi, prieteni sau nu, reprezintă o formă de abuz, incompatibil cu libertatea de exprimare, libertatea de informare"[530].

La data redactării acestui raport, procesul se afla pe rolul Curții de Apel București[531].

Flavius Dumitru Bărbulescu vs Codruț Feher

Un activist pentru drepturile animalelor, Codruț Feher, a fost condamnat în martie 2015, de Tribunalul Brașov[532], să îi plătească fostului director al Serviciului Public Poliția Animalelor Brașov, Flavius Dumitru Bărbulescu, daune morale echivalente cu suma de 5000 de euro la care se adaugă 4200 de lei, reprezentând cheltuieli de judecată în fond, ca urmare a publicării a două texte pe site-ul animatime.ro, aparținând Federației Naționale pentru Protecția Animalelor. În opinia Tribunalului Brașov articolele semnate de Codruț Alin Feher au încălcat dreptul la onoare, demnitate și reputație al lui Flavius Dumitru Bărbulescu întrucât, prin asocierea imaginii reclamantului cu fapte de cruzime împotriva animalelor și prin folosirea de cuvinte și expresii jignitoare („hingheroid", „șarlatanie", „mârlănie", „A omorât, a înfometat și a chinuit peste 30000 de animale (din care cel puțin 3-4000 de pui) a facut franjuri cam toată legislația de protecție a animalelor, legislația sanitar-veterinară. Totul la un preț modic: 2 milioane de euro!" etc.)[533], aceste articole depășesc limitele dreptului la libera exprimare. Instanța de fond, Judecătoria Brașov, respinsese acțiunea înaintată de dl. Bărbulescu – care

[526] Dosarele nr. 66033/299/2015, 40987/299/2015/a1, 40987/299/2015, 21540/299/2014, 13896/299/2013, 21617/302/2012, 20164/303/2012, 42075/299/2012, 30536/301/2012, 41252/3/2006.

[527] Tribunalul București. Dosarul nr. 6043/3/2015. Hotarârea nr. 1243/2015 16.10.2015.

[528] „Antena 3, Gâdea, Ciuvică, Nae, Tudor și Savaliuc – obligați să-i plăteasc 250.000 de lei daune Codruței Kovesi", de R.M. HotNews.ro, 16 octombrie 2015.

[529] „Antena 3, Mihai Gâdea și Radu Tudor, obligați să-i plătească Laurei Codruța Kovesi DAUNE MORALE de 250.000 de lei", de Cătălin Lupășteanu, Mediafax.ro, 16 octombrie 2015.

[530] „Kovesi a dat în judecată Antena 3 pentru afirmații mincinoase", Departamentul Social, Mediafax.ro, 25 iunie 2014.

[531] Curtea de Apel București. Dosarul nr. 6043/3/2015.

[532] Tribunalul Brașov. DOSARUL NR. 4429/197/2013. Hotărârea nr. 260/2015 17.03.2015. „Hingherul Bărbulescu Flavius îmi cere daune morale de 100000 de euro!", de Codruț Feher, anima.ro, 24 ianuarie, 2014.

[533] „Cum a ajuns un hingher (Bărbulescu Flavius, evident) să conducă… „Poliția Animalelor"!", de Codruț Feher, anima.ro, 24 august, 2011.

solicita daune de 100.000 de euro -, considerând că articolele se înscriu în limitele exercitării dreptului la libertatea de exprimare, având în vedere și faptul că prin proba veritității, pârâtul demonstrase că afirmațiile sale aveau o bază factuală incontestabilă.

ActiveWatch a redactat o opinie (pe care Codruț Feher a depus-o la dosarul cauzei) în care a argumentat că articole publicate pe site-ul Federației Naționale pentru Protecția Animalelor analizează aspecte de interes public, anume activitatea serviciilor publice de gestionare a câinilor fără stăpân și modul în care aceste servicii utilizează banii publici, precum și chestiunea existenței unor posibile abuzuri împotriva animalelor și a protecției acestora. În opinia ActiveWatch măsura promovată prin decizia Tribunalului Brașov încalcă dreptul la libertatea de exprimare, așa cum este acesta definit de Articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului, deoarece împiedică cetățenii să critice cu bună-credință faptele de interes public ale funcționarilor publici și să emită opinii, cu o bază factuală, referitoare la faptele acestor funcționari, beneficiind și de dreptul de a recurge la o doză de exagerare, chiar de provocare. ActiveWatch a opinat că astfel de măsuri nu trec testul stabilit de Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca sancționarea celui care se exprimă să fie necesară într-o societate democratică.

În octombrie 2015, Curtea de Apel Brașov a modificat hotărârea Tribunalului Brașov și a decis să respingă acțiunea lui Flavius Bărbulescu împotriva lui Codruț Feher[534].

Anunțul.ro, urmărit penal pentru înlesnirea prostituției/proxenetism

În aprilie 2015, Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 a dispus începerea urmării penale împotriva site-ului Anunțul.ro, a 36 de persoane și a altor două societăți comerciale pentru acuzația de înlesnire a prostituției/proxenetism[535] (art. 213 Noul cod penal).

Procurorii au susținut că, între 24 mai 2013 și 4 februarie 2015, „site-ul www.anuntul.ro, prin modul său de structurare, a înlesnit practicarea prostituției de către mai multe persoane care au postat anunțurile în sensul că prin această acceptare de promovare a serviciilor oferite, acest site le-a facilitat persoanelor care practică prostituția racolarea de clienți cu care acestea întrețineau raporturi sexuale contra cost”[536]. „Obținerea de beneficii în urma prostituției este susținută și de faptul că, în cadrul rubricii <<Matrimoniale>> erau patru subsecțiuni: ‘Ea caută partener’, ‘El caută partenera’, ‘Saloane masaj erotic’, ‘Prieteni, Căsătorii’, ‘Diverse’, astfel, se poate observa că subsecțiunea: ‘Ea caută partener’ a fost creată în mod distinct, fiind destinată unui alt scop decât cel pentru care un observator obiectiv ar crede că a fost înființată rubrica <<Matrimoniale>>, întrucât, tot în cadrul acestei rubrici, a mai fost creată și subrubrica ‘Prietenii, Căsătorii’”, au susținut procurorii[537].

Prima măsură luată de judecători, la cererea procurorilor, a fost aceea de interzicere a publicării anunțurilor online în subrubrica „Ea caută partener” pentru o perioadă de 60 de zile, ceea ce instanța a acceptat[538]. Suspendarea acestei rubrici a rămas valabilă până în aprilie 2016 când nu a mai fost prelungită de instanță.

Anunțul.ro este un site de găzduire comercială a anunțurilor postate de terțe persoane. Site-ul nu face o verificare a anunțurilor – nici pentru aceasta categorie, nici pentru alte domenii și, având în vedere numărul mare de mesaje publicate - nici nu știe exact ce anunțuri se publică. Suspendarea rubricii a dus – de facto – la publicarea anunțurilor din acea subrubrica în alte zone din site, ceea ce dovedește încă o dată inutilitatea măsurii instanței.

Dosarul în care este implicat Anunțul.ro este unul mai mult decât controversat. Nu doar oferirea de spațiu pentru publicarea unor anunțuri telefonice a fost considerată infracțiune de proxenetism. De exemplu, o tânără care fusese angajată de o persoană care oferea servicii sexuale contra cost, pentru a-i organiza agenda, a fost la rândul său acuzată de înlesnirea prostituției[539]. La fel și o femeie de serviciu care cumpăra prezervative pentru un salon de masaj[540]. Codul penal nu incriminează prostituția, dar incriminează înlesnirea prostituției, printr-un articol de lege ce pare a nu fi suficient de clar formulat pentru a-și atinge scopul, anume acela de a incrimina exploatarea sexuală a persoanelor.

Compania care editează Anunțul.ro a afirmat la momentul la care s-a dispus începerea urmăririi penale împotriva sa: „Credința noastră în libertatea de expresie a individului, în particular, și în libertatea editorială a presei libere, în general, ne-a făcut să nu impunem restricții, limitări și să nu discriminăm persoanele fizice sau întreprinderile care, prin intermediul vehiculului de comunicare operat de către Anunțul Telefonic, au dorit să își promoveze către public serviciile, afacerile sau intențiile. De altfel, chiar și prin raportare la acuzațiile aduse

[534] Curtea de Apel Brașov. DOSARUL NR. 4429/197/2013. Hotarâre 637/2015 27.10.2015

[535] Comunicat al Ministerului Public din 7 aprilie 2015. http://www.mpublic.ro/presa/2015/c_07_04_2015_3.htm

[536] Comunicat al Ministerului Public din 7 aprilie 2015. http://www.mpublic.ro/presa/2015/c_07_04_2015_3.htm

[537] Comunicat al Ministerului Public din 7 aprilie 2015. http://www.mpublic.ro/presa/2015/c_07_04_2015_3.htm

[538] „Site-ul anunțul.ro, urmărit penal după ce mai multe prostituate l-au folosit pentru a racola clienți”, de Otilia Ciocan, Mediafax.ro, 7 aprilie 2015.

[539] „Cât ne costă să <<stârpim>> prostituția și cât am câștiga dacă am legaliza-o”, de Dollores Benezic, RomaniaCurata.ro, 4 septembrie 2015.

[540] „Cât ne costă să <<stârpim>> prostituția și cât am câștiga dacă am legaliza-o”, de Dollores Benezic, RomaniaCurata.ro, 4 septembrie 2015.

societății Anunțul Telefonic, subliniem că activitățile noastre, inclusiv în legatură cu anunțurile publicate în rubrica 'Matrimoniale', nu diferă de cele ale altor publicații (print sau online)"[541].

În prezent, controversatul dosar, despre care s-a afirmat că ar fi a costat statul peste un milion de lei (aprox. 220.000 de euro), din care peste 700.000 de lei (aprox. 150.000 de euro) ar fi fost cheltuiți doar pe interceptări, și care ar fi implicat munca întregului personal al Secției de Poliție nr. 1 pentru doi ani[542], a fost retrimis de către judecător către Parchetul de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, în vederea efectuării actelor de urmărire penală corespunzătoare"[543].

Astfel, Judecătoria Sectorului 1 a constatat pe 21 ianuarie 2016 „neregularitatea rechizitoriului nr. 14294/P/2013 din data de 17.07.2015 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Sectorului 1 București, întrucât cu privire la inculpatul Petcu Sorin s-a dispus trimiterea în judecată pentru o infracțiune față de care nu s-a efectuat urmărirea penală". Sorin Petcu este web manager la Anunțul.ro și fusese acuzat de procurori de abuz în serviciu.

Problema ridicată de Anunțul.ro în contextul noilor tehnologii este rolul pe care trebuie să îl joace găzduitorul unor texte. În conformitate cu Legea nr. 365/2002 privind comerțul electronic acesta ar trebui să fie exonerat de răspundere până la momentul la care este informat cu privire la activități cu aparență nelegală de pe site-ul său. În practică, în acest caz, nu a fost recunoscută aceasta exonerare. Practica recentă a CEDO este împărțită în acest tip de cazuri, în funcție de rolul activ sau comercial al găzduitorului și al tipului de mesaj publicat – vezi cazurile Delfi vs Estonia (2015)[544] sau MTE vs Ungaria (2016)[545]. Chiar în condițiile în care apare acest tip de exonerare, se ridică problema calității găzduitorului de a judeca conținutul – dacă este legal sau nu – ceea ce duce la o privatizare a aplicării legii[546].

CEDO: Morar contra României

În iulie 2015, Ioan T. Morar a câștigat un proces la CEDO împotriva României, Curtea considerând că articolul 10 al Convenției a fost încălcat[547]. Cazul se referă la condamnarea penală și civilă a reclamantului, jurnalist la un săptămânal de satiră, pentru publicarea unor articole considerate calomnioase la adresa membrului staff-ului unei potențiale candidate la campania electorală pentru alegerile prezidențiale din 2004.

În anul 2004, în timpul campaniei electorale pentru alegerea președintelui României, în săptămânalul de satiră Academia Cațavencu au fost publicate patru articole semnate de jurnalistul Ioan T. Morar cu privire la posibila candidatură a Liei Roberts la alegeri. Primul articol punea la îndoială moralitatea lui V.G., om de afaceri american de origine română și consilier politic al potențialei candidate, precum și intențiile acestuia. Articolul punea sub semnul întrebării posibila calitate de spion al fostei Securități a lui V.G. și stabilirea lui în SUA sub acoperirea calității de proprietar al unei galerii de artă. Al doilea articol se referă la o scrisoare din partea lui Eugen Ionesco către Mircea Eliade prin care acesta din urmă ar fi fost prevenit cu privire la integritatea lui V.G. și suspiciunea de spion care planează asupra sa. Al treilea articol detaliază anturajul politic în care se învârt V.G. și Lia Roberts precum și legăturile dintre aceștia și o serie de oameni politici sau membri ai fostei Securități. Cel de-al patrulea articol arăta că potențiala candidată s-a debarasat de V.G. în urma publicării articolelor anterioare. Ca urmare a acestor articole, V.G. a solicitat în instanță sancționarea lui Ioan T. Morar pentru calomnie și defăimare și obligarea acestuia la plata de daune morale.

Ioan T. Morar a fost achitat în primă instanță însă, cu ocazia recursului formulat de către V.G., instanța superioară (Tribunalul București) a admis recursul considerând că faptele jurnalistului se circumscriu unei campanii concertate împotriva persoanei lui V.G., conținutul acestora întrunind elementul material al laturii obiective a infracțiunii de calomnie cu „intenție indirectă" și a condamnat reclamantul la amendă penală de 1.000 de lei și la daune morale de 10.000 USD plus cheltuieli de judecată de 16.000 USD.

În decizia luată, Curtea Europeană a considerat că articolele incriminate priveau subiecte de interes general și deosebit de actuale pentru societatea românească, în contextul alegerilor prezidențiale din 2004, și anume strategiile electorale și profilul potențialilor candidați, precum și chestiunea colaborării acestor persoane cu fosta Securitate. Curtea constată că instanțele naționale au ajuns la concluzii diferite în ceea ce privește aprecierea calității de persoană publică a lui V.G. Deși admite că

[541] „Anunțul Telefonic: Nu am discriminat persoanele care au dorit să își promoveze servicii sau intenții", Mediafax.ro, 7 aprilie 2015

[542] „Cât ne costă să <<stârpim>> prostituția și cât am câștiga dacă am legaliza-o", de Dollores Benezic, RomaniaCurata.ro, 4 septembrie 2015.

[543] Judecătoria Sectorului 1. Dosar nr. 86812/299/2015. Încheiere - camera preliminară din 21.01.2016.

[544] http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-155105rezumat procese 2015 - 2016.docx

[545] http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160314rezumat procese 2015 - 2016.docx

[546] https://edri.org/wp-content/uploads/2014/02/EDRi_HumanRights_and_PrivLaw_web.pdf

[547] Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Cauza Ioan T. Morar contra României, Cererea nr. 25217/06 din 7iulie 2015.

partea vătămată nu era om politic, Curtea consideră că partea în cauză era implicată într-un demers politic public. Așadar, limitele criticii admisibile trebuiau să fie mai mari în privința sa.

Curtea constată că afirmațiile exprimate în primele două articole incriminate nu fuseseră prezentate ca fiind certitudini ci simple bănuieli, bazate pe o serie de indicii prezentate de reclamant în stilul caracteristic discursului pamfletar, specific unei publicații de satiră.

Deși anumiți termeni utilizați în articolele incriminate pot fi considerați neadecvați, Curtea consideră că aceștia rămân totuși în limitele exagerării sau ai provocării acceptabile, fiind necesară totodată luarea în calcul a contextului în care fuseseră publicate articolele în cauză sau a intereselor aflate în joc.

Curtea reamintește că, deși statele contractante au posibilitatea și chiar îndatorirea de a reglementa exercitarea libertății de exprimare pentru asigurarea unei protecții corespunzătoare a reputației indivizilor, acestea trebuie să evite să adopte măsuri care pot descuraja mass-media și formatorii de opinie să își îndeplinească rolul de atenționare a publicului cu privire la chestiuni de interes general - precum relațiile personalităților publice cu fostul regim represiv românesc de dinainte de 1989.

Ținând seama de considerațiile precedente și în mod special de importanța dezbaterii de interes general în contextul căreia au fost făcute afirmațiile în litigiu, precum și de valoarea despăgubirilor la plata cărora a fost obligat reclamantul, care erau la acea dată de cincizeci de ori mai mari decât salariul mediu din România, Curtea consideră că ingerința în exercitarea libertății de exprimare a reclamantului nu a fost, în speță, justificată de motive pertinente și suficiente. Așadar, nu se poate considera că ingerința a fost „necesară într-o societate democratică" în sensul art. 10 din Convenție.

Astfel, Curtea a decis că statul pârât trebuie să plătească reclamantului 18.445 EUR, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul material decurgând din achitarea de către reclamant a sancțiunilor impuse prin hotărârea Tribunalului și 6.000 EUR, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, pentru prejudiciul moral suferit de reclamant.

Concluzii:

- Abaterile presei de la normele profesionale au fost sancționate de instanțe, în baza noului Cod Civil (intrat în vigoare în toamna lui 2011). Numărul proceselor pare să fie în creștere.
- Hotărârile instanțelor în materie civilă sunt incongruente și, astfel, devin lipsite de previzibilitate. Fapte mai grave sunt sancționate mai blând de instanțe, fapte mai puțin grave, sunt sancționate mai dur.
- Există hotărâri care țin cont de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, dar există și hotărâri care încalcă testul de proporționalitate cu gravitatea faptei și de necesitate într-o societate democratică, limitând deci, nejustificat, dreptul la libertatea de exprimare. De exemplu: obligarea la publicarea de scuze, obligarea la publicarea în edițiile tipărite ale ziarelor inclusiv al unora care, de multe ori, nu se află în proprietatea și controlul celor sancționați, a hotărârilor judecătorești integrale, obligarea prin ordonanțe prezidențiale la ștergerea unor postări din spațiul on-line. Cea mai periculoasă dintre aceste măsuri este obligarea la ștergerea unor articole din mediul online în integralitate, pentru că ar încălca reputația unor persoane.
- Au apărut situații în care redactori șefi/directori editoriali sunt executați silit la plata daunelor morale, ca persoane fizice, pentru articole pe care nu le-au scris, ca urmare a faptului că instituțiile media intră în faliment și nu mai pot fi executate, iar autorii articolelor sunt necunoscuți sau nu mai pot fi executați.
- Au existat cazuri în care s-au acordat daune morale record, în valoare de 3.500.000 de lei (un litigiu ce a implicat o companie mare de cablu și două televiziuni private importante, în urma unei campanii de denigrare) și 250.000 de lei (un litigiu ce a vizat dreptul la imagine al unui înalt funcționar al statului).
- Un site de anunțuri și administratorii acestuia au fost trimiși în judecată pentru infracțiunea de proxenetism în urma publicării anunțurilor unor persoane care își ofereau serviciile sexuale contra cost (prostituția nu este incriminată penal).
- România a pierdut încă un proces la CEDO pe libertate de exprimare.

Recomandări pentru jurnaliști:

- Citiți *„Libertatea de exprimare și noul Cod civil"*[548], *„Ghidul juridic pentru ziariști"*[549] și *„Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească"*[550]
- Ziariștii și instituțiile de presă pot cere instanței să oblige reclamanții la plata cheltuielilor de judecată.
- Faceți publicitate deciziilor instanțelor care privesc jurnaliștii și cetățenii care își exercită

[548] *„Libertatea de exprimare și noul Cod civil"* (Autor: Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2014.
[549] *„Ghid juridic pentru ziariști"*, ediția III (Autori: Monica Macovei, Adriana Dăgăliță, Dan Mihai), publicat de ActiveWatch în 2009.
[550] *„Cazuistica libertății de exprimare în jurisprudența românească"*, publicat de Centrul pentru Jurnalism Independent, ian. 2016

dreptul la liberă exprimare.

- Faceți plângere la CEDO dacă sunteți condamnați definitiv la plata unor daune disproporționate sau dacă primiți sancțiuni exagerate pentru afectarea reputației, demnității sau imaginii unei persoane sau pentru încălcarea dreptului la viață privată.
- Apelați la organizațiile de drepturile omului/de media pentru a fi sprijiniți în fața instanțelor.

RECOMANDĂRI PENTRU AUTORITĂȚI, POLITICIENI ȘI ALȚI CETĂȚENI:

- Respectați dreptul la liberă exprimare și acceptați critica liberă. Apelați la instanțe numai împotriva acelor materiale din mass-media care nu sunt de interes public și care sunt realizate cu rea-credință.

RECOMANDĂRI PENTRU MAGISTRAȚI:

- Unele dintre afirmațiile pentru care presa a fost sancționată de instanțe s-au dovedit ulterior adevărate sau parțial adevărate, ceea ce înseamnă că interesul în a permite presei să dezbată chestiuni de interes public ar trebui să cântărească mai greu în fața judecătorilor.
- O alternativă rezonabilă, în cazul în care se dorește obligarea la publicarea hotărârilor instanțelor, este să se solicite doar publicarea dispozitivului hotărârii, dimensiunea acestuia fiind mult mai rezonabilă din punctul de vedere al publicării în presa scrisă și suficient de clară în conținut. Hotărârile integrale pot fi publicate în ziarele on-line aflate în proprieatea/controlul celor sancționați.
- CEDO a considerat că obligarea la ștergerea unor articole din spațiul on-line pentru că ar încălca dreptul la reputație al unor persoane încalcă articolul 10 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Soluția rezonabilă amintită de CEDO ar putea fi obligarea la inserarea în pagina cu articolul a unui anunț referitor la obiectul litigiului referitor la articol și concluziile instanței de judecată.
- Obligarea la prezentarea de scuze riscă să încalce dreptul la libertatea de conștiință, așa cum este acesta statuat de Constituția României.
- Urmăriți și respectați jurisprudența CEDO.

CC BY 3.0

ActiveWatch

Membră a Rețelelor Internaționale Reporteri fără Frontiere și IFEX

Calea Plevnei nr. 98, bl. 10C, sector 1, București; CP 2 OP 67

021 313 40 47 021 637 37 67

freeex@activewatch.ro

www.activewatch.ro blog.activewatch.ro

www.facebook.com/ActiveWatch

freeex.activewatch.ro